Tillväxt- och regionplanenämnden
Susanna Evert

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-11-23

TRN 2021-0202

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Yttrande över Översiktsplan för Sala kommun 2050

Regionledningskontorets förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Sala kommun över Översiktsplan för Sala kommun 2050.

Sammanfattning

Sala kommun har remitterat ärendet Översiktsplan för Sala kommun 2050 - samrådshandling, till Region Stockholm för yttrande. Tillväxt- och regionplanenämnden svarar på Region Stockholms vägnar.

Region Stockholm anser att Översiktsplan Sala 2050 på ett tillfredsställande sätt visar Sala kommuns storregionala kopplingar och vikten av att länka samman regionerna i Östra mellansverige. Region Stockholm ser gärna att planen hänvisar till Samverkan och planering i östra Mellansverige (ÖMS 2050) (TRN 2015-0065).

Bakgrund

Sala kommun har remitterat ärendet Översiktsplan för Sala kommun 2050, till Region Stockholm för yttrande. Tillväxt- och regionplanenämnden svarar på Region Stockholms vägnar. Remissvaret utgår från ställningstaganden i ÖMS 2050 och den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084).

ÖMS-samarbetet (Östra Mellansverige) syftar till att stärka de storregionala funktionella kopplingarna mellan nodstäderna, de regionala stadskärnorna och Stockholm då bostads- och arbetsmarknaderna sträcker sig över länsgränserna. ÖMS 2050 är det gemensamma dokument som är vägledande för regioner och kommuner i deras arbete med planerings-dokument, som till exempel översiktsplaner.

Region Stockholms yttrande
Region Stockholm anser att utvecklingsprincipen "Ett sammankopplat Sala och en region med hållbara transporter och ett utvecklat kommunikationsstråk" knyter väl an till den strategiska inriktningen "Länka samman de storregionala nodstäderna med Stockholm och med varandra genom tvärförbindelser" i ÖMS 2050. Även utvecklingsprincipen "Utveckling ska prioriteras där det finns skola, service, kollektivtrafik och infrastruktur för att stärka det lokala samhället." och kommunens ambition att bebyggelseutvecklingen ska ha sin tyngdpunkt i Sala stad samt servicenoderna Ransta, Möklinta och Västerfärnebo, ligger i linje med ÖMS 2050:s inriktning om att verka för en koncentrerad, tät och sammanhållen bebyggelse i de bästa kollektivtrafiklägena.

Region Stockholm ser positivt på att planen redovisar Sala kommuns plats i ett regionalt sammanhang. Kommunen visar i inledningen på översiktsplanen på ett tydligt sätt Salas position i regionen och anknytning till viktiga nodstäder i omkringliggande regioner. Kommunen trycker på behovet av hållbara kommunikationer för den växande arbetsmarknaden och näringslivets möjligheter att utvecklas, ett synsätt som delas inom ÖMS-samarbetet. I det här avsnittet skulle kommunen för ökad tydlighet kunna hänvisa till ÖMS 2050 och de gemensamma målsättningarna. ÖMS 2050 skulle också kunna lyftas under avsnittet om regionala mål.

Region Stockholm ser också positivt på att planen lyfter vikten av gemensam regional planering av kollektivtrafik. Avsnittet om länsövergripande kollektivtrafik under mark- och vattenanvändning pekar på vikten av den gemensamma planeringen mellan regionerna och att särskild hänsyn behöver tas till det regionala behovet av god tillgänglighet till Arlanda, Uppsala och Stockholm. Kommunen lyfter också att kopplingen till Västerås är särskilt viktig för Sala. Detta går väl i linje med viljeinriktningarna i ÖMS 2050.

Sammanfattningsvis ser Region Stockholm positivt på att Översiktsplan Sala 2050 visar Sala kommuns storregionala kopplingar och vikten av att länka samman regionerna i Östra mellansverige. Region Stockholm ser att planen skulle stärkas av att hänvisa till ÖMS 2050.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Översiktsplan för Sala kommun 2050 – samrådshandling.

Beslutsexpediering

1. Sala kommun

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-11-23

TRN 2021-0202

Översiktsplan för Sala kommun 2050

samrådshandling

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning 4
2. Inledning 5
Bakgrund 5
Läsanvisning 6
Om översiktsplanen 6
Utgångspunkter och utmaningar 7
Sala i regionen 7
3. Inriktning 9
Mål 9
Fokusområden 15
Utvecklingsstrategi 17
4. Mark- och vattenanvändning 20
Naturmiljö och friluftsliv 22
Kulturmiljö 29
Bebyggelse och infrastruktur 33
Näringsliv 41
Sala stad 44
Servicenoder 49
Utvecklingsorter 56
Landsbygd 71
4. Landsbygdsutveckling i strandnära läge 73
5. Riksintressen 75
6. Miljökvalitetsnormer 83
7. Genomförande 88
8. Konsekvenser 90
Miljökonsekvensbeskrivning 90
Hållbarhetsbedömning 91
9. Förutsättningar 94
Markägoförhållanden och planlagd mark 94
Landskapet och dess brukande 95
Geologi 96
Naturtyper och höga värden 97

Grön infrastruktur i Västmanland 98
Skydd av natur 98
Strandskydd 101
Kulturmiljö 103
Befolkning 107
Bebyggelse 108
Utbildning 108
Service, kultur och fritid 109
Näringsliv och besöksnäring 113
Kommunikationer 114
Teknisk försörjning 116
Miljö- och riskfaktorer 121
Kartbilaga 127

1. Sammanfattning

Salas nya översiktsplan utgår i sina mål, strategier och mark- och vattenanvändning från FN:s globala hållbarhetsmål. Målåret är satt till 2050 och framtagen struktur skapar förutsättningar för utveckling främst i Sala stad och utpekade större orter på landsbygden.

Översiktsplanen har tagits fram genom en multidisciplinär process. Miljö- och hållbarhetsaspekter har varit integrerade vid framtagande av förslag till mark- och vattenanvändningen i kommunen.

Fokusområdena för översiktsplanen är:

- genuint, inkluderande och nära
- landsbygdsvänligt, naturskönt och hälsosamt
- robust och klimatsmart
- innovativt och företagsvänligt

Utvecklingsstrategin och dess utvecklingsprinciper redovisar den övergripande inriktningen i översiktsplanen och är vägledande för fortsatt utveckling och beslut i kommunen.

Följande utvecklingsprinciper ska vara vägledande:

- Utveckla, bevara, förvalta, och tillgängliggör Sala kommuns rika natur- och kulturmiljöer för ekosystemtjänster som livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, klimatanpassning, rekreation och identitet.
- En flerkärnig och varierad ortstruktur med Sala stad som tyngdpunkt.
- Utveckling ska prioriteras där det finns skola, service, kollektivtrafik och infrastruktur för att stärka det lokala samhället.
- Ett sammankopplat Sala och en region med hållbara transporter och ett utvecklat kommunikationsstråk.

Tyngdpunkten på bebyggelseutvecklingen är i Sala stad och i servicenoderna Ransta, Möklinta och Västerfärnebo för att möjliggöra ett attraktivt och hållbart liv såväl på landsbygden som i Sala stad. Dessa servicenoder ska vara nav för service, kommunikation med mera och är geografiskt utspridda över kommunen för att skapa närhet och tillgänglighet till noderna. Fokus är att koppla samman omkringliggande områden med servicenoderna. Ett antal utvecklingsorter med potential att stärkas pekas ut. Servicenoderna och utvecklingsorterna bildar tillsammans tre olika kluster; ett i söder, ett i norr och ett i väster. Inom klustren ska orterna kopplas ihop och komplettera varandra. Alla orter inom klustret ska ha bra tillgänglighet till sin servicenod, genom väg, kollektivtrafik och gång- och cykelkoppling.

Verksamhetsområden föreslås utvecklas i lägen med närhet till god infrastruktur som vägar och järnvägar. Områden för tyngre industri föreslås i lägen där avstånd till bebyggelse kan möjliggöras samt med närhet till infrastruktur. Trafikinfrastrukturen utvecklas med fokus på gående och cyklister.

Grönstrukturen och vattenområden bevaras, utvecklas och förvaltas. Tillgängligheten till Salas natur förstärks.

2. Inledning

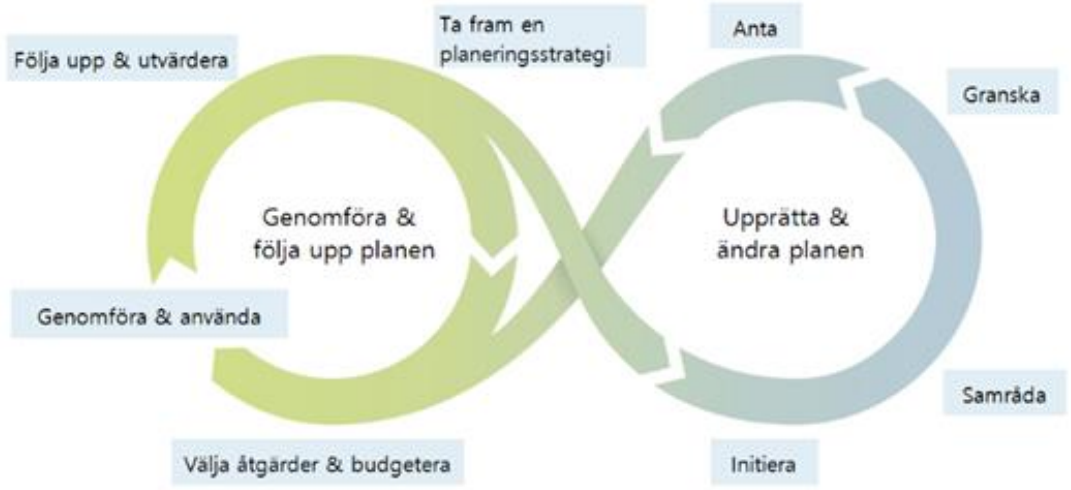
Bakgrund

I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur mark- och vattenområden bör användas i framtiden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska även visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen och miljökvalitetsnormer kommer att tillgodoses. Det ska även framgå hur den fysiska planeringen samordnas med nationella och regionala mål. Översiktsplanen ska visa inriktning både på kort sikt och på lång sikt med utblick mot år 2050. När den nya översiktsplanen har vunnit laga kraft upphör plan för Sala stad att gälla. Fördjupningen av översiktsplanen för Sahlberget kommer att fortsätta gälla i den del som utgörs av storgruveområdet. Övriga delar av fördjupningen upphör att gälla i samband med antagande av ny översiktsplan.

Den nya översiktsplanen för Sala kommun har ett tydligt hållbarhetsfokus. Vision, strategier, fokusområden samt förslag till mark- och vattenanvändning med vägledning är framtagna med utgångspunkt i FN:s hållbarhetsmål. I flertalet workshops har både kommunens politiker och tjänstepersoner varit delaktiga. Kommunen har haft ett antal medborgardialoger, bland annat under Salamässan 2019. Även en skoldialog har hållits med gymnasieelever 2020 och Näringslivsrådet 2021 har deltagit i en diskussion om Salas framtid för näringslivet. Resultaten från dessa dialoger har arbetats in i översiktsplanen.

Salas nya översiktsplan är framtagen genom en integrerad process där miljö-och hållbarhetsaspekter har behandlats och bedömts parallellt med framtagande av mark – och vattenanvändningen. Den nya översiktsplanen följer Boverkets ÖP-modell. Boverkets ÖP-modell utgår från en struktur som bygger på tre aspekter: Utvecklingsstrategi, användning samt värden och hänsyn. Plan- och bygglagens krav på ställningstaganden fördelas i modellen med de tre olika aspekterna.

Processen för att ta fram en översiktsplan är lagstadgad enligt plan- och bygglagen. Medborgare ska ges tillfälle att yttra sig över innehållet vid två tillfällen; samråd och granskning. Översiktsplanen ska vara både strategisk och vägledande och det är viktig att översiktsplanen hålls uppdaterad och att översiktsplaneringen är kontinuerlig. Från och med valet år 2022 ersätts aktualitetsprövningen med krav om att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val. Avsikten med en planeringsstrategi är att den ska vara mer framåtsyftande än aktualitetsprövningen i och med att kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen ska vara i fokus.

Läsanvisning

Översiktsplanen för Sala 2050 är indelad i tio kapitel. I det första kapitlet finns en sammanfattning av översiktsplanens innehåll. Därpå följer två inledande kapitel. Kapitel 2 innehåller en beskrivning av vad en översiktsplan är och hur processen går till. Det finns även avsnitt som beskriver vilka utmaningar kommunen står inför samt Salas roll i regionen. Kapitel 3 innehåller översiktsplanens inriktning med vision, fokusområden, mål och utvecklingsstrategi som har varit styrande för arbetet med mark- och vattenanvändningen.

Kapitel 4 innehåller förslag till mark- och vattenanvändning och därpå följer ett kapitel som beskriver kommunens förslag gällande landsbygdsutveckling i strandnära läge. Kapitel 6 redovisar riksintressen och säkerställande av dessa och kapitel 7 redovisar miljökvalitetsnormer för luft, vatten och buller.

I kapitel 8 redovisas hur översiktsplanen ska genomföras och följas upp och i kapitel 9 en översiktlig konsekvensbeskrivning. Som bilaga finns miljökonsekvensbeskrivning för översiktsplanen Det sista kapitlet innehåller de förutsättningar som varit gällande för planarbetet.

Om översiktsplanen

Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen beskriver hur kommunen avser att främja en långsiktigt god utveckling avseende bebyggelse, mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen är inte bindande, men anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen.

Med en aktuell översiktsplan finns ett verktyg för att kunna sätta enskilda beslut i ett större perspektiv för att gynna utvecklingen på lång sikt. Översiktsplanen är kommunens avsiktsförklaring om hur den fysiska miljön bör utvecklas och ett viktigt politiskt styrdokument. Den ska vägleda kommunens beslut exempelvis vid detaljplanering, planbesked, bygglov och tillståndsansökningar. För allmänheten ger översiktsplanen information om kommunens utvecklingsplaner och vilka områden som anses särskilt viktiga att bevara.

Enligt plan- och bygglagen ska planen redovisa grunddragen i den avsedda mark- och vattenanvändningen, hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras samt vilken hänsyn som ska tas till allmänna intressen. Kommunen ska visa hur redovisade riksintressen tillgodoses och hur gällande miljökvalitetsnormer för luft och vatten och riktvärden för buller uppnås. Syftet är att främja en god hushållning ur en ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt. Av planen ska också framgå hur kommunen tänker ta hänsyn till nationella och regionala planer av betydelse för en hållbar utveckling.

Översiktsplanen ska även redovisa de områden i strandnära lägen som kommunen anser är lämpliga för landsbygdsutveckling (så kallade LIS-områden). I dessa områden kan dispens från strandskyddet ges, särskilt om en byggnad eller verksamhet bidrar till utveckling av landsbygden. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande för prövning av dispenser vid upphävandet av strandskyddet.

Förutom de obligatoriska delarna har kommunen även möjlighet att utforma översiktsplanens innehåll. Områden som är av särskilt intresse för berörd kommun kan hanteras mer ingående. Översiktsplanen ska vara begriplig och överskådlig. Konsekvenserna av planen ska kunna utläsas och det ska tydligt framgå vad som är underlag och vad som är kommunens ställningstaganden.

Utgångspunkter och utmaningar

Utmaningar

- Den nya översiktsplanen behöver beakta trender och utmaningar som vi ser framför oss. Klimatförändringar samt digitalisering är två större globala utmaningar som behöver hanteras och som innebär nya beteenden och förändrade behov. Inför arbetet med att ta fram ett förslag till ny översiktsplan för Sala har workshops hållits med politiker och tjänstepersoner i syfte att bland annat identifiera framtida möjligheter och hot. De identifierade utmaningarna och hoten har gett input och varit underlag till översiktsplanens fokusområden. Några av de större utmaningarna som Sala har är anpassning till ett förändrat klimat, hantering av de föroreningar som finns i mark och vatten efter gruvdrift, transporter för farligt gods som idag leds via Sala stad, bristande kollektivtrafik på landsbygden samt hantering av Salas kulturarv.

Sala i regionen

Sala ligger centralt i en region med stora orter som Västerås, Stockholm, Uppsala, Örebro, Eskilstuna och Falun/Borlänge relativt nära. Sala har närhet till Mälardalens högskola i Västerås. Arbetsmarknadsregionen blir allt större och goda och hållbara kommunikationer krävs för att Sala ska få tillgång till en bred arbetsmarknad och för att företag ska få tillgång till rätt kompetens. Kommunikation har betydelse för näringslivets konkurrenskraft samt kompetensförsörjning. Men också hur invånare klarar sina dagliga vardagsresor. Det krävs även attraktiva boendemiljöer med ett brett utbud av bostäder av olika typer och upplåtelseformer, till exempel behövs mindre bostäder för studenter i ett stationsnära läge. Tillgången till bredband och fiber behöver förbättras för att företag och enskilda ska få tillgång till höga överföringshastigheter oberoende var i kommunen de bor.

Sala har potential för en utvecklad besöksnäring. De riksintressanta natur- och kulturmiljöerna är en viktig resurs och genom att bevara och utveckla natur- och kulturmiljöerna blir Sala både ett

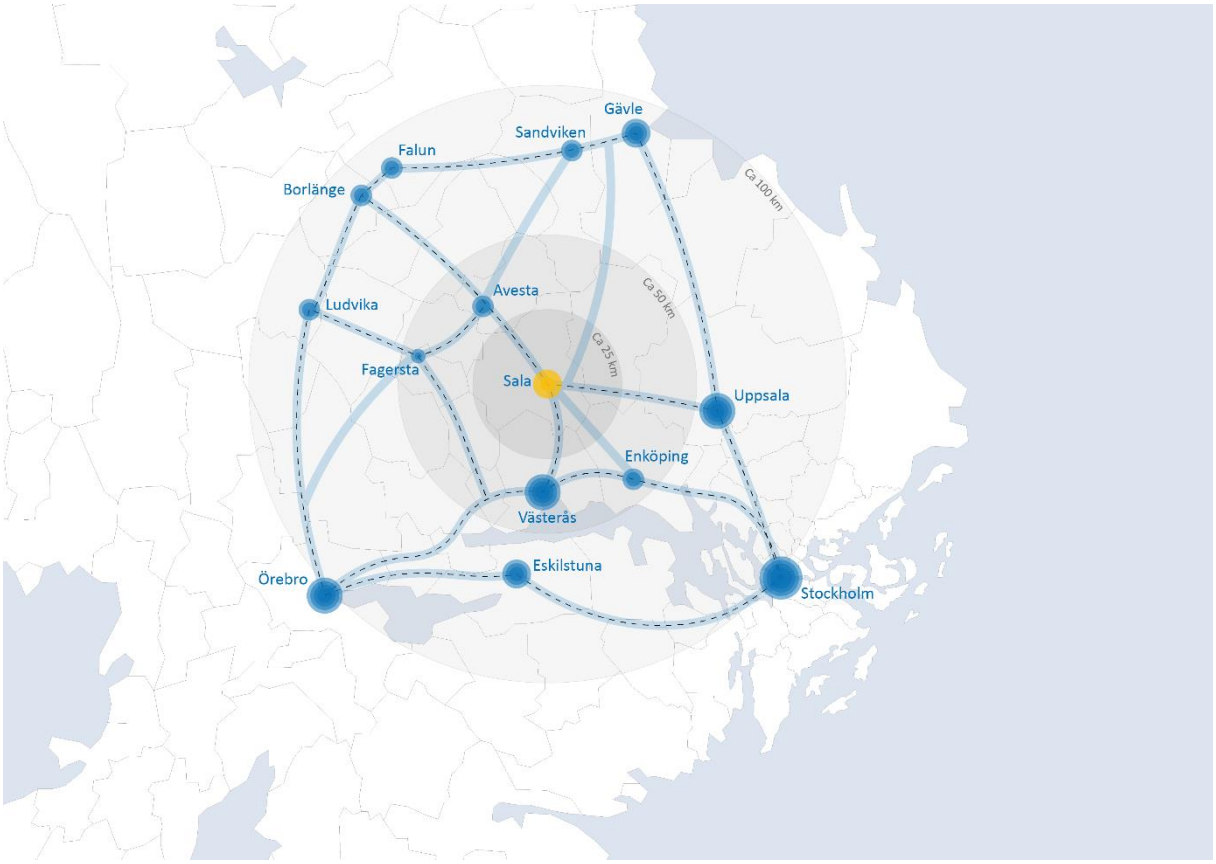
attraktivt besöksmål samt attraktivt att bo, leva och verka i. Målet är att gynna utvecklingen av en hållbar och lönsam besöksnäring och ge arbetstillfällen till det lokala näringslivet. Sala har dels en rik kulturhistoria samt en rik natur med flera naturreservat. Flera av dessa delas mellan närliggande kommuner och ett av de större reservaten är Hälleskogsbrännan som ligger mellan Surahammar, Fagersta och Sala kommun. Samverkan för att skapa ett attraktivt besöksmål och en bra skötsel av skogen är viktigt.

I all tillsyn och planering ska hänsyn till miljökvalitetsnormerna tas. Utmaningarna om en bättre vattenkvalitet och säkrare dricksvattenförsörjning ska mötas samtidigt som befolkningen växer kraftigt i regionen. Istället för att minska negativ påverkan riskerar vi därmed istället att öka den. För att underlätta och stötta det komplexa arbetet med vattenfrågor har Mälarens vattenvårdsförbund initierat det åtgärdsinriktade projektet Mälaren – en sjö för miljoner (MER) där Sala kommun deltar. Projektet, som riktar sig till kommuner i Mälarens avrinningsområde, startades 2013 med en första etapp som sträckte sig över två år. Den andra etappen har pågått sedan 2015 och löper till och med 2021. Det finns även vattenråd för åarna i kommunen, bland annat Sagån. Vattenrådet ska i samverkan med intressenter i avrinningsområdet verka för ett hållbart nyttjande av Sagåns vatten och att vattenförvaltningens krav på god ekologisk, kvantitativ och kemisk status uppnås. Vattenrådet ska medverka i planerings- och samrådsprocesser som kan påverka vattenmiljön i Sagån samt sträva efter att öka kunskapen om Sagåns vattenmiljöer. Sagåns avrinningsområde börjar norr om Sala och mynnar i Oxfjärden i Mälaren. Svartåns vattenråd bildades 2012 och har till uppgift att samordna och lyfta vattenfrågor och att verka för en hållbar vattenanvändning i Svartåns avrinningsområde.

Sala kommun är också medlem i Dalälvens vattenvårdsförening. Syftet med föreningens arbete är att följa utvecklingen i ett urval av sjöar och vattendrag i Dalälvens avrinningsområde för att se om miljötillståndet förändras med tiden och att värdera enskilda källors betydelse.

Idag får alla medborgare som har kommunalt dricksvatten i Sala kommun sitt vatten från grundvatten. Grundvattennivåerna har sjunkit kraftigt för vattentäkter sedan 2014 och det har framförallt berott på stor variation i nederbörd. Att skapa ett konstgjort grundvatten med hjälp av infiltration av ytvatten är ett vanligt sätt i större städer för att få fram ett dricksvatten av god kvalitet. Detta kräver tillgång till en större ås av lämplig sammansättning och tillräckligt stora ytor där vattnet kan passera igenom materialet i åsen på ett önskvärt sätt, samt att uppehållstiden blir tillräcklig. Västerås kommun kan ses som en lämplig samarbetspartner med anledning av avståndet. Samverkan skulle kunna ske genom ett vattenverk som nyttjas av båda kommunerna.

En övergripande fråga i ett översiktsplanarbete är hur kommunen planerar att arbeta med klimatanpassning. Klimatförändringar påverkar förutsättningarna för många av de intressen som beaktas vid översiktsplanering. Den långsiktiga planeringen behöver utformas med hänsyn både till dagens klimatförhållanden och till de förändringar som väntas. Klimatfrågorna behöver arbetas med på alla nivåer, lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Samverkan över kommungränser och i regionen kring dessa frågor är viktigt för strategiskt långsiktiga lösningar.

Illustrationen visar Sala kommun i regionen med städer på pendlingsavstånd.

3. Inriktning

Översiktsplanens vision, fokusområden och utvecklingsstrategi utgår från globala, nationella och regionala mål samt från tidig dialog med invånare, politiker och tjänstepersoner. De globala målen för hållbarhet tillsammans med de nationella och regionala målen, konkretiseras i översiktsplanens vision, fokusområden samt utvecklingsstrategi och utgör inriktningen för hela kommunens mark- och vattenanvändning.

Mål

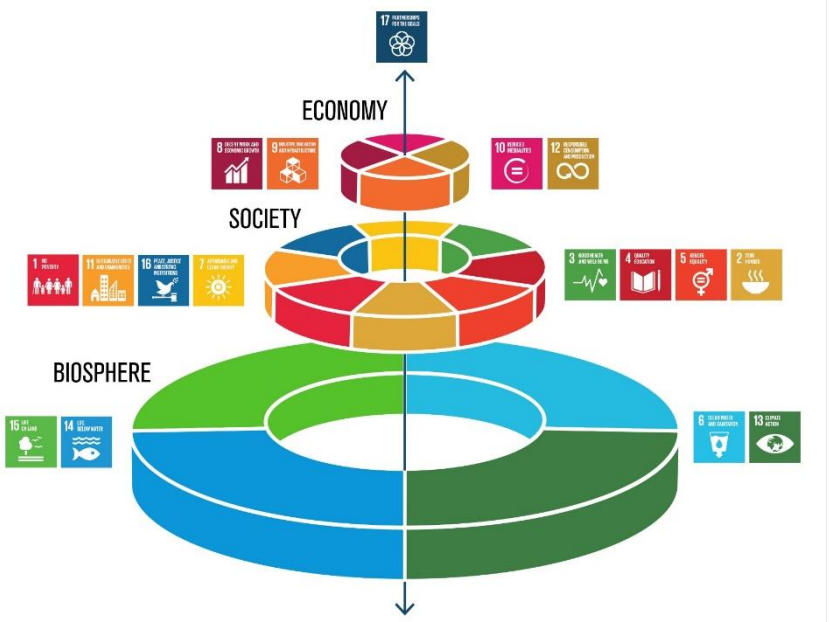
De globala målen för hållbarhet utgör målen för Salas översiktsplan. Agenda 2030 består av 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling och syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen för

hållbar utveckling är integrerade, sammanlänkade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling; den ekologiska, sociala och ekonomiska.

Utmaningarna i hållbarhetsarbetet är till stor del globala, men lösningarna oftast lokala där kommunerna har ett stort ansvar. För att uppnå hållbar utveckling krävs ett helhetsgrepp och ett engagemang från alla nivåer i samhället. Agenda 2030 är en vision och en önskvärd utveckling av samhället som översiktsplanen konkretiserar på lokal nivå. Agenda 2030 är vägledande för Salas översiktsplan 2050 både i innehåll, för prioriteringar mellan olika allmänna intressen, mark- och vattenanvändning samt i processen. I varje kapitel framgår vad som bidrar till uppfyllelse av Agenda 2030.

Tillämpning/förståelse

Salas nya översiktsplan 2050 utgår från Agenda 2030 som övergripande mål för att säkerställa att planeringen och utvecklingen av Sala med sikte mot 2050 är långsiktigt hållbar. Utgångspunkten är att det är planeten som sätter ramarna och utgör basen för utveckling och den miljömässiga hållbarheten. Basen är inte förhandlingsbar och efterföljs av den sociala och den ekonomiska hållbarheten.

Förhållningssätt till de globala målen, illustrerad som en tårta. Källa: https://www.globalamalen.se/ett-nytt-satt-att-se-de-globala-malen-som-en-tarta/

prioriterat hållbarhetsmålen utifrån sina förutsättningar, utmaningar och möjligheter samt vad översiktsplanen kan bidra med. Merparten av de relevanta målen för översiktsplanen är också relevanta för andra kommuner i den fysiska planeringen.

Sala kommun har utifrån sitt läge och geografi ett särskilt ansvar för målen främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster, bekämpa klimatförändringarna och ekosystem och biologisk mångfald. Sala har med sina industrier och verksamhetsområden och som jordbruksbygd med stora arealer åkermark ett särskilt ansvar för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Vad gäller

bekämpa klimatförändringarna har Sala kommun ett stort ansvar att tillsammans med andra aktörer möjliggöra en omställning till mer hållbara person- och godstransporter. Det är en särskilt stor utmaning då kommunen är stor till ytan och det finns flera tätorter och landsbygd i kommunen. Sala kommun har med sina stora grön- och vattenområden ett särskilt ansvar för att bevara, förvalta och utveckla ekosystem och biologisk mångfald.

Barnkonventionen

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter och är numera svensk lag. Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och utgör en helhet. Det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn.

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- Alla barn har rätt till liv och utveckling.
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Andra rättighetsartiklar som är aktuella för den fysiska planeringen är:

- Alla barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället.
- Barns rätt till trygghet och att utvecklas fysiskt, psykiskt, moraliskt och socialt.
- Barns rätt till lek, vila och fritid.

För översiktsplanen innebär barnkonventionen bland annat att barn ska involveras i dialogprocessen. För barn är närmiljön och möjligheten att ta sig på egen hand mellan olika målpunkter några av flera viktiga aspekter som beaktas i översiktsplanearbetet.

Nationella mål

Nationella miljömål

Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

Det övergripande målet för miljöpolitiken (generationsmålet) är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Generationsmålet, de 16 miljömålen och etappmålen bildar tillsammans miljömålssystemet. Miljömålen och etappmålen konkretiserar arbetet med att nå generationsmålet. Nedan syns de 16 miljömålen. Genom att översätta nationella och regionala miljömål till lokala mål och åtgärder blir miljömålen redskap för den lokala politiken i kommunen.

Klimatmål

Sveriges klimatpolitiska ramverk består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Förutom nationella klimatmål, har Sverige även åtagit sig att leva upp till internationella klimatåtaganden som ett av EU:s medlemsländer. Det långsiktiga klimatmålet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Klimatmålen innehåller även delmål inom olika sektorer som transporter och energianvändning:

- Senast 2045 ska Sverige ha nettonollutsläpp jämfört med 1990, varav minst 85 procent av reduktionen av utsläpp ska ske i Sverige.
- Utsläppen av växthusgaser ska vara 63 procent lägre 2030 jämfört med 1990 (gäller verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter)
- Utsläppen för inrikes transporter exklusive inrikes flyg ska vara 70 procent lägre år 2030 jämfört med 2010.
- Energianvändningen ska vara 50 procent effektivare 2030 jämfört med 2005 (genom minskad energiintensitet)
- Elproduktionen ska år 2040 vara 100 procent förnybar (men det är inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft)

Folkhälsopolitiska mål

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

För att uppnå det övergripande målet för folkhälsopolitiken och konkretisera arbetet har åtta målområden formulerats. Målområdena syftar till att tydliggöra de viktigaste faktorerna som påverkar vår hälsa och inriktningen på det arbete som främjar en god och jämlik hälsa i hela befolkningen.

1.Det tidiga livets villkor

2.Kunskaper, kompetenser och utbildning

3.Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

4.Inkomster och försörjningsmöjligheter

5.Boende och närmiljö

6.Levnadsvanor

7.Kontroll, inflytande och delaktighet

8.En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Friluftsmål

Det övergripande målet för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Det övergripande målet har konkretiserats i tio friluftsmål och flera av dessa mål beskriver viktiga aspekter i översiktsplanen. Friluftslivsmålen handlar framförallt om att utveckla och bedriva åtgärder så att förutsättningarna för friluftslivsutövandet förbättras, till exempel att säkerställa alla människor ska ha möjlighet att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet samt värna om tillgången till attraktiv natur i och i närheten av tätorter.

Regionala mål

Sala kommun ingår i den regionala utvecklingsstrategin för Västmanland (RUS). Den regionala utvecklingsstrategin är grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanland och stärker hela länets utveckling och hållbara tillväxt. Strategin revideras varje mandatperiod. Visionen för utvecklingsstrategin 2030 är: *Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling*. Visionen uppnås genom arbete inom tre målområden som alla bidrar till en hållbar utveckling: *Ett välmående Västmanland*, *Ett tillgängligt Västmanland* och *Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt*. Delmålet *Ett välmående Västmanland* jobbar för; Utveckling under likvärdiga livsvillkor i trygga och tillgängliga livsmiljöer, god och jämlik hälsa, ett rikt kulturliv och meningsfull fritid skapar ett välmående och tryggt Västmanland. Delmålet *ett tillgängligt Västmanland* betyder; I ett tillgängligt Västmanland är platsernas olikheter en styrka när landsbygder och städer genom goda pendlingsmöjligheter knyts samman för att nå en större arbetsmarknad, utbildning samt kultur- och fritidsliv. Ett tillgängligt Västmanland är ett Västmanland med tillgängliga miljöer för alla. Delmålet *ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt* jobbar för*;* Genom att tillvarata den kreativitet och skaparkraft som olika människor representerar skapas en grund för nytänkande, förnyelse och hållbar tillväxt. Att tillgodose näringslivets och det offentligas behov av och möjlighet till förnyelse och kompetensförsörjning har en avgörande betydelse för länets långsiktiga utveckling.

Vision och målområden ut *Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland.*

Salas vision

- Följande vision tar avstamp i de globala målen för hållbarhet och nationella mål och gäller för ett växande Sala med utblick mot 2050:

  ”Sala är 2050 en välmående, hälsosam, robust och klimatsmart kommun som i sin utveckling tagit avstamp i sitt historiska arv från Silvergruvan och genom ett långsiktigt och ansvarstagande förvaltande av sina naturtillgångar. Närheten mellan småstadsidyllen i tätorten och den omgivande landsbygden samt till grannkommuner har skapat förutsättningar för en gynnsam, hållbar och robust utveckling av Sala. Detta har genererat ett framgångsrikt näringsliv med gröna förtecken och en utvecklad besöksnäring. Bostadsutbudet är varierat och lockar människor i regionen genom sin gynnsamma geografi och genom att utgöra ett hälsosamt, hållbart och tryggt boendealternativ”.

Fokusområden

Fyra fokusområden konkretiserar visionen för översiktsplan Sala med tidshorisont 2050. Framtagna fokusområden fångar upp 12 av de 17 globala miljömål som kommunen har bedömt som relevanta för översiktsplanen.

Genuint, inkluderande och nära

I det framtida Sala är Sala och stadens historia ständigt närvarande. Kommunens invånare har nära till kommunens många vackra grön- och vattenområden och till sitt regionala omland.

Utvecklingen av kommunen sker med utgångspunkt i dess identitet genom att bevara, förvalta och utveckla den och genom att tillgängliggöra den för Salaborna och för besökare.

Sala stad ska bibehålla sina historiska kvaliteter, småskalighet och mänskliga skala och samtidigt vara en modern småstad med ett brett utbud. Landsbygdens tätorter har utvecklats med lokal service och med goda förbindelser mellan sig, till Sala stad, till den omgivande naturen, och till målpunkter i regionen. Genom att bygga vidare på orternas styrkor och kvaliteter och genom att utveckla dessa, skapas ett bra serviceutbud och ett rikt kultur- och fritidsliv, där alla kan vara delaktiga i samhälls- och kulturlivet oavsett ålder, kön, etnicitet, funktionsnedsättning, sexuell läggning och religion.

Berörda miljömål:

Mål 5 Jämställdhet

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Landsbygdsvänligt, naturskönt och hälsosamt

I det framtida Sala har skogen, jordbruksmarken och kommunens många sjöar genom ett ansvarsfullt förvaltande skapat miljöer som är attraktiva och hälsosamma. Kommunens grön- och vattenområden har utvecklats och tillgängliggjorts för både den biologiska mångfalden och för människorna.

Människan och de förutsättningar som ges av kommunens naturtillgångar står i centrum när Sala och dess samhällen utvecklas och kommunen har därigenom utvecklat boendemiljöer som är varierade, attraktiva, hälsosamma och som bygger vidare på varje orts särart.

I Sala 2050 finns det goda förutsättningar för att leva, bo och verka på i den tätortsnära landsbygden och på landsbygden. Landsbygdens tätorter har utvecklats med lokal service och bostäder med bättre och mer hållbara förbindelser.

I Sala 2050 finns bostadsmiljöer som tillgodoser olika gruppers behov och som möjliggör levnadsmönster som är hållbara, uppmuntrar till ett aktivt och hälsosamt liv och som underlättar ett hållbart resande.

Berörda miljömål:

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Robust och klimatsmart

Sala ska vara en föregångskommun som visar att utveckling kan ske på ett hållbart, robust, miljövänligt och klimatneutralt sätt. Ett robust och klimatsmart Sala innebär att skapa motståndskraft mot ett förändrat klimat genom ett långsiktigt och ansvarsfullt förvaltande av kommunens många grön- och vattenområden och dess jordbruksmark och genom att tilldela dessa en nyckelroll i den framtida utvecklingen.

För att uppnå ett robust och klimatsmart Sala är det viktigt att Sala stad och dess tätorter samspelar med naturen. Träd och buskar skuggar och ökar luftfuktigheten vilket ger behagligare lokalklimat. I Sala stad kan utvecklandet av befintliga och nytillkomna parker stimulera till lek, motion och utevistelse. Grönytor och annan genomsläpplig mark kan rena regn – och smältvatten och minska vattenmängder och jämna ut flödet från häftiga regn som ett led i klimatanpassningen.

Att skapa ett robust och klimatsmart Sala handlar även om att minska klimatpåverkan genom att skapa förutsättningar för ett vardagsliv där det är nära mellan olika funktioner och som ger möjligheter till hållbara transporter och ett aktivt vardagsliv. Det ska vara lätt att leva klimatsmart genom cirkulära system för resurshushållning som till exempel nyttjar avfall som en resurs framför en förbrukningsvara och kommunen ska underlätta kommuninvånarna att välja förnybar energi och värmekälla.

Att jobba för ett robust och klimatsmart Sala innebär även att jobba med en samhällsplanering som förvaltar och som utvecklar kommunens mark- och vattenresurser på ett så klimat- och resurseffektivt sätt som möjligt. Att planera för ett växande Sala innebär att utveckla Sala genom en fysisk struktur som koncentrerar bebyggelseutvecklingen till befintliga orter och som utnyttjar den potential som finns i den spårbundna trafiken.

Berörda miljömål:

Mål 7 Hållbar energi

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Innovativt och företagsvänligt

I omställningen mot ett mer robust och klimatsmart Sala ingår att skapa förutsättningar för ett innovativt företags- och besöksnäringsklimat som uppmuntrar till nyetableringar, nytänk och till nya gröna tekniska innovationer och digitala framsteg. För utvecklingen av näringslivet är kompetensförsörjning, företagsstödjande verksamheter och flexibilitet viktigt. För att hushålla med markresurser är möjligheter till höglager viktigt.

I Sala 2050 finns det goda förutsättningar för att leva och verka på landsbygden. Skogen och åkermarken brukas och skapar förstutsättningar för långsiktigt hållbar virkes- och massaproduktion, lokal matproduktion, bioenergi samtidigt som kommunen värnar om det brukade historiska kulturlandskapet. Skogen, åkermarken, ängs- och hagmarker och kommunens många sjöar har i det framtida Sala genererat småskalig och långsiktigt hållbar besöksnäring som attraherar besökare från ett större omland. Utveckling av vindenergi och solenergi har gjort Sala mer självförsörjande med energi. Det har utvecklats nya och stöttande näringar inom och runt hela kedjan från jord till bord.

Berörda miljömål:

Mål 7 Hållbar energi för alla

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin samt fokusområdena utgör ramverket och inriktningen för den framtida fysiska utvecklingen och föreslagen mark- och vattenanvändning.

Huvuddrag

För att Sala ska vara robust och klimatsmart och samtidigt attraktivt, naturskönt och företagsvänligt behöver samhällsplaneringen skapa förutsättningar för en fysisk struktur som är resurseffektiv och som utgår från det som är specifikt och unikt för Sala. Utvecklingen av det framtida Sala tar fasta på, bibehåller och utvecklar det historiska arvet, landsbygden, skogen och vattendragen. Detta sker genom att befintliga strukturer kompletteras och utvecklar den potential och särart som finns idag i kommunen. De större gröna sambanden och jordbruksmarken bevaras och förstärks. Utveckling och förstärkning av gröna värden stärker Sala som helhet och gör kommunen mer attraktiv.

Utvecklingen föreslås främst ske i Sala stad och i de utpekade servicenoderna Ransta, Västerfärnebo och Möklinta. Servicenoder är orter som har en högre nivå av service och befolkningsmängd samt vars geografiska läge medför att stora delar av kommunens invånare kommer att ha närhet till dem. I dessa orter ska den offentliga servicen utvecklas och fungera som närmsta centrum, mötesplats och kommunikationsnod för sin ort och sitt omland. Utvecklingsorter är ett antal orter inom Sala kommun (Varmsätra, Kumla kyrkby, Kila, Sätra brunn, Salbohed, Hedåker, Broddbo och Saladamm) som idag har ett grundläggande utbud av offentlig service som till exempel skola eller förskola.

Servicenoderna och utvecklingsorterna bildar tillsammans tre olika kluster; ett i söder med areella näringar och tillväxt runt järnvägen, ett i norr med gröna och blå resurser och ett i väster med kultur och gröna resurser. Inom klustren ska orterna kopplas ihop och komplettera varandra. Alla orter inom klustret ska ha bra tillgänglighet till sin servicenod genom gång- och cykelförbindelser, kollektivtrafik och vägar.

Näringslivet ska få rätt förutsättningar för att utvecklas genom etablering av nya områden i strategiska lägen. Sala kan erbjuda attraktiva lägen i närhet till både riksväg samt järnväg.

Utvecklingsprinciper

Fyra utvecklingsprinciper är framtagna för att förklara utvecklingsstrategins innehåll och inriktning. Följande principer är vägledande för efterföljande mark- och vattenanvändning.

Utveckla, bevara, förvalta, och tillgängliggör Sala kommuns rika natur- och kulturmiljöer för ekosystemtjänster som livsmedelsproduktion, virke, biologisk mångfald, klimatanpassning, rekreation och identitet.

För att skapa ett robust, klimatsmart och klimatanpassat Sala är grönområden och vattenområden en förutsättning för Salas utveckling. Den biologiska mångfalden förstärks och viktiga ekosystemtjänster integreras i den fysiska planeringen och utvecklingen av staden och orterna. Salas naturgeografiska förutsättningar är rika och lägger grunden för ett grönt näringsliv där areella näringar såsom jordbruk, skogsbruk och ekoturism kan utvecklas.

En flerkärnig och varierad ortstruktur med Sala stad som tyngdpunkt

Olika förutsättningar inom kommunen ger potential för att utveckla orter med olika identiteter och med olika boendetyper. Genom att stärka och utveckla de olika orterna utifrån sina förutsättningar

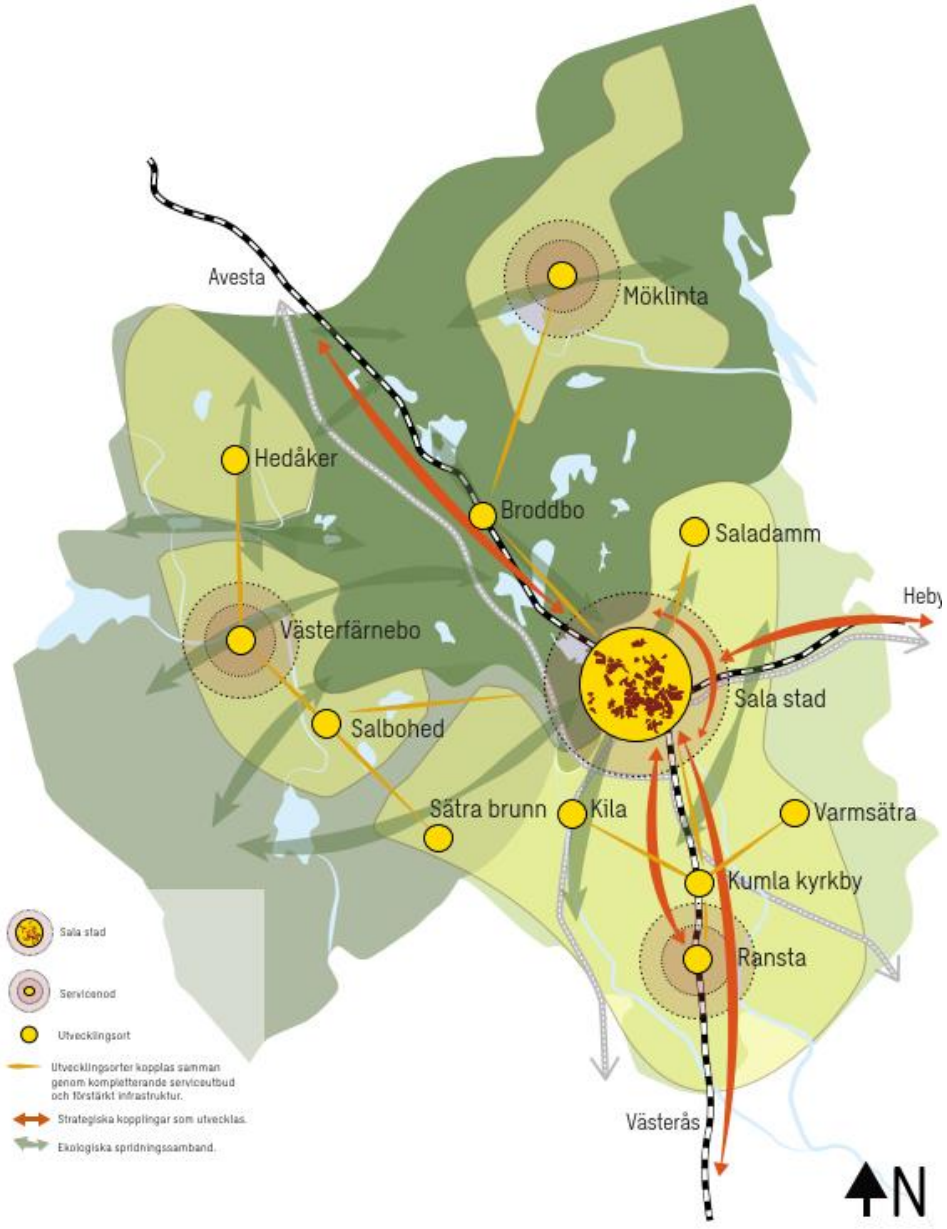
skapas en flerkärnig ortstruktur och ett serviceutbud där varje ort bidrar till en kompletterande helhet. Bebyggelseutvecklingen sker främst i Sala stad och i servicenoderna Ransta, Möklinta och Västerfärnebo.

Utveckling ska prioriteras där det finns skola, service, kollektivtrafik och infrastruktur för att stärka det lokala samhället.

Närhet till skola och service är viktigt för ett fungerande vardagsliv och en självständighet för olika grupper. Utveckling sker främst där det finns gjorda investeringar i infrastruktur, kollektivtrafik och tekniska system.

Ett sammankopplat Sala och en region med hållbara transporter.

För att öka nåbarheten till Sala, den regionala servicen, till kommunens gröna och blåa grönområden lokaliseras nya bebyggelseområden i närhet av befintlig eller intill planerad kollektivtrafik. Sala stad, servicenoderna och utvecklingsorterna kopplas samman via kommunikationsstråk kompletterade med gång- och cykelstråk samt med utökad kollektivtrafik.

4. Mark- och vattenanvändning

Förslaget till mark- och vattenanvändning utgår från den övergripande utvecklingsstrategin och dess utvecklingsprinciper.

Kapitlet inleds med integrerade ämnesvisa och övergripande kapitel som beskriver föreslagen utveckling för kommunen i sin helhet. Därefter följer mark- och vattenanvändning för Sala stad, servicenoder och utvecklingsorter. För Sala stad, servicenoderna och utvecklingsorterna finns i rubriken vägledning som är en beskrivning av vilka värden som behöver beaktas vid kommande beslut. För tätortsnära landsbygd, landsbygd och areella näringar finns vägledning för kommande beslut.

Mark- och vattenanvändningskartan redovisar grunddragen för användningen av kommunens mark- och vattenområden. Gränserna i kartan är ungefärliga och är inte juridiskt bindande.

Kategorier

Mark- och vattenanvändningen är indelad i olika kategorier enligt Boverkets öp-modell 2.1 med några anpassningar. Nedan finns förklaring av vad de olika mark- och vattenanvändningarna möjliggör.

Mångfunktionell bebyggelse

- **Centrum**
  Kombinationer av handel, service, tillfällig vistelse, samlingslokaler, kontor och annan jämförlig verksamhet som ligger centralt eller på annat sätt ska vara lätta att nå.

- **Blandad bebyggelse**
  Område med tätortsmässig karaktär som innehåller olika funktioner tillsammans med bostäder. Bebyggelse som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter åtskilda av gator, eller har en kvartersliknande struktur. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

- **Bostadsområde**

  Områden som huvudsakligen består av bostäder och har en tydlig beroenderelation till närliggande orter. Sammanhängande bostadsbebyggelse är småorter, fritidshusområden och bybildningar eller bostadsområden och förorter som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse, men där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Områdena har en tydlig beroenderelation till närliggande orter och karaktäriseras av en övervägande andel nattbefolkning och fler utpendlare än inpendlare.

Verksamheter och industri

- **Icke störande verksamheter**
  Områden för verksamheter som kan blandas med bostäder. Kan utgöras av områden för verksamheter som inte är störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung eller stor mängd övrig trafik. Kan även utgöras av områden som av andra skäl bör reserveras för

enbart företag, exempelvis där det är stort tryck på bostadsmarknaden och det därför är angeläget att säkra näringslivets utvecklingsmöjligheter i särskilda områden.

- **Industri**
  Område särskilt lämpligt för anläggning industriell produktion och där möjligheten att utnyttja området för sådant ändamål bör eller ska värnas enligt miljöbalkens 3 kap 8 §.

Grönområden och park
I grönområde och park ingår större parker, grönområden eller anlagda områden för fritidsaktiviteter i eller i nära anslutning till tätorter. Användningen avser grönområde som på grund av dess stora betydelse för ett stort omland bör skiljas ut från övrig bebyggelsemiljö. Det kan vara parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, närrekreationsområden, lekplatser, samt anlagda områden för fritidsaktiviteter som främst äger rum utomhus.

Natur och rekreation
Natur och rekreation innefattar större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade och förvaltas med hänsyn till friluftslivet. Områdena ska vara allmänt tillgängliga och kan innehålla övernattningsmöjlighet för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder, motionsslingor mm. Områden kan ha olika karaktär och användning beroende på årstid.

Vatten
Vatten avser såväl öppet hav som kustvatten, sjöar som vattendrag. Användningen Vatten anges för vattenområden som är lämpliga för olika användningar. För markområden kan ett mindre vattenområde ingå i de andra användningarna och behöver inte anges specifikt om det inte finns några särskilda ställningstaganden för det.

Landsbygd
Landsbygd är markområden som är möjliga för flera användningar men där det inte alltid är nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad.

Istället har markområden med användningen landsbygd övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för planering och beslut.

Transportinfrastruktur
Det övergripande transportsystemet som är viktigt för att åstadkomma en hållbar och ändamålsenlig bebyggelsestruktur.

Transportnod
Järnvägsstation

Naturmiljö och friluftsliv

Den framtida utvecklingen för översiktsplanen för Sala kommun tar sin utgångspunkt i Dalälven, gruvan, skogen, jordbruksmark samt ängs- och hagmark som historiskt präglat kommunen och dess utveckling. Föreslagen mark- och vattenanvändning tillgängliggör kommunens vatten- och grönområden.

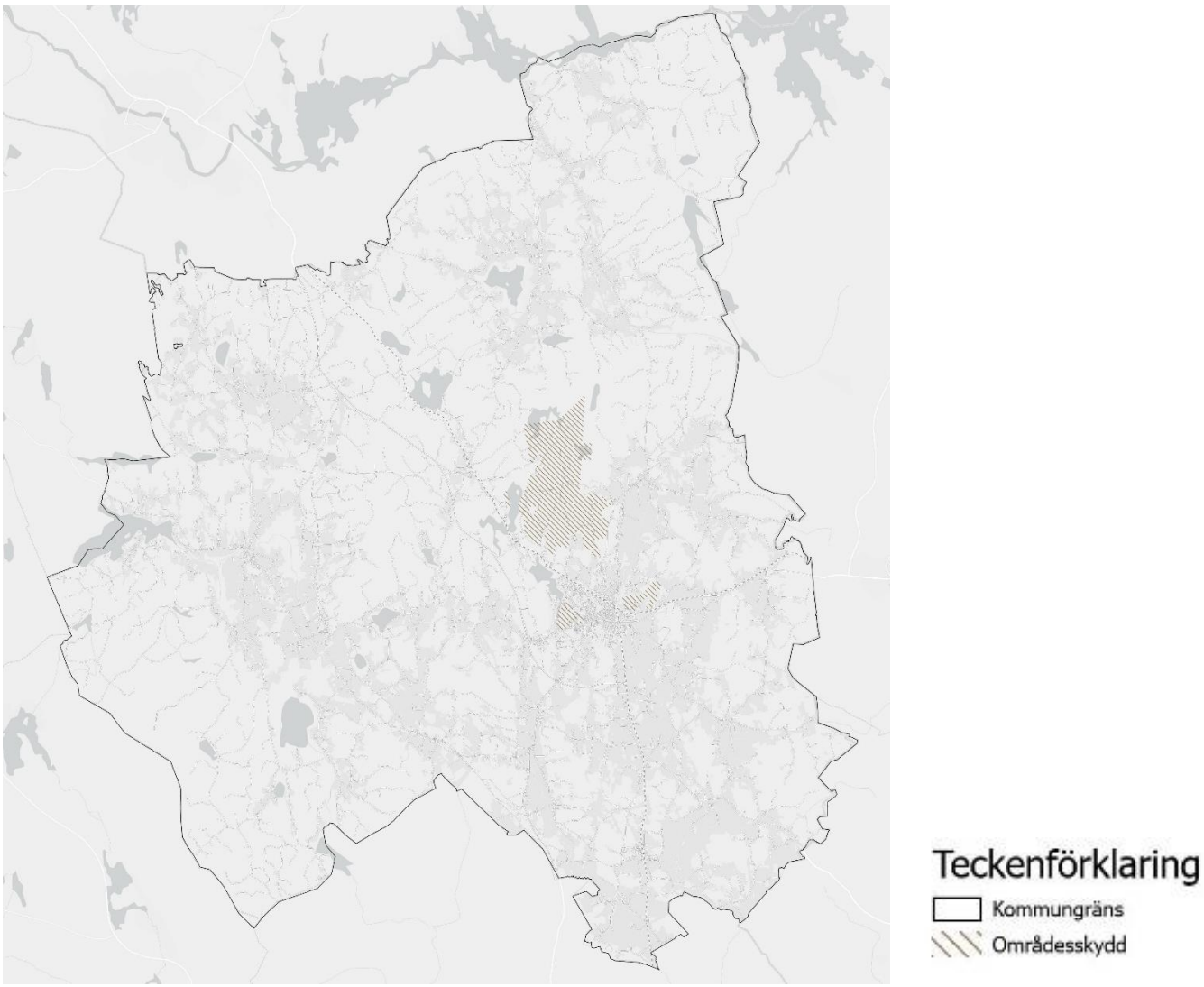
Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda områden som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Värdetrakter är landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska bevarandevärden.

En värdetrakt har en särskilt hög täthet av värdekärnor, inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer än vad som finns i omgivande landskap. Värdetrakter har därmed också en högre grad av långsiktig ekologisk funktionalitet. Detta gör att värdetrakter oftast omfattar de allra mest värdefulla landskapsavsnitten för biologisk mångfald. En hög biologisk mångfald ger goda förutsättningar för att skapa robusta ekosystem som långsiktigt kan leverera ekosystemtjänster.

Vägledning och riktlinjer:

- Grön infrastruktur ska bevaras och utvecklas i samband med planering och prövning.
- Det ska finnas livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter i vatten- och grönområden. Viktiga värdetrakter för grön infrastruktur är:
    - Hallarsbo- Sala, Storljusen och Hälleskogsbrännan (barrskog)
    - Hallarsbo-Sala och Hälleskogsbrännan (triviallöv)
    - Hallarsbo-Sala (vitryggig hackspett)
    - Svartådalen- Salakalken (värdefulla gräsmarker i odlingslandskapet)
    - Norra och västra delarna av Sala kommun (värdefulla våtmarker)
    - Svartåns vattensystem (värdefulla vattenmiljöer)
- Ta särskild hänsyn till de skogliga värdetrakterna för lövskog, äldre tall och granskog samt kalkbarrskog vid planering av infrastruktur och bebyggelse.
- Vägledning för skogsförvaltningen bör tas fram.
- Kommunens skogsmark ska skötas så att rekreations-, natur- och kulturmiljövärden bevaras, utvecklas och görs tillgängliga för medborgarna.
- Tre naturområden föreslås få områdesskydd. Mellandammen, Östabergsskogen/ Svepnässkogen och Stadsskogen med syftet naturvärden och friluftsliv.

Kartan visar förslag på nya områdesskydd.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster handlar om vad naturen ger oss människor, som till exempel spannmål, rening av luft och vatten, klimatreglering, bildande av bördig jord och rekreation/friluftsliv. Genom att bevara och utveckla de förutsättningar som finns för att naturen ska kunna ge oss ekosystemtjänster säkrar vi dem för framtiden. En planering som görs med hänsyn till ekosystemtjänster skapar ett samhälle som är mer långsiktigt hållbart. Ekosystemtjänsterna kan delas upp i fyra olika kategorier:

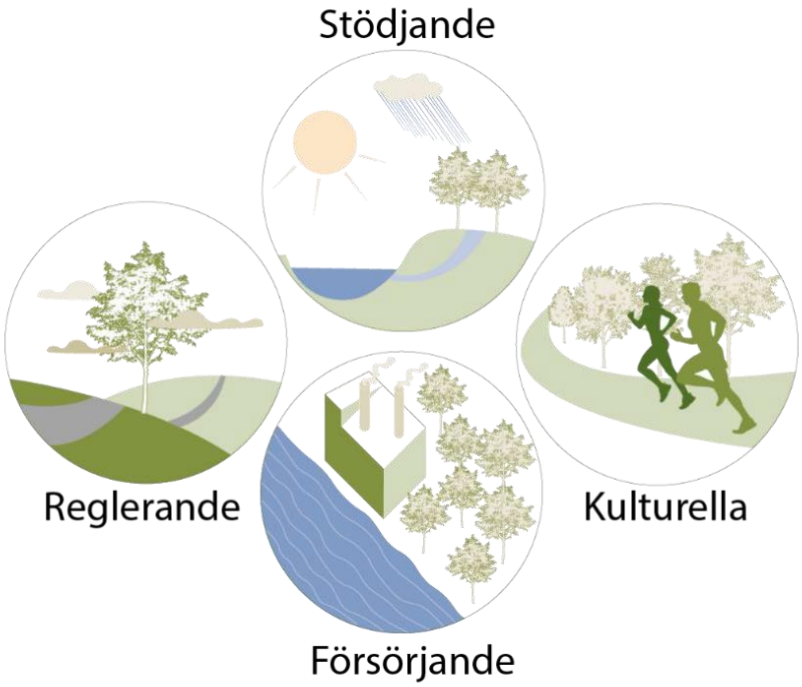
- **Stödjande** tjänster är nödvändiga för produktionen av alla andra ekosystemtjänster. Bland dessa inkluderas näringscykler, vattencykler, fotosyntes och jordmånsbildning.

- **Reglerande** som klimatreglering, kolupptagning, pollinering, nedbrytning av avfall, rening av vatten och luft, förebyggande av erosion och skred samt vattenreglerande.

- **Försörjande** som dricksvatten, livsmedel, timmer, vilt, bär, svamp mineraler och energi från vattenkraft eller biobränslen.

- **Kulturella** som vardagsmotion, träning, naturturism, välmående och fysisk hälsa.

För en hållbar utveckling av städer och tätorter är det viktigt att samspela med och utveckla naturens ekosystemtjänster. Träd och buskar skuggar och ökar luftfuktigheten vilket ger ett behagligare lokalklimat. Små skadliga partiklar fastnar även på växternas bladverk vilket kan bidra till renare luft. I täta stadsmiljöer kan grönskan stimulera till lek, motion och utevistelse samt minskar stress och sänker blodtrycket. Grönskan kan också bidra till en bättre ljudmiljö och skapar på så sätt en hälsosammare miljö för stadens invånare. Utöver ovan beskrivna förtjänster kan grönytor, våtmarker, öppna vattenytor och annan genomsläpplig mark rena regn- och smältvatten. Ytorna kan också minska vattenmängder och jämna ut flödet från häftiga regn som ett led i klimatanpassningen.

I Sala kommun finns goda förutsättningar att producera ekosystemtjänster som är kopplade till skog, jordbruk, djurhållning och vatten. Planering av mark och vatten i kommunen ska därför ha fokus på:

Vatten i landskapet
Vattenmiljöer för vattenrening, dricksvattenförsörjning, minskad översvämningsrisk, minskad övergödning samt turism och friluftsliv.

Skogen och träden
Träd i bebyggelse för bättre ljudmiljö, bättre lokalklimat med skugga och luftkvalitet, skogens produktion av biobränsle, vilt, bär och svamp, timmer, klimatreglering, vattenreglering, vardagsrekreation, naturturism, kunskap och information, välmående och fysisk hälsa.

Jordbruk
Livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, kulturmiljö, upplevelsevärden

Ängs- och hagmarker
Livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, kulturmiljö, upplevelsevärden

Pollinerarna
Blommande träd, buskar och blommor för pollinerande insekter och välbefinnande för oss i form av skönhetsvärden i landskapet.

Vägledning och riktlinjer:

- I samband med detaljplanering ska områdets ekosystemtjänster beskrivas och analyseras.
- Naturens förmåga att leverera ekosystemtjänster ska värnas och utvecklas i samband med fysisk planering och prövning.
- Genom att värna och utveckla multifunktionella ytor skapas ett effektivt markutnyttjande för dagvattenhantering, översvämningshantering, ekologi och rekreation. Grönområden kan samordnas med områden viktiga för vattenförsörjning och förstärkt hållbar dagvattenhantering.
- I samband med planering ska gröna och blåa stråk beaktas för att möjliggöra rekreation och stimulera människor att gå och cykla mellan olika bostadsområden och målpunkter. De gröna och blåa stråken ska fungera som spridningsvägar för djur och växter.
- Identifiera djurskydds- och växtskyddsområden.
- Följande bör pekas ut som ekologiskt särskilt känsliga områden och ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön:
    - Lövskogsområden i *Bännbäck – Forsbo, Hallaren området samt Långforsen – Silvköparen – Lisjö mosse*
    - Kalkbarromården i *Hillingen – Gransjö området*
    - Naturbeteshagar i *Gruvbyn, Färjebron, Salboheds hagarna samt Skogbyns ravinhagar*
    - Flodkräftvatten
    - Naturliga vattendrag från Ljömsebosjön samt Storljusen (Ljusne grav med fortsättning ner till Skvalån) samt i Rossbäckens avrinningsområde

Kartan visar områden som bidrar med ekosystemtjänster i Sala kommun.

Vattenområden och grundvatten

I Sala kommun finns många sjöar och vattendrag som tillsammans utgör vattenområden. I Sala kommun finns flera vattenhållande grusåsar. Större sjöar, vattendrag och grundvatten delas in i vattenförekomster som ska uppfylla miljökvalitetsnormer (mål för ekologisk och kemisk status).

Vägledning och riktlinjer:

- I planbesked och behovsbedömningar ska framgå om vattenförekomst berörs och vilken status den har. Det ska även framgå hur planens genomförande kan komma att påverka miljökvalitetsnormen i aktuell vattenförekomst.
- Planläggning ska medverka till att förebygga och förbättra vattentillståndet med syfte att uppnå miljökvalitetsnormerna enligt vattendirektivet.
- Kommunen ska inom sin miljöbalkstillsyn prioritera och ställa krav så att miljökvalitetsnormerna kan uppnås.
- Våtmarkers ekologiska och vattenhushållande funktion bibehålls eller restaureras. Värdefulla våtmarker bevaras. Klimatnytta i kombination med biologiska värden är styrande.
- Bistå Länsstyrelsen med resurser i arbetet med restaureringen av hydrologin inom Hälleskogsbrännans naturreservat.
- Peka ut några områden där åtgärder gör störst nytta ur vattenhållande funktion/biologisk nytta.

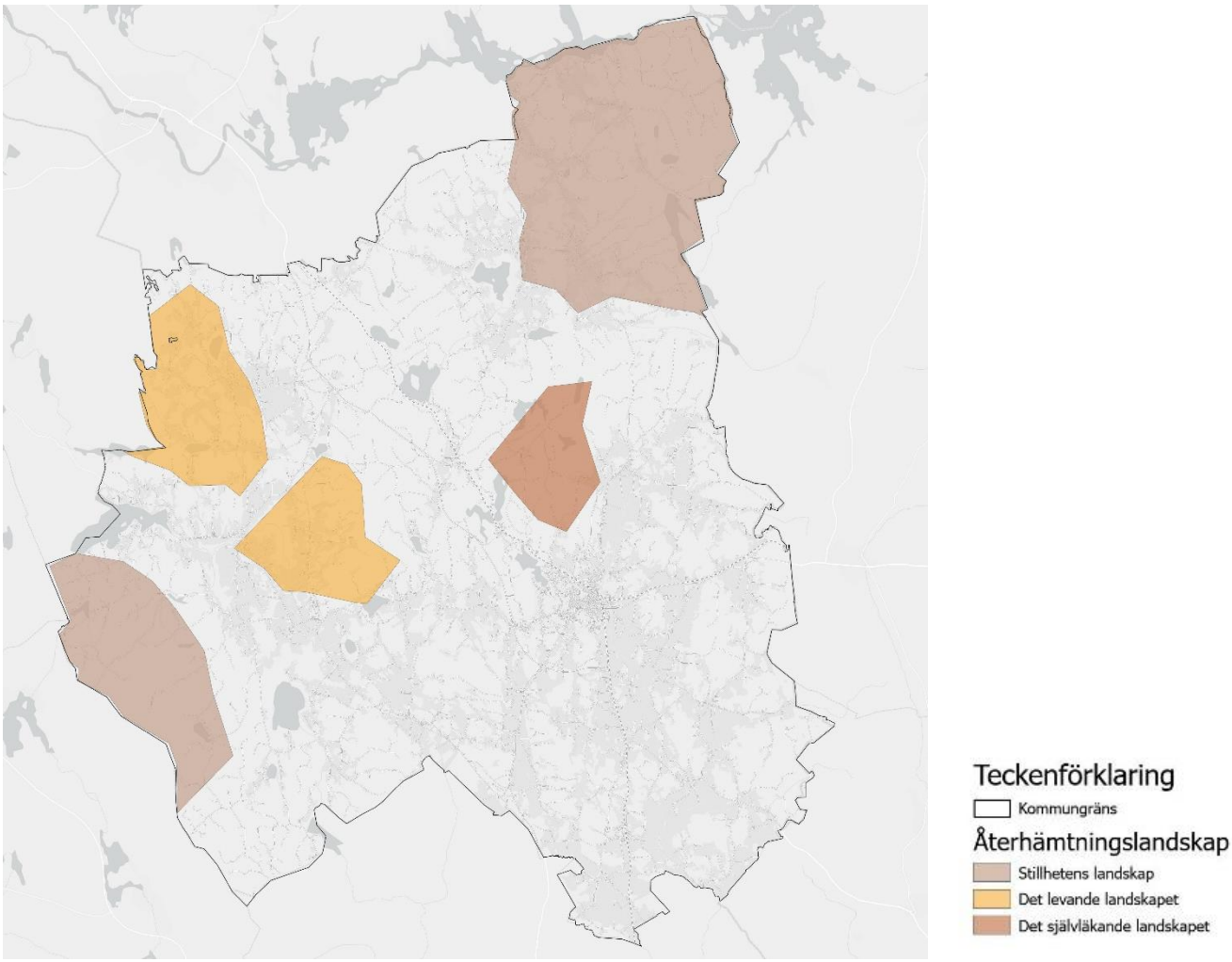
- Integrera naturligt förekommande arter och ekosystem i utvecklingen av tätorternas parker och grönska genom ortseget biologiskt material (befintligt eller berikat), vid det fortsatta arbetet med dammar och vattenvägar i staden.
- Komplettera grönstrukturplanens vattendel med en biologisk utvecklingsplan inkluderande fria vandringsvägar för fisk samt vattenmiljöutveckling.
- I all kommunal planläggning, exploatering och ledningsdragning undvika att skada våtmarkerna.
- Kompensationsåtgärder ska alltid göras när våtmarker inte kan skyddas från skador. Kompensationsåtgärder inriktas på biotopåterställning alternativt hydrologiåterställning av våtmarker i utpekade områden i framtagen plan över områden där restaurering bör prioriteras i landskapen.
- Ta fram en plan för långsiktig biologisk utveckling i småvatten.
- Realisera skapandet av en vattenpark vid lergroparna.
- Tillgängliggöra Ekeby mosse som ett skogligt rikkärr objekt med höga biologiska och kulturvärden.
- Exploatering som kan skada åsarna som utgör grundvattenmagasin ska undvikas.

Friluftsliv

Lugn och ro blir en alltmer eftersökt kvalitet när buller blir allt vanligare i tätorterna och vi omger oss av ny teknik som ger oss tillgång till stora informationsflöden. Studier har visat att människor söker olika typer av upplevelser i sin närmiljö för sitt välbefinnande. Främst söker människor ostördhet i en variationsrik miljö, naturpräglad miljö och möjlighet till återhämtning samt trygghet i en välskött miljö. Att miljön ska vara fri från buller är viktigt för att uppleva ostördhet och få möjlighet till återhämtning. Men för att områden ska kunna vara tysta krävs att de har en viss storlek och att de ligger fjärmade från större trafikleder och andra bullerskapande element. För att åstadkomma detta föreslås följande återhämtningslandskap med olika karaktär.

Vägledning och riktlinjer:

- Vid planering av ny bebyggelse, störande verksamheter och infrastruktur ska stor hänsyn tas till följande återhämtningslandskap som erbjuder stillhet, ro och läkande för alla sinnen:
    - Gamla ”Fäbodskogen” öster om Vivastbo
    - Hälleskogsbrännan NR med Ekoparken Öjesjöbrännan
    - Ängslandskapet nedströms Västerfärnebo kyrkby
    - Skogarna öster om Hedbo- Västerbykil – Fallänge – Bjurfors – Långsjöbäckenet
    - Järndammen – Helgonmossen

Kartan visar förslag på återhämtningslandskap i Sala kommun.

- Vid planläggning för ny bebyggelse i anslutning till vatten bör allmänhetens tillgänglighet till stränder och bad garanteras.
- Kommunen vill erbjuda miljöer för att uppmuntra till lek och rörelse som i sin tur ger en ökad folkhälsa. Närhet och tillgänglighet är en viktig faktor för att platserna ska användas ofta.
- Bostadsnära natur av hög kvalitet bör vara tillgänglig inom 300 m.
- Det bör finnas en ett strövområde inom 1000 m från bostaden.
- Förstärk den faktiska nåbarheten och orienterbarheten till bostadsnära natur och strövområden genom stråk och platser samt ta bort barriärer.
- Se till att möjligheterna att nå den bostadsnära naturen integreras med den övriga kommunala transportplaneringen. Skapa attraktiva stråk för flera transportsätt med hjälp av grönska och vatten. Skapa promenadvänlighet i bostadsområden i synnerhet och i orten som helhet.
- Natur eller parkområden bör finnas i anslutning till skolor, förskolor och äldreboenden.

Kulturmiljö

En av översiktsplanens övergripande utvecklingsstrategier är att utveckla, bevara, förvalta och tillgängliggöra Sala kommuns rika natur- och kulturmiljöer. Salas kulturmiljöer är en resurs som ska utvecklas, värnas och i vissa fall integreras med en hänsynsfull bebyggelseutveckling.

Tydligt avläsbara och väl omhändertagna kulturmiljöer är en tillgång och en attraktivitet för såväl boendemiljöer, rekreation och besöksnäring, både på landsbygden och i staden. Sammanhängande områden och bebyggelse som helhet ger en starkare bild av varje epoks karaktärsdrag än enskilda objekt. Översiktsplanen syftar till att kulturmiljöerna ska fortsätta vara avläsbara och tillägg tillföra tydliga årsringar.

Den framtida utvecklingen för Sala kommun tar sin utgångspunkt i vattendragen, sjöarna, skogen, jordbruket och den tidigare silvergruvan som historiskt präglat kommunen och dess utveckling. Föreslagen mark- och vattenanvändning bevarar, utvecklar och tillgängliggör kommunens vattenområden och grönområden. Salas kulturmiljöer uppmärksammas och ska användas som en resurs och ges utvecklingsmöjligheter. Allt detta är ekosystemtjänster som har identifierats och påverkat prioritering i mark- och vattenanvändningen.

Kulturmiljöprogram

Ett nytt kulturmiljöprogram för hela Sala kommun är under framtagande av Västmanlands läns museum. Kulturmiljöprogrammet är ett kunskapsunderlag som beskriver kommunens bebyggelse och ger bland annat en vägledning till hur dess kulturhistoriska värden bör värnas vid utveckling av kommunen. Programmet ska fungera som stöd till plan- och bygglovshandläggare samt kommunpolitiker. Det riktas även till enskilda fastighetsägare samt en intresserad allmänhet som vill lära sig mer om kulturarvet i kommunen.

Arbetet sker parallellt med översiktsplanen. Vissa slutsatser, riktlinjer och rekommendationer från kulturmiljöprogrammet har inarbetats i översiktsplanen, men kulturmiljöprogrammet i sin helhet väntas vara färdigställt under 2021 och kommer att inarbetas i översiktsplanen inför granskningen av planen.

Generell vägledning för kulturmiljöer:

- Detaljplaneläggning föregås vid behov av antikvariska förstudier.
- Vid detaljplanläggning bör skyddsbestämmelser och/eller varsamhetsbestämmelser införas för kulturvärden som idag saknar planskydd.
- Sala kommun ska utreda möjligheten att etablera kulturreservat för särskilt värdefulla platser.
- Fornlämningar som skyddas enligt kulturminneslagen ska beaktas i planläggning och bygglovshantering. Enligt kulturminneslagen ska fornlämningar ha tillkommit före år 1850.
- Kyrkomiljöer kräver särskild varsamhet och respekt, med beaktande av kyrkobyggnaders roll i stads- och landskapsbilden. Kyrkomiljöer som har tillkommit före utgången av år 1939 och tillhörde Svenska kyrkan den 1 januari 2000 är skyddade enligt KML (4kap).

Sala stad

Sala stad innehar rika kulturmiljöer som berättar stadens historia. Staden ligger i Sala kommuns mitt och omges av miljöer präglade av gruv- och kalkbrytning samt ett utbrett jordbrukslandskap. Bebyggelsen präglas av den karaktäristiska stadskärnan uppbyggd efter 1600-talets rutnätsplan, med plats för torg och kyrka samt tydligt avgränsade områden utanför stadskärnan med bostadsbebyggelse från 1900-talets årtionden.

Vägledning

- Salas kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer och kulturlandskap ska ses som en tillgång för boende och näringsliv samt lyftas fram för att stärka stadens attraktionskraft som besöksmål.
- Områden och byggnader som i inventeringar pekats ut som kulturhistoriskt värdefulla ska särskilt beaktas vid förändringar. Särskild vägledning finns för riksintresseområden och för specifika bebyggelsekaraktärer.
- Sambandet mellan riksintressets olika delar ska förstärkas. Kopplingen mellan gruvan och Långforsen via Mellandammen och kanalerna är ett viktigt kulturmiljöstråk kantat av lämningar från äldre gruvverksamhet. Kommunen bör i sin planering sträva efter att förstärka och utveckla sammanhängande stråk mellan stadskärnan, gruvområdet och de närliggande vattenområdena. Detta kan exempelvis göras med stöd av vandringsleder, grönstruktur och skyltning.
- Sala gruva och Sala bergstad hålls ihop av Sala kanal/Prånån som särskilt ska beaktas vid detaljplaneläggning. En särskild bevarandeplan bör upprättas för hela sträckan.
- För att kulturvärdena ska kunna bibehållas i staden, måste gatusystemet och rutnätsplanen samt kvartersgränser bevaras. Inom kvarteren bör om- och tillbyggnader ske småskaligt så att tomtgränserna kan avläsas. Tak- och fasadmaterial bör vara av traditionell typ.
- Utifrån kulturmiljöprogrammet har kommunen identifierat att alla kvarter och fastigheter där den gamla stadsplanen från 1914 gäller, dp 1914, skulle behöva nya detaljplaner/ändring genom tillägg av detaljplaner för att skydda den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen. Det gäller bland annat kvarteren Bergwerdien, Waskplatsen, Jalken, Bergmästaren, Gruvan, Bårdskäraren och Skinnaren.
- Kulturhistoriskt värdefulla områden i utkanten av Sala stad som behöver en översyn av detaljplaner och planbestämmelser är Kolarhagen, Pilhagen, Stampers och Gudmundstorp/Katrinelund.
- En bevarandeplan eller byggnadsordning bör upprättas för Sala gruva och Sala bergsstad för att värna viktiga kulturvärden och kunna användas som stöd vid detaljplaneläggning och i bygglovhandläggning En sådan bevarandeplan/byggnadsordning bör syfta till ett långsiktigt skydd för kulturmiljöer så väl inom som utanför riksintresset.
- För att bevara kulturvärdena inom gruvområdet krävs att tillkommande bebyggelse styrs och att befintliga gruvmiljöer och dammsystem hålls intakta. Den visuella upplevelsen av de kulturhistoriskt intressanta delarna av dammsystemet (dammvallar, kanaler, regleranläggningar m. m.) bör beaktas vid planering och naturvård. Skogsplantering får inte påverka damm- och kanalsystemets kulturhistoriska upplevelse negativt.
- Det är viktigt att riksintresseområdet bevaras och utvecklas utifrån sina speciella värden. Exploatering och andra ingrepp i miljöerna får bara ske om de kan göras på ett sätt som inte påtagligt skadar kulturvärdena.
- Gestaltningsfrågor och bevarandefrågor bör särskilt uppmärksammas vid detaljplanering.

- Den kulturhistoriska inventeringen från 2010 ska beaktas vid utveckling inom stadskärnan som berör någon av de klassificerade byggnaderna.

Landsbygdens kulturmiljövärden

Sala kommuns landsbygd präglas av ett flackt och öppet landskap med långa siktlinjer, som fläckvis ligger insprängt i områden av större skogspartier eller omgärdas av ridåer av barr- och lövskog. Igenom landskapet rinner flera åar och bäckar som på sina ställen bildat större återkommande våtmarker, som i sin tur har gett upphov till en bygd med mycket bördiga jordbruksmarker. I Sala kommun består den mesta landsbygdsbebyggelsen av små till medelstora gårdar i mindre byar. Byarna tenderar att följa en gemensam struktur och dessa har i efterhand kategoriserats i tre huvudtyper: radbyar, klungbyar och rundbyar. I Sala kommun förekommer endast radbyar och klungbyar.

Länsstyrelsen inventerade och pekade 1991 ut områden för ”bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturvärden”. Välbevarade odlingslandskap med dess bebyggelsestruktur, fornlämningar och fördelning av olika markslag utgör enligt programmet en natur- och kulturmiljöresurs av stort värde. Odlingslandskapets biologiska värden är stora, särskilt på slåtter och betesmarker, som ett resultat av mycket lång och kontinuerlig kulturpåverkan. Detta mångformiga växt- och djurliv är beroende av att vi även i framtiden brukar och hävdar marken. Sala kommun faller i Länsstyrelsens program under kategorin Skogslåglandet som karaktäriseras av ett låglänt och till stor del skogbevuxet landskap.

Vägledning

- Karaktäristiska byggnadstyper för landsbygden bör bevaras och underhållas. Dessa är viktiga för möjligheten att avläsa äldre agrara miljöer och bebyggelsestrukturer.

- Ny bebyggelse bör placeras på ett sätt som harmoniserar med omgivande landskap och bebyggelsemiljö samt bibehåller alternativt förstärker dess övergripliga karaktär.

- Ny bebyggelse bör anpassas till befintlig terräng. Befintliga naturvärden i form av grönska, grönområden och åkermark bör beaktas.

- Historiska vägsträckningar bör bibehållas och underhållas. Nya anslutande vägar bör anläggas så att de anpassas till den naturliga topografin alternativt det befintliga planlagda gatunätets struktur.

Orter på landsbygden

Stationssamhällen

Vid 1800-talets slut växte Salas stationssamhällen fram. Det var en ny typ av bebyggelsemiljöer fram på landsbygden. Ortstypen är en följd av järnvägens utbredning i landet under senare delen av 1800-talet. Successivt växte ett stambanenät fram genom landets bygder. Etableringen av järnvägen och järnvägsstationer ledde till nya arbetstillfällen och en stor befolkningsökning på orterna. Kring stationsbyggnaden växte bostadsbebyggelse fram och små samhällen bildades. Stationshuset var knutpunkten och kring denna etablerades samhällsservice såsom handel, postkontor och skola. Broddbo, Jugansbo, Ransta och Rosshyttan är samhällen som har karaktären av stationssamhällen, mer eller mindre renodlat och av olika storlek.

Vägledning:

- Stationsområden har en känslig kärna som kan vara olämplig att exploatera. Däremot kan kärnorna förbättras, förtydligas och till viss del kompletteras med utgångspunkt i befintlig kulturmiljö.
- Karaktärsbyggnader ska bevaras, underhållas och får ej förvanskas. Det är viktigt för möjligheten att avläsa ett stationssamhälle.
- Historiska vägsträckningar bör bibehållas och underhållas.
- Stationssamhällen kan med fördel utvecklas i utkanterna med moderna tillägg och bebyggelse. Ny bebyggelse placeras så att den naturligt kompletterar befintlig genom att följa befintliga strukturer och vägnät. I stationssamhällena gäller vanligen att bostadshus placeras i anslutning till befintlig villabebyggelse längs med byvägen. I moderna utvidgningsområden följs istället det planlagda gatunätets struktur.
- Nya anslutande vägar bör gestaltas så att de ansluter till den naturliga topografin alternativt det befintliga planlagda gatunätets struktur.
- Formspråk bör anpassas efter områdets befintliga bebyggelse med avseende på placering, antal våningar, fönsterutformning, takform, material samt fasadkulör.
- I omgivande jordbruks- och gårdslandskap kan ny bebyggelse uppföras i anslutning till befintlig bebyggelse. Åkermark bör ej bebyggas. Beakta befintliga naturvärden i form av grönska, grönområden och åkermark

Kyrkbyar

Sedan medeltiden har kyrkobyggnaderna präglat den svenska landskapsbilden. Fram till 1800-talet hade kyrkan en framträdande ställning i Sverige. Förutom kyrkans roll religiösa roll hade den också en viktig administrativ funktion. Kyrkan var även nära sammankopplad med staten och makten, och socknarna bedrev politiska, administrativa och ekonomiska verksamheter. Runt sockenkyrkan växte det i regel fram en så kallad kyrkby. Dessa kännetecknas av en bykärna med kyrkomiljö. Karaktäristiska byggnadstyper inom kyrkomiljön är bland andra skola, kyrkstallar och klockarbostad. Platsen för kyrkan utgjorde mittpunkten i både kyrkbyn och socknen. Det blev en viktig och central mötesplats för sockenborna. Kila, Kumla kyrkby, Möklinta och Västerfärnebo är exempel på kyrkbyar inom Sala kommun.

Under 1900-talets början och mitt etablerades ofta modern centrumbebyggelse med servicefunktioner. Detta medförde en förflyttning av den äldre bykärnans funktion som central punkt i byn, till det nya moderna centrumet.

Vägledning:

- Respektive kyrkbys utpekade viktiga karaktärsdrag som finns beskrivna i kulturmiljöprogrammet bör värnas om vid framtida planering.
- Tillägg inom samlade äldre kyrkomiljöer är generellt olämpligt. Höga krav bör ställas på placering och utformning. Tillägg ska alltid underordna sig den befintliga bebyggelsen och det är viktigt att inte bryta upp sambandet mellan byggnader, exempelvis kyrka-prästgård.
- Tillägg inom moderna utvidgningsområden anpassas till befintlig topografi och planstruktur samt till befintliga byggnaders karaktär.
- Nya bebyggelseområden förläggs med fördel i utkanten av kyrkbyn likt befintliga utvidgningsområden. Saknas närliggande utvidgningsområden krävs särskild hänsyn av placering i förhållande till befintlig äldre kyrkomiljö.
- Representativa byggnader från kyrkbyns samtliga utvecklingsfaser bör bevaras och underhållas med för tiden traditionella byggnadsmaterial och metoder. Byggnaders individuella karaktärsdrag ska beaktas vid ändringar.

Bebyggelse och infrastruktur

Det ska vara enkelt och attraktivt att bo i Sala kommun. En viktig förutsättning för detta är närhet till natur, rekreation och tillgänglighet till offentlig och kommersiell service och kommunikationer. För att utvecklingen ska ske långsiktigt hållbart med tillvaratagande av ovanstående befintliga resurser och investeringar föreslås merparten av utvecklingen ske i Sala stad, ett antal servicenoder och utvecklingsorter. Där kan bebyggelsen bygga vidare på och komplettera befintlig bebyggelse och stråk och stärka underlag för service och arbetstillfällen.

Klimatpåverkan ska minimeras vid uppförande av ny bebyggelse och infrastruktur. Ny bebyggelse planeras nära den befintliga infrastrukturen som spår, stationer, busshållplatser, vägar, kommunalt vatten- och avlopp samt energiförsörjning.

Andelen hållbara transporter som gång, cykel och kollektivtrafik ska ökas i relation till bil. Det befintliga vägnätet föreslås kompletteras med gång- och cykelbanor och trafiksäkerhetshöjande åtgärder för att underlätta för människor att röra sig till fots och med cykel. Ur ett folkhälsoperspektiv ska det vara enkelt att gå och cykla i Sala samt att nyttja kommunens rika miljöer för natur och rekreation. Nya bostadsområden som växer fram ska ha god tillgång till bostadsnära grönområden för vistelse och rekreation.

Ekosystemtjänster och den markanvändning som ger biologisk mångfald ska förstärkas genom ekosystemtjänstutredningar i samband med detaljplan.

Sala stad

Sala stad ska vara en tät och sammanhållen tätort med funktionsblandad bebyggelse. Stadskärnans avtryck från tidigare epoker är en tydlig del av stadens karaktär och nya tillskott ska ytterligare bidra till stadens identitet. Arkitekturen i Sala stad ska skapa en god gestaltad miljö med harmonisk och väl

fungerande helhet av byggnader, utemiljöer och mellanrum i hela staden. En varierad bebyggelse med blandade byggnadstyper, upplåtelseformer och funktioner ska bidra till att olika grupper människor möts. Bebyggelsen har en högre täthet i närhet till kollektivtrafik, service och viktiga stråk.

Den främsta bebyggelseutvecklingen ska ske i Sala stad norr om järnvägen, från stationen och västerut samt upp mot Saladamm. Här kan attraktiva områden skapas med en närhet till både Sala station och centrum och till värdefulla kulturmiljöer, naturmiljöer och rekreation. Utvecklingen av Norrmalm har påbörjat den utvecklingen. Utvecklingen föreslås även ske söderut mot Hammarhagen. Sala stad föreslås stå för 60 % av befolkningsutvecklingen.

Servicenoder är orter som har en högre nivå av service och befolkningsmängd än utvecklingsorterna samt vars geografiska läge medför att stora delar av kommunens invånare kommer att ha närhet till dem. Ransta, Möklinta och Västerfärnebo är föreslagna som servicenoder. Dessa orter föreslås tillsammans stå för 15–20 % av kommunens befolkningsutveckling. En varierad bebyggelse med blandade byggnadstyper, upplåtelseformer och funktioner bidrar till att olika grupper människor möts. Bebyggelsen har en högre täthet i närhet till kollektivtrafik, service och viktiga stråk. I dessa orter ska den offentliga servicen utvecklas och fungera som närmsta centrum, mötesplats och kommunikationsnod för sin ort och sitt omland. Servicenodernas geografiska placering och kopplingar gör att de försörjer närliggande orter och boende omkring. Utvecklingen av Sala stad och servicenoderna sker främst genom detaljplaner för ny bebyggelse.

Utvecklingsorter är ett antal orter inom Sala kommun (Varmsätra, Kumla kyrkby, Kila, Sätra brunn, Salbohed, Hedåker, Broddbo, Saladamm) som idag har ett grundläggande utbud av offentlig service som till exempel skola eller förskola. Utvecklingen av utvecklingsorterna kan ske i en mindre skala genom något nytt bostadsområde, avstyckningar, etablering av verksamheter eller bättre kopplingar till Sala stad eller till närmaste servicenod. En vägledning för utveckling av respektive utvecklingsort har tagits fram. Den anger hur ny bebyggelse ska förhålla sig till orten och omgivningen. Utvecklingsorterna tillsammans med omgivande landsbygd föreslås stå för cirka 20–25 % av befolkningsutvecklingen, med tyngdpunkt på utvecklingsorterna.

Servicenoderna och utvecklingsorterna bildar tillsammans tre kluster i kommunen; ett i söder med areella näringar och tillväxt runt järnvägen, ett i norr med gröna och blå resurser och ett i väster med kultur och gröna resurser. Inom klustren ska orterna kopplas ihop och komplettera varandra. Alla orter inom klustret ska ha bra tillgänglighet till sin servicenod, genom gång- och cykelförbindelser, kollektivtrafik och vägar.

Bebyggelse, kultur och fritid

Vägledning och riktlinjer:

- Behovet av nya skolor och förskolor och utbyggnad av befintliga utreds i Sala, Ransta, Västerfärnebo och Möklinta där merparten av utvecklingen förväntas ske.
- Alla gruppers livssituation ska uppmärksammas i planeringen genom ökat deltagande och genom ökad kunskap. Barnkonventionens intentioner som nu är svensk lag ska särskilt beaktas.
- Tillgängliga och attraktiva mötesplatser för alla grupper ska eftersträvas i planläggningen. Tillskapa och utveckla mötesplatser i Västerfärnebo, Ransta och Möklinta.
- Det bör finnas plats för lek på bostadsgård inom 50 m från bostaden för de små barnen

- Det bör finnas en grannskapspark för lek, promenad och avkoppling inom 300 m från bostaden utan att trafikerade vägar behöver korsas.
- Lekplatser ska enligt plan- och bygglagen vara tillgängliga för alla.
- För att uppleva ostördhet och få möjlighet till återhämtning bör människor ha tillgång
- till bostadsnära utemiljöer utan störande buller.
- Lekplatser, parker och torg ska fungera som mötesplatser för alla åldrar i kommunen.
- Identifiera områden med brist på mötesplatser och lekplatser. I Varmsätra och Saladamm bör lekplatser utvecklas.
- Belys behov av utveckling av befintlig och ny idrotts- och fritidsverksamhet i ett tidigt skede av planarbetet både vid nyexploatering och i områden som planeras för förtätning. Centrumnära anläggningar med möjlighet till synergieffekter och närhet till kollektivtrafik bör prioriteras. Möjlighet till förbättringar i den befintliga strukturen och ökad integrering av idrotts- och fritidsverksamhet bör studeras.
- Behov av ytor för egenorganiserade aktiviteter som utegym, spontanidrottsplatser samt motionsspår bör tillgodoses. Allas behov och intressen ska beaktas oavsett ålder, kön, bakgrund och rörelseförmåga.
- Den öppna fritidsverksamheten är viktig och bör utvecklas. Den bör ha god tillgänglighet för gående och cyklister samt med kollektivtrafik och vara belägen där barn och ungdomar naturligt rör sig. Den öppna fritidsverksamheten ska vara anpassad även för personer med funktionsnedsättningar och tillgängligheten även anpassad för personer som använder rullstol.
- Kulturen bör vara en drivkraft i stads- och samhällsutvecklingen och kulturperspektivet behöver komma in tidigt i stadsplaneringen.
- Beakta behov av olika former av kulturella och kreativa mötesplatser som bidrar till ett varierat kulturutbud och erbjuder inspirerande miljöer.
- Beakta behov av att utveckla befintlig kulturverksamhet som bibliotek, dans, eget skapande och barn- och ungdomskultur.
- Vid om- och nybyggnation av skollokaler planeras för att lokalerna ska kunna samnyttjas efter skoltid av musik- och kulturanordnare samt idrottsföreningar och övrigt civilsamhälle.
- Vid nyexploatering ska god tillgänglighet för alla eftersträvas och vid planering i befintliga miljöer ska möjligheten till förbättringar i det offentliga rummet vad gäller tillgängligheten studeras.
- Tillgängligheten till mötesplatser, lekplatser och bad ska studeras och vid behov åtgärdas.
- Vid all planering ska frågan om trafikbuller belysas och möjligheten till förbättringar av den befintliga bullersituationen studeras.
- Kommunen ska se över behovet av uppdatering av gamla detaljplaner som är inaktuella eller innehåller fel. Det gäller bland annat DP 2477 Mamre, DP 3984 för Jakobsdal, DP 3494 Emmylund, DP 3551 för Turbo och Hopparen 6–7.

Kommunikationer

Sala kommun ska ha ett transportsystem som är långsiktigt hållbart, tillgängligt, tryggt, säkert och stödjer en utveckling av attraktiva och hållbara livsmiljöer. Detta ska åstadkommas genom att prioritera gång-, cykel-, och kollektivtrafik. Gång och cykel ska vara det naturliga valet vid kortare transporter. Vägnätet ska utformas för att på bästa sätt trygga kollektivtrafikens framkomlighet.

Det är viktigt att så stor andel som möjligt av de korta resorna inom staden sker till fots, med cykel eller kollektivtrafik. Goda möjligheter att gå och cykla främjar en god hälsa och bidrar till minskat buller och bättre miljö. I planeringen ska möjligheten att skapa attraktiva gång- och cykelstråk vara en viktig utgångspunkt liksom att ansluta väl till befintligt gång- och cykelvägnät. Det ska också vara möjligt att cykla till rekreationsområden och andra besöksmål inom staden och i omgivande områden.

Gång- och cykeltrafik

Gång – och cykeltrafiken är prioriterad och ska byggas ut. Den främsta utbyggnaden ska ske mellan orter på landsbygd till servicenod och till Sala stad. Syftet är att koppla ihop orter och öka nåbarhet till service, kommunikationer med mera och göra det enklare att leva i hela Sala. Se mer under prioriterade infrastrukturprojekt.

För barnen är det viktigt att det finns ett tryggt och säkert nät av gång- och cykelvägar som leder till skolor, idrottsanläggningar och andra platser där barn samlas. För att det ska vara lätt att cykla krävs ett sammanhängande cykelvägnät med god framkomlighet. Alla viktiga målpunkter ska nås av gående och cyklister eller med kollektivtrafik.

Servicenoderna Möklinta, Västerfärnebo och Ransta utvecklas för att förstärka lokalsamhället med god service. Att utveckla och stärka lokalsamhällen med service är en förutsättning för att möjliggöra att fler korta resor kan göras till fots eller med cykel, till förskolan, skolan, butiker, kulturutbud. Att utveckla och förstärka lokalsamhällen ger kortare avstånd och målpunkter bör lokaliseras på ett bra sätt så att vardagslivet underlättas. Det är även viktigt att tillgängliggöra och koppla ihop områden och att utveckla och förstärka gator och vägar så att de når och kopplar ihop målpunkter.

Kollektivtrafik

Det planeras för en bättre kollektivtrafik inom kommunen. Restiden är en viktig faktor för hur attraktivt det är att välja kollektivtrafik framför bilen. Antalet avgångar med tåg kommer att dubbleras från 2022 vilket innebär att det blir halvtimmestrafik mellan Sala och Västerås. Vartannat tåg kommer att gå vidare till Uppsala (Västerås – Sala - Uppsala) och det förs diskussioner om att vartannat tåg ska gå vidare till Avesta/Krylbo.

Ransta ses som ett nytt potentiellt resecentrum. Tågen kommer att mötas i Ransta och detta kräver en andra plattform liksom en gångbro över spåren. Sala kommun samt Kollektivtrafikförvaltningen driver frågan med Trafikverket. I syfte att möjliggöra ökad tågtrafik kommer det att byggas en infartsparkering i Ransta. Tågen utgör stommen i trafiksystemet som övrig trafik behöver anpassas till och därmed behöver bussarna i Sala dirigeras om. Ett arbete för att lösa busstrafiken är redan initierat, men allt förutsätter en andra plattform vid stationen i Ransta då tågen kommer att mötas där.

För att möjliggöra att alla dagspendlare som är boende i Sala tätort ska ta bussen till stationen istället för bilen ska vissa linjer få fler avgångar som är anpassade till tågens avgångs- och ankomsttider. Vid årsskiftet 2021 - 2022 startar SilverExpressen som är tänkt för pendlare och förvärvsarbetande i Sala stad.

Tillgången till parkeringsplatser har visat sig ha stor påverkan på valet av transportslag. Därför kan ekonomiska styrmedel för bilparkering, i kombination med att erbjuda konkurrenskraftiga färdmedelsalternativ, användas där konkurrensen om markanvändningen är särskilt stor. Tillgång till trygga och säkra cykelparkeringar är viktigt för att erbjuda ett attraktivt alternativ till bilen.

Länsöverskridande kollektivtrafik

Planering av länsöverskridande kollektivtrafik och behovet av dess infrastruktur behöver ske gemensamt mellan regioner. Trafikutbudet behöver särskilt tillgodose behovet av arbets- och studiependling och annat vardagsresande. En gemensam bas eftersträvas med timmestrafik, kompletterad med förstärkningstrafik i rusningstid.

Särskild hänsyn behöver tas till det regionala behovet av god tillgänglighet till Arlanda, Uppsala och Stockholm. För Sala kommun är förbindelsen med Västerås mycket viktig. Resande med länsöverskridande trafik och anslutande regional kollektivtrafik behöver uppfattas som attraktivt i förhållande till bilresande.

Prioriterade infrastruktursatsningar

- **Åtgärder för gång och cykel**
  Det är av hög prioritet att det anläggs säkra, gena och tillgängliga gång- och cykelvägar mellan Sala stad och de orter som ligger inom cykelavstånd. Främst planeras kopplingar till boende i orter som Saladamm och Broddbo. Vidare arbetarTrafikverket med utveckling av gång- och cykelkoppling mellan Sala- Heby samt Sala - Kumla - Ransta. Sala kommun vill även verka för att skapa förbindelser mellan gång- och cykelvägar till de viktiga knutpunkterna för kollektivtrafiken genom att koppla orter till de utpekade servicenoderna.

- **Sala station**
  Sala station är idag sliten och omodern. Det finns också två plankorsningar genom staden med bomfällningar som skapar barriäreffekter och minskar säkerheten. Att ta ett helhetsgrepp med bangårdsombyggnad som inkluderar nya perronger och planskilda korsningar för gång- cykel- och biltrafik är av stor betydelse. En modern station med möjlighet till fyrtågsmöte samt bra koppling mot norr och söder skapar också förutsättningar för ett helt nytt bostadsområde norr om järnvägen, Norrmalm.

- **Planskilda korsningar**
  Befintlig plankorsning på Saladammsvägen i västra delen av Sala tätort vid Strömsbacka måste ersättas med en planskild korsning. Detta för att öka tillgängligheten mellan stadens delar samt att öka säkerheten. Befintlig plankorsning på riksväg 70 och järnvägen, söder om Sala vid Kumla kyrkby, måste ersättas med en planskild korsning. Även plankorsningen i Kumla kyrkby bör ses över i samband med detta.

- **Förbifarter Sala stad**
  Kommunen föreslår vägreservat för nya förbifarter öster om Sala. Den sydliga förbifarten skulle sträcka sig mellan riksväg 70 (från Avesta) och 72 (mot Heby och Uppsala). Den

nordliga förbifarten, som skulle förbinda väg 72 med verksamheterna som finns i norra Sala stad.
Syftet med förbifarterna är att tung trafik och farligt gods kan ledas utanför Sala stad och undvika denna typ av trafik in i tätorten där den kan orsaka risker och buller för boende och trafikanter. De gator som idag är vältrafikerade genomfartsleder kan då frigöras till att fylla andra syften och byggas om till att mera inneha karaktären av lokalgator.
Vid planering av förbifarterna ska hänsyn tas till naturvärden, friluftslivet och jordbruksmark med höga värden. Dialog ska föras med Trafikverket.

- **Saladammsvägen**
  Saladammsvägen föreslås få en utformning som en stadsgata i samband med att Sala stad utvecklas norrut. Dialog ska föras med Trafikverket.

Vägledning och riktlinjer:

- Inför val av åtgärder som innebär förändring av transportsystemet bör Trafikverkets fyrstegsprincip användas. Fyrstegsprincipen är Trafikverkets arbetsstrategi och den tillämpas för att säkerställa en god resurshushållning.
- Eftersträva en trygg och säker trafikmiljö med god tillgänglighet för alla trafikantgrupper.
- Trafikmiljön ska utformas så att trafikens miljöbelastning minimeras.
- Prioritera satsningar som främjar en ökad och säker cykling för vardagsresor i anslutning till tätorter, i eller mellan närliggande orter för att nå arbete, skola eller allmän service.
- Insatser för förbättringar av rekreations- och turismcykling har en lägre prioritet än de för vardagsresor. Bland cykelturistlederna är de sträckor där både turism och vardagscykling gynnas prioriterade.
- Vid planering, utformning och drift av trafiknätet föreslås trafikslag prioriteras i följande ordning:

  1. Gång- och cykeltrafik

  2. Kollektivtrafik

  3. Biltrafik

- Gång- och cykeltrafik separeras i huvudstråken där många fotgängare och cyklister rör sig samtidigt. Blandtrafik ska gälla i områden under 30km/h i hastighetsbegränsning.
- Ny bebyggelse planeras med god anslutning till befintliga gång- och cykelstråk. Lokalisering av ny bebyggelse i anslutning till kollektivtrafik prioriteras.
- Behovet av cykelparkering vid viktiga målpunkter såsom i innerstaden, stationsområdet, skolor, handelsområden, idrottsarenor mm ska prioriteras.
- Förbättrad tillgänglighet för cykel samt cykelparkeringar vid järnvägsstationer och busshållplatser prioriteras.
- Förbättra cykelparkeringar kring prioriterade bytespunkter som järnvägsstationerna i Sala stad och Ransta samt vid större busshållplatser.
- Utveckla pendlarparkeringar för bil i strategiskt viktiga lägen som järnvägsstationer och väl trafikerade hållplatser för att underlätta omstigning till kollektivtrafik.
- Utöka kollektivtrafikens upptagningsområde genom satsningar på cykelinfrastruktur och service.

- Kommunen ska verka för att det upprättas bussförbindelser från Sala till och från Enköping och Avesta.
- Etablera tankställen för förnybara drivmedel och snabbladdningsstationer.

Energi och värme

Vägledning och riktlinjer:

- Öka självförsörjandegraden för förnybar energi och förnybara drivmedel i Sala kommun.
- Vid nybyggnation av lokaler och bostäder inom Sala stad, Ransta, Möklinta, Västerfärnebo ska dessa så långt som möjligt anslutas till fjärrvärmenätet. Detta för att gynna en långsiktigt hållbar utveckling och minska belastningen på elnätet samt minska effekttopparna i elnätet när det är som kallast.
- När- eller fjärrvärme kan användas från värmealstrande industri.
- Kommunen ska införa energisparande åtgärder i den egna verksamheten, exempelvis installera solpaneler på byggnader.
- Platser lämpliga för produktion av solenergi ska pekas ut. Lämpliga lägen kan vara i anslutning till verksamheter och större vägar som annars skulle vara impedimentytor. Produktion av solenergi kan integreras med andra funktioner.
- Utred platser för vindbruk i gynnsamma lägen och i takt med teknikutveckling och behov. Vid placering av anläggningarna ska stor hänsyn tas till platsens karaktär, landskapsbild, natur-, kultur- och friluftslivsvärden samt närboende.
- Vindkraftsanläggningar bör inte lokaliseras eller placeras på ett sådant sätt att de stör siktlinjer för kyrkor eller andra historiska landmärken på ett påtagligt sätt.
- Vindkraftverk bör inte placeras i eller i direkt anslutning till stora opåverkade områden för natur och friluftsliv.
- Strategiskt lämpliga platser för laddinfrastruktur i Sala kommun som prioriteras är Sala stad, Ransta, Västerfärnebo och Möklinta. För utredningsområden se plan för laddinfrastruktur och förnybara drivmedel.
- I områdesbestämmelser och detaljplan peka ut mark som är lämplig för etablering av ladd- och tankstationer.
- Krav på installation av laddinfrastruktur i samband med markanvisningsavtal och bygglov.

Vatten och avlopp

Vägledning och riktlinjer:

- Kommunens VA-plan ska vara vägledande vid utbyggnad av nya områden så att en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning samt rening av spillvatten och dagvatten som innebär att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås. För utpekade utvecklingsområden i Möklinta och Broddbo som inte finns med som förutsättning i VA-planen gäller att vatten och avlopp utreds och går att lösa.
- I första hand bör områden som redan är inom verksamhetsområde för kommunalt VA prioriteras och detaljplaneläggas. De allmänna VA-ledningarna är utbyggda i närliggande befintliga områden.

- Ny bebyggelse som har behov av kommunal VA-försörjning ska i så stor utsträckning som möjligt lokaliseras till områden där det kapacitetsmässigt (kvantitet, teknik med mera) är möjligt att ansluta till kommunalt VA utan att kraftigt höja VA-taxan.
- Nya större bostadsområden med samlad bebyggelse är att föredra ur ett VA-perspektiv förutsatt att kapaciteten i befintliga ledningsnät är tillräcklig.
- Exploatering och utbyggnad av nya områden ska inte ske på bekostnad av VA-utbyggnad till områden där det redan idag finns ett befintligt behov.
- Kommunen ska skydda nuvarande vattentäkter som används för kommunal dricksvattenförsörjning genom att revidera och ta fram nya vattenskyddsområden.
- Ny bebyggelse som har behov av kommunal VA-försörjning ska i så stor utsträckning som möjligt lokaliseras till områden där det kapacitetsmässigt (kvantitet, teknik etc.) är möjligt att ansluta till kommunalt VA. Behovet av kommunal VA-försörjning styrs av 6 § Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412). En behovsutredning ska omfatta samtliga vattentjänster (dricksvatten, spillvatten respektive dagvatten).
- Kommunen utreder var utbyggnad av kommunalt VA med anledning av utbyggnadsområden för ny bebyggelse ska genomföras.
- Dagvatten bör så tidigt som möjligt återföras till sitt naturliga kretslopp men ska ske så att miljökvalitetsnormer kan uppnås, till exempel genom rening i dagvattendam.
- Huvudprincipen är att flöden från området inte ska öka medan föroreningarna från området ska minskas efter en exploatering, jämfört med situationen före.
- En dagvattenutredning ska göras i samband med exploatering av nya områden och förnyelse eller förtätning av befintliga bebyggelseområden. Behovsbedömning enligt 6 § Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412) inför eventuellt beslut om verksamhetsområde för dagvatten ska också genomföras. Dagvattenutredningen bör lämpligtvis utgöra underlag för behovsbedömningen och ska bland annat beskriva områdets förutsättningar (hydrogeologi), hur avrinningen ska säkras, hur föroreningsbelastningen minimeras och vilka lösningar som kan vara lämpliga. Höjdsättning och byggnadssätt ska anpassas så att risken för olägenhet, till exempel översvämning av bebyggelse i låglänta och instängda områden, minimeras.
- Utanför verksamhetsområde för dagvatten ska lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) främjas. Detta gäller för allt dagvatten. Om förutsättningar genom infiltration eller perkolation saknas, ska möjligheten till utjämning eftersträvas.
- Inom verksamhetsområde för dagvatten ska lokalt omhändertagande av dagvatten också främjas där så är lämpligt. Skyddsåtgärdernas kapacitet ska prövas vidare i detaljplan och regleras i markanvisnings- eller exploateringsavtal.
- Föroreningar ska så långt som möjligt begränsas vid källan.
- Reningskraven för dagvattnet ska utgå från recipientens (vattenområdets) känslighet.
- Där kommunalt vatten och avlopp inte kan byggas ut bör gemensamma avloppsanläggningar eftersträvas.
- Kommunen ska ställa krav på hög skyddsnivå för enskilda avlopp som hindrar att en vattenförekomst uppnår god ekologisk status.

Brandvattenförsörjning

För att möjliggöra en säker och effektiv räddningsinsats i framtiden behöver tillgång på brandvatten beaktas i kommunens fysiska planering. Följande frågeställningar bör tas i beaktande vid framtida planering:

- Räddningstjänsten ska ha rätt förutsättningar för att göra en räddningsinsats i planerade områden.

- Hur säkerställs att rätt förutsättningar lämnas till ansvariga fastighetsägare och verksamhetsutövare?
- Finns det alternativa lösningar till brandvattenförsörjning än det som nyttjas från ledningsnätet för dricksvatten?

Klimat och risk

- Ett projekts klimatpåverkan ska belysas redan i samband med planbesked eller annan form av initiering.
- Risk för översvämningar och andra konsekvenser av klimatförändringar ska belysas tidigt vid planläggning.
- Vid Dalälven, Svartån och Sagån finns risk för höga flöden vid skyfall och ihållande regn. Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt ska placeras utanför de områden som bedöms översvämmas vid 100-års- och 200-årsregn.
- I anslutning till Sala stad finns ett dammsystem som byggts för tidigare gruvverksamhet. Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt ska placeras utanför områden som riskerar att översvämmas om ett dämme eller dammvallar brister.
- Vid all planering, exploatering och lovgivning ska geotekniska säkerhetsfrågor vara klarlagda. Detta gäller särskilt områden längs vattendrag och i områden där stabilitetskartering skett.
- Inom 150 meter från transportled för farligt gods ska risksituationen beskrivas och bedömas vid planläggning, vid nybyggnation och vid ianspråktagande av mark. Också vid dylika åtgärder inom 100 meter från en bensinstation ska risksituation och olägenhet för människor och miljö analyseras och bedömas.

Övrigt

Vägledning:

- Ledningar för teknisk försörjning behöver tillkomma och ska så långt som möjligt samordnas med redan ianspråktagna korridorer (kraftledningar, vägar, järnvägar) i landskapet. Stora opåverkade områden samt värdefulla områden för naturvård och kulturmiljövård ska så långt möjligt undvikas.
- I samband med utbyggnad av teknisk infrastruktur se över behovet av att förbättra standarden för gång- och cykel.
- Sala kommun ska samarbeta regionalt i framtagande av materialförsörjningsplan som behandlar bland annat brytning och användandet av sand, grus och bergkross för anläggnings- och byggnadsindustrins behov.
- I enlighet med miljömålen avser Sala kommun att minska naturgrusanvändningen och ersätta detta med alltmer bergmaterial.

Näringsliv

Översiktsplanen ska stödja en långsiktig planering för mark och infrastruktur som tillgodoser olika typer av verksamheters behov av tillgång till mark för utbyggnad, innovation, infrastruktur, teknisk försörjning, skyddsavstånd och ge förutsättningar för synergier och samverkan med andra företag.

Översiktsplanen syftar till att tillgodose näringslivets markanspråk och samtidigt möjliggöra hållbara transportalternativ. Särskilt fokus i Sala är de gröna näringarna, ett hållbart skogs- och jordbruk och synergier mellan befintliga verksamheter samt landsbygdsutveckling genom näringslivsetablering.

Faktorer som påverkar attraktiviteten för utveckling av näringslivet är bland annat närhet till kommunikationer, infrastruktur, skyltlägen och tomtstorlekar.

En förutsättning för näringslivets utveckling är också kompetensförsörjningen. Kommunens attraktivitet som boendeort spelar roll för företagens möjlighet att utvecklas. Sala kommun behöver kunna erbjuda goda boendemiljöer för att bevara och locka arbetskraft till Salas företag. Den regionala pendlingen spelar också en roll för hållbar arbetspendling.

Sala är en småföretagarkommun med hög företagsamhet i ett diversifierat näringsliv med en blandning av branscher, med tyngdpunkt inom jord- och skogsbruk, industri, bygg, handel och tjänstesektorn.

Sala har en tradition av entreprenörskap och företagande med en aktiv landsbygd. Kommunen ska vara en aktiv part i att utveckla goda förutsättningar för att stärka det lokala företagandet. Enligt Sala kommuns näringslivsprogram 2020–2026 ska fokus för näringslivsutvecklingen framöver vara:

- Nyetableringar och nyföretagsamheten
- Besöksnäring och handel
- Gröna näringen
- Infrastruktur (IT-infrastruktur, väg och järnväg)
- Mark och planberedskap
- Vårt befintliga näringsliv
- Samverkan mellan skola och näringsliv
- Attraktionskraft – varumärket Sala

Besöksnäringen inom kommunen bedöms ha potential att växa. I Sala kommuns Besöksnärings-strategi 2018–2024 identifieras några grundförutsättningar som möjliggör ambitionen att vara en attraktiv och konkurrenskraftig besöksdestination med unika upplevelser för den aktiva och nyfikna besökaren. Sala har flera unika besöksmål och stora natur- och kulturvärden som tilltalar många grupper av besökare. Vidare har kommunen ett bra geografiskt läge med närhet till stora marknader. Sist men inte minst finns i Sala en växande besöksnäring som har förmåga att driva sina företag hållbart och ta väl hand om sina gäster.

För att lyckas med målet att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig besöksdestination måste avstamp tas i Salas unika förutsättningar och möjligheter.

- Ett bra geografiskt läge ger närhet till stora marknader.
- Sala Silvergruva spelar en viktig roll som reseanledning för besökare till Sala.
- Goda förutsättningar för lärorika och stimulerande naturupplevelser.
- Ett engagemang och kunnande om evenemang och idrottsturism finns i föreningslivet.
- Flera kulturella besöksmål med särart och en hög kvalitet i besöksupplevelsen.
- En kärna av duktiga entreprenörer finns i Salas besöksnäring.

Staden och landsbygden är beroende av varandra. Översiktsplanen syftar till att erbjuda mark för näringslivet som både har närhet till staden, men också i goda infrastrukturlägen i servicenoder och utveckligsorter på landsbygden. Intentionen i översiktsplanen är att både stad och landsbygd bidrar till och får ta del av Sala kommuns utveckling vad gäller etablering av nya verksamheter och utbyggnad av befintliga.

På landsbygden är översiktsplanens intention att särskilt bevara de befintliga gröna näringarna och skapa förutsättning för utveckling och nyetablering av sådana. De gröna näringarna skapar tillväxt och sysselsättning om möjligheter ges.

En förutsättning för entreprenörskap och utveckling av företagande och verksamhetsområden på landsbygden kräver också en god teknisk försörjning och utbyggnad av bredband, el samt vatten- och avlopp.

Översiktsplanens intention är att bebyggelseutvecklingen på norra sidan järnvägen i Sala stad ska få ett större fokus på bostäder och centrumnära verksamheter. Centrumnära verksamheter är sådana som kan dra nytta av ett centrumnära läge nära järnvägsstationen och stadskärnan och som går att kombinera med bostäder. En konsekvens av detta är att förutsättningarna för mer störande verksamheter och verksamheter som kräver större skyddsavstånd eller som kräver transport av farligt gods förändras och fler konflikter riskerar uppstå.

Syftet är att i norra Sala skapa en trivsam, sammanhållen, trygg och hälsosam miljö för både boende och verksamhetsutövare och andra som vistas i norra delen av Sala. Det centrumnära läget har bedömts ge goda förutsättningar för hållbara resmönster och översiktsplanens intention är att Sala stad ska växa på norra sidan järnvägen och i samband med det överbrygga spårets barriärverkan på samhället.

Vägledning:

- Utbyggnad av bostäder, service och fritidsändamål bör gå hand i hand med utveckling av mark och lokaler för näringslivet.
- För att Sala kommun ska vara en attraktiv etableringskommun bör lägen för verksamheter föreslås i närhet till både järnväg och riksväg. Lägen nära järnväg för verksamheter prioriteras då de ger förutsättning för hållbara person- och godstransporter.
- Utbyggnad av bredband samt VA bör prioriteras för att skapa förutsättningar för entreprenörskap och företagande på landsbygden.
- Kommunen bör arbeta för en välfungerande infrastruktur och kollektivtrafik för transport av personal samt att erbjuda personal trygga gång- och cykelvägar till arbetsplatsen.
- Kommunen ska arbeta för att vara en part i utvecklingen av näringslivet och särskilt de gröna näringarna.
- En långsiktig strategi och markberedskap samt planberedskap för verksamhetsmiljöer bör säkerställas.
- Nya verksamheter som inte går att kombinera med bostäder ska inte etableras inom verksamhetsområdet Nybo. Vid planering och åtgärder inom området ska en struktur och ett gatunät etableras som tillåter en gradvis omvandling av området till att innehålla en ökad andel bostäder, service och verksamheter som går att kombinera med bostäder.

Sala stad

Sala har ett bra läge, goda kommunikationer och ligger centralt belägen i regionen för näringslivsetableringar och handel. Attraktiva boendelägen med stadsnära vattenlägen och unika natur- och kulturvärden utgör en betydelsefull dragningskraft i stadens utveckling och tillväxt.

Bostadsbebyggelsen inom Sala stad är idag främst koncentrerad till södra sidan om järnvägen. För att utnyttja det goda kommunikationsläget vid järnvägsstationen och för att Sala stad också ska kunna växa med bostäder, vissa typer av verksamheter och attraktiva grönområden föreslås en utveckling med blandad bebyggelse och bostäder på norra sidan om järnvägen.

Genom att skapa gena gång- och cykelstråk samt lokalisera ny bebyggelse i anslutning till befintlig skapas närhet och tillgänglighet i staden. Det lägger en grund för hållbara resval och transporter och en effektiv markanvändning där mark som redan är ianspråktagen utvecklas före skogsmark eller åkermark.

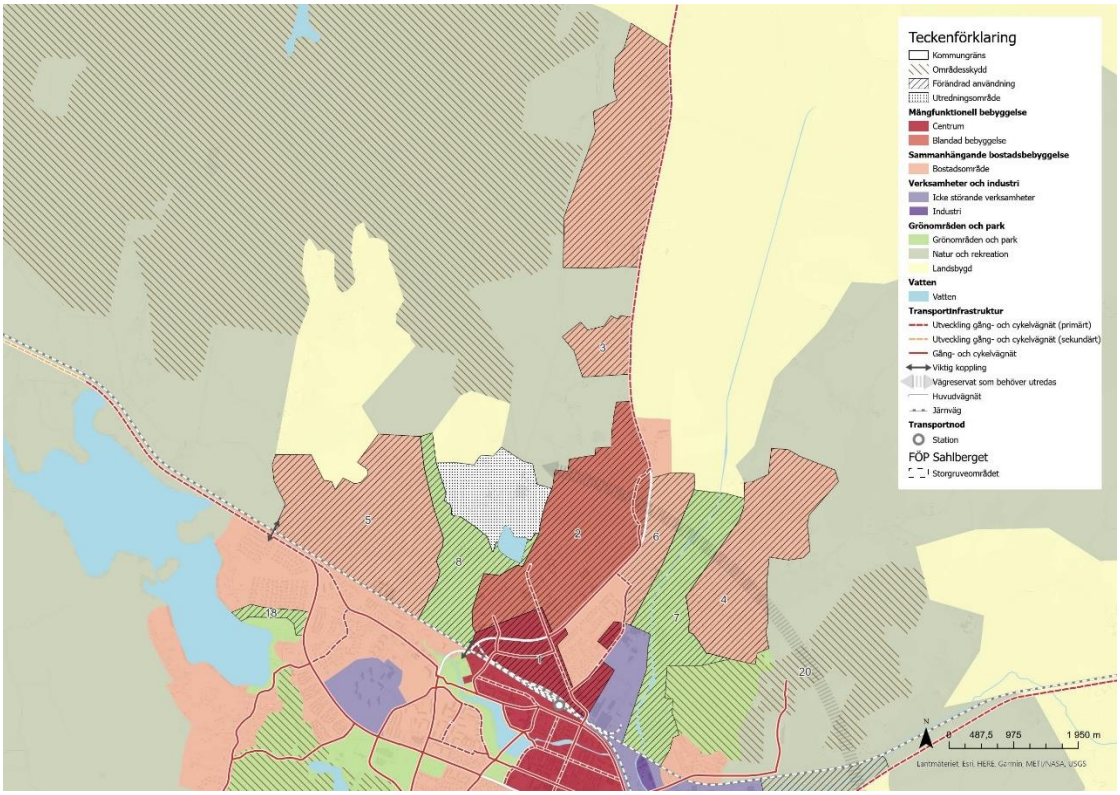
En redan pågående utveckling är stadsutvecklingsområdet Norrmalm där nya bostäder i pendlingsnära lägen samt icke störande verksamheter etableras. I anslutning till detta utvecklas norra Sala och kopplas samman genom både bebyggelse och grönstruktur. Befintliga kvaliteter används, omformas och kopplas ihop för att skapa en attraktiv, naturskön och sammanhängande bebyggelsestruktur i den norra delen av Sala stad.

Verksamhetsområdet Nybo har en direkt närhet till utvecklingen av Norrmalm och bör på sikt utvecklas till en blandad stadsmiljö som innehåller både verksamheter samt bostäder. Här bör endast etablering av nya verksamheter tillåtas om de är sådana som har nytta av det centrumnära läget och inte medför större skyddsavstånd.

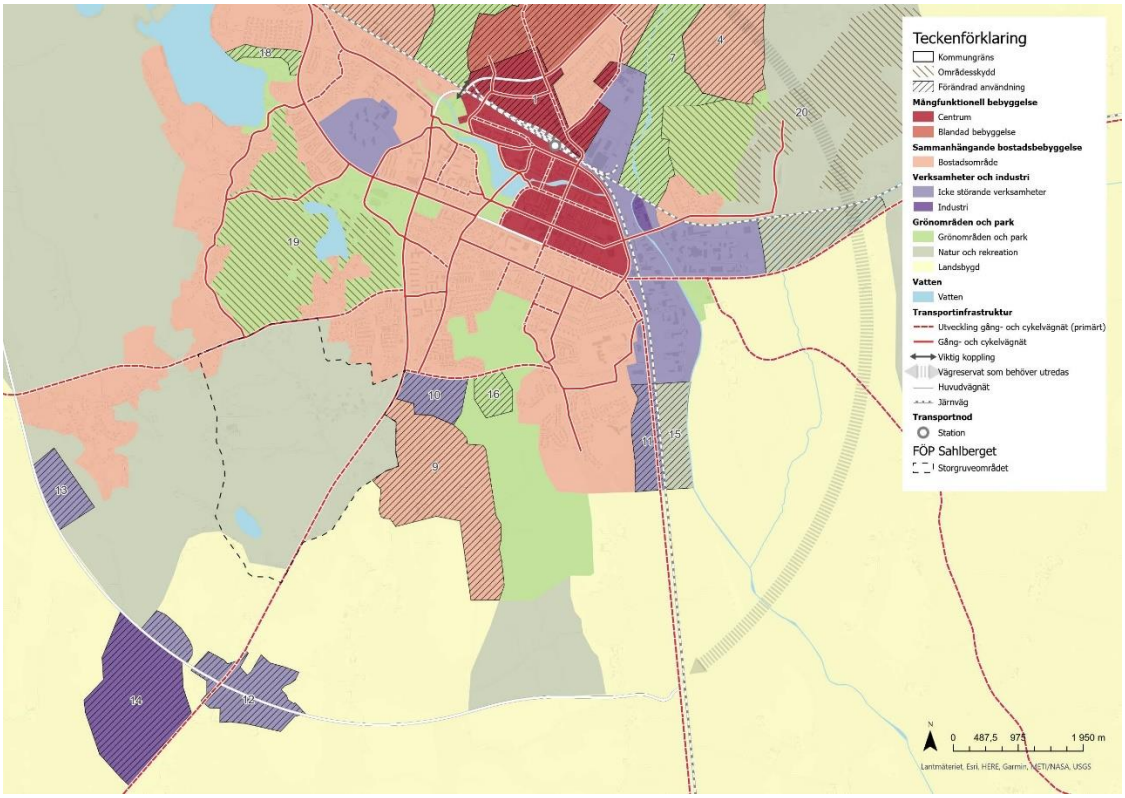
På norra sidan om järnvägen kan också området mellan järnvägen och Druvelund (15) utvecklas till ett bostadsområde med stor hänsyn till den befintliga natur- och kulturmiljön. Området är lokaliserat nära Salas stadskärna och järnvägsstation och bör utvecklas med en lantlig karaktär där husen är placerade med hänsyn till naturvärden och landskapsbild. Vid utveckling av området kan även den västra passagen över järnvägen vid Banelund användas.

Stadsstrukturen kring tillverkningsindustrin görs tydligare. Fortsatt arbete bör utreda om det finns möjlighet att integrera delar av tillverkningsindustrins område bättre i stadsstrukturen.

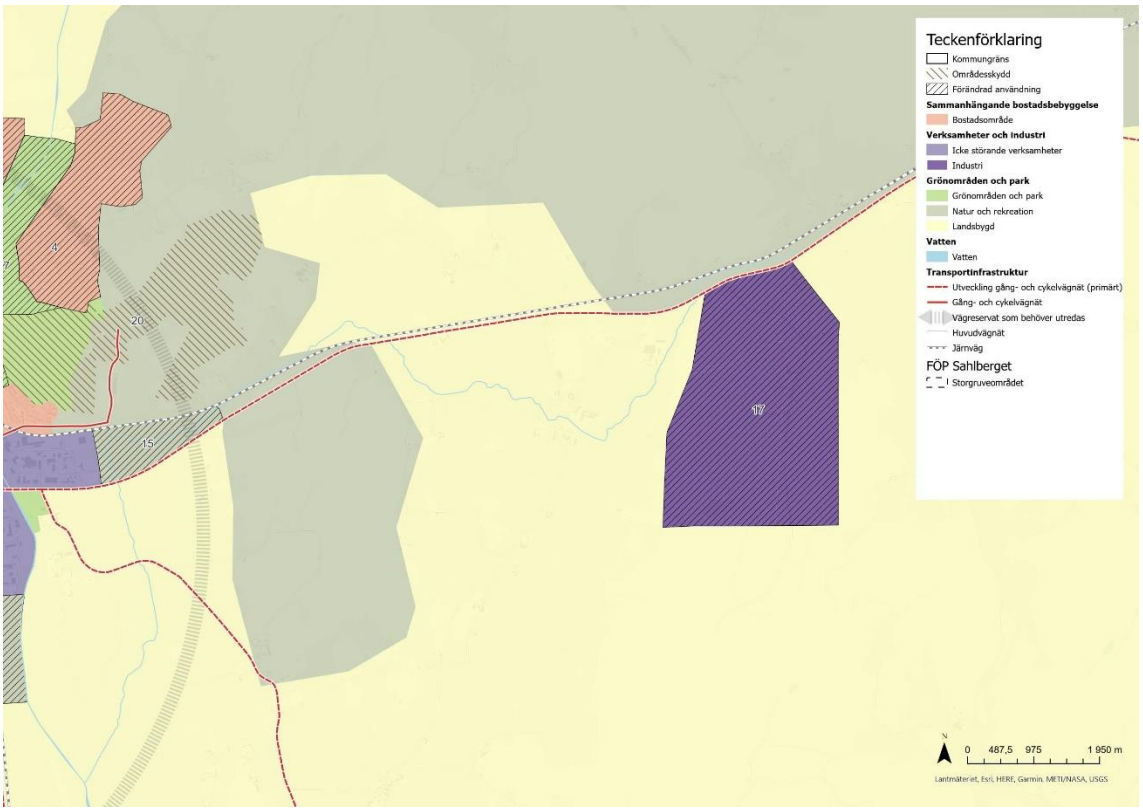
Förslag till förändrad mark- och vattenanvändning

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i norra Sala stad.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i södra Sala stad.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i östra Sala stad och Isätra.

1. Norrmalm
Utveckling av centrumbebyggelse på den norra sidan av järnvägen i närhet till Sala stadskärna. Boende i flerfamiljshus med lokaler i bottenvåning för verksamheter och service. *Detaljplan påbörjad.*
Utveckling av centrumbebyggelse på den norra sidan av järnvägen i närhet till Sala stadskärna. Boende i flerfamiljshus med lokaler i bottenvåning för verksamheter och service.
Utveckling av centrumbebyggelse på den norra sidan av järnvägen i närhet till Sala stadskärna. Boende i flerfamiljshus med lokaler i bottenvåning för verksamheter och service.
Utveckling av centrumbebyggelse på den norra sidan av järnvägen i närhet till Sala stadskärna. Boende i flerfamiljshus med lokaler i bottenvåning för verksamheter och service.

2. Nybo- till Gudmundstorp
Utveckling av området Nybo med mångfunktionell bebyggelse där förtätning med både bostäder och verksamheter kan ske på sikt. Nya verksamhetsetableringar ska vara av sådant slag att de ska kunna ingå i en blandad bebyggelse med bostäder. Inom området skapas en mer stadsmässig struktur/gatunät med möjlighet till kopplingar och stråk genom området. Inga nya verksamheter med stora riskavstånd/tillståndspliktiga etableras.

3. Katrinelund-väster om Saladammsvägen
Utveckling av bostadsområden längs med Saladammvägens västra sida vilket bygger vidare på den befintliga bebyggelsestrukturen. Närhet till kollektivtrafik, cykelnät samt frilufts- och rekreationsområde. Utpekade områden gränsar till naturreservat vilket behöver beaktas vid fortsatt planering. Delar av området utpekat i regionalt kulturmiljöprogram vilket ska beaktas vid utveckling av bostäder i närhet till de områden som har höga kulturvärden.

4. Vid ”Hyttan” mot Laggarbo
Möjlig utveckling av bostäder i lantlig karaktär öster om Sagån. Bebyggelsens placering och utbredning behöver ta hänsyn till det kringliggande kulturlandskapet, lertäkterna samt förorenad mark. Närhet finns till grönområdet Östaberg. Fortsatt utredningsarbete behöver ta reda på naturvärdet på marken.

5. Druvelund
Varsam utveckling av bostadsbebyggelse med hänsyn till befintliga kvaliteter och landskapsvärden. Bebyggelsens placering ska anpassas till landskapsbild, utblickar, åkerholmar, naturvärden med mera. Hänsyn behöver tas till lågpunkter och vattenflöden.

6. Vid Sockenkyrkan -Ensta
Utveckling av bostadsbebyggelse med koppling till befintligt bostadsområde.

7. Lergroparna
Utveckling av grön- och strövområde längs med Sagån norr om Sala stad. Inom området finns förorenad mark och lämpliga åtgärder behöver utredas. Täckningsåtgärder vid Sagån har till viss del genomförts. Inom grönområdet kan Sagåns vattenflöde hanteras och en rekreativ miljö för tillkommande och befintliga bostadsområden skapas.

8. Vid Strå- (Strå kalkbruk)
Utveckling med fokus på rekreativa naturmiljöer som behövs dels som komplement till den nya bostadsbebyggelsen då Sala växer norrut, men också för möjligheten att knyta samman Salas grönområden och skapa tillgång till friluftslivet i norra Sala genom bättre kopplingar och nya entréer.

9. Hammarhagen
Möjlig utbyggnad av större område för bostadsbebyggelse i södra Sala. I den gröna kilen mellan det möjliga bostadsområdet i Hammarhagen och befintliga Ängshagen skapas ett område för bostadsnära rekreation. Bostadsområdets utbredning behöver utredas med hänsyn till den bäck som finns i området samt den lövskog som breder ut sig söder om utvecklingsområdet.

10. Bråstaborg
Möjlig utveckling av område för nytt polishus samt andra verksamheter som går att kombinera med närliggande bostadsområde.

11. Ängshagens verksamhetsområde -längs riksväg 56
Möjlig utbyggnad av befintligt stråk verksamheter mellan Ängshagen och riksväg 56 samt järnvägen. Vid fortsatt planering av området bör hänsyn tas till dess placering i ett av stadens entrélägen.

12. Evelund
Korsningen vid Evelund med bra läge intill riksväg 70 och 56 föreslås bebyggas med icke störande verksamheter. Det pågår framtagande av planprogram för området. I infartslägen bör områdets gestaltning särskilt beaktas då det påtagligt påverkar upplevelsen av entrén till Sala stad.

13. Vid Trefoten mot Stampers -Evelund västra
Möjlig utveckling av verksamhetsområden i goda lägen för infrastruktur invid riksväg 70. Det är viktigt att hålla en grön kil öppen mellan verksamhetsområdena för att möjliggöra spridning för växter och djur. I infartslägen bör områdets gestaltning särskilt beaktas då de påtagligt påverkar upplevelsen av entrén till Sala stad.

14. Vid Tullsta -Evelund södra
Möjlig utbyggnad av industriområde nära Evelund med goda förutsättningar att klara riskavstånd till bostäder. Möjligt att utveckla inom befintligt skogsområde utan utpekade höga naturvärden.

15. Gustavsborg södra
Utveckling av strategiskt viktiga områden för ekosystemtjänster, med fokus på att hantera Isätrabäckens och Sagåns vattenflöden och status.

16. Salaborg
Utveckling av område för natur, rekreation och friluftsliv.

17. Isätra

I Isätra kan med sitt läge nära väg 72, mellan Heby och Sala, ett område utvecklas med industri som har behov av större riskavstånd. Industriområdet behöver anpassas så att det inte omfattar befintlig deponi inom området. Området bör placeras så att verksamheternas påverkan på landskapsbilden samt stadens entréläge minimeras. Området skulle kunna vara lämpligt för till exempel värmeproduktion och återvinningscentral med återbruk.

18. Möjlig yta för hantering av flöden vid översvämningar.

19. Mellandammen- områdesskydd med biologiska värden eftersom det är kalkrik mark och all skog är nyckelbiotop inom föreslagna områdesskyddet. Ingen produktion är aktuell utan skogen sköts med hänsyn till upplevelse-och biologiska värden. Finns även en mosaik med kulturmiljövärden att värna (broar och kanaler tillhörande gruvdamssystemet) och förstärka inom området samt sociala värden i form av motionsspår. Dock kan området kompletteras med tydligare entréer och målpunkter i för att tillgängliggöra området så att det blir användbart för boende i närområdet.

20. Östabergsskogen/Svepnässkogen- områdesskydd med tillgängliggörande av de biologiska värden som finns i Östabergsskogen (gammal hällmarkstallskog) med vandringsstråk ända till Svepnässkogen som skulle kunna utgöra en kortare variant som komplement till Gruvdammsrundan. Den tätortsnära strövskogen kan även kompletteras med motionsspår, en inriktning som även passar aktiviteterna på den närbelägna ridanläggningen. Inriktningen för skogen vid Svepnäs är mer av social karaktär och pedagogiska mervärden kan uppnås genom uppvisande av annat skogsbrukstänk med kalhyggesfritt skogsbruk.

21-23. Stadsskogen- redan idag finns ett stort reservat avsatt i närområdet ”Katrinelundsreservatet”. Naturområdena kring Stensjön, Harsjön och Långsjön ingår också i riksintresse för naturmiljö vilken den framtida utvecklingen har att förhålla sig till. Målfokus inom områdesskyddet för Stadsskogen har sociala förtecken och jobba med målpunkter för det rörliga friluftslivet samt entréer. Det finns också ett område med kalk i dagen att förhålla sig till och som markerats som ett NO-område i skogsbruksplanen vilket innebär att det inte ska avverkas. Möjlighet till fortsatt produktion ska också vara en del av de målområden som tillämpas.

Utredningsområde
Utredningsområde i ett längre tidsperspektiv till multifunktionell bebyggelse. Omvandling till blandad bebyggelse skapar närhet till frilufts – och rekreationsområden och som blir en naturlig utbyggnad av norra Sala.

Områden för hantering av vatten i landskapet

- Mellan Skuggan och Långforsen Måns- Ols utvecklas strategiskt viktigt område för ekosystemtjänster, med fokus på att hantera vatten och översvämning (18).
- På den östra sidan av Fridhems verksamhetsområde (15), omkring Isätrabäcken, skapas ett område för hantering av vatten.
- I den södra delen av Gustavsborgs verksamhetsområde (15) utvecklas ett område för hantering av vatten.

Utveckling av natur och friluftsliv

- Strå kalkbruk och kalkbrotten (8) utvecklas till en plats för naturupplevelser och rekreation. Att värna denna plats som en grön miljö skapar även ett sammanhängande grönstråk från dammarna till Sagån i centrala Sala. Kalkbrotten blir även de målpunkter i grönstråket och naturmiljön.
- Grönstråk för rekreation samt vattenpark skapas längs med ån (Sagån/Hillingbäcken)(7), öster om tillverkningsindustrin. Ålandskapet är värdefullt för både naturvärden samt rekreation och utvecklas till en rekreativ miljö med hantering av översvämning och dagvatten. Området norr om ålandskapet (13) kan bli en attraktiv boendemiljö med en lantlig karaktär och närhet till grönstråk och rekreation.
- Området som beskrivs ovan, kopplas ihop med det befintliga närnaturområdet Östaberg.
- Utvecklad rekreativ närnatur mellan Ängshagen och Hammarhagen i anslutning till Salaborg.
- Sala silvergruva via Prånån till stadsparken. Stråket från gruvan till Stadsparken utefter Prånån är viktig för såväl rekreation och vardagsfritid som biologisk mångfald. Stråket är dessutom viktigt ur turistsynpunkt.
- Gruvdammsrundan

Servicenoder

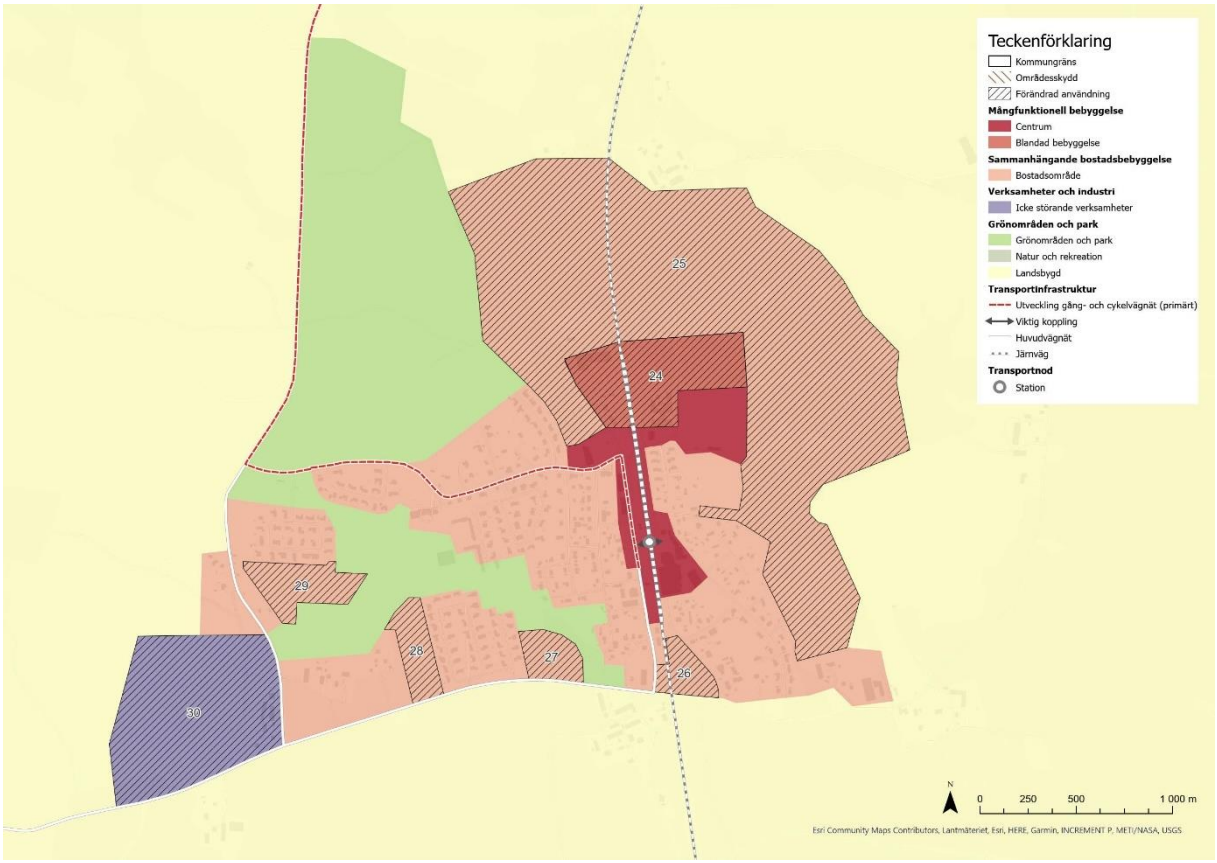
Servicenoder är de orter inom Sala kommun där utveckling av service och bostäder och verksamheter prioriteras. Servicenoderna ska försörja sitt omland samt kringliggande orter med service och god tillgänglighet till kollektivtrafik. Kommunala investeringar som offentlig service som äldreboenden, boenden för personer med funktionsnedsättningar eller skolor ska främst prioriteras i de utpekade servicenoderna. I syfte att ge förutsättningar för en levande landsbygd kan även verksamhetsutveckling i lämpliga lägen vara en strategi för att stödja ett lokalt näringsliv.

Utpekade servicenoder är Västerfärnebo i den västra kommundelen, Möklinta i den norra kommundelen och Ransta i den södra kommundelen. Servicenoderna har olika förutsättningar och kvaliteter men har gemensamt att där finns en stor potential att vara ett nav för utveckling av respektive kommundel.

Servicenodernas naturmiljöer, kulturmiljövärden och landskapsbilden behöver beaktas vid utveckling av orterna. Under tiden för översiktsplanens framtagande arbetar Västmanlands länsmuseum fram ett kulturmiljöprogram med vägledning vid utveckling av orterna på landsbygden. Vägledning kring utveckling av servicenoderna kan komma att revideras utifrån programmet.

Ransta

Ransta tätort har ett strategiskt bra läge mellan Sala och Västerås och har en befolkning på cirka 880 personer. Järnvägen går igenom samhället och trafikeras av tåg till Sala och söderut till Linköping via Västerås. Service finns i form av grundskola och förskola samt mataffär, bensinmack samt ett mindre antal verksamheter. I Ransta finns ett rikt föreningsliv med bygdegård, PRO och idrottsföreningar som nyttjar idrottsplatsen Mullevi.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Ransta.

Vägledning för utveckling av Ransta

Både större utbyggnadsområden och mindre förtätningar bedöms kunna bidra till Ranstas utveckling. Ransta kommer även fortsatt att vara en av kommunens mest strategiska platser med goda möjligheter till persontransport på järnväg. Översiktsplanens intention är att Ransta ska kunna byggas ut på båda sidor av järnvägen med nya bostadsområden och en ökad service samt ökad tillgänglighet till ortens gröna områden för rekreation. En förutsättning för att tillkommande bostäder på östra sidan järnvägen ska ha god tillgång till tåget som färdmedel är att en övergång eller passage vid stationen från östra sidan anordnas. Kommunen ser också positivt på att utreda möjligheten att etablera verksamhetsområden i Ransta med god tillgänglighet till tåg som färdmedel och nära tillgång till riksväg 56. Den fysiska kopplingen mellan Ransta och Kumla kyrkby ska stärkas genom gång- och cykelväg.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Omgivande slättlandskap med jordbruksverksamhet
- Tydlig centrumbildning kring järnvägsspåret med bevarad järnvägsstation
- Bebyggelse från sekelskiftet 1800/1900 utmed järnvägen i form av industribebyggelse i trä, tegel eller puts.
- Oregelbundna gatunät kring äldre bebyggelse och strukturerade gatunät kring bebyggelsen från 1960-talet och framåt
- Väl bevarade villor i utmärkande, utpräglad och tidstypisk arkitektur som utgör goda exempel på nationalromantik, jugend, funktionalism och modernism
- Villabebyggelse med panelklädda trähus i ljusa kulörer med lertegeltak och småspröjsade fönster från början av 1900-talet. Små faluröda uthus i trädgårdarna.
- Villabebyggelse från 1960–1970-talet med fasader i ljus mexitegel, mörk panel och sadeltak klädda med betongpannor.

Utveckling av bostäder och verksamheter

24. Utveckling av område med mångfunktionell bebyggelse med bostäder blandat med verksamheter i anslutning till Ranstas befintliga centrumstråk.

25. Möjlighet att utveckla större områden för bostadsbebyggelse i norra Ransta på båda sidor järnvägen med hänsyn till befintliga natur- och kulturmiljövärden. Fortsatt utredning kring lämpliga platser och avgränsning krävs.

26-29. Komplettering med bostadsbebyggelse som knyter samman befintliga bostadsområden.

30. Mark för verksamheter i ortens entréläge i närhet till befintlig verksamhet.

Utveckling av infrastruktur och förstärkta kopplingar

- En andra plattform bör anläggas så att mötande tåg kan ta ombord passagerare från plattformar på båda sidor om spåret.
- En gen, trygg och säker gång- och cykelväg mellan Ransta och Kumla Kyrkby anläggs längs Kumlavägen.
- En ny koppling över järnvägen som möjliggör för påstigande från den östra sidan.

Utveckling av centrumstråk (Stationshuset – Fastbovägen - Ransta IP)

- Parkmiljö med gång- och cykelväg
- Utveckling av mötesplatser och centrumfunktioner
- Tät bostadsbebyggelse i bra pendlarläge

Utveckling av området väster och öster om stationen

- Central övergång vid järnvägen utvecklas.
- Möjlig förtätning av området kring verksamheten på östra sidan.
- Utveckling av kultur/industribyggnader på ett sätt som kommer allmänheten i Ransta till godo.

Bevara och utveckla grönområden för rekreation

- Utveckla gröna stråk mellan och genom nya bostadsområden som kopplar samman bostadskvarter med skog med höga värden för rekreation.
- MTB spår i norra skogsområdet kan utvecklas med center för MTB.
- Grönområde söder om idrottsplatsen kan användas för utökade aktiviteter som höghöjdsbana, spår, orientering för barn mm.

Areella näringar

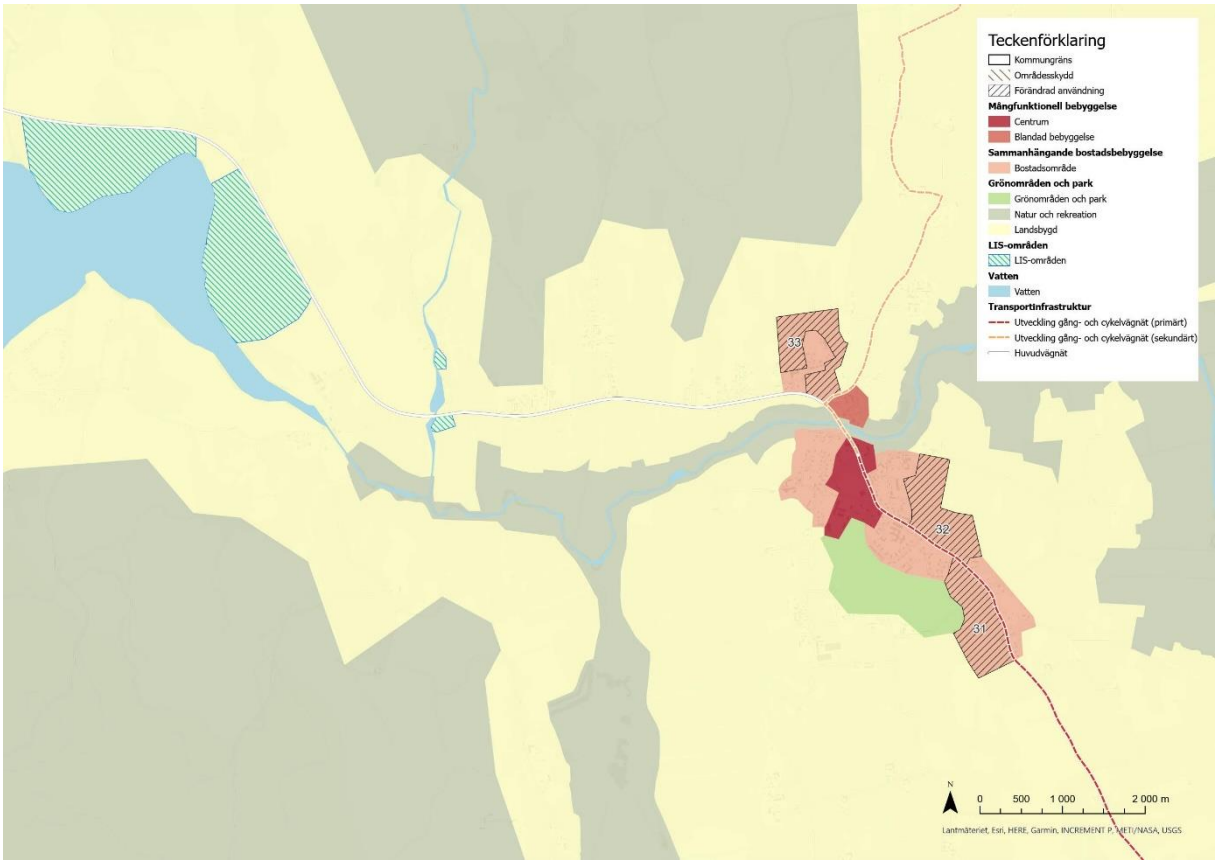
- Söder om Ransta finns jordbruksmark som är utgör helåkersbygd utpekat för areella näringar där jordbruksmarken ska ges företräde framför annan markanvändning.

Västerfärnebo

Västerfärnebo är en av Salas större orter på landsbygden med sina cirka 440 invånare. Mötesplatserna i orten är samlade kring kyrkan, här finns ett fik, livs och pizzeria samt två grundskolor och äldreboende. Det finns även två förskolor, en i Västerfärnebo och en i Västerbykil. I Västerfärnebo finns också ett besökscenter för Svartådalen. Orten ligger inom naturområdet Svartådalen som är Mellansveriges största område med sammanhängande slåtterängar och mycket värdefullt för fågellivet. Tätorten är omgiven av öppna slättlandskap med många ängslador.

Översiktsplanens intention är att bygga ut Västerfärnebo med nya bostäder i större mer sammanhängande bostadsområden längs den befintliga strukturen med åtkomst från Salbohedsvägen, samt ett antal mindre förtätningar i form av småhusbebyggelse som verkar för att knyta samman ortens bostadsområden.

Kommunens ambition är också att ta vara på och utveckla den turism och de besöksmål som finns i anslutning till Västerfärnebo och Svartådalen. Bland annat genom att öka möjligheten för cykelturism i området genom att knyta samman saknade länkar i cykelvägnätet och etablera nya cykelvägar.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Västerfärnebo.

Vägledning för utveckling av Västerfärnebo

Det finns en stor potential för utveckling av Västerfärnebo och den måste göras på ett sätt som tar hänsyn till ortens förutsättningar vad gäller naturmiljö och kringliggande jordbruks- och kulturlandskap. I Västerfärnebo ska kommunen ge goda förutsättningar för att koppla samman och utveckla sammanhållen bostadsbebyggelse med lantlig karaktär.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Ortens placering på en höjd med omgivande slättmark
- Tydlig centrumbildning med både äldre kyrkomiljö samt modern centrumbebyggelse så som kyrka, församlingshem samt modern skola och café
- Modernistisk bostadsbebyggelse med tegelfasader och sadeltak
- Traditionell bybebyggelse i tätortens utkanter, med rödmålade timmerhus med vita snickerier och lertegeltäckta sadeltak.

Kopplingar mellan servicenoder och rekreativa målpunkter förstärks

- Utveckling av rekreativa gång- och cykelstråk som binder samman sträckan Hörnsjöfors-Västerfärnebo-Sätrabrunn
- Gent, tryggt och säkert gång- och cykelstråk etableras längs Salbohedsvägen mellan Västerfärnebo och Salbohed
- Förstärka serviceutbudet inom orten genom att skapa goda förutsättningar för utbyggnad av offentlig och privat service.

Utveckling av bostadsområden

31. Möjlig utveckling av bostadsområde söder om Salbohedsvägen som knyter an till bebyggelsen på Krokvägen.

32. Möjlighet att utveckla ett större bostadsområde med sammanhållen bostadsbebyggelse med lantlig prägel som förhåller sig till Västerfärnebos karaktär och skapar kopplingar till kringliggande bebyggelseområden.

33. Möjlighet att utveckla bostadsområde med sammanhållen bostadsbebyggelse med lantlig prägel och utblickar över kulturlandskapet i syfte att skapa attraktiva boendemiljöer.

Utveckling av mötesplats

Utveckling av mötesplats för olika generationer i centralt läge vid centrum och kyrkan.

LIS-områden
Två LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge) vid Hörendesjön ska utredas. Dessa ligger inom värdetrakt för vitryggig hackspett samt på gränsen till värdetrakt för äldre barrskog vilket behöver beaktas vid fortsatt utredning. Två mindre områden vid ett vattendrag föreslås utredas för LIS.

Hänsyn till natur- och kulturvärden
Västerfärnebo gränsar till område utpekat som värdefullt odlingslandskap vilket ska beaktas i den fortsatta utvecklingen. Ett område söder om Västerfärnebo omfattas av värdetrakt för vitryggig hackspett vilket också behöver beaktas.

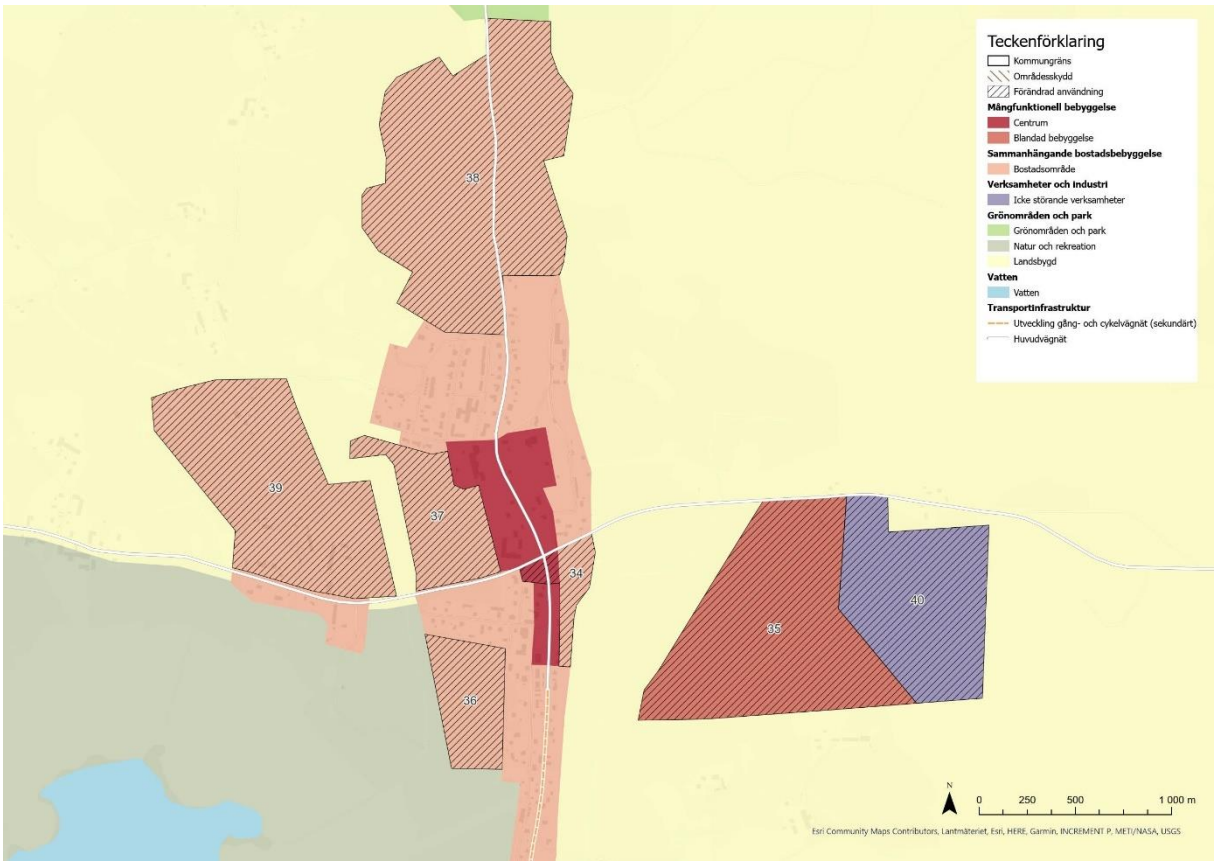
Närnaturen centralt i Västerfärnebo ska bevaras och utvecklas för biologisk mångfald och friluftsliv.

Möklinta

Möklinta tätort ligger i kommunens nordöstra del och har cirka 320 invånare. Dess bebyggelsestruktur utgår från Fornebyåsen som löper från norr till söder genom orten. Det finns ett tydligt centrumområde där mötesplatser som livsmedelsbutik, pizzeria, loppmarknad och bygdegård finns. Naturen runt Möklinta innehåller mycket våtmarker och sjöar och bygden gränsar till Dalälven. Landskapet kring byn är varierat med öppna jordbruksmarker, kuperade skogar och ett flertal sjöar.

Översiktsplanens intention är att det i Möklinta ska erbjudas mark för utbyggnad av bostäder i lägen som ger attraktiva, naturnära boendemiljöer med lantlig prägel men samtidigt närhet till vardagens viktiga funktioner som livsmedel och kollektivtrafik. I Möklinta ska det finnas goda förutsättningar för att bo i hus med större tomtmark, driva lantbruk och ha djur, men också bo i ett bostadsområde med nära grannar och goda förutsättningar för möten mellan grannar och lek.

Möklintas geografiska läge i den norra kommundelen gör att en utveckling av bostäder, verksamheter och service här kan bidra positivt till hela den norra kommundelens förutsättningar att vara attraktiv att bo och verka inom.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Möklinta.

Vägledning för utveckling av Möklinta

Översiktsplanens intention är att skapa goda förutsättningar för utveckling av bostadsbebyggelse, mötesplatser, centrumfunktioner och verksamheter i Möklinta, med hänsyn till ortens natur- och kulturvärden samt begränsad dricksvattentillgång. Områden med värdefull lövskog kring Möklinta omfattas också av värdetrakt för Vitryggig hackspett vilket behöver beaktas vid fortsatt planering. Det bedöms finnas en stor potential för utveckling av besöksnäring med fokus på natur och friluftsliv vilket också kan bidra positivt till utvecklingen av orten.

Viktiga karaktärsdrag att värna om

- Landskapsbilden med omgivande jordbrukslandskap kring åsens resning med långa siktlinjer samt bebyggelsestrukturen med ett långsträckt samhälle längs åsens båda sidor.
- Kyrkan och klockstapelns framträdande höga placering
- Bevarade karaktärsbyggnader i kyrkomiljön såsom kyrka, kyrkstallar, prästgård och komministergård.
- Byns olika årsringar som visar på byns utvecklingsfaser
- Storskaliga byggnadsvolymer i centrumbebyggelsen, såsom verksamhetsbyggnader och bostadshus
- Verksamhetsbyggnader med tydligt utläsbara tidigare eller nuvarande funktioner.

Kopplingar/centrum

- Förstärkning av Möklintas centrala mötesplats med utbyggnad av service, verksamheter, mötesplatser, äldreboende mm.

- Förbindelser mellan mötesplatser stärks med syfte att skapa trygga vägar för fotgängare och cyklister med fokus på hur barn kan röra sig självständigt inom orten.

Utveckling av bostäder och verksamheter
Översiktsplanens intention är att skapa goda förutsättningar för att koppla samman och utveckla sammanhållen bostadsbebyggelse med lantlig karaktär inom orten. För att möjliggöra lokala arbetstillfällen som en del i landsbygdsutvecklingen föreslås mark för verksamheter. Vid all planering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till Möklintas begränsade vattentillgång.

34. Förtätning i centralt läge för att skapa förutsättningar för att utveckla och stärka Möklinta genom att tillskapa bostäder och centrumfunktioner i centrala lägen.
35. Möjlig utveckling av mångfunktionell bebyggelse där utveckling av verksamheter som kan kombineras med bostadsändamål är lämpligt.
36. Skapa förutsättningar för att utveckla och stärka centrala Möklinta genom att tillskapa bostäder i centrala lägen.
37. Möjlighet att utveckla ett större område med lantligt boende som kan dra nytta av fina utblickar över kulturlandskapet för att skapa attraktiva boendemiljöer.
38. Möjlighet att utveckla ett större område med lantligt boende på båda sidor om Åsvägen, som bygger vidare på Möklintas särprägel med bebyggelsen som förhåller sig längs Åsen.
39. Möjlighet att utveckla ett bostadsområde med sammanhållen bostadsbebyggelse med lantlig prägel som kan dra nytta av närheten till Storsjön för att skapa attraktiva boendemiljöer.
40. Verksamhetsområde längs Hammarbyvägen österut vars gräns förhåller sig till åkermarken.

Utveckling av rekreation och besöksnäring

- Tillgängliggör den bostadsnära rekreativa naturen genom att:
    - Utveckla nya och förstärka befintliga gångstråk och kopplingar till Storsjön samt utreda möjligheten till att kunna röra sig runt sjön.
    - Utreda möjligheten till säkra kopplingar för gång och cykel till badsjöar som Hällsjön.

- Skapa goda förutsättningar för den regionala turismen genom de naturupplevelser som Möklinta har god tillgång till såsom Dalälven, Färnebofjärdens nationalpark och dammsystemet Sala med fokus på fiske-/rid-/naturturism

Utvecklingsorter

Översiktsplanens intention är att landsbygden och staden ska ha ett ömsesidigt utbyte i form av attraktiva boendemiljöer, arbetsplatser, service och rekreativa naturmiljöer, livsmedelsförsörjning och ekosystemtjänster.

Ett antal orter inom Sala kommun har pekats ut som utvecklingsorter. De har en grundläggande offentlig service av varierande slag vilket är en förutsättning för utbyggnad av attraktiva boendemiljöer och ett hållbart lokalt liv inom orten.

Kommunen ser positivt på utveckling av orterna i form av avstyckningar, ny bostadsbebyggelse, etablering av verksamheter samt bättre kopplingar till Sala stad samt till närmaste servicenod. Ny bebyggelse bör ha en tydlig kontakt med orten så att infrastruktur och kollektivtrafik kan nyttjas på ett effektivt och hållbart sätt. Kommunen vill göra det möjligt att bo och leva hållbart för alla inom kommunen, oavsett om man bor i Sala stad eller på landsbygden. Koppling från utvecklingsorter till servicenoder ska förbättras och förstärkas genom trygga och säkra gång- och cykelvägar.

Ny bebyggelse ska förhålla sig till orten och omgivningen samt dess karaktär och kultur- och naturvärden. I vissa utvecklingsorter pekar översiktsplanen ut var ny bebyggelse placeras då det bedöms vara ett högre intresse för utbyggnad och etablering, och i andra är den förväntade utvecklingen en organisk och mer småskalig tillväxt i form av avstyckningar av ett fåtal tomter, vilket översiktsplanen stödjer.

Utvecklingsorternas naturmiljöer, kulturmiljövärden och landskapsbilden behöver beaktas vid utveckling av orterna. Under tiden för översiktsplanens framtagande arbetar Västmanlands läns museum fram ett kulturmiljöprogram med vägledning vid utveckling av orterna på landsbygden. vägledning kring utveckling av utvecklingsorterna kan komma att revideras utifrån programmet.

Utvecklingsorter enligt översiktsplanen är:

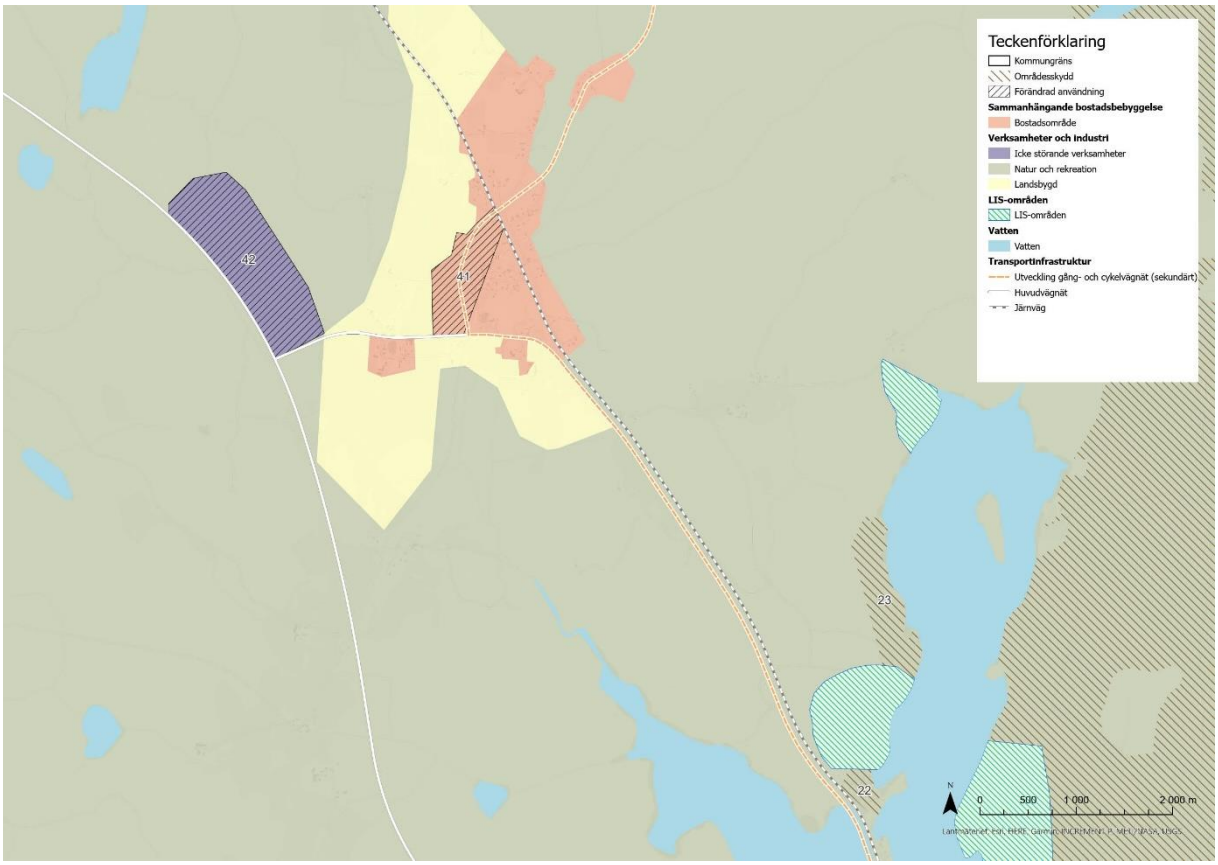
- Broddbo
- Salbohed
- Saladamm
- Sätra brunn
- Hedåker
- Kumla kyrkby
- Varmsätra
- Kila

Broddbo

Karaktäristiskt för Broddbo är järnvägen som går genom orten som har bebyggelse på båda sidor om spåret. Bebyggelsen i det gamla stationssamhället består av större villor med lummiga trädgårdar från 1900-talets början. Orten har ingen service idag. Runt Broddbo finns även mycket våtmarker och flertalet badsjöar, till exempel Silvköparen och Olof Jons damm.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Geografiskt spridda områden med samlad, enhetlig bebyggelse
- Stationssamhällets sekelskiftesarkitektur med stora, friliggande villor i lummiga trädgårdar. Byggnaders planering längs den slingrande huvudgatan. Stora, lummiga trädgårdar.
- Bostadshus vars utseende och byggnadsdetaljer visar deras tidigare funktion, i synnerhet missionshuset, lanthandeln och stationshuset
- Enhetlig bostadsbebyggelse från 1970 och 1980-talet

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Broddbo.

Vägledning för utveckling av Broddbo

Broddbo har i Sala kommun en unik potential för utveckling med industrier som har koppling till både riksväg och järnväg. I ett längre tidsperspektiv föreslås etablering av ett tågstopp med omlastning av gods. I ett längre perspektiv föreslås Broddbo utvecklas med ett område för sammanhållen bostadsbebyggelse samt attraktiv mark för verksamheter och skapa ett levande stationssamhälle med närhet till rekreation och bad samt goda möjligheter att pendla med spårbunden trafik.

Broddbo ligger i anslutning till riksintresse för kulturmiljövård som omfattar dammsystemet och skogarna. Påverkan på riksintresset behöver beaktas vid all utveckling. Broddbo har begränsad tillgång på dricksvatten vilket behöver beaktas vid planering av ny bebyggelse.

Utveckling av bostäder och verksamheter

41. Utbyggnad av bostadsområde som bygger vidare på befintlig ortsstruktur
42. Möjlig etablering av verksamhetsområde för icke störande verksamheter i bra infrastrukturläge.

LIS- områden
Tre områden i närheten av Olof-Jons damm har pekats ut som möjliga LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge). Dessa ligger inom område utpekat för värdefull våtmark. Vid utveckling av bebyggelse här ska hänsyn till dammsäkerhet tas. Utredning kring LIS-områden pågår.

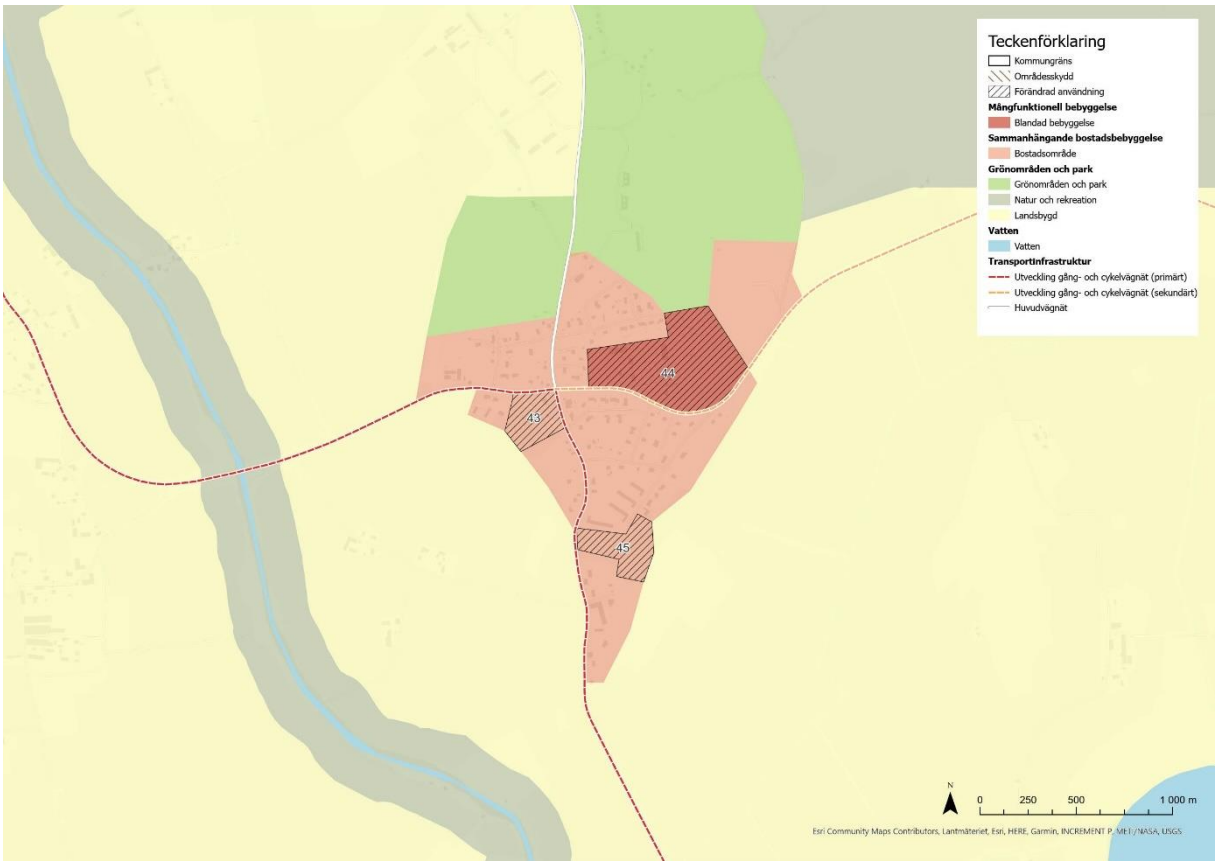
Salbohed

Salbohed ligger i Västerfärnebo socken, mellan Sala och Västerfärnebo. Väster om orten breder sig den bördiga Svartådalen ut sig och i nordost ligger Långheden, en tallbevuxen del av Badelundaåsen. I anslutning till skogsområdet ligger bebyggelsen i orten samlad kring ett vägskäl där länsvägarna 256 och 771 korsas. Omkring vägskälet finns centrumbebyggelse med mataffär med ombud för apotek, bensinstation samt pizzeria. Byggnaderna är uppförda i 1940-talskaraktär med bland annat slätputsade fasader. Utmed vägen som leder mot Västerfärnebo ligger Salbo förskola, delvis inhyst i Salboheds före detta skolhus.

Salboheds bostadsbestånd är blandat och består till stor del av låg villabebyggelse från omkring 1940–1980-tal. Det finns även villabebyggelse från tidigt 1900-tal och utöver enbostadshusen finns radhusbebyggelse. Nordväst om bostadsbebyggelsen, ligger en före detta exercisplats, numera Salbohedskolan. Bebyggelsen består mestadels av låga bostadslängor. På andra sidan vägen, intill Långheden i nordost, finns anläggningar för skjutbana, skidbacke samt elljusspår.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Centrumbebyggelse med 1940-talskaraktär belägen kring vägskälet
- Modernistisk bebyggelse med varierande fasadmaterial och kulörer
- Tidig 1900-talsbebyggelse med rödmålade fasader, vita snickerier och lertegeltak
- Låga byggnader med rödmålad träpanel inom skolområdet i norr
- Radhus med rött tegel och vinkelställda garagelängor i ljus träpanel
- Storskaliga institutionsbyggnader med tidig 1800- respektive 1930-talskaraktär
- Besparad tallskog utmed Långheden samt inom bostadsområdena
- Långa siktlinjer över ett öppet jordbrukslandskap kring samhället

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Salbohed.

Vägledning för utveckling av Salbohed

Salbohed har ett bra läge för bostäder i och med dess servicefunktioner som dagligvaruhandel och förskola. Orten bör utvecklas med framförallt inriktning på boende som bidrar till att knyta samman Salboheds befintliga bostadsområden. I Salbohed bör också fokus vara på att förstärka befintlig mötesplats som idag innehåller livsmedelsbutik, pizzeria och bensinstation.

Utveckling av bostäder och verksamheter

43. Förtätning vid centrumkorsningen med tomter för bostadsbebyggelse samt utökade centrumfunktioner.
44. Större område norr om Salbovägen möjligt att utveckla för blandad bebyggelse med bostäder och icke störande verksamheter. Området kan knyta samman nordöstra delen av Salbohed.
45. Möjlig lokalisering för bostadsbebyggelse som knyter samman södra delen av Salbohed med övriga delar.

Förstärkta och utbyggda kopplingar:

- Inom Salbohed bör förutsättningar för gång- och cykel förbättras för att skapa sammanhållna bostadsområden, med möjlighet att röra sig mellan på ett tryggt och trafiksäkert sätt för fotgängare och cyklister.
- Mellan Salbohed och Västerfärnebo på grund av ortens nära geografiska koppling till servicenoden Västerfärnebo.
- Mellan Salbohed och Sala stad då tätorten står för merparten av arbetsplatser och utbud av kultur mm.

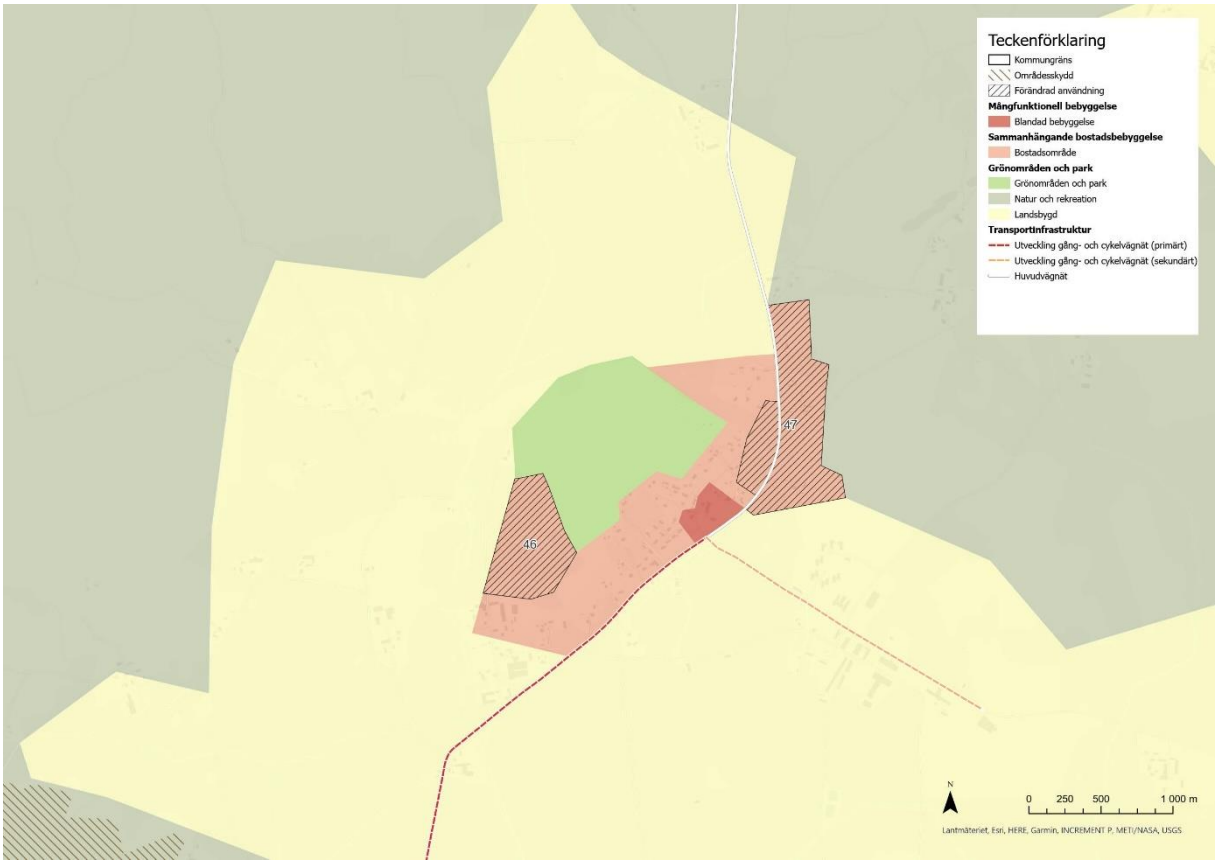
Saladamm

Saladamm karaktäriseras av en långsträckt ortsstruktur och sammanhållen åkermark. Det finns förskola och lågstadieskola som är en mötesplats i samhället samt gymnasium. Utöver det finns ingen service i Saladamm.

Saladamm omgärdas av åkermark. En stor del av denna är klassad som helåkersbygd och utpekad i översiktsplanen som areell näring. Karaktären av ett stationssamhälle upplevs idag svag, med anledning av att stationsgatan idag utgör en större huvudväg, stationshuset har en skymd placering samt att ortens sekelskiftesbebyggelse förtätats i hög grad, till skillnad från kommunens andra stationssamhällen.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Bebyggelsestrukturen med bebyggelse i huvudsak placerad norr om Åbyvägen.
- Spår från järnvägssamhället med banvaktarstuga, banvall.
- Karaktäristisk jordbruksbebyggelse från 1800-talet i Åby: Röda fasader, vita snickerier och sadeltak. Byggnader ligger nära byvägen.
- Bostadshus från 1900-talets första halva, i 1–2 våningar med träfasad eller plåtfasad i olika kulörer som grått, brunt, rött och gult.
- Lummiga och stora tomter på fastigheter äldre än 1980-tal.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Saladamm.

Vägledning för utveckling av Saladamm

Översiktsplanens intention är att möjliggöra att Sala tätort växer norr om järnvägen. Det innebär att staden växer närmare Saladamm. Det finns här en chans att skapa goda möjligheter att skapa hållbar mobilitet för de boende i Saladamm.

Utveckling av bostadsbebyggelse

46. Möjlig utveckling av befintligt bostadsområde västerut. Avgränsning studeras vidare för att minimera påverkan på areella näringar. Lokaliserat intill Saladamms enda nära skogsområde för vistelse och rekreation.

47. Komplettering av bostadsbebyggelse längs Saladammsvägen norrut på båda sidor om vägen med hänsyn till landskapsbild och bebyggelsekaraktär.

Mindre utbyggnad av bostäder
Komplettering av bostadsbebyggelsen på västra sidan av Saladammsvägen som bygger vidare på ortens karaktär och där utblickar över åkerlandskapet värnas.

Närnatur

Närnatur ska bevaras och utvecklas för biologisk mångfald och friluftsliv.

Utveckling av stråk för rekreation till gröna målpunkter

- som skapar nya entréer till de befintliga stråken kring dammarna/Järndammen.

Utveckling förbindelser

- Gång- och cykelväg mellan Sala stad och Saladamm till gymnasiet.

Gröna näringar

- Ösby som katalysator för utveckling av gröna näringar/kunskapscentrum
- Ett område kring gymnasiet behålls med hänsyn till skolans möjlighet att växa och ta ytterligare markanspråk.

Sätra Brunn

Sätra brunn ligger i den södra delen av Sala kommun, sydväst om Sala stad. Orten ligger utmed den skogklädda Badelundaåsen, där två socknar möts, och är indelad i två områden: den sydöstra kurorten i Kila socken och det nordvästra samhället i Fläckebo socken. I slättlandskapen omkring Sätra brunn ligger ett flertal glest utspridda gårdar.

Kurorten

Sätra Brunn är ett nav i kommundelen för besöksnäring med sin äldre kurortsmiljö. I kurorten ligger bebyggelsen i en anläggning med ett flertal parker med stora gräsytor som korsas av stigar och alléer. Byggnaderna är uppförda från och med 1700-talet och fram till modern tid och består av en mängd olika byggnadstyper, huvudsakligen rödmålade i timmer alternativt panelklädda med vita snickerier. Västerut leder den gamla landsvägen förbi bland annat den gamla busstationen, posten och affären vars samlade bebyggelsekaraktär bär drag av stadsmässighet. En bit norrut i området står Lasarettet

och Nya Lasarettet med rödmålade timmerfasader och vita snickerier. Runtomkring står ett flertal villor och andra bostäder i huvudsakligen traditionell utformning.

I Sätra brunn finns förskola samt grundskola mellan Sätra Brunn och Fläckebo. Fläcksjön väster om Sätrabrunn, är ett populärt besöksmål för att skåda fågel och fiske.

Samhället

I skogspartiet nordväst om kurorten ligger samhället Sätra brunn, som främst består av bostäder i form av villa- och radhusbebyggelse av blandad karaktär. Det finns också en mindre tillverkningsindustri samt anläggningar för lek- och friluftsaktiviteter. Bebyggelsen är samlad kring ett vägskäl, med väg 771 som går i nordväst-sydostlig riktning, samt en väg som leder norrut mot Gullvalla. Samhällets sydvästra del består huvudsakligen av äldre villabebyggelse där tomterna ligger på rad, de flesta utmed den södra sidan av vägen. Nordväst om vägskälet ligger ett bostadsområde med villa- och radhusbebyggelse. Villorna är fristående och uppförda kring 1960–1970-tal i tidsenlig karaktär. Omkring vägskälet råder sammanhållen bebyggelse uppförd kring 1920–1930-tal, huvudsakligen bestående av större villor. Två av villorna är vinkelställda mot gatan och visar antydning på karaktär av centrumbebyggelse, med rester kvar i form av skyltfönster i bottenvåning samt butiksentréer.

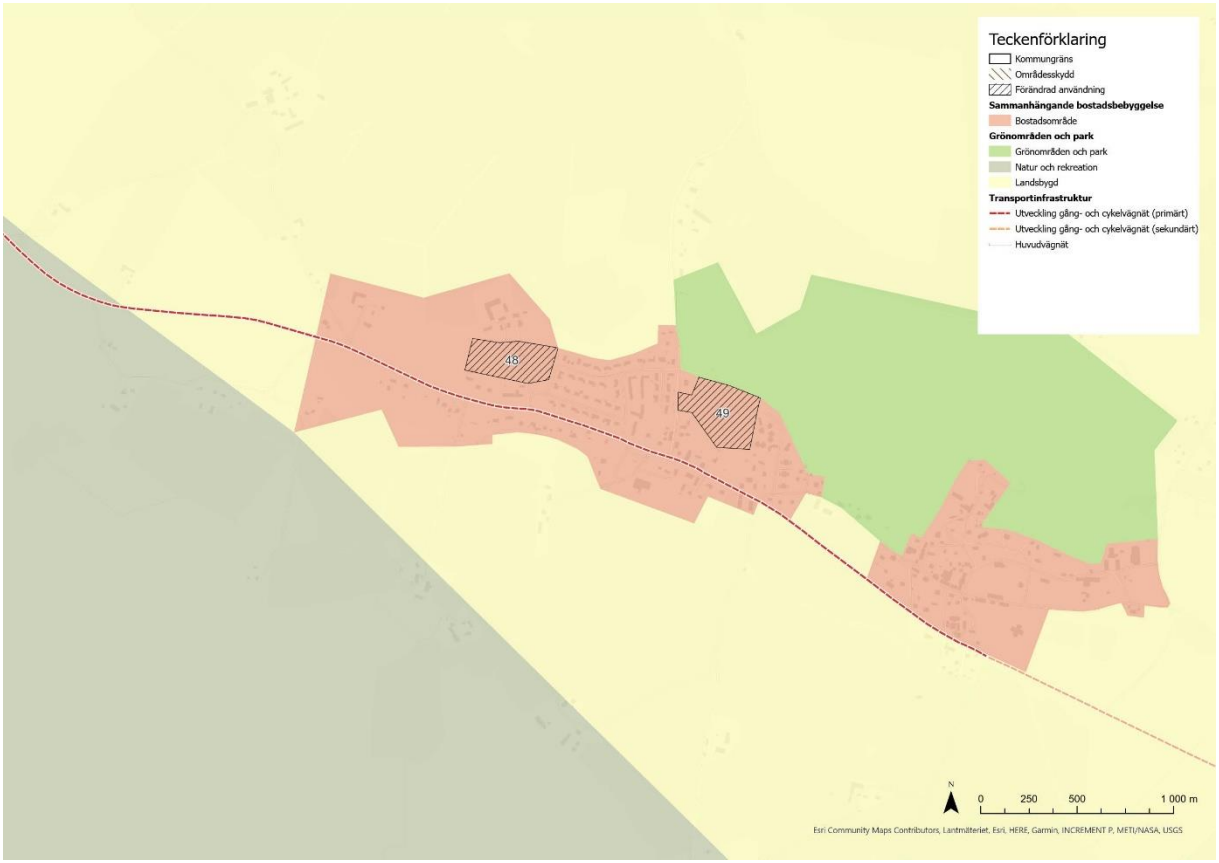
Viktiga karaktärsdrag att värna om:

Kurorten

- Det tidiga 1700-talets brunnsbebyggelse samt småskaliga gårdar med flygelbyggnader
- Storskalig villabebyggelse i 1800-talets byggnadsanda omkring kurorten
- Ordnad och medvetet placerad bebyggelse med drag av stadsmässighet
- Storskaliga badhusanläggningar med sen 1800-talskaraktär
- Brunnskyrkans placering som solitär i området
- Karaktäristiska byggnader uppförda i sekelskiftesarkitektur
- Rekreationsparker med stora gräsytor som korsas av stigar och alléer
- Besparad tallskog utmed Badelundaåsen i norr
- Långa siktlinjer över ett öppet jordbrukslandskap söder om kurorten

Samhället

- Småskalig industri- samt centrumbebyggelse med 1920–1930-talskaraktär belägen kring vägskälet
- Småskalig villabebyggelse från 1960– och 1970-talen med varierande fasadmaterial och kulörer
- Tidig 1900-talsbebyggelse med rödmålade fasader, vita snickerier och lertegeltak
- Radhusbebyggelse med rött tegel och vinkelställda garagelängor i ljus träpanel
- Besparad tallskog utmed Badelundaåsen samt inom de norra bostadsområdena
- Långa siktlinjer över ett öppet jordbrukslandskap söder om samhället

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Sätra Brunn.

Vägledning för utveckling av Sätra Brunn

Utveckling av bostadsbebyggelse

48 och 49. Möjligt att tillskapa nya tomter för bostadsbebyggelse inom den redan byggda miljön i Sätra brunn.

Utveckling av besöksnäring

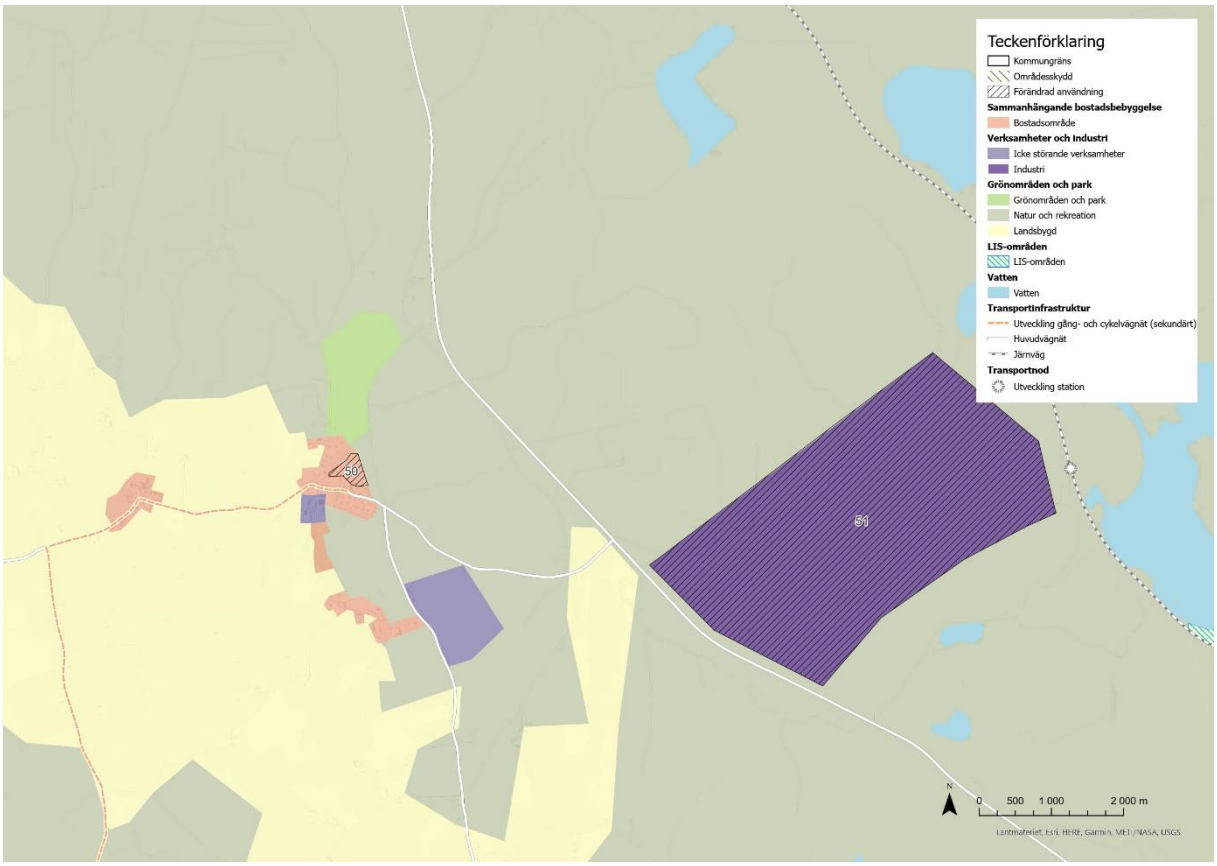
- Utreda möjligheter till att dra nytta av den besöksnäring som finns på platsen
- Cykelkopplingar
    - Gång- och cykelväg Heden-Fläckebo (Både rekreativ och för skolbarn) -Västerfärnebo -Hörnsjöfors (cykelturism, svartådalen, naturupplevelser)
    - Gång- och cykelväg Kila via Grällsta
    - Gång- och cykelväg till Salbohed
- Utveckla möjlighet till större sammanhängande stråk för vandring- och cykelturism västerut.

Hedåker

Den äldre bebyggelsen runt brandstationen är ortens primära mötesplats. I Hedåker finns en lekplats, men övrig service saknas. I Hedåker finns ett vattenskyddsområde som ska beaktas vid utveckling. Den största delen av bebyggelsen i Hedåker ingår i den klungby som ligger belägen omkring ett gammalt vägskäl. Övriga gårdar ligger som solitärer runtomkring bykärnan, antingen utmed eller en bit in från Kilbovägen. Kulturmiljöprogrammet som Västmanlands länsmuseum har, under arbetet med översiktsplanen identifierat vissa viktiga karaktärsdrag och dessa ska beaktas vid utveckling av Hedåker.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Agrar bebyggelse med för landsbygden traditionell utformning och färgsättning
- Klungbystruktur i bykärnan
- Gårdsstruktur med mangårdar och ekonomibyggnader åtskilda av bygatan
- Gårdsstruktur med mangård och en eller flera flygelbyggnader
- Bevarade inslag av månghussystemet
- Långa siktlinjer över ett öppet jordbrukslandskap kring byn
- Rödfärgade ängslador söder om byn

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Hedåker.

Vägledning för utveckling av Hedåker

Komplettering av bostadsområde

50. Möjlig bostadsbebyggelse inom och kopplat till befintlig bebyggelse norr om Kilbovägen.

51. Möjlig etablering av industriområde med tillgång till både järnväg och riksväg norr om Broddbo.

Verksamheter

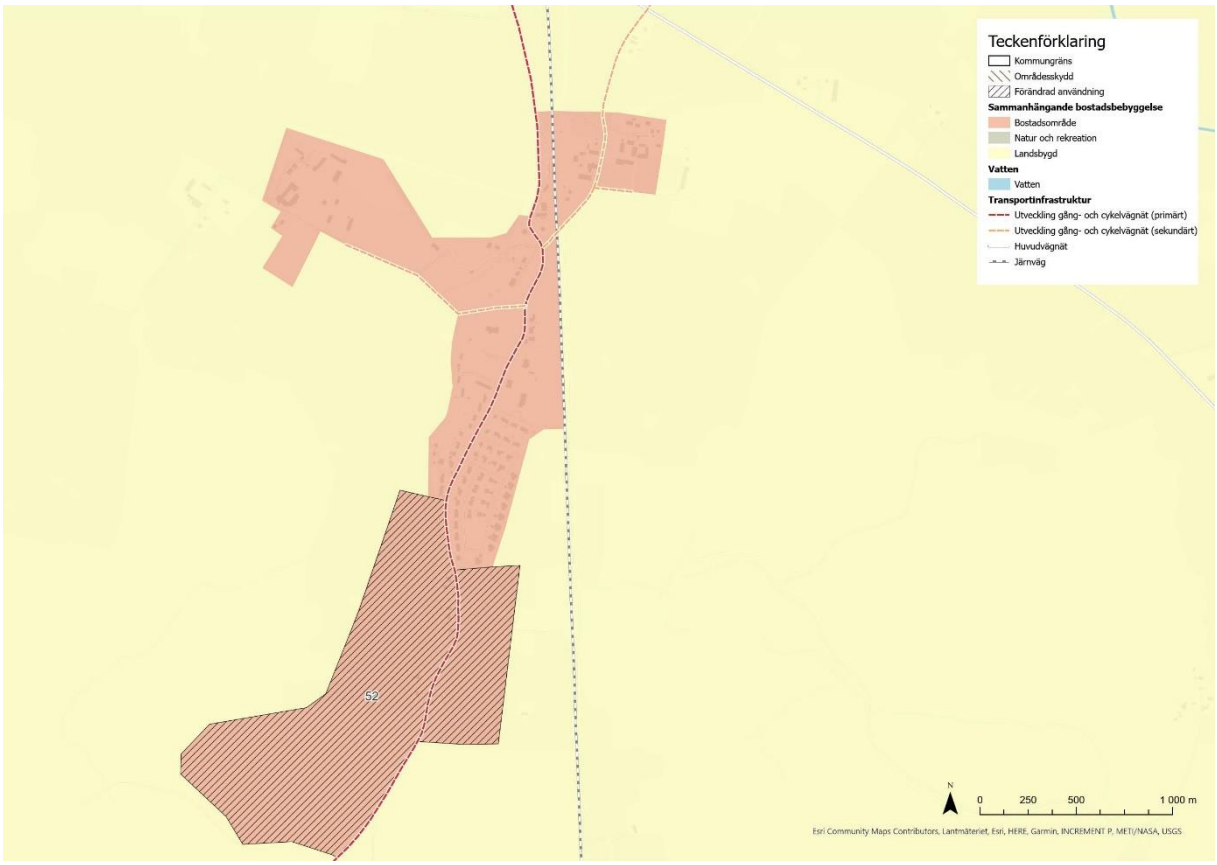
- Möjlig etablering av större verksamhetsområde med tillgång till både järnväg och riksväg väster om Hedåker.
- Möjlighet till utveckling av område för verksamheter intill befintligt grustag och i närhet till Kopparbergsvägen, som inte går igenom samhället, samt kopplar till riksväg 70.
- Utveckling av mindre område för icke störande verksamheter inne i Hedåker, söder om Kilbovägen

Mötesplats/service
Det bedöms vara positivt för orten om den centrala mötesplatsen stärks. Idag innehåller den gamla byggnaden veterinär samt brandkår bredvid.

Kopplingar
Utveckling av trygg och säker gång- och cykelväg till servicenoden Västerfärnebo.

Kumla kyrkby

Kumla Kyrkby ligger mellan Ransta och Sala och är ett mindre villasamhälle med sammanhållen bebyggelse på båda sidor om Kumlavägen. I Kumla finns flera verksamheter som Tärna folkhögskola samt Tärnabadet som ligger i utkanten av orten, men övrig service saknas. I öst avgränsas bebyggelsen av järnvägen och i övrigt omges området av ett småbrutet odlingslandskap. Kumlavägen sträcker sig över Ranstaåsen, där vegetationen övervägande består av tall. I området kring kyrkan är miljön lummig med stora äldre ädellövträd och öppna gräsytor. Byns centrumbebyggelse präglas till stor del av Kumlas forna roll som sockencentrum och invid Kumla kyrka finns delar av den äldre bymiljön bevarad.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Kumla kyrkby.

Vägledning för utveckling av Kumla kyrkby

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Samlad bostads- och centrumbebyggelse som följer åsens dragning i landskapet, grönska i form av större ytor och lövträd
- Sammanhållen kyrkomiljö med byggnader med koppling till kyrklig verksamhet samt hembygdsgård
- Modernistisk bostadsbebyggelse från 1950–1960-tal: Låga enplansvillor, Tegelfasader, betongglas och indragna fasadpartier
- Tärna folkhögskolas enhetliga byggnadsbestånd

Utveckling av bostadsområden
52. Möjlig utveckling av småhusbebyggelse längs Kumlavägen söderut och bygger vidare på den befintliga ortsstrukturen genom att vara lokaliserad kring Kumlavägen. Hänsyn ska tas till befintliga natur- och kulturvärden. Avgränsning och naturvärden behöver utredas vidare i fortsatt planering.

Målpunkter
Stärka befintliga målpunkter och möjligheten att röra sig mellan dem:

- Kyrkoområdet (kyrka, pastorat, hembygdsgård)
- Tärnabadet
- Folkhögskolan

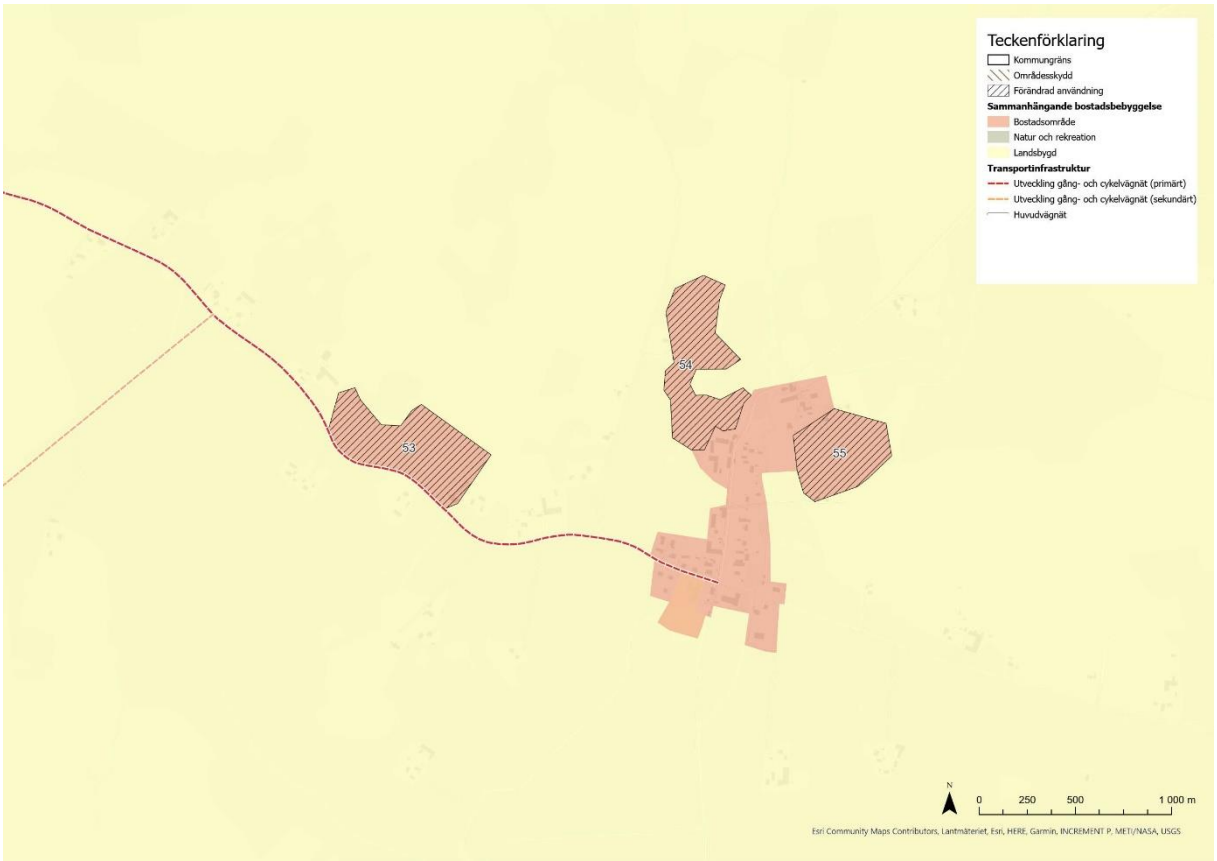
Utveckling infrastruktur
Utveckla trygga och säkra gång- och cykelvägar

- mellan målpunkter
- till Ransta
- mot Varmsätra
- mot Sala

Varmsätra

Byn Varmsätra ligger i den östra delen av Sala kommun, i en dalgång utmed Varmsätrabäcken. Söder om byn breder ett slättlandskap ut sig och norrut gränsar byn till omväxlande åker- och skogspartier. Bebyggelsen är huvudsakligen koncentrerad kring ett vägskäl, samt i form av ett flertal gårdar som ligger utspridda intill skogsområdena och i slättlandskapet runtomkring.

Bebyggelsen närmast vägskälet är av blandad karaktär och består huvudsakligen av villor från mitten eller senare delen av 1900-talet. I nord-sydlig riktning sträcker sig en gata med karaktär av en radby, med relativt stora boningshus, glest placerade på stora tomter utmed vägen. På motsatt sida vägen står tillhörande ekonomibyggnader, övervägande uppförda under 1800-talet men även med nyare inslag. Runtomkring Varmsätras bykärna ligger ett flertal utskiftade gårdar samt yngre villabebyggelse, dels utmed vägen, dels på änden av mindre avtagsvägar. Utformningen är varierande, de äldre gårdsbildningarna ligger som solitärer och har kvar sin traditionella prägel medan de senare uppförda byggnadernas utseende är mer varierande.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Varmsätra.

Vägledning för utveckling av Varmsätra

Utveckling kan dels ske i form av avstyckningar eller ny bostadsbebyggelse som ligger i närhet till/upplevs som en del av den befintliga strukturen samt lokaliserat till nedstående utvecklingsområden.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Agrar bebyggelse med för landsbygden traditionell utformning och färgsättning
- Radbystruktur med stora glest placerade gårdar längs med bygatan
- Gårdsstruktur med mangårdar och ekonomibyggnader åtskilda av bygatan
- Gårdsstruktur med mangård och en eller flera flygelbyggnader
- Skiftade gårdar placerade som solitärer utmed väg
- Långa siktlinjer över ett öppet jordbrukslandskap kring byn
- Bevarade inslag av månghussystemet
- Modernistisk bebyggelse med varierande fasadmaterial och kulörer

Utvecklingsområde för bostäder

53. Möjligt område för bebyggelseutveckling i västra delen av Varmsätra. Bebyggelsen bör uppföras längs Kumlavägen för att följa den befintliga radbykaraktären.

54. Möjligt område för bostadsbebyggelse i lantlig karaktär nordväst om befintlig ort.

55. Möjligt område för bostadsbebyggelse i lantlig karaktär nordost om befintlig ort.

Offentlig och privat service
Möjligt att stärka området kring skolan som ortens mötesplats.

Utveckling infrastruktur

- Primär gång- och cykelväg mot Sala
- Sekundär gång- och cykelväg mot Varmsätra

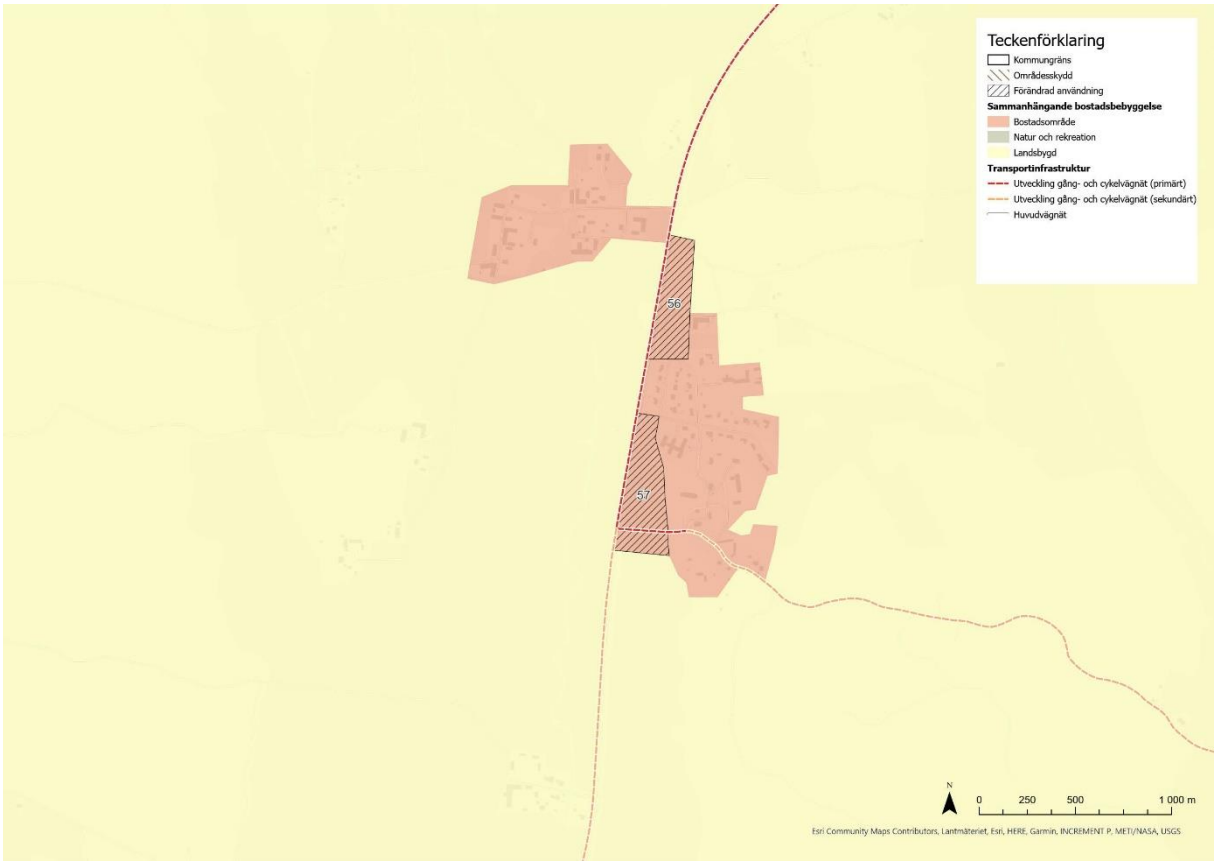
Kila

Kila kyrkby ligger söder om Sala tätort och intill riksväg 56. Kyrkomiljön är placerad på en höjd, omgiven av ett öppet slättlandskap. I Kila är den äldre karaktären med välbevarad bebyggelse relativt intakt. Norr om den äldre byn ligger yngre villabebyggelse. De smala, slingrande vägarna ska bevaras i nuvarande utformning. Orten är idag relativt välförsörjd med offentlig service då grundskola, idrottsplats och äldreboende finns på orten.

Viktiga karaktärsdrag att värna om:

- Historiska vägsträckningar; Riksväg 56, Kilaslinkan, Lindgårdsvägen till nya samhället
- Lummigheten i kyrkbyn med höga lövträd samt den naturliga topografin. Spår från den allé som tidigare löpt mellan väg 56 och kyrkan.
- Omgivande slätt jordbrukslandskap som förstärker kyrkbyns placering i höjdläge.
- Sammanhållen kyrkomiljö med bevarade karaktärsbyggnader i anslutning till kyrkan. 1800-talsbebyggelse tillhörande miljön, med rödmålade fasader klädda med panel, lertegelklädda sadeltak och vitmålade snickerier.
- Tydlig visuell gräns mellan byns olika utvecklingsepoker: den äldre kyrkbyn och det moderna bostadsområdet.

- Det moderna samhällets bebyggelsestruktur med anlagda tomter längs raka gator och indragen placering av byggnader på tomt med långsida mot gatan. Tidstypisk 1960-tals arkitektur med byggnadsvolym om 1 ½ våning, tegelfasader och sadeltak
- Karaktärsbyggnader som representerar det moderna samhället.

Kartan visar förslag till mark- och vattenanvändning i Kila.

Vägledning för utveckling av Kila

Kommunens bedömning är att utveckling av nya bostäder främst ska ske i form av mindre avstyckningar och förtätningar samt längs riksväg 56.

Utveckling av bostadsbebyggelse

56. Utveckling av bostäder norrut med närhet till Grällsta idrottsplats och Kila skola.
57. Utveckling av bostäder söder och väster om Kila.

Infrastruktur

Kila bör koppla ihop med kringliggande utvecklingsorter och med Sala stad

- Gång- och cykelväg mot Sala
- Gång- och cykelväg mot Ransta
- Gång- och cykelväg mot Sätra Brunn via Grällsta

Landsbygd

Inom Sala kommun finns ett varierande landskap med åarna, skogen, sjöarna, odlingslandskapet och åsarna. Översiktsplanens intention är att skapa möjlighet för en levande landsbygd där människor kan bo och verka. Landsbygden och tätorterna är beroende av varandra och utgör en helhet. Sala kommuns landsbygd präglas av ett flackt och öppet landskap med långa siktlinjer, som fläckvis ligger insprängt i områden av större skogspartier eller omgärdas av ridåer av barr- och lövskog. Genom landskapet rinner flera åar och bäckar som på sina ställen bildat större återkommande våtmarker, som i sin tur har gett upphov till en bygd med mycket bördiga jordbruksmarker.

Utöver vattendragen och de öppna vidderna kännetecknas landskapet i Sala kommun även av karaktäristiska, långsträckta rullstensåsar beklädda med tallskog. Intill de många viktiga naturtillgångarna har olika typer av bebyggelse vuxit fram. På landsbygden tenderar gårdarna i kommunens byar vara placerade på obrukbar mark, så kallade impediment, eller i nära anslutning till skogspartier; för att på så vis kunna utnyttja naturens resurser till fullo. Åkerlandskapet samsas med trädbevuxna åkerholmar och övrig bevarad lummighet som omger de enskilda gårdarna.

I Sala kommun består den mesta landsbygdsbebyggelsen av medelstora gårdar i mindre byar. Bland dessa bymiljöer hör det vanligast till att byarna ligger i oregelbundna grupper, i så kallade klungbyar, men det förekommer även byar enligt radbykaraktären. Den mest förekommande gårdstypen är den där byvägen eller en större gårdsplan separerar mangården och eventuella flygelbyggnader från övriga ekonomibyggnader. På landsbygden i Sala kommun är det äldre byggnadsbeståndet, från 1800-talet och tidigare, nästan uteslutande uppfört i rödmålat timmer. Omkring 1900-talets början har byggnader mer och mer börjat uppföras i resvirkes- eller regelkonstruktion klädda med rödfärgad, stående träpanel. Byggnaderna är vanligtvis uppförda i 1–2½ våningar och har sadeltak beklädda med en- eller tvåkupiga lertegelpannor. På senare tid har ett flertal befintliga ekonomibyggnader, samt en del boningshus, blivit omklädda med plåttak.

Ökad livsmedelsproduktion, tillväxt och hållbar utveckling i hela landet är några av målen i en nationell strategi. Jordbruksmarken har stor betydelse för möjligheterna till livsmedelsförsörjning och mindre lågproduktiv jordbruksmark kan ge biobränsle. Rätt brukad kan jordbruksmark även utgöra en kolsänka. Sett i ett långsiktigt perspektiv utgör Salas jordbruksmark en del av hela regionens behov av försörjning och kretslopp. I ett globalt perspektiv finns ett starkt behov av att minska städernas transportberoende, vilket pekar mot en framtid med större andel lokal odling och lokala kretslopp. De tätortsnära jordbruken får då en särskilt viktig roll. Det småbrutna jordbrukslandskapet med ängs- och hagmarker har också stor betydelse för biologisk mångfald, kulturmiljö, landskapsbild och rekreation.

Sala är en kommun där skogsproduktion är en viktig näring. Stora delar av kommunen täcks av skog med huvudsakligen barrträd. Mycket av skogen är produktionsskog där det bedrivs ett aktivt skogsbruk.

Vägledning för landsbygden

- Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden skyddas och kulturmiljövärden och sociala värden värnas.
- Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas, samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.
- Kommunen har ett restriktivt förhållningssätt till ianspråktagande av åkermark och särskilt åkermark som har en hög produktionsförmåga. Se karta under förutsättningar som visar klassificering av jordbruksmark.
- Peka ut de viktigaste odlingslandskapen, genom sammanvägning av företagsutvecklingsmöjlighet, kulturvärde, biologiska värden, restaurerbarhet och ingående ekosystemtjänster som vägvisande utvecklingsområden.
- Återupprätta brynens och åkerholmarnas betydelse för biologisk mångfald och brukningsmöjligheter genom skötsel.
- Restaurera övergivna naturliga hagar för att stärka en mycket hårt trängd mångfald och ge tillbaka en viktig produktionsresurs och innehåll till bygden.
- Kopplingar till omkringliggande bebyggelseområden, servicefunktioner, natur- och kulturmiljöer samt områden för rekreation och friluftsliv ska beaktas vid bebyggelseutveckling.
- Mindre antal byggnader kan prövas genom förhandsbesked och bygglov förutsatt att VA-försörjningen säkerställs och att väganslutning kan ordnas. Övergripande samhällsutveckling sker genom detaljplan.
- Lokalisera tillkommande bebyggelse intill befintliga bystrukturer och husgrupper. Anpassa bebyggelsen till befintlig bebyggelse, vägar, topografi, vegetation och vatten samt bevara landskapsbilden och kulturmiljövärden genom en medveten placering och skala.
- Bygg vidare på det historiska mönstret. Anpassa ny bebyggelse till befintligt bebyggelsemönster och dess täthet. Ny bebyggelse bör inte placeras så att byar växer ihop eller där det stör ett värdefullt landskapsparti.
- Anläggningar som gynnar turism och friluftsliv, areella näringar och annan landsbygdsutveckling bör prioriteras. Anläggningar bör undvikas i närheten av värdefulla naturområden som är känsliga för störningar.
- Undvik iögonfallande placeringar av byggnader i öppna landskap. Ta stöd av rumsbildande element såsom skogsbryn, sluttningar eller platser med markerad terräng för att få bebyggelsen att bättre smälta in i landskapet. Bebyggelsen ska upplevas vara en självklar del av dess omgivning.
- Ny bebyggelse ska placeras med hänsyn till det öppna landskapet och utblickar ska bevaras.
- Anpassa ny bebyggelse efter platsens speciella och värdeskapande förutsättningar. Bevara naturliga nivåskillnader och undvik markarbeten. Bevara träd och annan vegetation som bebyggelsen kan integreras i och omslutas av.
- Ta hänsyn till den lokala byggnadstraditionen vad gäller utformning av ny bebyggelse, tillbyggnader eller förändring av befintlig bebyggelse. Bebyggelsens utformning avseende form, detaljer, materialval och färgsättning har betydelse för hur den nya bebyggelsen upplevs och passar in på landsbygden.
- Utformningen av nya byggnader bör harmonisera med omgivande bebyggelse gällande form, volym, material och kulör på fasad, tak samt dörrar och fönster.

- Ny bebyggelse bör placeras på ett sätt som harmoniserar med omgivande landskap och bebyggelsemiljö samt bibehåller dess övergripliga karaktär.
- Ny bebyggelse bör anpassas till befintlig terräng.
- Komplement- eller tillbyggnad bör vara underordnad huvudbyggnad.
- Historiska vägsträckningar bör bibehållas och underhållas. Nya anslutande vägar bör gestaltas så att de ansluter till den naturliga topografin alternativt det befintliga planlagda gatunätets struktur.

4. Landsbygdsutveckling i strandnära läge

Sedan 2010 kan kommunerna i sin översiktsplan peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – LIS-områden. Syftet är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och upphävande av strandskyddet i detaljplaner.

Villkoret är att byggnationen kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. Kommunen måste uppskatta vilka långsiktiga effekter som de föreslagna lättnaderna kan ha på strandskyddets syften. Allmänheten ska fortfarande ha god tillgång till strandområden och djur och växter på land och i vatten ska ha goda livsvillkor. Områdena bör sammantaget inte omfatta mer än en begränsad del av de strandområden inom en kommun som omfattas av strandskydd.

Inom områden som kommunerna har pekat ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när man prövar dispenser eller upphäver strandskyddet i detaljplan. Det betyder att förutom de särskilda skäl som anges i miljöbalken 7 kap. 18 c §, kan även skälen som anges i 7 kap. 18 d § tillämpas.

Det kan gälla en byggnad, anläggning eller verksamhet som långsiktigt bidrar till utvecklingen av landsbygden eller, om det gäller en- eller tvåbostadshus, att de uppförs i anslutning till befintlig bebyggelse.

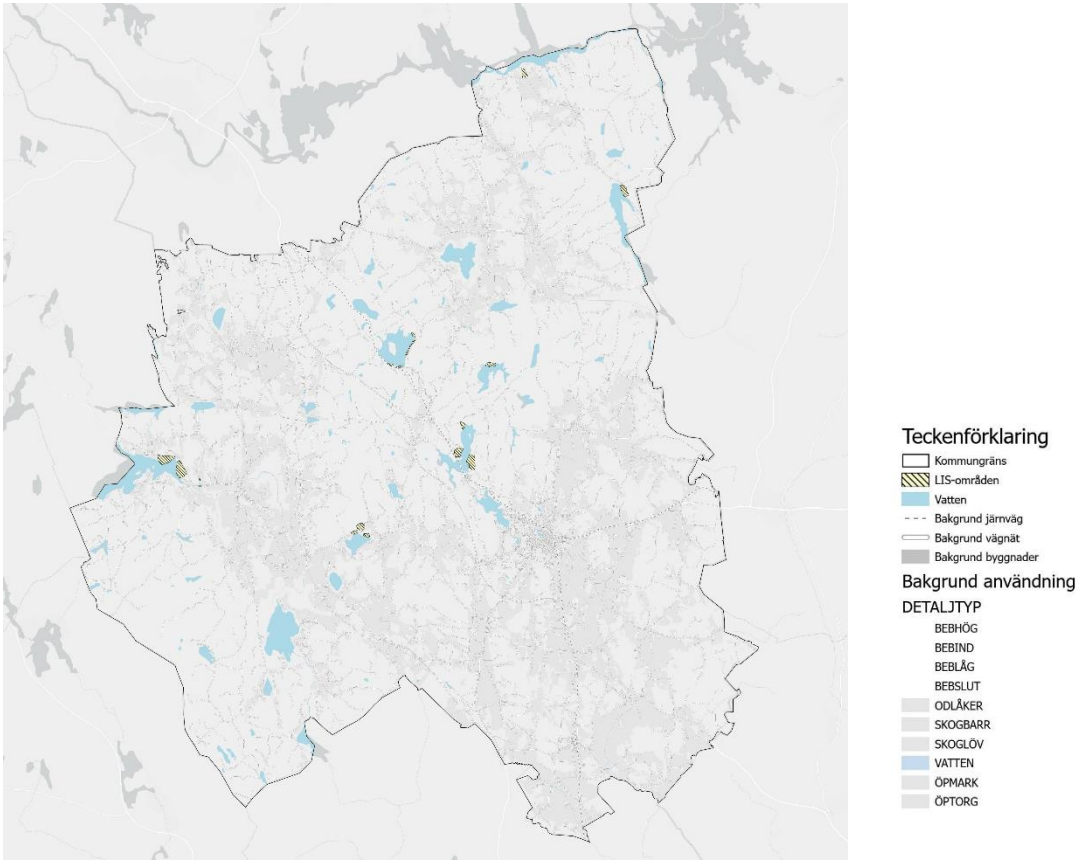
VA-utredning krävs

En VA-utredning krävs för varje enskilt LIS-område där både befintlig och planerad bebyggelse tas med för att utreda vilken VA-lösning som krävs för området.

Om allmänt VA blir aktuellt i dessa områden utifrån §6 i Lagen om allmänna vattentjänster innebär det stora kostnader för utbyggnad av allmänt VA till samtliga utpekade LIS-områden då de är långt ifrån befintliga verksamhetsområden för vatten och avlopp. Detta gäller även i ett större tidsperspektiv med utblick mot år 2050.

Föreslagna LIS-områden

Till samrådet om översiktsplanen föreslås följande LIS-områden i kommunen. Fortsatt utredning ska ske för att säkerställa att strandskyddets syften inte åsidosätts. Föreslagna LIS-områden syns i kartan.

Kartan visar förslag på nya LIS-områden.

Hörendesjön i Västerfärnebo har inriktningen att stimulera det behov av utveckling med bostäder som finns i Västerfärnebo som ligger 2,5 mil från Sala stad. Det finns ett behov av att kunna behålla den service och befolkningsunderlag som finns i Västerfärnebo, fler invånare behövs på sikt för att motivera detta och attraktiviteten förstärkas. Rekreationsmöjligheterna försämras inte i nämnvärd omfattning då större delen av sjön lämnas som den är och avsikten är att ordna gemensam brygga och mötesplatser, som det är nu riskeras istället att en brygga läggs i för varje befintlig fastighet.

Stävresjön- Syftar till att få fler boenden kring Salbohed som är en ort med egen butik vilket är ganska unikt för en ort i den storleken. Salbohed är en utvecklingsort som ska stödja vår servicenod Västerfärnebo i västra Sala. LIS- området ger bättre och tydligare förutsättningar för att investera i infrastrukturen i Västra Sala så att stråket mellan Sala stad och Västerfärnebo förstärks. I Stävresjön, har ett skyddsområde för flodkräfta inrättats, för att på sikt tillsammans med aktiva stödåtgärder för arten, säkra denna förekomst mot isättning av signalkräfta, men även ett säkrande av livsmiljön där.

Hallaren- Skapar en variation i form av fler boendemöjligheter/fritidshusområde skapar ett starkare underlag till Möklinta. Stärker den befintliga landsbygden och befolkningsunderlaget, underlag för service i Möklinta. I norra Sala finns blågröna resurser och goda möjligheter till rekreation och friluftsliv som kan tillgängliggöras ytterligare.

Stensjön- Bostäder intill befintligt sommarstugestråk, motiverar utveckling upp mot Möklinta och norra Sala kommundel i stort.

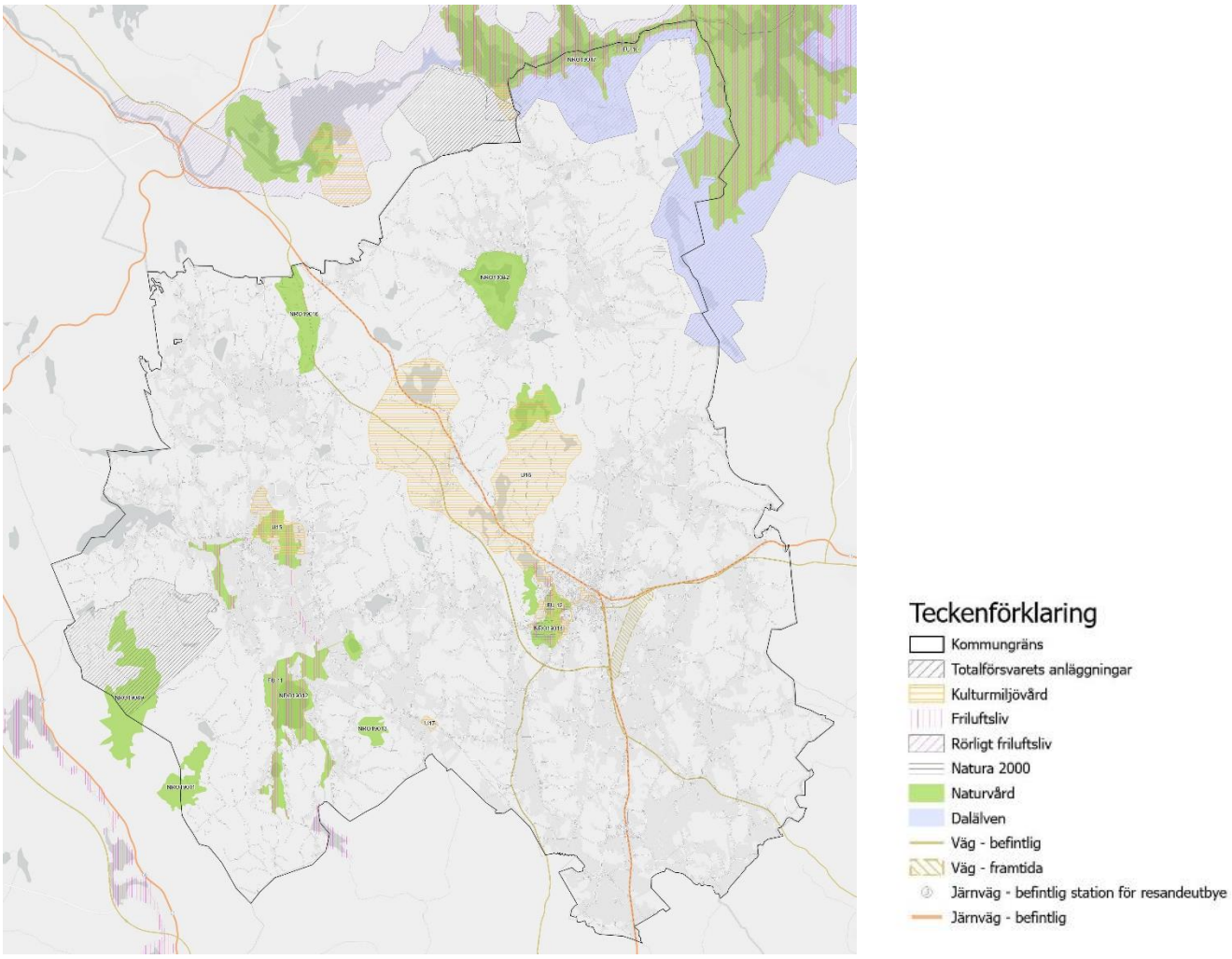
Dalälven- Området skulle lämpa sig för enklare boende för friluftsliv och turism knutet till fritidsfisket. Hänsyn till riksintresse för Dalälven ska tas så att lokalisering och användning kan stärka värdena för friluftslivet.

Storljusen- I Broddbo finns en drivmedelsstation och ett populärt bed and breakfast med tillhörande krog. Tidigare har det också funnits lanthandel, förskola samt restaurang. Det finns fortfarande en populär camping. Området skulle möjliggöra för fler permanentboende och kompletterar utvecklingsorten Broddbo. Lokalisering studeras och planbestämmelser införs så att bebyggelsen inte medför påtaglig skada för riksintresset.

Olof-Jons- Området stärker Broddbo som utvecklingsort och skulle medföra ett sjönära boende i ett attraktivt läge. Stråket Sala – Broddbo förstärks, infrastrukturmöjligheterna (gång och cykel samt tågstopp) för planerat industriområde vid Broddbo gynnas också. Lokalisering studeras och planbestämmelser införs så att bebyggelsen inte medför påtaglig skada för riksintresset.

5. Riksintressen

Riksintressen är geografiska områden som har pekats ut av statliga myndigheter med stöd av 3 kap miljöbalken eller angivits direkt i 4 kap miljöbalken eftersom de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Kommunens utgångspunkt är att ett riksintresse är tillgodosett så länge det inte finns anspråk på förändringar i eller i närheten av området. Enligt Plan- och bygglagen ska riksintressen alltid redovisas i översiktsplanen och det ska framgå hur kommunen ska tillgodose dem. Det är främst vid förslag till ändrad markanvändning som riksintresset får praktisk betydelse och dess fysiska avgränsning behöver diskuteras. Skyddet för riksintressena blir aktualiserat vid ett anspråk på förändrad markanvändning genom till exempel prövning enligt plan- och bygglagen, miljöbalken eller övrig speciallagstiftning.

Kartan visar riksintressen i Sala kommun.

Kulturmiljövård

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län har ett fördjupat kunskapsunderlag inför revidering av riksintresset Sala silvergruva och Sala bergsstad i Sala kommun tagits fram. Kunskapsunderlaget ska kunna användas i samhällsplaneringen och intentionen är att på ett lättillgängligt och överskådligt sätt visa värdena i riksintresset.

Nötmyran (U15)

Nötmyran består av ängsmarkerna runt Svartån och är ett odlingslandskap och en bymiljö som är ett pedagogiskt exempel på bebyggelsestrukturen i en radby (Hedbo radby). Här finns ett 20-tal av de så karaktäristiska ängsladorna bevarade. I markerna vid Nötmyran döljer sig även boplatser som användes på stenåldern. Nötmyran brukas idag för slåtter och bete. Med sina mer än 250 hektar slåtteräng i hävd, är Nötmyran ett av de största sammanhängande slåtterområdena i Sverige.

Sätra brunn (U17)

Riksintresset består i en kurortsmiljö från 1700-talet. Sätra brunn har ett byggnadsbestånd från 1700, 1800- och 1900-talen med kyrka, brunnshus och park.

Sala silvergruva och Sala bergstad (U16)

Riksintresset innefattar gruvmiljön vid den för Sverige mycket betydelsefulla Sala silvergruva med tillhörande vidsträckta dammsystem och lämningar efter gruvby som är unika för landet. Prestigerik industrianläggning med lämningar efter den på 1500-talet uppförda Sala gruvby. Tjänstebostäder, gruvlavar samt småskalig gruvarbetarbebyggelse från 1600-, 1700- och 1800-talen. Vidsträckta fördämningssystem, till delar från 1500-talet, avsedda för gruvans kraftförsörjning. Ekebydammen, som är en del av gruvans vattenförsörjning, ligger i anslutning till Sala stad.

Sala bergstad visar på en stadsmiljö som illustrerar 1600-talets stadspolitik och strävan att utveckla bergshanteringen och är en av landets få bergsstäder. Den regelbundna rutnätsplanen 1624 med omväxlande kvadratiska och rektangulära kvarter, vilken är en av de första rätvinkliga planerna i en nyanlagd stad. Småskalig bebyggelse i trä och puts.

Riksintresset för Sala silvergruva och Sala bergstad (U16) är till ytan 5900 hektar stort, mycket på grund av det omfattande dammsystemet.

I det fördjupade kunskapsunderlaget presenteras fem huvudsakliga delområden för riksintresset.

• Sala silvergruva med tillhörande bebyggelse och gruvbyn

• Damm- och vattensystemet

• Sala bergstad

• Skogen inklusive Stadsskogen

• Gruvarbetarområdena

Delområdena är alla lika viktiga i förståelsen av hur gruvsystemet hängde samman men också för vilken betydelse gruvan hade för rikets framväxt. I utredningen beskrivs de olika delområdenas känslighet och tålighet för utveckling vilket ska beaktas i den fortsatta planeringen.

Störst känslighet

Sala silvergruva

- Området kring Sala silvergruva är känsligt för nya inslag, exempelvis byggnader, vägar, lekparker, parkeringsplatser som inte är anpassade till miljön och som inverkar på den historiska förståelsen. Gruvområdet är även känsligt för nya skyltar som inte har avpassats och andra nya tillskott vilket kan inverka på upplevelsevärdet. Området är skyddat som byggnadsminne och alla ändringar är tillståndspliktiga.

- Utökad röjning påbjuds kring gruvhålen och slaggvarpar för att tydliggöra verksamheterna och sambanden inom industriområdet.

- Fortsatt skötsel/bete vid gruvbyn är viktigt för att bibehålla upplevelsevärdet och för att sambanden med gruvhålen ska vara tydliga.

- Nya inslag i större skala i gruvbyns närhet kan inverka på upplevelsen som idag är ett av Salas viktigaste besöksmål. Mindre, diskreta inslag för att underlätta hanteringen av besöksmålet kan tolereras.

Stor känslighet

Sala stad

- Aktsamhet om rutnätsplanen och dess kvadratiska och rektangulära tomter. Sammanslagningar eller uppdelning av kvarter påverkar värdet mycket. Bibehåll den småskaliga, smala gatustrukturen och gatans närhet till bebyggelsen. Undvik grönstrukturer i gatustrukturen.

- Behåll den låga skalan, täta strukturen med bebyggelse i kvarter med direkt anslutning till gatan där bostadsbebyggelsen ligger ut mot gatan och uthusen på gården. Entréer till bebyggelsen sker ofta via portlider. Bebyggelsen har ett relativt ”homogent uttryck” genom sina likartade uttryck med fasader i trä eller puts och släta sadeltak. Skala och struktur i kvarteren och påverkas därav om tillkommande bebyggelse, tillbyggnationer mm avviker genom till exempel fler våningar eller många byggnadselement som tex frontespiser, fönsterkupor eller tinnar och torn.

- I rutnätsplanens ytterkanter, vid riksintressets gräns, behöver aktsamhet ske i mötet mellan rutnätsstaden och den nya karaktären. Vid kompletteringsbebyggelse, nybyggnation eller ombyggnation bör den ske så att inte konkurrens uppstår som påverkar det historiska skede som riksintresset ska visa. Det kan till exempel handla om ny bebyggelse som avviker kraftigt från karaktären, förändringar i infra- eller grönstrukturer och som blir för dominerande, ”tar över” och skapar en ny karaktär på bekostnad av den historiska karaktären.

- Stor aktsamhet om de kvarvarande fysiska spår från tidsperioden för rutnätsplanen.

Damm- och vattensystemet

- Områdena i närmast anslutning till dämmen och dammvallar är känsliga för ny bostadsbebyggelse och andra stora anläggningar, exempelvis industrianläggningar. Effekterna av ny bebyggelse kan bli att läsbarheten minskar samt att förståelsen för de riksintressanta skedena försvinner. Siktlinjer kan påverkas och vattensystemets ursprungliga sträckning kan brytas av.

- Då vatten- och dammsystemet har varit av central betydelse för Sala silvergruvas produktion är det viktigt att underhålla de dammar som finns kvar för att sambanden fortfarande ska vara läs- och tolkningsbara. Det finns även en säkerhetsaspekt som gäller flera av dammarna och eftersatt underhåll kan medföra stora skador på egendomar och fastigheter om de brister. Vegetationen bör hållas nere på och vid anläggningarna.

Mindre känslighet

Bostadsområden för gruvarbetare

- Nya vägdragningar, förändrad bebyggelse, nytillkommen bebyggelse, förfall av uthus och ekonomibyggnader påverkar områdena och kan påverka det historiska skede dessa ska visa. Delar av områdena har varit utsatta för kraftiga förändringar vilket gör dem mindre känsliga för vissa nytillskott och förändringar. De kvarvarande historiska fysiska spåren är mer känsliga för nytillskott och behöver istället tas omhand och förstärkas.

- Landskapet som omger bostadsområdena är känsliga för nya inslag som påverkar öppenheten och siktlinjerna, liksom kontakten mellan odlingslandskapet och bebyggelsen.

- Gruvbostadsområdena är känsliga för ny bebyggelse eller tillbyggnader som skiljer sig i skala, struktur och uttryck.

- För att inte påverka Gruvbostadsområdenas avgränsning och satellitlika placering bör inte nya inslag tillkomma som konkurrerar eller binder samman gruvarbetarbostadsområdena med till exempel andra bostadsområden.

- Stor aktsamhet om de äldre kvarvarande fysiska spåren, exempelvis de äldre vägsträckningarna.

Skogen

- Genom skogens långa nyttjande som allmänning har utseende och karaktär skiftat. Det gör att ingen fastslagen karaktär bör råda vilket ger en relativt stor tålighet av förändring i delområdet skog. Genom århundrandena har dock skogen använts gemensamt av Salaborna, vilket gör den känslig för förändringar som privatiserar och minskar möjligheterna till gemensam användning.

- Skogsområdena mellan de viktigaste dämmena är tåliga för enstaka nya inslag i liten skala, exempelvis ny bostadsbebyggelse.

- Stadsskogen är känslig för avstyckningar i stor skala och bör behållas som allmänning

- Skogsbrukslämningar och torplämningar m.fl. är känsliga för skogsåtgärder och bör markeras ut i händelse av exempelvis avverkningar

Naturvård

Nedre Dalälvområdet (NRO19017)

Nedre Dalälven har flera unika kvalitéer som gör att landskapet som helhet saknar motsvarighet i landet. Riksintresset består av ett **s**tort våtmarksområde med värdefulla områden av myrar, kärr och sumpskogar. Älvsträckan uppströms Gysinge och Sevedskvarn är oreglerad, vilket medför att

våtmarkerna årligen översvämmas. Mycket höga biologiska värden är knutna till gammal skog och våtmarker.

Förutsättningar för bevarande är att det inte sker reglering av älvsträckan och att lövskogsmiljöerna vid vattendragen bevaras. Ökat friluftsliv kan medföra slitage och störningar. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada riksintresset.

Långheden (NRO19016)

Långheden är en skog med tallhed som är en del av Badelundaåsen. Riksintresset består av en stor, representativ och välbevarad ås med välutvecklade strandvallar och terrasser. Förutsättningar för bevarande är att det inte bedrivs täktverksamhet utöver givna tillstånd. Verksamheter som skadar strandvallar och terrasser samt känsliga vegetationstyper måste undvikas och stor försiktighet iakttas vid avverkningar.

Storsjön (NRO19042)

Strandkomplex med värde av fuktäng och ornitologiska värden. Representativt odlingslandskap i slättbygd med odlingsrösen, ängslador, stengärdesgårdar, trägärdesgårdar och några fägator. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruksdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar och vägdragningar.

Svartåområdet (NRO19012)

Svartåområdet består i ett odlingslandskap med ängar och naturbetesmarker. Här finns artrika områden samt viktiga rast- och häckningsmiljöer för vadare och änder vid sjöarna Gorgen, Gussjön och Fläcksjön. Våtmarksområdet består av ett värdefullt kärr. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruksdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar, båttrafik, reglering av vattenflödet och torrläggning. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt.

Gölmossen, Gottricksmossen, Norra Ringmossen och Höskovsmossen (NRO19049)

Mossarna består av ett värdefullt våtmarksområde med flera mer eller mindre sammanhängande myrar som är hydrologiskt obetydligt påverkade och med ett flertal vegetationstyper och höga värden för fågellivet. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas.

Färmansbo urskog, Krokmossen och Skennaren (NRO19011)

Våtmarkskomplex med intilliggande naturskog. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas.

Vitmossen (NRO19013)

Våtmark med höga värden knutna till fågellivet. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas.

Kalkområdet vid Sala (NRO19014)

Området har en mycket rik kalkflora i skog och på öppna hällmarker. Naturbetesmarker vid Sala gruvby. Våtmarksområde med värdefullt kärr. Det är viktigt att friluftslivet inom området kanaliseras för att slitage på den delvis känsliga vegetationen ska kunna undvikas. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas.

Friluftsliv

Nedre Dalälven (FU10)

Området har särskilt goda förutsättningar för upplevelser i natur- och kulturmiljöer samt för vattenanknutna friluftsaktiviteter som fiske och paddling. Större delen av riksintresset är skyddat som nationalpark. Påtaglig skada på riksintresset kan ske genom exploatering längs Dalälven, buller, hinder längs stränder som kan påverka friluftslivets utövande på land och vatten, verksamheter och anläggningar som riskerar att negativt påverka vattenkvaliteten, negativ visuell påverkan och friluftslivsverksamheter som påverkar eller skadar naturvårdsvärden som utgör en del av motivet för att området är av riksintresse för friluftslivet.

Svartådalen (FU11)

Området har särskilt goda förutsättningar för upplevelser i natur- och kulturmiljöer. Hela riksintresset, med undantag för Hällsjön och ett par sträckor längs Svartån, ingår i olika Natura 2000-områden. Påtaglig skada på riksintresset kan ske genom exploatering, buller, hinder längs stränder som kan påverka friluftslivets utövande på land och vatten, verksamheter och anläggningar som riskerar att negativt påverka vattenkvaliteten och friluftslivsverksamheter som påverkar eller skadar naturvårdsvärden som utgör en del av motivet för att området är av riksintresse för friluftslivet.

Salakalken (FU12)

Området har särskilt goda förutsättningar för upplevelser i natur- och kulturmiljöer. Påtaglig skada på riksintresset kan ske genom exploatering, verksamheter som påverkar eller skadar naturvårdsvärden som utgör en del av motivet för att området är av riksintresse för friluftslivet, samt verksamheter och anläggningar som riskerar att negativt påverka vattenkvaliteten.

Mineral

Tistbrottet är av riksintresse enligt 3 kapitlet 7§ miljöbalken då det är en dolomitfyndighet. Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket 3 kap 7§ miljöbalken.

Totalförsvaret

Hela landet utgör samrådsyta för höga objekt. Med höga objekt avses alla objekt över 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Definitionen av höga objekt utgår ifrån Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000. Områden markerade som tätort i kartan utgör sammanhållen bebyggelse.

Alla byggnadsobjekt oavsett typ som master, torn, pyloner, skyltar, konstverk, byggnader etc. som är högre än 20 meter över mark eller vattenytan eller som förkommer i kommunala planer skall också remitteras till Luftfartsverket. Detta gäller oavsett position på svenskt territorium. Befinner sig objektet till havs eller i insjö skall även Kustbevakningen i Karlskrona remitteras.

I samband med framtida planering skall beredskapshänsyn tas till det civila försvaret/extra ordinära händelser. Med beredskapshänsyn menas att vid förändringar i samhället ta tillvara möjligheterna att göra samhället mer robust, funktionssäkert och flexibelt.

Vid Hälleskogsbrännan finns ett riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kapitlet 9 § miljöbalken.

Kommunikationer

Riksintresse för kommunikationer är riksväg 70, 72 och 56. Järnvägen är av riksintresse. Den framtida sträckningen av förbifarten, mellan väg 70 och väg 56 mot Heby/Uppsala, är även den av riksintresse.

Dalälven

4kap 2§ miljöbalken redovisar områden som i sin helhet är av riksintresse. Dalälven från Avesta till Skutskär är av riksintresse enligt 4 kapitlet 2 § miljöbalken. Inom dessa områden ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Säkerställande av riksintressen

Enligt 3 kap. 5 § PBL ska det framgå av översiktsplanen hur kommunen avser att tillgodose riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. I översiktsplanen anges rekommendationer som bidrar till att säkerställa riksintressena.

Kommunen delar de statliga myndigheternas uppfattning om utpekade riksintresseområden.

Kommunen har tagit hänsyn till riksintressena i översiktsplanen och kommer tillgodose riksintressena i samband med detaljplanering, bygglovsgivning, förhandsbesked och annan tillståndsprövning.

Kommunen ser ingen konflikt mellan de olika riksintressena. Vid utpekande av områden för mångfunktionell bebyggelse, verksamheter och bostäder har stor hänsyn tagits till riksintressena och områden har föreslagits utanför område av riksintresse. Ett mindre verksamhetsområde har föreslagits i anslutning till Broddbos tätort inom riksintresse för kulturmiljövården. Området bedöms inte påtagligt skada riksintresset då det ligger långt ifrån de områden som utgör kärnvärdena i riksintresset.

Föreslagna LIS-områden som är belägna vid sjöarna Olof-Jons och Storljusen i närheten av Broddbo ligger inom riksintresse för kulturmiljövården. Vid eventuell planläggning av dem ska lokalisering studeras och planbestämmelser införas så att de inte medför påtaglig skada för riksintresset.

Ett LIS-område vid för enklare boende för friluftsliv och turism föreslås inom riksintresse för Dalälven. Föreslagen användning bedöms gå i linje med riksintresset och stärka möjligheterna för friluftsliv.

6. Miljökvalitetsnormer

I miljöbalkens 5 kapitel 4 § framgår att ”*en myndighet eller en kommun får inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.*

Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd ska de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyr. Lag (2018:1407).”

Miljökvalitetsnormer (MKN) har funnits som styrmedel i svensk lagstiftning sedan år 1999 då föreskrifter om miljökvalitetsnormer skrevs in i miljöbalkens femte kapitel. Det övergripande syftet med normerna är att skydda människors hälsa och naturmiljön. Miljökvalitetsnormer kan hänföras till olika EG-direktiv för miljökvalitet. I PBL står att kommunens översiktsplan ska redovisa de allmänna intressen och de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark och vattenområden. Av planen ska även framgå hur kommunen avser att iaktta åtgärder för att följa gällande miljökvalitetsnormer.

Miljökvalitetsnormer syftar till att säkra egenskaper i miljön som är av betydelse för människors hälsa och miljö. Det långsiktiga syftet är att varaktigt skydda eller avhjälpa skador eller olägenheter för dessa intressen. Indirekt kan förbättrad miljökvalitet för dessa ändamål även förbättra förutsättningarna för andra faktorer.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna omfattar koncentrationen av partiklar (med partikelstorlek PM2,5 och PM10) i luften samt koncentrationen av följande ämnen: Bens(a)-pyren, arsenik, kadmium, nickel, bly, kvävedioxider, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, ozon och bensen. De normer som är svåra att följa är vanligtvis de för kvävedioxid och de för partiklarna PM10. Idag gällande förordningar och föreskrifter för utomhusluft finns att läsa i Luftkvalitetsförordningen (2010:477).

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet. Med utomhusluft avses enligt förordningen utomhusluften med undantag för arbetsplatser samt vägtunnlar och tunnlar för spårbunden trafik. De flesta normerna är så kallade gränsvärdesnormer som *ska följas*, medan några är så kallade målsättningsnormer som *ska eftersträvas*. Normerna baseras huvudsakligen på krav i EU-direktiv.

Kommunen ska kontrollera luftkvaliteten

Kommunen ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna, antingen i samverkan med andra kommuner eller på egen hand. Kommunen ansvarar även för att tillhandahålla aktuell information om föroreningsnivåerna. Naturvårdsverket ansvarar för kontroll av miljökvalitetsnormerna för kväveoxider och svaveldioxid i regional bakgrund (landsbygd) samt miljökvalitetsnormerna för marknära ozon.

Förutsättningarna för god luftkvalitet i Sala kommun bedöms vara goda då det finns få verksamheter med betydande luftkvalitetspåverkan. Bebyggelsen är låg med få högt belastade gaturum. Det är dock viktigt att ta hänsyn till luftkvaliteten i den fortsatta samhällsplaneringen eftersom det i dagsläget passerar en relativt stor andel tung trafik (upp till 20 procent) genom de centrala delarna av orten. Större vägar passerar också genom några av kommunens mindre orter. Inga miljökvalitetsnormer för luft överskrids i kommunen. I Sala kommun finns de högsta partikelhalterna och svaveloxidvärdena vid Stockholmsrondellen och Ringvägen. SMHI:s mätning av Bens(a)pyren indikerar dock en relativt

omfattande vedeldning i kommunen som innebär att ytterligare beräkningar och mätningar för detta bör göras.

Åtgärdsprogram

För alla miljökvalitetsnormer har fastställts en tidpunkt då de ska vara uppfyllda. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas, kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas. Bestämmelser om åtgärdsprogram finns i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen. För miljökvalitetsnormer för luft är det Naturvårdsverket som ska bedöma behovet av åtgärdsprogram. Länsstyrelsen ska upprätta programmet om det inte överlåts till kommunen.

Normen för kvävedioxid

Då personer utsätts för höga kvävedioxidhalter ökar luftrörens känslighet och lungornas funktion försämras. Personer med svår astma och bronkit är särskilt utsatta. Vid all förbränning i luft bildas kvävedioxid. Det är trafiken (främst personbilar och lastbilar men också buss- och båttrafiken) som är den största utsläppskällan för kvävedioxid. Stora utsläpp kommer även från förbränningsanläggningar (oljeeldning och olika industriprocesser). Vindar från utlandet medför också att kvävedioxidhalten ökar.

Normen för partiklar (PM10)

Höga partikelhalter kan medföra påverkan på lungfunktionen, lungsjukdom och ökad dödlighet. Särskilt utsatta är personer med sjukdomar i luftvägar, hjärta eller kärl. PM10 betecknar partiklar med en diameter mindre än 10 µm (0,01 mm). Dessa partiklar kan i sin tur delas upp i ultrafina, fina och grova partiklar. Liksom för kvävedioxid bildas partiklar vid all förbränning. Den största utsläppskällan för partiklar är biltrafiken. Även väghållning är en stor utsläppskälla genom sandning och saltning. Höga partikelhalter är därför ett typiskt nordiskt problem i och med att PM10 halterna ökar kraftigt i vinterväglag.

Möjliga åtgärder för förbättrad luftkvalitet

- Utred nya planer som kan medföra en påtaglig trafikökning och ge tydliga ökningar av föroreningshalter vid gator och vägar och vidta åtgärder för att minska påverkan på luftkvalitet.
- Utred behovet av förbifart vid Sala stad för att minska andelen tung trafik genom staden.
- Bedöm påverkan av miljökvalitetsnormer vid nyanläggning av vägar och gator.
- Sänk hastigheten på vissa gator för att minska partikelhalterna.
- Minska mängden vägdamm som rörs upp.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Utgångspunkten för arbetet med förvaltning av vatten är avrinningsområden och vattnets väg i landskapet. Det är inte de administrativa gränserna mellan kommuner och län som är viktiga. I arbetet ska vattenresurserna betraktas både som ett naturvärde och som en social och ekonomisk resurs.

Ett samordnat vattenförvaltningsarbete, där alla aktörer arbetar mot samma mål utifrån ett avrinningsområdesperspektiv, kallas integrerad vattenförvaltning. Vattenförvaltningen ska involvera alla som berörs av vattenfrågor såsom näringsliv, kommuner, markägare, intresseorganisationer med flera.

Vattendirektivet är ett regelverk som ställer krav på alla EU:s medlemsländer att uppnå god vattenkvalitet. I Sverige förverkligas vattendirektivet i svensk miljölagstiftning genom vattenförvaltningen. Arbetet med vattenförvaltningen sker i sexårscykler. Gällande programperiod pågår till 2021–2027.

Med utgångspunkt i avrinningsområden har Sverige delats in i fem vattendistrikt, där en länsstyrelse per distrikt utsetts till vattenmyndighet. Sala kommun ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt. Inom varje vattendistrikt upprättas förvaltningsplaner och åtgärdsprogram som redovisar vad kommuner och myndigheter behöver göra för att uppfylla de miljökvalitetsnormer som föreskrivits inom gällande programperiod. Målet är att åtgärda övergödning, försurning, miljögifter och annan påverkan på sjöar och på vattendrag.

Kommunen ska i miljöbalkstillsyn prioritera och ställa krav så att miljökvalitetsnormerna kan följas. Andra ansvarsområden är att kommunen ska utveckla vatten- och avloppsplaner och dagvattenplan. Planering och exploatering får inte leda till att försämrad vattenkvalitet enligt vattendirektivet.

Statusklassningar

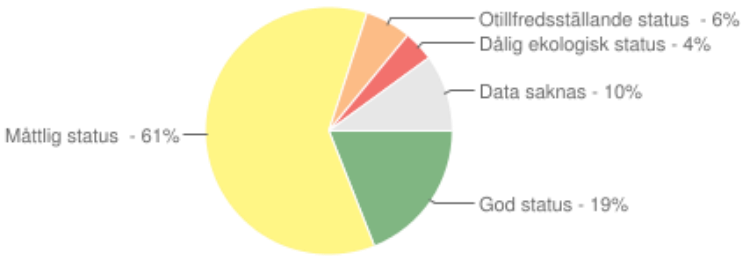
I Sala kommun finns ett femtiotal sjöar varav flera som ligger norr om Sala stad ingår i ett stort dammsystem som utvecklats kring gruvnäringen. Längs kommunens nordöstra gräns flyter Dalälven. Såväl Svartån som Sagån flyter genom kommunen och avvattnar stora delar av kommunen. Det finns också större sjöar i kommunen som Hörendesjön, Fläcksjön, Storljusen och Storsjön.

Sala har ett vattenrikt skogslandskap med stora våtmarkskomplex i västra delen av kommunen och mot Dalälven. I sydost och runt Sala tätort mot slätten kring Ransta är marken flack och ligger 40–50 meter över havsytan och mot Västerfärnebo, Västerbykil och Möklinta fortsätter ett småbrutet slättlandskap, vilket innebär att det är i dessa områden som de mer näringsrika slättsjöarna finns.

I VISS finns 71 konstaterade ytvattenförekomster i kommunen; 17 sjöar och 54 vattendrag. Inom kommunen finns även mindre sjöar och vattendrag men dessa är för små för att klassas som vattenförekomster och omfattas därav inte av miljökvalitetsnormer för ytvatten.

Miljökvalitetsnormen för ytvattenförekomsterna innebär att de ska uppnå god ekologisk och kemisk status vilket få ytvatten gör. Det beror främst på näringsämnesbelastning respektive atmosfäriskt nedfall. Ingen ytvattenförekomst i Sverige klarar normen för kvicksilver eller bromerad difenyleter. Kommunens ytvatten tillhör avrinningsområdena för Sagån, Svartån och Dalälven.

Merparten av ytvattnen i Sala kommun har måttlig ekologisk status och 19% har god ekologisk status.

Sagån

Ingen ytvattenförekomst som är klassad i avrinningsområdet uppnår god ekologisk status med avseende på näringsämnen eller förändrade habitat genom fysisk påverkan (ekologisk status). Den största delen av fosfortillförseln kommer från jordbruket. Andra betydande källor är enskilda avlopp, avloppsreningsverk och dagvatten. Sagån har även tydliga miljöproblem kopplade till fysiska förändringar som till exempel dammar samt onaturliga variationer i flöden på grund av att hela avrinningsområdets förutsättningar för utjämning av flöden historiskt förändrats. Problem med miljögifter finns också inom avrinningsområdet. Zink och/eller bly överskrider gränsvärden i fem av vattenförekomsterna i anslutning till Sala tätort.

Svartån

Svartåns avrinningsområde börjar i bergslagslandskapet runt Målsjön i Norbergs kommun och ån mynnar ut i Mälaren i Västerås. Avrinningsområdet domineras av skogsmark men andelen jordbruksmark ökar mot mynningen till Mälaren och Svartådalen. Svartåns avrinningsområde är 776 km2 och sträcker sig över fem kommuner i två län. Cirka hälften av området är beläget inom Sala kommuns gränser med tio ytvattenförekomster, varav fem är vattendrag och fem är sjöar, ingen av dessa uppnår god ekologisk status. Dessutom finns kommunens huvudsakliga dricksvattentäkter Hedåker/Viggbo/Nötmarken samt Knipkällan inom avrinningsområdet.

Dalälven

Dalälvens avrinningsområde sträcker sig in i kommunens norra delar. På grund av långvarigt luftnedfall av kvicksilver och den globala spridningen av bromerade flamskyddsmedel finns inget ytvatten som uppnår god kemisk status, inte heller inom Dalälvens avrinningsområde. De ytvattenförekomster som tillhör Dalälvens avrinningsområde som uppnår god ekologisk status är Storån, inloppet i Hovnäsfjärden, Tiån och Tisjön med tillhörande in och utlopp. Övriga ytvattenförekomster gör inte det.

Mål och risker

I Sala finns det många sjöar och vattendrag och de har olika tidpunkter satta för när miljökvalitetsnormen god ekologisk status ska nås, 2021, 2027 eller 2033. Flera av vattendragen och sjöarna saknar statusklassning och miljökvalitetsnorm. Det finns en risk att god ekologisk status inte uppnås för sjöarna och vattendragen inom satta tidpunkter.

God kemisk status ska uppnås för alla vatten och vattendrag. Tidsfrist att uppnå målen finns till 2027 respektive 2033. Det finns en risk att några av sjöarna och vattendragen inte klarar miljökvalitetsnormen för kemisk status till 2027.

Åtgärder

- Kommunen ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska dessutom innehålla en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat med utgångspunkt i den regionala vattenförsörjningsplanen. Åtgärden bör också innehålla en plan för samverkan med berörda kommuner inom kommunens avrinningsområden. Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska säkerställa att miljökvalitetsnormerna beaktas i alla tillämpliga delar av kommunens verksamhet. I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas: översikts- och detaljplaner, planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden och jordbruk.

- Kommunen ska bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att MKN för vatten kan följas.
- Kommunen ska bedriva tillsyn så att utsläppen av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning minskas samt att tillförseln av växtskyddsmedel minskar, till vattenförekomster där det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan. Åtgärden ska medföra att det för berörda verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.
- Kommunen ska prioritera och genomföra sin tillsyn så att de ställer de krav som behövs för att utsläppen av näringsämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen från avloppsledningsnät och avloppsreningsverk minskar till vattenförekomster där det finns en risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan.
- Kommunen ska säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp, genom att ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas, att prioritera tillsynen av enskilda avlopp för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.
- Kommunen ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunen behöver särskilt anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m3/dygn.
- Kommunen ska göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås
- Kommunen ska bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden samt medverka i regionala vattenförsörjningsplaner och säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Vidare föreslagna åtgärder för att uppnå god status i vattenförekomster:

- mark- och vattenanvändningen ska anpassas för att undvika negativ påverkan på vattenförekomster. Det kan handla om att säkerställa ekologiskt funktionella kantzoner vid sjöar och vattendrag. Se till att ytor för översvämning finns inom områden som detaljplaneras.
- övergödningsbegränsande åtgärder (gäller alla HARO),
- åtgärdande av vandringshinder/dammar samt biotopvård (Sagån och Svartåns HARO:n)
- minskad spridning från förorenad mark och sediment till vattendrag (framförallt från Sala stad till Sagån)
- minskad påverkan från urban markanvändning/dagvatten (Sala samt Ransta till Sagån)
- flödesbegränsande åtgärder genom uppströmsarbete (anläggande av våtmarker i skog, översvämningsytor, dagvattendammar med mera. (Sagån samt Svartån)
- minskad påverkan från enskilda och allmänna avloppsanläggningar (gäller alla HARO)
- klimatanpassning

Buller

Buller definieras som oönskat ljud och kan orsaka trötthet, stress, sömnstörningar och högt blodtryck. I den fysiska planeringen är det av stor vikt att bevaka att bullernivåer blir godtagbara vid nybyggnationer och anläggning av trafikstråk med mera.

Omgivningsbuller

Den 1 september år 2004 trädde en förordning för omgivningsbuller i kraft. I samband med detta meddelades även en miljökvalitetsnorm för buller enligt följande: ”Genom kartläggning av omgivningsbuller samt upprättande och fastställande av åtgärdsprogram ska det eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa (miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 MB)”. Miljökvalitetsnormen för buller är uttryckt som en målsättningsnorm.

I kommunen utgör fyra täktverksamheter, tre avfallsanläggningar, två metallindustrier och en större energianläggning en betydande bullerspridning till omgivningen. För dessa verksamheter sker en särskild miljöprövning av Länsstyrelsen. Färgtillverkningen och silon/torken utgör också bullerpåverkan men kräver inte särskild miljöprövning av Länsstyrelsen. Kommunen har en begränsad yta. Det är därför av stor vikt att även åtgärder i obebyggda trakter noga övervägs så att vissa områden kan bevaras så tysta som möjligt.

Trafikbuller

Vid planering och nybyggnation av bostadsbebyggelse ska de riktvärden som anges i Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216) alltid tillämpas. Bestämmelserna i förordningens 3-8 §§ ska tillämpas vid bedömningen av om kravet på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i 2 kap. 6 a § plan- och bygglagen (2010:900) är uppfyllt vid planläggning, i ärenden om bygglov och i ärenden om förhandsbesked. I denna förordning finns bestämmelser om riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader.

För biltrafik kan lägre hastighetsbegränsningar bidra till en bättre ljudmiljö om bullernivåerna är höga. Även åtgärder för att lägga om trafik till mindre störande stråk kan bidra till bättre ljudnivåer. Om buller från statliga vägar och järnvägar överskrider antagna riktvärden har Trafikverket skyldighet att vidta ljuddämpande åtgärder.

7. Genomförande

Genomförande av översiktsplanen

För att uppnå målen med översiktsplanen och säkerställa att dess intentioner genomförs behövs samverkan mellan flera olika parter. Genomförandet av översiktsplanen ska ske genom redan etablerade samverkansformer, men i viss utsträckning krävs nya samverkansformer.

Sala kommun har en stor roll genom planmonopolet enligt Plan- och bygglagen, den verksamhet som kommunen bedriver, samt genom sitt ägande av mark- och vattenområden. Samverkan mellan förvaltningar, nämnder och bolag är också nödvändiga för att göra rätt prioriteringar och investeringar. En tydlighet i kommunens vilja att bevara, förvalta och utveckla naturmiljöer,

kulturmiljöer och den byggda miljön samt en kontinuerlig dialog med invånarna ger bra beslutsunderlag och underlättar kommande beslut och deras genomförande.

Översiktsplanens genomförande påverkar både mark som ägs av Sala kommun och mark som ägs av privata markägare. I många utvecklingsfrågor är därför ett nära samarbete med markägare, exploatörer och företag av stor betydelse. Enskilda intressen kan i stor utsträckning bidra till att utvecklingsstrategin för Salas översiktsplan uppnås. Det behöver finnas organiserade former för sådant samarbete.

Även samarbete med angränsande kommuner, statliga och regionala organ krävs för att lösa flera frågor långsiktigt och gemensamt. De statliga och nationella intressena har företrädare som Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Sjöfartsverket, Trafikverket och Havs- och vattenmyndigheten. Länsstyrelsen har här en samordnande roll. När det gäller kollektivtrafiken är Sala kommun beroende av Region Västmanland samt Trafikverket då flera viktiga vägar är statliga och flera i översiktsplanen föreslagna åtgärder inom infrastrukturen påverkar statlig väg och järnväg. Även samarbetet i regionen om gemensam arbetsmarknad, bostadsmarknad samt utbildning bör utvecklas.

Utifrån översiktsplanens utvecklingsstrategier kommer åtgärder och aktiviteter kopplas, till exempel framtagande av nya planer, program och underlag, stärka och etablera olika samverkansformer eller identifiera indikatorer för att följa upp strategier. För att förtydliga kommunens intention och kraftsamla kring de åtgärder som ger störst utdelning ska en handlingsplan för genomförandet tas fram inom ramarna för arbetet med översiktsplanen.

Syftet med handlingsplanen är att tydliggöra kommunens prioriteringar kring investeringar, åtgärder och geografiska områden som föreslås i översiktsplanen. I handlingsplanen beskrivs vilka områden i kommunen som är särskilt prioriterade under föreslagen period att utveckla genom bland annat planläggning och satsningar på infrastruktur. Ordningen utgår från nuvarande förutsättningar och bedömning kan komma att ändras. Kommunens övriga styrdokument som till exempel Vägledning för bostadsförsörjning kommer också att påverka utbyggnadsordningen i kommunen.

Vissa intentioner och viljeinriktningar som presenteras i översiktsplanen kan ta lång tid att förverkliga och kan vara beroende av till exempel yttre faktorer eller stora investeringar. Handlingsplanen kommer att integreras i kommunens arbete med strategisk plan och budget.

Uppföljning av översiktsplanen

Vår värld är ständigt i förändring och översiktsplanen har en lång tidshorisont. Det innebär att förutsättningarna som har lett fram till beslut inom planen kan förändras med tid. För att översiktsplanen ska kunna peka ut riktningen för kommunens utveckling behöver den följas upp och hållas aktuell. Den översiktsplan som nu antas kommer att behöva fördjupas och vidareutvecklas både inom tematiska och geografiska områden. Detta kan göras genom ändringar av översiktsplanen eller genom andra typer av planer, program och utredningar.

Från och med valet år 2022 ställs i Plan- och bygglagen krav på att kommunfullmäktige tar fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. I planeringsstrategin ska kommunen fokusera på de strategiska frågor som leder mot målen i kommunens vision för utvecklingen av den fysiska miljön.

Inom arbetet med planeringsstrategin ska kommunen avgöra om det har skett förändringar när det gäller planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet och att beskriva

kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, samt i vilken utsträckning översiktsplanen är aktuell. Översiktsplanen revideras om den bedöms i delar eller i huvudsak inaktuell.

För att underlätta arbetet med planeringsinriktningen ska en årlig uppföljning genomföras efter antagen översiktsplan. Genom att Sala kommun har som mål att översiktsplanearbetet ska bedrivas kontinuerligt med årliga uppföljningar minskar risken för att en framtida revidering av planen leder till omfattande insatser

Den årliga uppföljningen ska hantera frågor som:
Följs planens intention och dess planeringsinriktningar/ går utvecklingen i den riktning översiktsplanen anger?
Var har planläggning skett, vilken markreserv har kommunen, var har bygglov getts, hur många bostäder har byggts, upplåtelseformer, hustyper mm.
Identifiera brister med nuvarande plan.
Förändringar i planens förutsättningar.
Planens tydlighet/ ger den stöd som beslutsunderlag?
Har översiktsplanen lett till betydande miljöpåverkan?

Tjänstemannagruppen med representanter från olika förvaltningar som har arbetat med framtagandet av översiktsplanen kommer fortsatt att också vara ansvariga för uppföljningen samt den styrgrupp inom kommunen som har haft ansvar för strategiska frågor och vägval.

8. Konsekvenser

Miljökonsekvensbeskrivning

En kommun ska alltid genomföra en miljöbedömning av planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Översiktsplanen för Sala kommun är en sådan plan som omfattas av kravet och det innebär att en strategisk miljöbedömning ska göras. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas som en del i en miljöbedömning. I miljökonsekvensbeskrivningen ska den betydande miljöpåverkan beskrivas och bedömas.

Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas, samt att ge beslutsfattarna tillgång till beslutsunderlag som möjliggör en ökad miljöhänsyn och som leder fram till bättre beslut från miljösynpunkt.

Genomförande

Miljöbedömningen har genomförts stegvis och skett integrerat med hållbarhetsbedömningen och översiktsplanearbetet. Konsekvenser av förslag till mark- och vattenanvändning har bedömts av sakkunniga.

Konsekvensbedömningarna har bedömts utifrån begreppen:

- Påverkan, är den förändring i mark- eller vattenanvändning som översiktsplanen skapar förutsättningar för, eller som följer av vägledningarna
- Effekt, den förändring som uppkommer i omgivningen av vägledningarna
- Konsekvens, betydelsen av denna förändring för dem eller det som påverkas.

Exempelvis kan en industri innebära utsläpp av växthusgaser och effekten av det ökad temperatur. Konsekvensen av det kan bli att det på vissa platser ökar risker för översvämning. Bedömningarna har sedan lett till revideringar av förslag till mark- och vattenanvändning i vissa fall. I samband med konsekvensbedömningarna har förslag till rekommendationer och åtgärder även diskuterats.

Avgränsning

Avgränsningen är framtagen av Sala kommun och efter synpunkter från Länsstyrelsen Västmanlands län avgränsades vilka aspekter som behandlas i miljöbedömningen, men också vilket geografiskt område som behandlas, vilket tidsperspektiv som ska råda samt vilka alternativ som ska bedömas. Samråd om avgränsning har följt processen för miljöbedömning enligt miljöbalken.

Samlad bedömning

Översiktsplanen har goda ambitioner om en hållbar och miljöanpassad samhällsutveckling, detta genom strategier för utveckling av Sala stad och ett antal servicenoder och utvecklingsorter, satsning på utveckling av gång- och cykelstråk, avsikten att stärka både tätort och landsbygd samt att lokalisera och utveckla verksamhetsområden i områden med goda transportmöjligheter.

De huvudsakliga positiva miljökonsekvenser som översiktsplanen medför är kopplade till skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, utbyggnad av gång- och cykelvägar, utpekande av områden för grön infrastruktur, riktlinjer avseende uppförande av ny bebyggelse till utpekande Sala stad, utvecklingsorter och servicenoder. Där översiktsplanen bedöms medföra negativa miljökonsekvenser är utveckling på jordbruksmark samt utpekande av landsbygdsutveckling i strandnära lägen med dåligt underlag för bedömning om det strider mot strandskyddets syften. Områden med jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse och infrastruktur. Enstaka förhandsbesked och bygglov på landsbygden och infrastruktur, förbifart öster om Sala, kan leda till ökad fragmenteringen och kan skapa eller förstärka barriärer i landskapet. Det finns en potentiell konfliktpunkt mellan byggande på jordbruks- och skogsmark och påverkan på de areella näringarna, samt mellan förtätning av huvudtätorten och bevarande av mindre lokala grönområden och tätortsnära naturmark. Det andra området där översiktsplanen bedöms medföra negativa miljökonsekvenser är miljöaspekten Klimat då översiktsplanens intentioner med utveckling av flera utvecklingsorter och servicenoder riskerar att öka bilberoende. En utveckling av servicenoder ska dock ske främst i orter som har kollektivtrafik.

Hållbarhetsbedömning

Hållbarhetsbedömningen innehåller en ekologisk, social och en ekonomisk hållbarhetsbedömning. De tre hållbarhetsperspektiven skapar en mer holistisk förståelse av hur olika utvecklingar kan komma att påverka kommunen som helhet än vad en miljöbedömning vanligtvis gör. Den ekologiska hållbarhetsbedömningen fokuseras främst på naturmiljö, mark, vatten och klimatpåverkan. Den sociala hållbarhetsbedömningen handlar till stor del om välbefinnande, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet. Den ekonomiska hållbarhetsbedömningen utgår ifrån en långsiktig resurshushållning

och inkluderas i hållbarhetsbedömningen då den är en väsentlig del i att kunna göra väl avvägda och övergripande bedömningar.

Hållbarhetsbedömningen är på en övergripande nivå och fokuserar på de frågor där översiktsplanen är av större betydelse. Hållbarhetsbedömningen hanterar konsekvenser inom kommunens gränser i samtliga aspekter utom vattenmiljö och klimat som har en vidare geografisk avgränsning.

Verksamheter med miljötillstånd, exempelvis de större industrierna i kommunen, hanteras inte i översiktsplanen med PBL som stöd utan i tillståndsärenden enligt miljöbalken. Trafikverkets infrastrukturprojekt hanteras i Trafikverkets planeringsprocess.

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra. Detta innefattar bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och jorderosion, biodiversitet (mångfald av både arter och livsmiljöer) och ekosystemtjänster (till exempel pollinering och hantering av dagvatten och översvämningar). Ekologisk hållbarhet sätter ramarna för eller ligger till grund för de andra hållbarhetsdimensionerna.

Den ekologiska hållbarheten rör främst följande av FN:s globala mål och speglas på följande vis i översiktsplanen:

- Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla beaktas bland annat i generella riktlinjer. Vatten-skyddsområden och grundvattentillgångar med miljökvalitetsnormer redovisas på webbkartan som tillhör planeringsunderlag. Utbyggnad av LIS-områden kan innebära en utmaning att nå detta mål.
- Mål 7 Hållbar energi för alla beaktas delvis genom vägledning för solenergi och vindbruk. Översiktsplanen behöver tydliggöra vart det finns lämpliga områden för vindbruk. Utbyggnadsområden för blandad bebyggelse och bostäder föreslås framförallt i de orter där fjärrvärme finns; Sala stad, Ransta, Västerfärnebo och Möklinta.
- Att översiktsplanen har en inriktning på att prioritera kollektivtrafik och gång/cykel ligger i linje med Mål 11 Hållbara städer och samhällen. Likaså att grön infrastruktur har utgjort ett viktigt underlag för avvägningar mellan intressen och prioritering av vart det är lämpligt att bygga med minimal påverkan på den biologiska mångfalden och den tätortsnära naturen. Flera tätortsnära natur- och rekreationsområden kring Sala stad föreslås få områdesskydd.
- Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald beaktas bland annat genom riktlinjer och att en stor del av kommunens grönområden har fått markanvändningen natur och friluftsliv eller grönområde och park och att några av de föreslås få områdesskydd. Vägledning finns för bevarande och utveckling av naturvärden på land och i vatten.

Social hållbarhet

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av vad som ingår i social hållbarhet. Inom ramen för begreppet brukar frågor som mänskliga rättigheter, tillit, delaktighet, hälsa, jämlikhet, jämställdhet och tillgänglighet rymmas. Folkhälsomyndigheten definierar ett socialt hållbart samhälle som ”ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen”. Denna bedömning har utgått från en bredare definition där alla värden kopplade till människans upplevelser ingår.

Fysiska miljöer ska fungera för alla människor som ska använda dem, idag och i framtiden. Då människor har olika behov och livssituationer är det viktigt att ta in olika perspektiv i planeringsprocessen.

I denna bedömning inryms landskaps- och stadsbild och kulturmiljövärden i social hållbarhet. I kulturmiljön finns människors berättelser och mycket av vår identitet och igenkänning. Även landskaps- och stadsbilden är starka identitetsbärare och av stort värde för människors välmående och upplevelse av platser.

Barnkonventionen definierar de rättigheter som ska gälla alla barn, oavsett bakgrund och innefattar totalt 54 artiklar. Fyra av artiklarna i barnkonventionen är vägledande för hur helheten ska tolkas. Artikel 2, 3, 6 och 12 kallas för de fyra grundprinciperna. Från och med den 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Detta innebär att det vilar ett större ansvar på myndigheter, rättsväsendet och andra beslutsfattare, att tillämpa rättigheterna i konventionen så att de får ett större genomslag vid bedömningar, ärenden och beslut som rör barn. Bedömningen av social hållbarhet omfattar kulturmiljö, trygghet, barnvänlighet, jämlikhet och jämställdhet.

Landskapsbild och kulturmiljö

Bedömning görs av förutsättningarna att bevara, utläsa och uppleva kulturmiljövärden och möjligheter för kommuninvånare och besökare att tillgodogöra sig dessa. Bedömningarna görs av förutsättningarna att bevara en levande landsbygd och möjliggöra för alla kommuninvånare att ta del av dessa värden.

Identitet

Begreppet identitet syftar framförallt till ”platsidentitet” som kan beskrivas som värdet av att känna stolthet och tillhörighet till en plats (bostadsområde eller stadsdel). Här görs bedömningen utifrån hur kommunen tillvaratar det platsspecifika värdet och vilka förutsättningar invånarna ges att själva känna identitet och tillhörighet i en stad och på landsbygden som förändras.

Folkhälsa

Bedömning av möjligheterna att utöva rekreation och friluftsliv görs med avseende på aspekter som säkerställer att alla människor ska ha möjlighet att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet samt värna tillgången och tillgänglighet till attraktiv natur både i och i närheten av tätorter.

Tillit

Inom begreppet tillit ryms möjligheten till trygga miljöer och möjligheten till känslan av inkludering och delaktighet. Trygga miljöer bedöms utifrån invånarnas tillgång till det kommunen har att erbjuda utan att behöva känna sig otrygg, och det kan gälla såväl boendemiljö som områden som används för rekreation, likväl som arbetsplatsområden. Delaktigheten bedöms utifrån invånarnas möjligheter att vara med att påverka utvecklingen av kommunen.

Den sociala hållbarheten rör främst följande av FN:s globala mål och speglas på följande vis i ÖP2040:

- För Mål 3 God hälsa och välbefinnande finns flera riktlinjer om buller, närhet till lekplatser, parker och naturområden vilket ger goda förutsättningar att uppnå målet.
- För Mål 4 God utbildning framgår det vilka planeringsprinciper som ska vara vägledande för lokalisering av skolor samt hur skolan kan fungera som en mötesplats för att minska segregation.

- För Mål 5 Jämställdhet, mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 11 Hållbara städer och samhällen bör målbilden kompletteras för att tydliggöra jämlikhet samt barnperspektivet. I utvecklingsstrategin tydliggörs att merparten av bebyggelseutvecklingen ska ske i Sala stad, servicenoder och utvecklingsorter vilket ger goda förutsättningar för ett starkt lokalsamhälle. Inriktningen på utveckling av cykeltrafik med stråk som binder samman orter är positiv utifrån jämställdhet och ur barns perspektiv. Detsamma gäller inriktningen att tillkommande bostäder och verksamheter främst bör tillkomma i goda kollektivtrafiklägen.

Ekonomisk hållbarhet

Bedömningen av ekonomisk hållbarhet omfattar attraktivitet, effektiva kommunikationer, effektivt markutnyttjande, robusthet och klimatanpassning, investeringskostnader och samhällsekonomi samt arbetstillfällen.

Den ekonomiska hållbarheten rör främst följande av FN:s globala mål och speglas på följande vis i översiktsplanen:

- Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. Kommunen arbetar genom översiktsplanen för att skapa hållbara kommunikationer och ett effektivt markutnyttjande vilket ger goda förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt.
- Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur. Genom översiktsplanen arbetarkommunen tydligt för att stärka samhällsservicen samt säkerställa att kommunens resurser nyttjas på ett effektivt sätt i alla delar av samhället.
- Mål 11 Hållbara städer och samhällen. Översiktsplanen är inriktad på att lokalisera ny bebyggelse där det finns service och befintliga kollektivtrafikstråk. Detta samt en prioritering av gång- och cykeltrafiken, en inriktning på att samutnyttja lokaler samt ett effektivt markutnyttjande bidrar till målet.
- Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna beaktas genom att det finns flera riktlinjer som syftar till att klimatanpassa ny bebyggelse och minska klimatrelaterade risker.

9. Förutsättningar

Markägoförhållanden och planlagd mark

I Sala kommun är stor del av marken privatägd och den mark som Sala kommun äger finns i huvudsak koncentrerad till de centrala delarna och Sala stad. Marken består huvudsakligen av vägar, centralt lokaliserade grönområden, parker och liknande. Därtill äger kommunen även en del större markarealer nordväst om Sala stad, huvudsakligen i anslutning till dammarna samt norr och söder om Sala damm. Kommunen äger även en del mark i anslutning till Ransta, Västerfärnebo, Broddbo, Salabohed och Möklinta.

Den planlagda marken inom kommunen är i huvudsak koncentrerad till Sala stad och upp mot Långforsen. Det finns även planlagd mark i anslutning till Ransta, Västerfärnebo, Möklinta och Salabohed. Det finns även en del planer i närheten av Stävresjön, Olof-Jons damm och Storljusen.

Landskapet och dess brukande

Sala kommun är beläget norr om Mälaren, i en övergångszon med Mälardalens slättlandskaps utlöpare i sydost och Bergslagen i nordväst. Den biologiska Norrlandsgränsen tvärar diagonalt genom kommunen från sydväst till nordost. Slätterna i den södra delen av kommunen finns framförallt utefter Svartån och främst Sagån. Här har de gamla våtslåtterängarna för länge sedan uppodlats till åkermark med god bördighet. Helåkerslandskap med stora sammanhängande odlade ytor breder ut sig bland annat vid Ranstaslätten, Tärna och Saladamm slätten. Landskapet består av stora öppna landskapsrum, med byarna oftast orienterade utefter kanterna och ett småkuperat splittrat skogslandskap som stråk däremellan. Som regel är dessa skogar mycket fattiga på våtmarker. Något som för övrigt även gäller förekomst av sjöar. Landskapet i sydost är så gott som helt i avsaknad av sjöar.

Diagonalt tvärs över kommunens centrala delar, har vi ett mera splittrat och småbrutet landskap. Här finns även mer sammanhängande odlade ytor men karaktären på de här breda mellersta kommundelarna är ändå ett mer småbrutet odlingslandskap. Det äldre odlingslandskapets olika strukturer fortfarande relativt intakta. I det här landskapet finner vi också de lite större sammanhängande skogsområdena som alla ligger något högre över havet än odlingsområdena utefter åarna. Det här mellanliggande småbrutna landskapet karakteriseras även av en stor rikedom på våtmarker och främst bör nämnas den ytmässigt största gamla slåttermossen Höskovsmossen, men även Myckelmossen. Kring dessa våtmarker breder det ut sig en mosaik av mer eller mindre sammanhängande våtmarker. Mycket av det här finner vi i det stora skogsområdet i kommunens västra del, Hälleskogen. Sommaren 2014 brann 14 000 hektar av Hälleskogen. Hälften av den arealen är idag skyddad som naturreservat och som Ekopark. Typiskt för området är även det stora innehållet av sjöar. Den större delen av kommunens alla sjöar finner vi här.

I nordväst möter det småbrutna landskapet Bergslagen ett mera kuperat kullrigt landskap som stiger upp utefter den tidigare nämnda Norrlandsgränsen. Här når bergen på flera ställen upp till 150 – 180 m över havsnivån. En höjdskillnad som åstadkommer en klimatgräns som betyder mera snö under snövintrar. Odlingsytorna i det här området krymper tydligt i omfattning och kännetecknas av sitt mycket splittrade utseende. Det är även här som vi ser den största nedläggningen av jordbruksmark. Rikedomen på våtmarker finns även här, men våtmarkerna är som regel mindre och delvis av annan karaktär.

De olika typerna av odlingslandskap som växt fram under mycket lång tid, under väldigt olika förhållanden har naturligt resulterat i ett område med olika bebyggelsestruktur och verksamhetsinriktning. Odling var basen i all utveckling. En bas som var möjlig att växa sig så stark som den gjorde tack vare de överallt förekommande våtslåtterängarna utefter Sagån och Svartån. Skogarna gav virke till byggande och senare till kolning, vartefter som järnhanteringen växte fram. En järnhantering som växte fram redan på medeltiden och blomstrade på 1600 och 1700- talen. Västerfärnebo socken tillhörde länge västerbergslagen och då Norbergs bergslag. Samtidigt blev även bergshanteringen med Silvergruvan vid Sahlberget en stor hantering som påverkade den östra halvan av dagens kommun och längre österut än så. Den här industrialiseringen med jordbruket i ryggen innebar ett välstånd och befolkningstillväxt. Stora sammanhållna bildningar av byar utvecklades på landsbygden där den absoluta majoriteten av befolkningen bodde. Välutvecklade radbyar fanns överallt och kan på ett fåtal platser fortfarande upplevas.

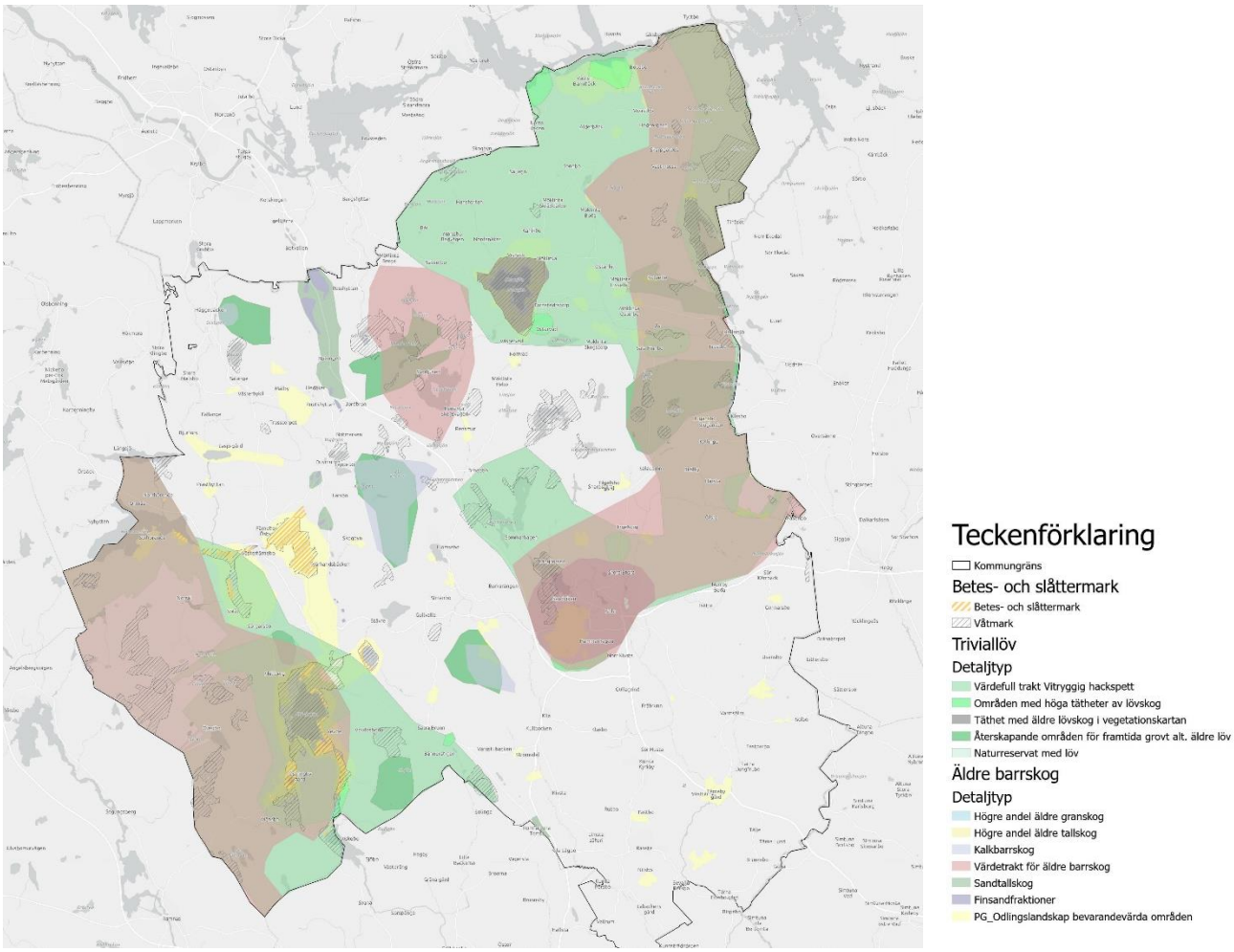
Geologi

Då hela nuvarande Sala kommuns geografiska område ligger under den så kallade ”högsta kustlinjen” så har hela landskapet svallats av tidigare hav. För 6 000 – 9 000 år sedan, började land att stiga upp över vattenytan i norra delen av det vi idag kallar Hälleskogen och ett skärgårdslandskap växte fram här. Inlandsisens avsmältning och tillbakadragande var det skeende som förorsakade det skärgårdslandskapets framväxt och även bildandet av våra åsar. Badelundaåsen med biåsarna Lövåsen – Möklintaåsen, samt Ranstaåsen ger karaktär åt landskapsrummen i kommunen. Badelundaåsen är för övrigt den längsta åsen i landet. Det allt mera framstigande landskapet ur havet bildade med tiden de bördiga jordar som nu finns i kommunen.

Berggrunden som nöttes ned av inlandsisen här består av i huvudsak av olika typer av gnejser och granit. Berggrundsbildningen som skedde då jordskorpan skapades gav även andra bergarter och mineraler. Grönsten är framträdande bergart i dagens Kila socken och fortsätter i en båge mot nordväst genom norra halvan av Västerfärnebo socken. Grönsten innehåller kalk, med olika vittringsbenägenhet beroende på varierande hårdhet.

Där det blev ett lätt vittrat material gav det effekt på växtligheten och vi fick tillgång till bördigare markförhållanden. Där Sala stad kom att ligga utvecklades ett urbergkalksområde av lättvittrad marmortyp. De omgivande mineralerna som lager av kalksten och utanpå leptit gav förutsättningarna för att hitta det silver som kom att sätta Sahlberget på den historiska kartan. Det finns även koppar och järn och andra idag sällsynta nyupptäckta mineraler.

Naturtyper och höga värden

Kartan visar naturtyper och höga naturvärden.

Barrskogsområdena inom kommunen domineras till största delen av sura bergarter. Barrskogarna dominerar därmed skogslandskapet. Lövet finns alltid med som ett naturligt inslag. Rena lövskogar är ovanlig beroende på skötseln av skogarna som länge varit inriktat på barr. De få platser där vi har lite större förekomster av lövskog är alla platser där det brunnit. Ölstabrännan öster om Sala är ett exempel på en skog som brann 1888. Hälleskogsbrännan, som brann 2014, kommer att bli landets största sammanhängande lövskog, nedanför fjällskogen, när den fått växa till sig. Lövtillgången minskar när allt mer barr växer in. Så dessa biotoper är inte beständiga. Ädellövet finns även med i landskapet. Men på grund av läget och frånvaro av kalk i moränen så är ädellövskog sällsynt. Samtliga ädellövarter utom bok och avenbok finns i alla fall som enstaka träd. Förekomsten av biologiskt överåriga och stora ekar finns främst utefter Dalälvens stränder. I övrigt endast som gårdsnära träd eller i enstaka hagar.

I odlingslandskapet har omvandlingen av landskapet gått mycket hårt åt den biologiska mångfalden. Här handlar det verkligen om restmiljöer. Eftersom det blivit sällsynt med små djurgårdar med betande djur i hagar så finns det idag bara lite rester av dessa naturliga betesmarker. Gräsbärande ogödslade beteshagar är bland det artrikaste vi kan hitta i odlingslandskapet.

En annan naturtyp som har en unik förekomst här i kommunen och som också handlar om gräsmark, är sidvallängarna. Våtslåtteräng som man även kallar dem eftersom de är beroende av regelbundna

översvämningar vilka göder ängarna med sitt näringsrika svämvatten. Ingenstans i landet finns det så stora sammanhängande våtslåtterängar, som vi har utefter Svartån i Fläckebo och Västerfärnebo socknar. Det här handlar om fodermarker med oerhört lång hävd och har bildat själva grunden för välståndet i de här bygderna. Biologiskt är dessa marker mycket värdefulla och fantastiskt rika på fågelarter såväl häckande arter som rastande våtmarksarter. Årligen rastar flera tusen gäss, svanar och änder på dessa översvämmade ängar. De här områdena är idag klassade som riksintresseområde för naturvård, kultur och friluftsliv, samt Natura 2 000 område. Till detta kommer att Svartådalen är klassat som ett av de 10 mest betydelsefulla våtmarksområdena i landet.

Mycket höga biologiska värden, hyser även Dalälvslandskapet, som till en mindre del ligger i Sala kommun. De värdefullaste delarna utgörs idag av Färnebofjärdens Nationalpark. Biologiskt är detta ett unikt landskap, på grund av den relativt oreglerade älvsträckan och de regelbundna översvämningarna. Det här ger unika förutsättningar för en mycket stor artmångfald.

Grön infrastruktur i Västmanland

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur samt till människors välbefinnande. Länsstyrelsen i Västmanland har i ”Handlingsplan för Grön infrastruktur (2019)” pekat ut ett antal tematiska värdetrakter över länet. Värdetrakter definieras som landskapsavsnitt som innehåller högre tätheter av naturtypens biologiska värden än vad som finns i det omgivande landskapet. Handlingsplanen identifierar landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden och redovisar lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bland annat kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering.

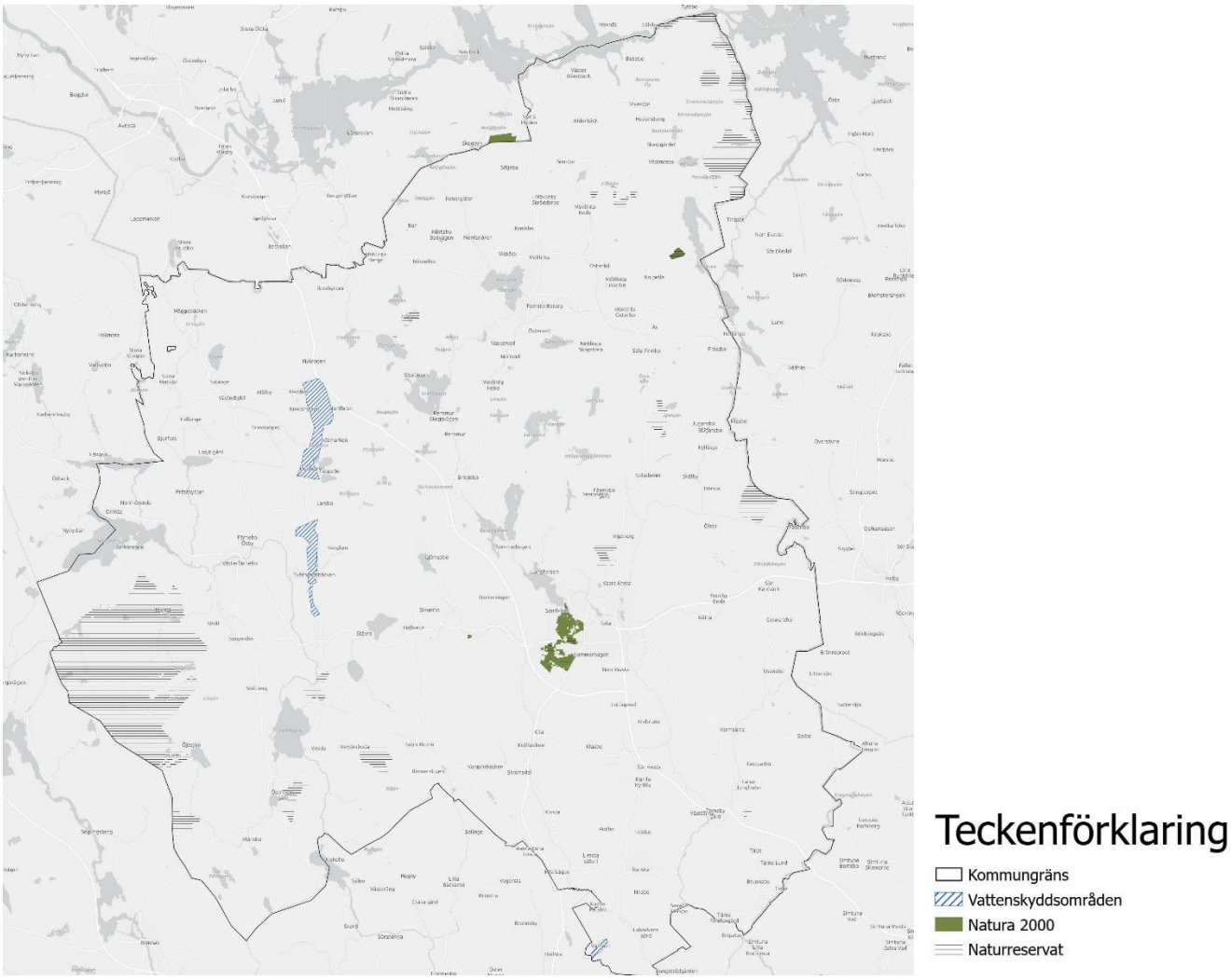
Handlingsplanen är ett verktyg i ett regionalt och i ett kommunalt perspektiv för att bidra till uppfyllandet av de 16 miljökvalitetsmålen. Ett långsiktigt arbete där kommunerna har en viktig roll, inte minst i den nära relationen till företag i näringarna, verksamma i kommunen. Även alla enskilda medborgare berörs i detta arbete.

Den gröna infrastrukturen är viktig för naturens egen skull och för människans skull och ger ekosystemtjänster som naturen självt levererar. Det är viktigt med ett hänsynsfullt brukande av naturen och dess resurser så att ekosystemet kan fortsätta fungera och ge ekosystemtjänster även i framtiden i ett ändrat klimat.

Skydd av natur

Skydd av naturmiljöer avser lagskyddad natur och inte frivilligt avsatta områden. Frivilligt avsatta områden är en mycket viktig skyddsform men kan upphöra med kort varsel.

Lagskyddade områden finns idag såväl i skog och odlingslandskap som i de maritima miljöerna och då främst till havs. Sjöar och vattendrag kan naturligtvis ingå i mer landbaserade områden också. Något som alltmera eftersträvas numera exempelvis ur avrinningsområdesperspektiv.

Kartan visar skyddade naturområden i Sala kommun.

De skyddsformer som vi idag arbetar med är följande:

Natura 2000

Natura 2 000 är i sig ett riksintresse enligt kap 7 Miljöbalken, samtidigt som det är en form av skydd, även om det inte riktigt går att jämföra med reservat och nationalpark. De Natura-områden som pekats ut i landet är tänkta som Sveriges bidrag till nätverket av viktiga naturområden av olika naturtyper, som håller på att byggas inom EU. Precis som för naturreservat och nationalparker ska det finnas en skötselplan och ett mål med skötseln, som långsiktigt ska säkra de särskilt utpekade arterna och habitaten till en god status. De här naturtyperna relaterar till den naturgeografiska region som den befinner sig i.

I Sala kommun finns det flera Natura-områden, främst knutna till våtmarksområden utefter Svartån. Men även nära Sala stad finns ett mycket värdefullt område med höga biologiska värden, nämligen ”Sala kalken”, kalkområdet runt silvergruvan. Odlingslandskapets naturaområden är däremot oftast inte områdesskyddade, utan här kopplas skyddet till upprättade samrådspliktsområden för vissa typer av åtgärder. Omfattande miljöstödspengar styrs till dessa områden, som även bäst sköts genom de redan verksamma lantbrukarna, i samverkan med myndigheterna som sköter om uppföljning av de åtgärder som används i skötseln. Så att de biologiska målen uppnås och den kulturhistoriskt viktiga hävdformen kan fortsättas.

Nationalparker

Den högsta och mest långtgående skyddsformen som enbart används för områden med mycket ovanliga och ofta komplexa naturvärden. Här eftersträvas större områden som kan fungera som ekologiskt mer eller mindre kompletta områden. Helhetsmiljöer eftersöks som mer ska kunna fungera på landskapsnivå. Nationalparker kan även uppvisa helt unika värden som är särskilt innehållsrika, när det gäller artsammansättningar, ekologisk funktionalitet och sammansatta naturtyper och landskapstyper. Ett fint exempel på den senare varianten finns i Färnebofjärdens nationalpark, som har ett välfungerande ekosystem som är sammansatt av både vattenmiljöer och landbaserade skogsekosystem med mellanliggande unika våtmarker. Nationalparker kan bara bildas av staten och de markområden som parken kommer att utgöras av ska vara inlösta och ägda av staten.

Naturreservat

Till skillnad från nationalparkerna, så kan både staten, genom länsstyrelser och stiftelser eller kommuner inrätta naturreservat. Beslut om bildande av naturreservat tas på politisk nivå och genomförs med egna medel men det går att söka statliga bidrag.

Naturminne

Skyddsformen naturminne har funnits med sedan starten med att skydda natur och oftast har det handlat om att skydda punktobjekt. Främst i form av gamla träd men även olika typer av geologiska naturfenomen. Här i Sala kommun kan nämnas ”Fornebytratten” i Möklinta socken (en geologisk formation i ås) men det finns även sju skyddade träd. I regel är naturminnena av äldre datum, eftersom den skyddsformen var populär då. De här träden innehåller många gånger mycket höga biologiska värden.

Biotopskydd

Biotopskydden ska skydda de arealsmässigt mindre områdena. Den här skyddsformen bidrar dessutom till att på sikt uppfylla berörda miljömål och nå de uppsatta gränsvärdena för långsiktigt säkerställande av biologisk mångfald. Biotopskyddet finns i två varianter. Det generella biotopskyddet hittar vi endast i odlingslandskapet. De kan utgöras av punktobjekt som små åkerholmar eller källor. Eller av linjära objekt som trädrader, alléer, vattenförande diken. De här biotopskyddade objektens hela lista, finns uppräknade i Miljöbalken, men är inte utmärkta i naturen, som de tidigare uppräknade skyddsformernas objekt. Skyddet är generellt och om det blir aktuellt med exploateringar som kan komma att hota dessa, krävs det dispens. Även för att byta ut enstaka träd i en trädrad.

Biotopskyddet i skogen har inget generellt skydd. Vilka typer av skogsmiljöer som kan vara aktuella för ett biotopskydd finns beskrivna i Miljöbalken. Här blir det fråga om samma typ av förhandling och inrättande som för reservaten. Biotopskyddade skogsområden inrättas i huvudsak av Skogsstyrelsen med ekonomiskt stöd av staten. Även här har kommunerna en möjlighet att arbeta med avsättning av områden men troligen är det få kommuner som hittills nyttjat den möjligheten.

Strandskydd

Strandskyddet är en generell skyddsform av våra stränder vid sjöarna, utefter vattendragen och våra kuster. Ramverket som omgärdar skyddet av våra stränder finns i Miljöbalken och adresserar huvudsakligen den biologiska funktionen och den mycket stora artmångfalden knutna till stränderna. Lagen syftar även att säkerställa allmänhetens möjligheter till att vistas vid stränderna och tillgodose ett rikt friluftsliv där. Omfattningen av detta skydd beskrivs i ett särskilt kapitel om strandskydd.

Artskyddsförordningen

I förordningen, som är en del av Miljöbalken, tas det upp vilka arter som har ett särskilt skydd förutom fridlysningsskyddet som finns för ett begränsat antal arter. Skyddet av de uppräknade arterna är Sveriges väg för att implementera Art-, och habitatdirektivet samt Fågelskyddsdirektivet, i landets lagstiftning. I alla typer av verksamheter som bedrivs av de areella näringarna, som kan komma att påverka arterna negativt, finns det ett ansvar att vidta relevanta åtgärder för att minska på risken för negativ påverkan. Även kommunerna har en skyldighet att beakta förordningen vid exempelvis planläggning och exploatering av naturmark. Kommunen är här skyldig att inhämta kunskap om eventuellt förekommande arter i planområdet, hur dessa påverkas av en exploatering samt hur negativ påverkan kan minimeras. Utgångspunkten är den, att vi ständigt ska sträva mot att ”en nöjaktig bevarande status” ska uppnås på alla planen för dessa arter. Samt att skapa möjligheter för att uppnå det 16:e Biologiska mångfaldsmålet.

På Sala kommuns skogsinnehav tillämpas redan idag Artskyddsförordningen genom att förordningen har inarbetats i Skogsbruksplanen vilket har inneburit ett vägvinnande integrerat arbetssätt vid planering av avverkningarna. Detta för att nå det dubbla och likvärda målet med ett ekonomiskt såväl som ett ekologiskt uthålligt skogsbruk.

Vattenskyddsområde

Vattenskyddsområde är ytterligare ett exempel på en annan typ av skydd. Vattenskyddsområden inrättas av kommunen. Oftast kring kommunens egna vattentäkter, men även andra större täkter av stor betydelse kan troligen förses med ett skyddsområde. Skyddsområdet syftar till att säkra en allmänviktig installation från att bli direkt eller indirekt påverkad negativt vad gäller vattenkvaliteten. I det värsta av scenarier, kan en vattentäkt riskera att helt slås ut med oöversiktliga konsekvenser. Även vattenskyddsområden märks upp i terräng och på kartor, ofta med skyltar som informerar om vattenskyddsområdet och vart man vänder sig om en olycka sker. I Sala kommun är frågan om inrättande av vattenskyddsområden pågående och idag har inte alla täkter det skydd som de behöver. Bland annat beroende på ny kunskap om influensområdenas utbredning utanför själva åskroppen.

Strandskydd

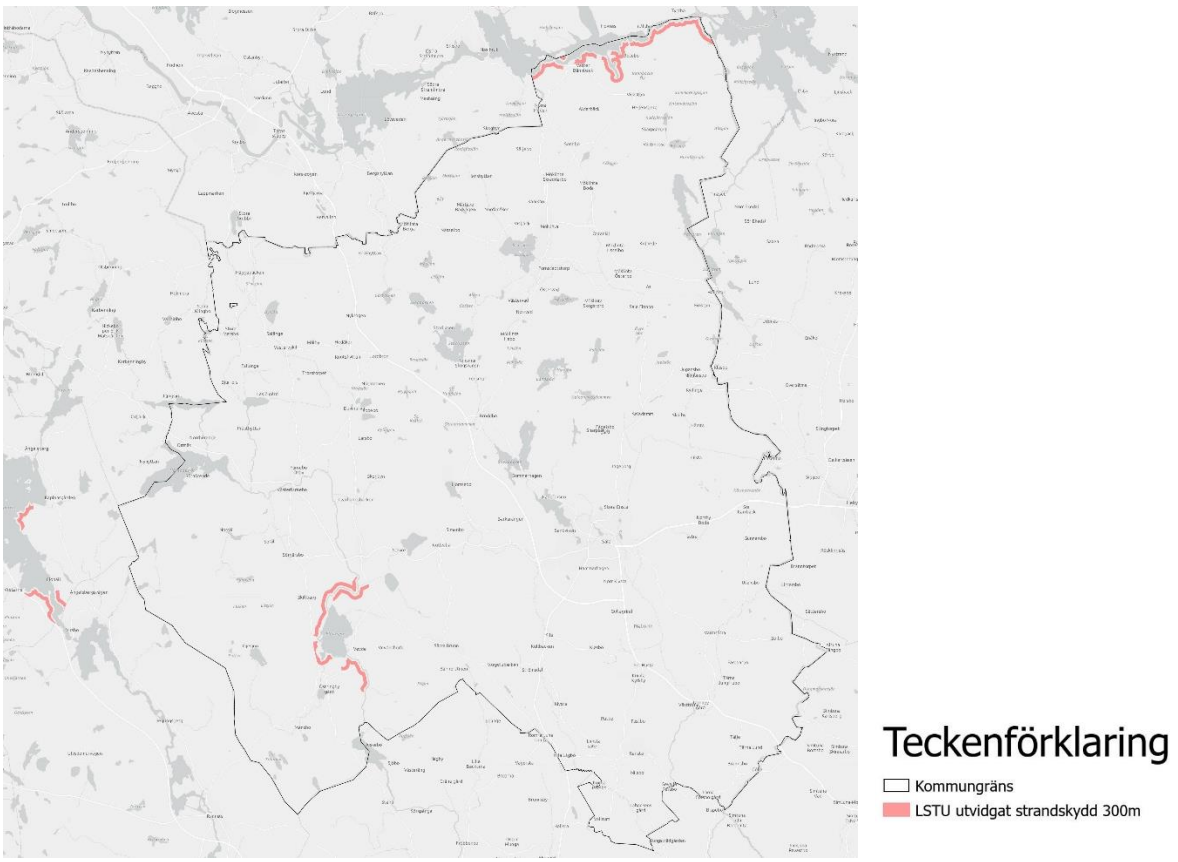
Redan 1950 kom den första strandskyddslagen, mycket som en reaktion på etableringarna av fritidshusen som tog fart ordentligt. Tillgången till stränder behövde säkras så att även det rörliga friluftslivets behov kunde tillfredsställas. Strandskyddet gäller generellt 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet från strandlinjen. Strandskyddets syfte är att allmänhetens möjligheter till att röra sig utefter stränderna ska ha ett företräde. Likaså ska skyddet säkerställa den biologiska

funktionen i stranden. Om det finns ett intresse att exploatera i en strand, bygga eller gräva måste det ansökas om dispens från strandskyddets bestämmelser.

Länsstyrelserna kan sedan ta egna beslut, som mer harmoniserar med hur landskapen ser ut i just deras län. I Västmanland tog länsstyrelsen beslut om att minska strandskyddet i små vattendrag ner till 25 meter. De mest värdefulla stränderna, utmed Dalälven samt Fläcksjön fick ett utökat skydd på 300 meter.

Kommunen har hand om både prövning om undantag och tillsyn av strandskyddet med länsstyrelsen som överprövande myndighet. För att en prövning ska kunna göras och ett eventuellt tillstånd kunna ges, måste det finnas ett särskilt skäl. De här skälen fanns tidigare angivna i de Allmänna råden, som finns till lagtexten. Ett beslut i positiv riktning får inte strida mot strandskyddets syfte, nämligen biologiska funktionen och den allemansrättsliga tillgängligheten till stranden.

Ett av de särskilda skälen utgörs av utpekade så kallade LIS-områden i Översiktsplanen. LIS står för landsbygdsutveckling i strandnära läge. För att kunna göra det så måste det finnas en aktuell översiktsplan som redovisar sådana områden. Områdena ska vara väl definierade och av begränsad omfattning och områdena ska bidra till utvecklingen på landsbygden.

Kartan visar områden med utökat strandskydd i Sala kommun.

Kulturmiljö

Med kulturmiljö menas den fysiska miljö som bär spår av mänsklig aktivitet och som därigenom berättar om historiska och geografiska sammanhang, om människans traditioner, idéer och levnadsmönster.

Kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Det kan röra sig om stads- eller industriområden såväl som brukade skogs- eller åkerlandskap.

Kulturmiljö omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område.

Nedan följer ett kort sammandrag av utvalda delar av Salas kulturmiljöer. Inledningsvis beskrivs under stycket historik och areella näringar kommunen som helhet, dess landskap och hur ytan befolkats från äldre stenålder till början av 1900-tal. Därefter följer en beskrivning av kommunens tre riksintresseområden för kulturmiljövård.

Dessa är Sala silvergruva inklusive dammsystemet och Sala bergsstad, kurortsmiljön i Sätra brunn samt odlingslandskapet Nötmyran, inklusive bymiljö med radby. Slutligen listas kommunens byggnadsminnen, följt av en kort berättelse om modernismen i Sala.

Historik och areella näringar

Landsbygden präglas av ett flackt och öppet landskap med långa siktlinjer, som fläckvis ligger insprängt i områden av större skogspartier eller omgärdas av ridåer av barr- och lövskog. Genom landskapet rinner flera åar och bäckar som på sina ställen bildat större återkommande våtmarker, som i sin tur har gett upphov till en bygd med mycket bördiga jordbruksmarker. Utöver vattendragen och de öppna vidderna kännetecknas landskapet i Sala kommun även av karaktäristiska, långsträckta rullstensåsar beklädda med tallskog.

På landsbygden tenderar gårdarna i kommunens byar vara placerade på obrukbar mark, så kallade impediment, eller i nära anslutning till skogspartier; för att på så vis kunna utnyttja naturens resurser till fullo. Åkerlandskapet samsas med sporadisk vegetation i form av trädbevuxna åkerholmar och övrig bevarad lummighet som omger de enskilda gårdarna.

De sydöstra delarna av kommunen karaktäriseras av slättlandskap, med stor andel uppodlad mark på lerjordar. Området är vattenfattigt med utdikade åkrar. De norra och västra delarna av kommunen är mer kuperade, skogsklädda och vattenrika. Landskapets naturliga förutsättningar har under de senaste 1500 åren påverkats av främst jordbruk och bergsnäring. Sala stad är beläget i gränslandet mellan de två landskapstyperna.

Den unika berggrund av dolomitmarmor som finns i stadens omgivningar är värdbergart för den silvermalm som brutits i gruvan och som är den främsta orsaken till stadens grundande. Brytning av dolomitmarmor pågår fortfarande i Tistbrottet, väster om silvergruvan. Berggrunden har också gett upphov till unika naturmiljöer i närheten av staden, som med anledning av sin speciella flora idag är klassade som riksintresseområden för naturvård. Silverfyndigheterna och gruvans behov har i högsta grad präglat staden och dess omgivningar, med det vidsträckta damm- och kanalsystemet, bebyggelsestrukturer runt gruvan i form av arbetarbostäder och industrimiljöer, samt grundläggandet av själva staden som fick stadsprivilegier år 1624.

Fornfynd i form av stenyxor vittnar om mänsklig närvaro i det som idag är Sala kommun från äldre stenålder. Den norra delen av kommunen koloniserades först. Flest fynd finns vid boplatser i närheten av sjöar, då man var beroende av fisket. Från att människor främst varit jägare och samlare växte jordbruket och boskapsskötseln fram under senare delen av stenåldern, vilket förde med sig en mer bofast livsstil. Bosättningar har funnits i norra Sala kommun genom hela sten- och bronsåldern och från järnåldern finns ett flertal lämningar, relativt jämnt spridda över hela kommunen. Även från vikingatiden finns spår i form av gravfält och runstenar.

Under medeltiden ökade befolkningen och människor fortsatte att bruka jorden runt om på landsbygden. Många av byarna bildades nu och fick sina namn; Bånsta, Husta, Frebrunn, Kivsta, Bråsta, Ölsta och Köpalla. De flesta kyrkor i kommunen byggdes under medeltiden även om många har genomgått senare ombyggnader. Sala sockenkyrka och Kumla kyrka är bäst bevarade som medeltidskyrkor, båda med verk av Albertus Pictor. Kristina kyrka i Sala stad stod klar 1641, snart efter stadens grundande.

Före laga skifte var byarna på landsbygden större och bebyggelsen samlad i radbyar eller klungbyar. Det finns ett fåtal bevarade radbyar kvar i kommunen, exempelvis i Varmsätra. Vid skiftesreformen splittrades många byar då gårdarna flyttades ut till den tilldelade marken. För äldre tiders bebyggelse var det dominerande byggnadsmaterialet timmer och i början av 1900-talet gick man över till panelklädda resvirkes-eller regelkonstruktioner. Den tidigare i allmänhet omålade träbebyggelsen målades från mitten av 1800 nästan uteslutande med röd slamfärg.

Kulturhistoriskt värdefulla områden

Sala silvergruva och dammsystemet

Uppgifter finns om att brytning vid Sahlberget kan dateras ända tillbaka till 1100-talet. Det var dock först under 1500-talet som gruvdriften kom igång på allvar och växte till en av landets viktigaste industrier. Under de närmaste 400 åren var gruvan Sveriges största producent av silver. Brytningen vid gruvan påverkade stora delar av den nuvarande kommunen. Det vidsträckta damm- och kanalsystem som skulle försörja gruvan med vattenkraft utvecklades under denna tid.

Dammsystemet som idag breder ut sig över ett stort område norr om gruvan, ända upp till Storljusen norr om Broddbo, byggdes ut från tidigt 1500-tal fram till 1820-talet. Innan dammsystemet började byggas var området rikt på mossar och kärr med ett mindre antal sjöar. Utbyggnaden av dammsystemet innebar att mindre sjöar byggdes ihop och nya anlades, mindre vattendrag sammanfördes och avrinning och utlopp leddes om. Detta för att försörja gruvverksamhetens stora behov av vattenkraft och i nedre delen av systemet även för att möjliggöra transporter mellan gruvan och hyttan. De södra delarna av detta dammsystem, Ekebydamm och Mellandammen, är idag vackra park- och rekreationsmiljöer i centrala Sala.

Vattensystemet i sin helhet har bedömts som nationellt värdefull vattenmiljö och vid Länsstyrelsens kartering från 2006 som särskilt värdefullt ur kultursynpunkt. Vattensystemet är även klassificerat som riksintresse för kulturmiljövård.

Det finns idag ett flertal populära promenad- eller vandringsstråk i omgivningarna runt Sala, vars sträckningar går längs olika delar av dammsystemet. Bland annat Den gamla gruvvägen som är den väg som fungerade som transportväg för silvermalmen mellan gruvan och smälthyttorna vid Måns Ols och Långforsen. Gröna gången är ett annat promenadstråk, som ursprungligen gick från Stora Skuggan vid Långforsen i norr till Mellandammens utlopp i söder. Det var den stig på dammvallarna som användes för att inspektera dammarnas skick och vattennivåer.

Gruvbyn och bergsstaden Sala

I nära anslutning till gruvan växte under 1500-talet fram en gruvby, som anses vara grunden till staden Sala. Gruvbyn är den tidigaste av bosättningar i området och den växte organiskt fram utifrån vad den kuperade terrängen tillät. Gårdarna låg tätt intill varandra och var ofta kringbyggda med bostadshus, ekonomibyggnader, ladugård och stall. Byn växte till ett förhållandevis stort samhälle med som mest ett tusental personer. När gruvbyn på 1600-talet växt så pass att marken vid gruvan inte räckte till grundlades en stad på slätten nordost om gruvan. Staden gavs stadsprivilegier år 1624 av Gustav den II Adolf och fick i samband med detta sitt namn, Sala, och sin första stadsplan.

Stadsplanen var Sveriges första exempel på en nygrundad rutnätsstad med rätvinklig rektangulär form. Även om stora delar av bebyggelsen förändrats karaktäriseras innerstaden fortfarande av den ursprungliga planen, med gatustrukturer och kvartersformer. De första husen i staden uppfördes som envåningshus i timmer. På 1800-talet blev det vanligt med panelklädda fasader och tegeltak, och kring sekelskiftet 1900 putsades även en del av de äldre timmerhusen. Två stora bränder har härjat Sala stad, 1736 och 1880, varav den första ödelade stora delar av staden. Bebyggelsen öster om Brunnsgatan klarade sig undan båda bränderna, och i kvarteren mellan Brunnsgatan, Kungsgatan, Kålgårdsgatan och Bergsmansgatan kan det finnas byggnader kvar från tiden före den första branden. Kvarteren har dock drabbats av rivningar och stora delar av bebyggelsen har succesivt bytts ut, under 18–,19- och 2000-tal. I stadskärnan har ny bebyggelse i såväl historiserande som modernistisk stil tillkommit.

Idag är gruvområdet, med arbetarbostäder och industrimiljöer, damm- och kanalsystemet, samt Sala bergsstad klassat som riksintresse för kulturmiljövård. Ett riksintresse är ett statligt anspråk som ska vägas in i den fysiska planeringen. Förståelsen av ett sådant områdes kulturhistoria, så som den återspeglas av den fysiska miljön, får inte skadas om man exempelvis vill bygga något där.

Sätra Brunn

Sätrabrunn ligger i Kila socken i sydvästra delarna av Sala. Orten ligger på Badelundaåsen, som under långa stycken utgjort en viktig transportled, från Mälaren i söder till Dalarna i norr. Trakten kring Sätra fick därigenom många influenser utifrån. Grundvattnet från åsen och våtmarker i dess närhet gav goda möjligheter för djurhållning och flera fäbodar fanns i trakten under medeltiden. Fasta bosättningar etablerades så småningom och när Sätra Brunn lanserades som hälsokälla runt år 1700 hade människor sedan länge använt sig av källvattnet och brukat marken i området.

De första byggnaderna uppfördes över en del av källorna som fanns på området, Segerkällarn, Brudgumskällan, Olovskällan, Brudkällan och Ögonkällan. Området fylldes sedan på med badstuga, kyrka, sjukhus, apotek, logement och sommarhus till högreståndspersoner. Alla samhällsklasser var välkomna till brunnen, även de allra fattigaste. Dessa fick dock besöka brunnen tidigt på morgonen, innan de bättre bemedlade hade vaknat. På 1800-talet blev även bad i det hälsobringande vattnet en allt viktigare del av behandlingarna. Brunnsområdet har kontinuerligt i över 300 år använts för rehabilitering och socialisering även om verksamheten har förändrats över tid. I slutet av 1990-talet kompletterades verksamheten med konferensmöjligheter, vandrarhem och en ny bassäng. Sätra Brunn fungerar än i dag i högsta grad som mötes- och festplats.

Nötmyran och Svartådalen

Svartån sträcker sig från norra delarna av Västmanland, nära Norberg och rinner drygt 90 km i sydöstlig riktning för att mynna i Västeråsfjärden. Varje år svämmar Svartån över det flacka landskapet och bildar en vidsträckt sjö vid Nötmyran, nordost om Västerfärnebo. Översvämningarna

göder marken med näringsrikt vatten och skapar en mycket artrik flora och fauna. Svartån har historiskt bidragit stort till bygdens välstånd. Bergsbruket använde ån till vattenkraft och jordbruket har nyttjat strandängarna till bete och slåtter. Odlingslandskapet, med sina hävdade sidvallsängar och enstaka bevarade ängslador, är klassat som riksintresse för kulturmiljövård. Även Hedbo radby och utskiftade gårdar ingår i riksintresseområdet, samt de stenåldersboplatser som finns i markerna kring Nötmyran.

Byggnadsminnen i Sala kommun

Sala kommun har sex byggnader eller miljöer som är listade som byggnadsminnen av Länsstyrelsen:

Fläckebo före detta komministergård, sockenmagasin och stallar. Präst- och kaplanboställe. Manbyggnaden, en panelklädd timmerbyggnad med mansardtak i 1,5 våning, uppfördes 1759. Två envåningsflyglar, en ladugård, tvättstuga och ett avträde tillkom under 1800- och början av 1900-talet. Även små timrade kyrkstallar, samt sockenmagasin med omkringliggande bodar tillhör byggnadsminnet. Samtliga byggnader rödfärgade med tegeltak.

Norrmanska gården, även Collianderska gården. Norrmanska gården upptar de östra delarna av kv. Garvaren i Sala. Bebyggelse med bostadshus, affärshus och uthus runt en gårdsplan, med infart via en port. Gården är uppbyggd efter branden 1736 men någon byggnad är förmodligen ännu äldre och hitflyttad. Under lång tid bedrevs garveriverksamhet på gården och Norrman var karduansmakare. Gården är idag förhållandevis hårt restaurerad.

Videbo före detta prästboställe. Manbyggnaden uppfördes 1788 i två våningar, med tegeltäckt mansardtak. Fasaderna var ursprungligen reveterade men locklistpanelades på 1850-talet med breda knutlådor. Numera är byggnaden målad i gult och vitt.

Före detta varmbadhuset, kv Täljstenen, med tillhörande solgård. Byggnaden är ett välbevarat exempel på 1920-tals klassicism, uppförd 1928 av arkitekt John Åkerlund. Byggnaden omfattar en huvudbyggnad i två våningar, samt källare i huvudkroppen och två envåningsflyglar i vinkel. Byggnaden är uppförd i tegel, putsad i en gul slätputs och med vitmarkerade hörn och foder. Taket är valmat och täckt med grönmålad plåt, för att efterlikna koppar.

Sala silvergruva. Byggnadsminnesförklaringen omfattar ett 50-tal byggnader, anläggningar och andra spår från gruvdriften, men endast marginellt det omfattande sjö-, damm- och kanalsystemet. Byggnadsminnesområdet omfattar tekniska byggnader och anläggningar som lavar, kanaler, maskinhus, magasin, bodar, personaltjänstebostäder av olika slag och administrationsbyggnader. I områdets nordöstra del inkluderas platsen för pråmhamnen i byggnadsminnet. Byggnaderna inom skyddsområdet är uppförda mellan 1670 och 2003 och speglar på ett unikt sätt gruvans utveckling och historia.

Minnesbyggnaden på Braheholmen, även Ebba Brahes paviljong. Byggnad på Braheholmen i Fläcksjön, uppförd 1807–08, i anslutning till Axholms gård.

Modernism - bostäder och industrihistoria

En kort sammanfattning av modernismen i Sala kommun kan göras genom en redogörelse för stadens viktigaste industrier, som format stadsmiljö och gett arbetstillfällen, och även genom en beskrivning av en del av de bostadsmiljöer som växt fram under denna tid, 1930–1970.

Sala Maskinfabriks AB, Strå kalkbruk och tegelindustrin kan lyftas fram som Salas viktigaste industrier under 1900-talet. I slutet av 1800-talet grundades Sala Maskinfabriks AB, som främst tillverkade

utrustning till gruvindustrin. Fabriken anlades intill järnvägen, norr om spåren. Kontorsbyggnaden finns kvar fortfarande vid korsningen Väsbygatan/Norrängsgatan.

Även anläggningen för Strå kalkbruk anlades strax norr om järnvägen, nordväst om stadskärnan. Företaget grundades 1906 och ägnade sig åt kalkstensbrytning och kalkbränning. Verksamheten lades ned 1997 och anläggningen revs 2014. Några kvarvarande byggnader finns från åren 1900–1960, bland dem det som troligen är den första kalkugnen.

Tegelindustrin i Sala tillverkade tegelrör samt mur- och taktegel. De tre stora tegelbruken var Sala tegelbruk med fabrik norr om järnvägen, Josefdals tegelbruk med fabrik nordväst om stadskärnan och Nyby tegelbruk, nordöst om Saladamm. Huvudbyggnaden för Nyby tegelbruk finns fortfarande kvar idag. Tegelbruken i Sala, Heby och Vittinge stod på 1930-talet för ungefär hälften av Sveriges taktegelproduktion.

Under modernismen utvecklades staden främst utanför rutnätsplanen. Flera villaområden växte fram i början av 1900-talet och en ny stadsplan fastställdes 1932. Byggnadsfirman Anders Diös var en av de viktigaste aktörerna från 1920-talet och flera decennier framåt. Firman medverkade både i uppbyggandet av nya bostadsområden utanför stadskärnan och i ändringar i de centrala delarna. Firman köpte och moderniserade Nyby tegelbruk på 1940-talet och en stor del av produktionen gick till egen verksamhet. En annan viktig aktör var Riksbyggen, som bebyggde delar av Kungsängen på 1940-och 50-talen i sådan omfattning att det kallades Riksbyggestaden. Den kommunala bostadsstiftelsen Salabostäder bildades i slutet av 1940-talet, och ligger bakom många bostadsområden i Sala, bland annat Åkra på 1950/60-talet, Jakobsberg på slutet av 1960-talet och Dalhem på 1970-talet.

Befolkning

Avsnittet tar upp hur Sala kommuns befolkning är fördelad och hur den förändras. Den demografiska utvecklingen i landet i stort innebär att antalet och andelen äldre ökar och med ökningen kommer det att ställas högre krav på samhället.

2019 var folkmängden i Sala kommun strax under 23 000 personer. Kommunens befolkning har ökat de senaste tio åren med cirka 100 personer per år. Ökningen består till stor del av inflyttning till kommunen från resten av Sverige och utlandet. Flyttningsnettot inom länet är negativt vilket innebär att fler personer flyttar från Sala till någon annan plats i länet än de personer som flyttar till Sala inom länet. Mer om Salas befolkningsstatistik finns att läsa på Statistiska centralbyråns (SCB: s) hemsida.

I december 2018 bodde cirka 13 500 personer i Sala stad vilket är knappt 60 % av kommunens befolkning. I den näst största tätorten Ransta bor cirka 850 personer och i följande tätorter tillsammans (Sala, Ransta, Västerfärnebo, Sätrabrunn, Salbohed och Möklinta) bor cirka 67 % av kommunens befolkning. I hela kommunen finns strax under 11 000 hushåll och av dessa är cirka 60 % småhus och cirka 34 % bostads- eller hyresrätter i flerbostadshus. Resterande består av specialbostäder och övriga bostäder.

SCB: s befolkningsprognos för Sala kommun förutspår en befolkningsökning på cirka 6 % mellan åren 2020–2030. Från dagens befolkning om cirka 23 000 invånare beräknar kommunen 2030 bestå av cirka 24 500 personer i alla åldrar. Åldersgruppen äldre utgör med klar majoritet den största procentuella befolkningsökningen. Åldersklassen 65–74 år minskar under kommande år, med en total minskning om cirka 155 personer. Åldersklassen 75–79 år kommer öka som mest under nästkommande 7-års period (mellan ca 7–15 %) för att sedan sjunka något efter 2027/2028.

Åldersklassen 80+ år kommer att öka kraftigt och det finns ingen indikation på att ökningen stannar upp inom de närmaste 20 åren. 2020 är antalet äldre inom åldersklassen 80+ cirka 1500 personer för att 2030 bestå av cirka 2300 personer.

Åldersgruppen 19–64 år, alltså den åldersgrupp där majoriteten av de yrkesverksamma invånarna tillhör, står i förhållande till de äldre för en mycket marginell ökning. Till år 2030 beräknas åldersgruppen endast ha ökat med cirka 300 personer.

Bebyggelse

Tillgång till bostäder är en förutsättning för ett bra liv för den enskilde men också för tillväxt, företagsetableringar och arbetstillfällen. Samtidigt ger antalet invånare som har sysselsättning effekter på bostadsmarknaden. En väl fungerande bostadsmarknad är viktig för såväl individen som samhällets utveckling i stort. På en fungerande bostadsmarknad finner hushållen en bostad som motsvarar deras behov.

Brist drabbar i hög grad de samhällsgrupper som har det svårare att etablera sig på bostadsmarknaden, exempelvis unga vuxna, barnfamiljer med lägre inkomstnivåer samt nyanlända. Bostadsbrist drabbar även den positiva befolkningsutveckling som kommunen har möjlighet att få i än högre grad genom att det inte finns lämpliga bostäder att flytta till.

Under en tid tillbaka har det huvudsakligen antagits detaljplaner för mindre bostadsprojekt, antingen utökningar av byggrätt eller ett mindre antal nya bostäder. De flesta har varit inom Sala stad men det har även tagits fram detaljplaner i andra tätorter. Det har även byggts äldreboende, vårdboende och Boivieran. De senaste åren har dock några större projekt med nya bostäder tagits fram, exempelvis Östra kvarteren och Silvervallen, kvarteret Räven på Ängshagen och detaljplanen för Skuggan 4. Det pågår arbete med flera detaljplaner för större bostadsprojekt, framför allt i norra Sala.

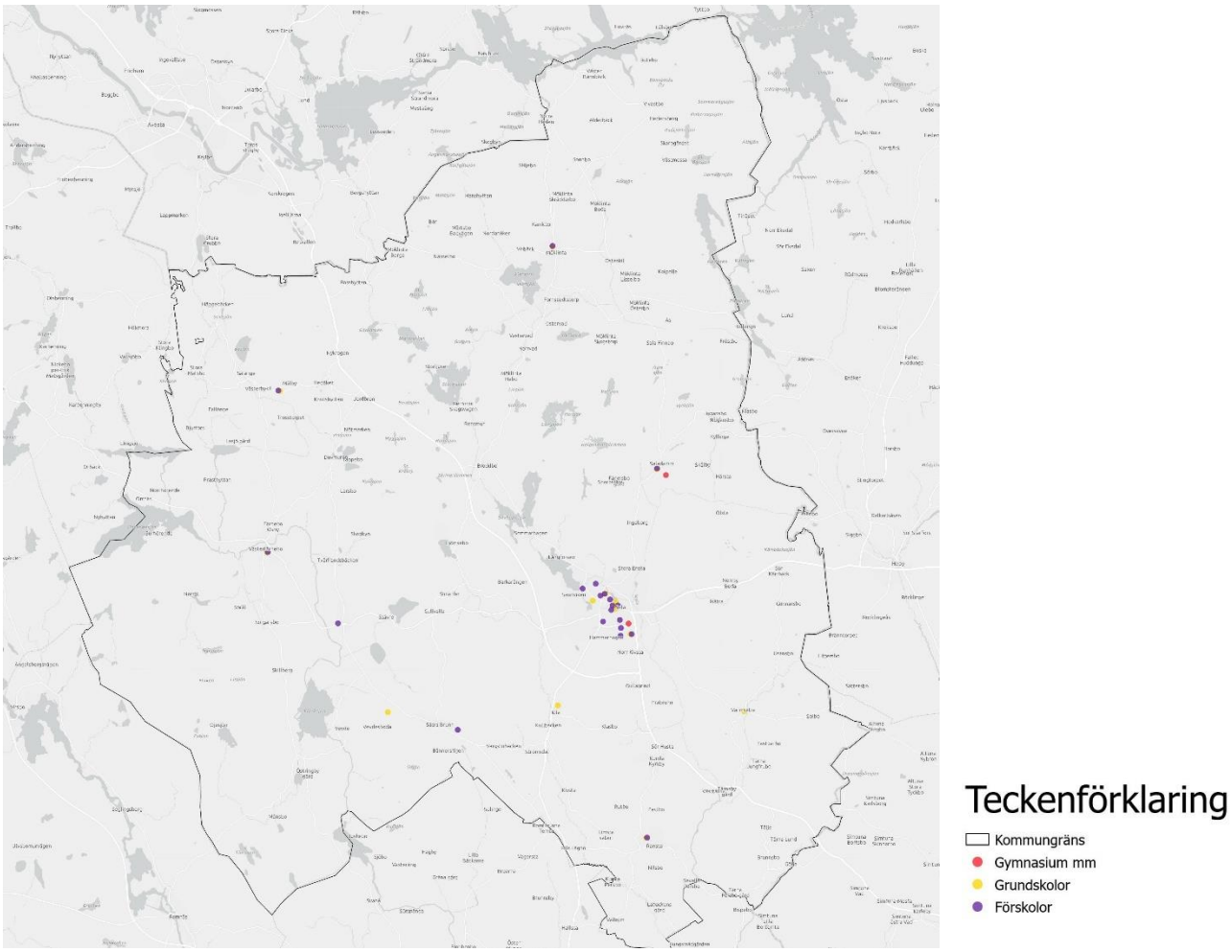
Utbildning

I kommunen finns grundskola, gymnasium, folkhögskola samt privata och kommunala förskolor.

I kommunal regi finns inom kommunen fyra dagbarnvårdare, femton förskolor, tretton grundskolor samt två gymnasier. I privat barnomsorg finns även sex förskolor och sju dagbarnvårdare. Högstadium finns endast i Sala tätort där kommunen även har vuxenutbildning. Kungsängsgymnasiet ligger i tätorten Sala och Ösby Naturbruksgymnasium och gymnasiesärskola ligger i Saladamm. Därtill finns samarbetsavtal för gymnasium med Västerås och Avesta.

I Ransta finns förskola, låg- och mellanstadieskola, livsmedelsaffär, deltidsbrandkår, idrottsanläggning och ett rikt kultur- och föreningsliv med bland annat idrottsföreningar, bygdegårdsförening och PRO.

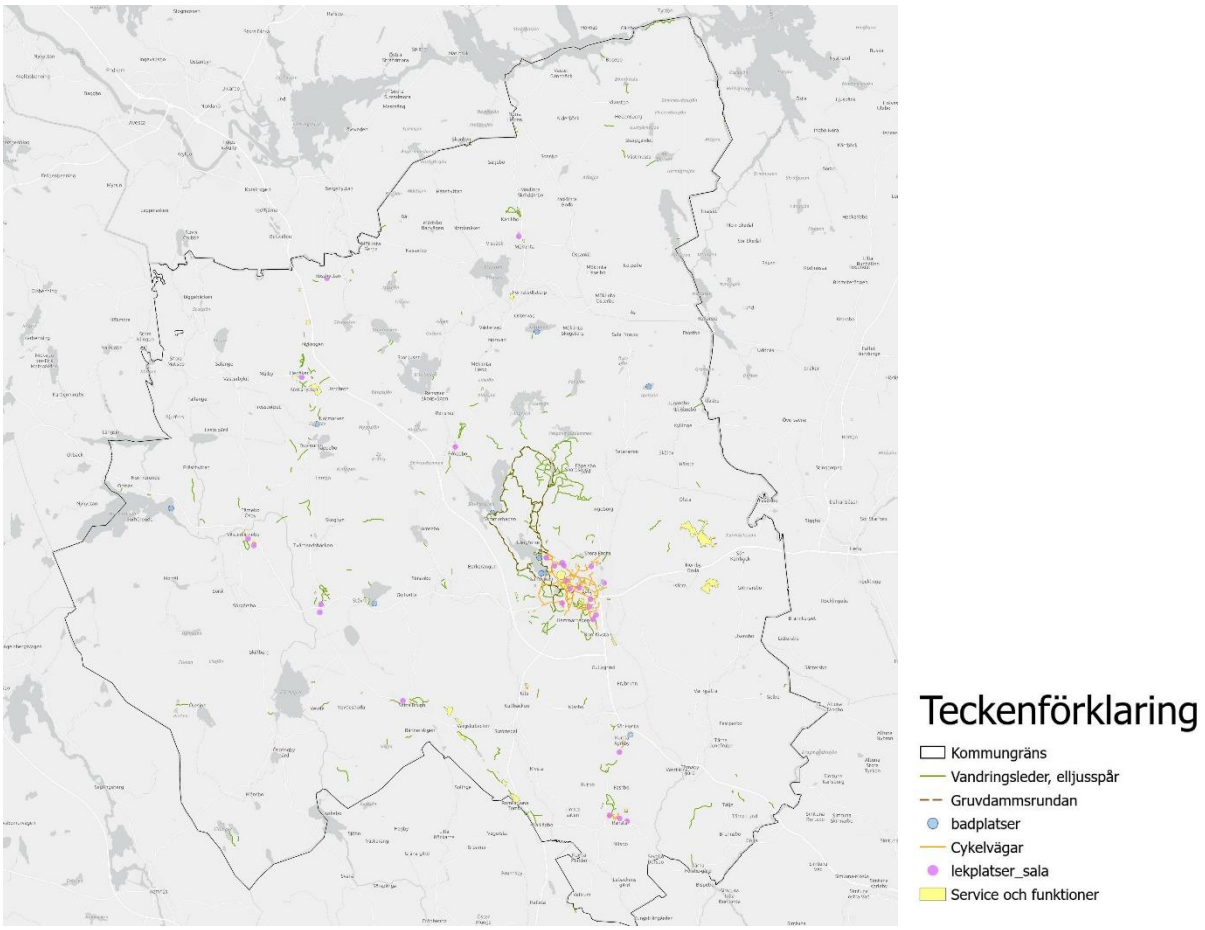
Västerfärnebo är en lite större ort där det finns särskilt boende och mötesplats för äldre, pizzeria-café, livsmedelsaffär samt förskola och låg- och mellanstadieskola samt ett aktivt kultur- och föreningsliv. Möklinta har förskola och låg- och mellanstadieskola, servicebutik, tankstation, vårdmottagning och blandade bygdeaktiviteter. Utöver dessa orter finns det ett grundutbud av service i Salbohed och i Kumla kyrkby finns en folkhögskola. Sätrabrunn är mest känd som en ort med hälsobrunn med ett rikt aktivitets-, kultur- och föreningsliv. I bygden finns även flera mindre företag och en förskola samt en grundskola mellan Sätra Brunn och Fläckebo.

Service, kultur och fritid

Störst utbud av service i kommunen finns i tätorten Sala. Här finns bland annat ett rikt föreningsliv, framför allt med fokus på idrottsverksamhet och kultur. Kopplat till detta finns även flera sportanläggningar, motionsspår, badplatser, simhall, ishall, skatepark, fritidsgård, skateboardhall och wakeboardbana. Därtill finns även service i form av bibliotek, museum, serviceboende, äldreboende. I kommunen finns även ridanläggningar, kägelbana, bowlinghall, motorbana och golfbana som drivs av privata aktörer.

Bygdegård, lägergård och samlingslokaler för social och kulturell verksamhet finns i första hand på landsbygden. I Sala finns Träffpunkten, som är ett boende och en mötesplats för äldre. Kommunens huvudbibliotek ligger även det i Sala med underenheter så som bokbuss och filialer i Möklinta, Ransta och Västerfärnebo. Dessa har begränsad öppettid mot medborgarna men servar skola och förskola.

Kultur

Sala kommuns kulturliv består av cirka 60 ideella kulturföreningar samt många fria kulturskapare som är utspridda över hela kommunen. Kommunens egen kulturverksamhet innefattar bland annat Sala kulturskola, Sala Stadsbibliotek och Ungdomslokalen Lokal 17 samt egna arrangemang där kommunen strävar efter god kvalitet. Sala Missionskyrka har rustats och anpassat sina lokaler till en ny scen för musik med en ny konsertsal. Sala Folkets Park har påbörjat en ombyggnation för att göra parken tillgänglig för alla med bland annat ombyggnad av stora danshallen till en multifunktionell lokal. Flera mindre scener finns i staden och i samlingslokalerna runt om i kommunen.

Kulturkvarteret Täljstenen är Salas kulturcentrum som förutom Aguélimuseet omfattar bibliotek, konstgalleri, smedja, ateljéer och café. Lokalen Ställverket har rustats och har anpassats för både musik- och teaterarrangemang och det finns önskemål på fortsatt utveckling av Täljstenen. Konserter inom olika musikgenrer äger rum i någon av stadens kyrkor, Folkets hus och parker eller skolors aulor och på sommaren på torget, Sala Folkets Park sommarscen eller i stadsparken.

Föreningsliv

Det lokala föreningslivet står för en stor och viktig del av Sala kommuns erbjudande av fritidsaktiviteter. I Sala kommun finns över 300 föreningar som engagerar invånarna. Det är till exempel kulturföreningar, idrottsföreningar, studieförbund och djur- och naturföreningar. Det finns drygt 20 aktiva bygde- och hembygdsföreningar som driver hembygdsgårdar och bystugor i kommunen och erbjuder aktiviteter och mötesplatser för invånarna. I kommunen finns det ett antal

lokaler och mötesplatser att hyra. Dels kommunala samlingslokaler för föreningsaktiviteter eller liknande, dels bygdegårdar och andra samlingslokaler som drivs av föreningar eller organisationer.

Sala kommun är en aktiv teaterkommun med både amatörteater och ett brett utbud av professionella föreställningar som möjliggör för invånare att uppleva teater i olika genrer och på olika platser i kommunen.

Musiklivet i Sala består av musiker och sångare som själva spelar och sjunger och framträder i olika sammanhang och spelmanstämmor, men även av andra musiker av nationell eller internationell klass som gör gästspel och i olika genrer. Sala kommun samordnar årliga arrangemang och festivaler och stödjer kulturföreningarna samt traditionella firanden i hembygdsföreningar och bygdegårdar.

Kyrkorna erbjuder goda förutsättningar och bra lokaler för ett varierat musikliv. Många körer och musikensembler är aktiva i kyrkans verksamhet eller kopplad till den som aktörer.

Studieförbunden är aktiva i Sala kommun. Sala Folkets Park erbjuder goda förutsättningar för musik och teater.

Danslivet i Sala kommun har främst handlat om deltagarkultur och är fylld av historia med traditionella spelmansstämmor med folkdansuppvisningar. I Sala kan man dansa på lokala dansarenor som arrangerar danskvällar flera gånger i månaden. Sala kommun har nya danslokaler för dansundervisning i Sala kulturskolas nya lokaler i en sal utrustad med dansmatta för upp tom 20 personer samt i lokalen Ställverket i Täljstenen utrustad med dansmatta.

Barn och unga ges möjlighet till dansundervisning på Sala Kulturskola och i föreningar med barn och ungdomsverksamhet. I kulturskolans nya lokaler finns en sal utrustad med dansmatta för undervisning av grupper i dans. Kulturskolan har även dansverksamhet på särskolan. Elever i Sala kommun har fått uppleva teater genom Skapande skola, men skolorna bokar även teaterföreställningar själva. Den skapande verksamheten för barn och unga sker via Skapande skola, ungdomslokalen Lokal 17 och en amatörteaterförening. Dramaprojekt riktade mot barn och unga erbjuds både i förskola och skola. Sala Folkets Park arrangerar teaterföreställningar för barn och unga varje år. Sala Stadsbibliotek arrangerar teaterföreställningar för de yngsta barnen.

Idrott och fritid

I Sala finns ett brett utbud av idrottsaktiviteter, samt aktiva idrottsföreningar. Både i staden och på landsbygden. Kommunen har flera idrottsplatser, både i tätorten och på landsbygden och många av kommunens anläggningar drivs av lokala idrottsföreningar.

Kommunens största anläggning är Lärkans sportfält. Vid sportfältet finns både gräsplaner och konstgräsplaner. För simskola och babysim med mera finns Lärkans familjebad. Där finns också bland annat motionsspår samt idrottshallen Lärkhallen. Vid Annedals idrottsgård finns också gräsplaner. Det finns även ett antal föreningsdrivna fotbollsplaner på landsbygden. I Kila finns till exempel Grällsta idrottsplats och i Ransta finns Mullevi idrottsplats.

Det finns ett antal idrotts- och motionslokaler i Sala kommun. Flera av dem är uthyrningsbara för privata arrangemang som barnkalas eller till skolaktiviteter.

- Idrottshallen består av en fullstor hall (1-2), den används i huvudsak av föreningar och som matcharena. Det finns även tre mindre hallar varav en är lämplig för budo och kampsport.

- Kungsängsgymnasiets gymnastiksal är en större hall lämplig för många olika motions- och idrottsaktiviteter. Du kan spela handboll, innebandy, basket, inomhusfotboll med mera.
- Lärkhallen är en större delbar hall lämplig för badminton, basket, fotboll, handboll, innebandy, tennis, volleyboll och gymnastik.
- Ranstahallen är en 20 x 40 m -hall lämplig för de flesta bollsporter. Den är delbar och utrustad med gymnastikredskap, spegelvägg och utfällbar läktare.
- Salbergahallen nyttjas av Sala Gymnastikförenings barn- och ungdomsgrupper.
- Vallaskolans gymnastiksal är en minder hall med gymnastikredskap och möjlighet att spela badminton och innebandy, basket och volleyboll.
- Åkraskolans stora gymnastiksal är en mindre idrottslokal lämplig för innebandy, badminton, basket.
- Ängshagenskolans gymnastiksal är en mindre idrottslokal lämplig för innebandy, badminton.

Det finns utmarkerade motionsspår och leder i flera tätortsnära grönområden. Till exempel finns det motionsspår vid Bråsta backe samt intill Lärkans sportcenter. Det senare prepareras för skidåkning vintertid. Bland orterna på landsbygden finns motionsspår vid Järndammen, i Broddbo, Hedåker, Möklinta, Ransta, Salbohed, Västerfärnebo Sätra brunn. Flera av dessa prepareras för skidåkning.

Både det lokala intresset för cykel samt cykelleder som besöksmål för regionen har ökat. Det finns spår för MTB i Sala stad och i Ransta.

Det finns ett stort intresse för hästsport i Sala kommun. Det finns ett flertal ridanläggningar och stall i kommunen. Ridskola finns bland annat på Ridcentret i Grällsta lokaliserat söder om Sala stad längs riksväg 56 samt vid Vallby ryttargård öster om tätorten.

Fritidsgård

Det finns en fritidsgård i Sala kommun; Ungdomslokalen - Lokal 17. Fritidsgården är en träffpunkt för ungdomar från åk 7 och gymnasiet.

Badplatser

I Sala finns många sjöar och vattendrag. I kommunen finns det tio friluftsbad öppna för allmänheten. Längs Långforsen finns den största tätortsnära badplatsen Måns-Olsbadet. Där finns bryggor, kallbadhus, kiosk och toaletter samt uthyrning av kanoter och trampbåtar. Volleybollplan och mål för handboll samt boulebana finns nära intill badet. Det är en välbesökt och omtyckt anläggning i kommunen.

På landsbygden finns till exempel Tärnabadet som är ett tempererat utomhusbad vid Kumla kyrkby, 8 km söder om Sala. Badet är föreningsdrivet med tre bassänger, omklädningsrum, bastu, servering, lekplats och stora gräsytor. Under sommaren anordnas simskolor.

Lekplatser

Det finns tjugosju lekplatser i stadens bostadsområden och i orterna på landsbygden. Barn och vuxna besöker lekplatserna för lek och samvaro. Kommunens största lekplats anlades 2016 i Stadsparken, innehåller lekutrustning för blandade åldrar och har blivit en målpunkt för många barnfamiljer i Sala kommun.

Koloniområden

I centrala Sala finns det två föreningsdrivna koloniområden med odlingslotter. Det är Koloniträdgårdsföreningen Turbo och Föreningen Sala Koloniträdgårdar, båda lokaliserade längs Västeråsleden.

Vandringsleder

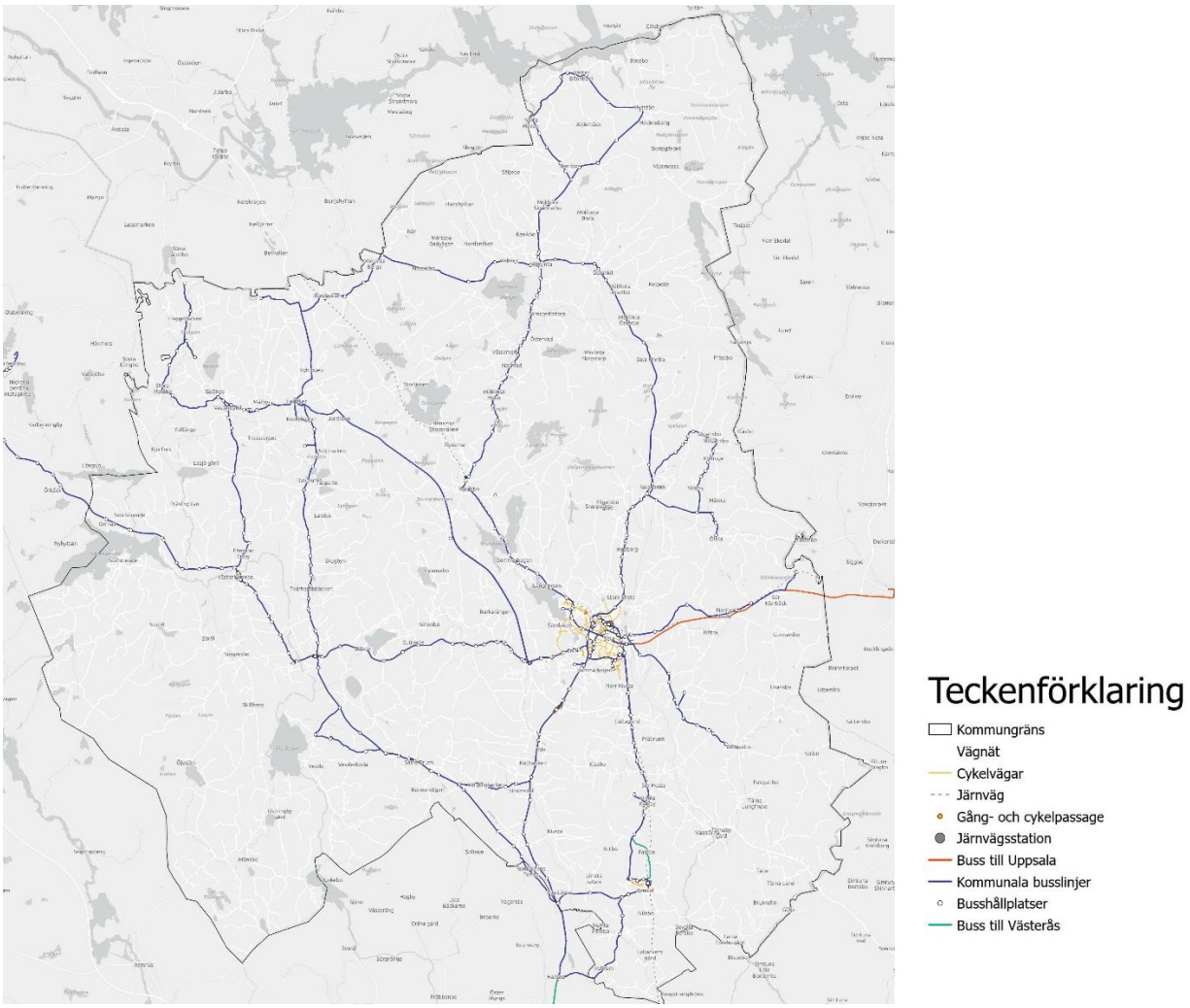
- Sala erbjuder flera utmarkerade vandringsleder i tätortsnära naturmiljö. Gruvdammsrundan är den mest omfattande leden.
- Den gamla gruvvägen mellan Sala Silvergruva och sjön Långforsen som förr fungerade som transportväg för silvermalmen då den fraktades till smälthyttorna vid Långforsen.
- Runt Ekeby dammar i Sala stadspark finns en trevlig och populär promenadslinga där många av de vita broarna passeras.
- Gruvdammsrundan är en vandringsled runt Sala Silvergruvas vattensystem och innehåller flera rundslingor med varierande längd i omväxlande skogsnatur.
- Gröna gången följer vattendragen och dammvallarna som byggts för Sala Silvergruvas vattensystem.

Näringsliv och besöksnäring

Sala är en småföretagarkommun med företagsamhet över rikssnitt och som har ett varierat näringsliv. Sala har en lång tradition av entreprenörskap, företagande och kreativitet och branscherna jord & skog, industri, bygg, handel och tjänstesektorn toppar. Totalt har Sala nästan 2 800 företag. Av dessa är strax under 1 000 aktiebolag medan drygt 1 500 stycken är enskilda bolag och de resterande 300 övriga bolagsformer. I Sala finns en utvecklad centrumhandel med en vacker stadskärna.

53 % av invånarna i Sala bor och arbetar i kommunen. 14% pendlar in och 33% pendlar ut från kommunen. Sala är till ytan den största kommunen i Västmanland och har en stor aktiv landsbygd. Det geografiska läget i Mälardalen är bra då det är 120 km från Stockholm, 40 km från Västerås och 60 km från Uppsala samt mindre än 1 timmes tågresa till/från Arlanda.

Kommunikationer

Gator och vägar

Huvuddelen av gator och vägar i Salas tätort och mindre orter är kommunala medan vägarna där emellan är statligt ägda. Skicket är över lag godkänt och medel finns avsatt för att varje år underhålla kommunens gator.

De huvudsakliga transportlederna av farligt gods är:

- Väg 56/72 där väg 56 tillhör det nationella stamvägnätet och utgör en viktig transportled mellan Norrköping och Gävle.
- Väg 72 är en riksväg och går från Sala via Heby till Uppsala.
- Väg 70 är en riksväg som går från Enköping via Sala kommun till Flötinge vid norska gränsen.
- Dalabanan som är en järnvägslinje som går mellan Uppsala via Sala till Mora.
- Västerås-Sala järnvägslinje som går mellan tätorterna.

Gång- och cykelvägar

Gång- och cykelvägarna i Sala kommun är över lag i bra skick. Inom Sala stad finns ett väl utbrett gång- och cykelnät och de senaste två åren har gång- och cykelnätet byggts ut med cirka 2 kilometer ny väg i fyra stycken olika projekt. Under 2021 pågår ett arbete tillsammans med Trafikverket för att sammanlänka Sala stad med satellitorterna. Bland annat med en gång- och cykelväg mellan Sala-Kumla-Ransta men även en väg till Heby i grannkommunen vilken kommer ge större möjligheter för dem som bor på landsorten att välja cykeln istället för bilen in till Sala stad. Handelsplatsen Fridhem saknar idag helt ett gång- och cykelstråk.

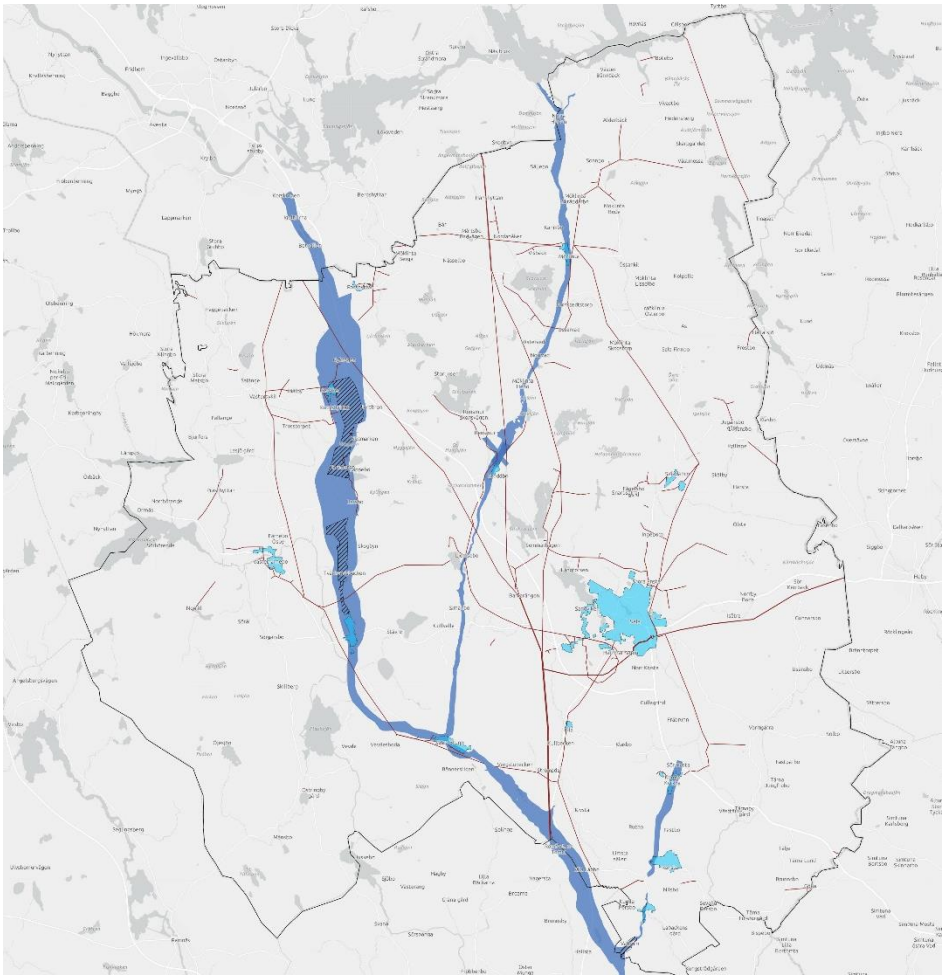
Kollektivtrafik

Sala är länets största kommun till ytan och inom Sala kommun finns avgiftsfri busstrafik. Tidtabell och turtäthet för busstrafiken är idag anpassad till skoltidtabellerna då den avgiftsfria kollektivtrafiken till stor del fungerar som ett komplement till skolskjuts. Sala kommun avser inrikta sig mer mot pendlare och arbetande inom Sala tätort. Buss och tågtrafiken gör det möjligt att resa kollektivt till Uppsala, Västerås och Avesta på mindre än en timme. Noder för tågtrafiken är Sala stad och Ransta tätort och kollektivtrafiken behöver utökas på ett sätt som innebär att spårbunden trafik matas med resenärer.

En expresslinje avsedd för pendlare från Ängshagen i Sala till tågstationen är beslutad. Genom utbyggnad av både Sala och Ransta tågstation möjliggörs ökad turtäthet och stärkta kopplingar till kringliggande städer vilket Sala kommun behöver fortsätta arbeta för. Enköping ligger nära Sala men buss och tågförbindelserna är i dagsläget otillfredsställande. Eftersom Ransta och Sala stad fortsätter att vara transportnoder för spårtrafik finns ett behov av stärkta kopplingar härifrån till kommunens norra och västra delar.

Teknisk försörjning

Avsnittet handlar om teknisk försörjning, vilket innebär de olika system som försörjer samhället med till exempel vatten, el och omhändertagande av avfall.

Vatten, avlopp och dagvatten

Målet med Sala kommuns arbete med vatten- och avloppsfrågor (VA) är att uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning såväl i kommunens tätorter som för glesare bebyggelse. Hur Sala ska arbeta med detta finns mer beskrivet i kommunens VA-plan.

Dricksvatten

Alla som har kommunalt dricksvatten i Sala kommun får sitt vatten från grundvatten i Badelundaåsen och Möklintaåsen. Totalt finns sex stycken kommunala vattenverk, det största ligger vid Knipkällan. Historiskt har man ofta ansett att det finns en obegränsad mängd grundvatten i kommunens åsar. De senaste årens torra somrar och nederbördfattiga vintrar har gjort att nivåerna i vissa täkter varit rekordlåga. Ett arbete för att säkerställa den långsiktiga dricksvattenförsörjningen i Sala kommun pågår. En del av detta arbete är att skydda nuvarande vattentäkter som används för kommunal dricksvattenförsörjning genom att revidera och ta fram nya vattenskyddsområden. Arbetet med detta är påbörjat och kommer att pågå under lång tid framöver.

Utöver de kommunala vattentäkterna finns det ett antal vattentäkter som inte drivs i kommunal regi och som försörjer fler än enstaka hushåll med vatten. Enskilda dricksvattenanläggningar består vanligen av grävda eller borrade brunnar. Det är fastighetsägaren som ansvarar för dricksvattenkvaliteten i enskilda vattenbrunnar.

Spillvatten

Spillvatten är det förorenade vattnet från toalett, bad/dusch, disk och tvätt samt processvatten från industrier som leds till avloppsreningsverken. Inom kommunen finns två allmänna reningsverk; Sala avloppsreningsverk och Hedåker avloppsreningsverk. Reningsverket i Sala renar den största delen av allt avloppsvatten som tillförs det kommunala nätet.

Utanför verksamhetsområdet för kommunalt VA ansvarar fastighetsägaren för sitt enskilda vatten och avlopp. I Sala kommun finns cirka 3600 enskilda avlopp. Huvuddelen av de enskilda avloppsanläggningarna utgörs av traditionella markbaserade anläggningar. Alla enskilda avlopp ska inventeras så att de uppfyller gällande lagkrav. Det är kommunen som utövar tillsynen och riktlinjer för detta finns framtagna.

Dagvatten

Dagvatten är regn-, spol- och smältvatten som tillfälligt rinner på markytan och i ledningar. När mark bebyggs ändras vattnets naturliga avrinningsförhållanden. Det vatten som inte kan infiltrera och skapa grundvatten rinner istället av de hårdgjorda ytorna och kan lokalt ge problem genom höga vattenflöden och översvämningar. Dagvattnet tar också med sig föroreningar i form av exempelvis metaller, olja och mikroplaster som riskerar att hamna i sjöar och vattendrag. Dagvatten transporterar även näringsämnen som bidrar till övergödning i vattenmiljön.

Dagvattenhanteringen berör hela samhället och kommuner, verksamhetsutövare och fastighetsägare har ansvar för och påverkar flödens storlek, innehåll och riktning inom avrinningsområdet. I första hand ska det förhindras att översvämningar och föroreningar uppstår genom lokalt omhändertagande. Det utsläpp av dagvatten som ändå sker får inte innebära en försämring av vattenkvaliteten. Markytor ska avsättas i detaljplaner och byggnader ska höjdsättas med hänsyn till kommande klimatförändringar. När plats för vattnet skapas kan dagvattnet bli en resurs i staden som leder till ökade ekologiska, sociala och estetiska värden.

Knappt 1/3 av kommunens ytvatten uppnår god status vilket är miljökvalitetsnormen. Genom den urbana markanvändningen i Sala stad samt Ransta tätort påverkas recipienten Sagån av dagvattenutsläpp. Svartåns och Dalälvens avrinningsområden innefattar inga ytvattenförekomster inom Sala kommun som har konstaterad påverkan av dagvatten.

VA-planering vid bebyggelseutveckling och exploatering

Vid bebyggelseutveckling och exploatering av områden inom kommunen behöver VA-planeringen och den fysiska planeringen samordnas. En översiktsplan ska fungera som en riktlinje för bebyggelseutvecklingen. En vatten- och avloppsplan ska vara vägledande och visa vilka konsekvenser en utbyggnad av ett nytt område medför. Det är viktigt att förutsättningarna för vatten och avlopp är klarlagda innan ett planarbete påbörjas. En utmaning är också att exploatering i kommunen inte hindrar VA-utbyggnaden i de befintliga områden som har ett behov av allmänt VA enligt § 6 i Lagen om allmänna vattentjänster (SFS 2006:412).

Övergripande förutsättningar för VA-utbyggnad

Kommunens ambition är att antalet medborgare ska växa och för att möjliggöra detta krävs exploatering av bland annat bostäder, verksamheter och andra samhällsviktiga funktioner. När ett nytt område byggs finns alltid behov av vatten och avlopp. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv bör man tidigt utreda och ta hänsyn till förutsättningarna för kommunalt VA.

Troligtvis goda förutsättningar till VA-utbyggnad:

- Norr om Sala tätort – befintliga överföringsledningar som levererar dricksvatten till Saladamm samt tar emot spillvatten därifrån.
- Söderut längs Västeråsleden och öster om järnvägen vid riksväg 70. Kommunala dricksvatten- och spillvattenledningar finns i området.
- Norr om Dalhemsleden - om ett större område med samlad bebyggelse skulle exploateras.
- Ransta, söder om tätorten – om byggnation sker i närhet till befintliga bostadsområden. Troligtvis åker och ängsmark.

Troligtvis medelgoda förutsättningar till VA-utbyggnad:

- Området mellan Västeråsleden och riksväg 70 – inga befintliga ledningsnät. Om ett större område skulle exploateras blir det däremot mindre kostsamt eftersom kostnaderna fördelas per ansluten fastighet.

Troligtvis svåra förutsättningar till VA-utbyggnad:

- Skugganområdet, Dalhemsleden och vidare mot Broddbo - överföringsledning för dricksvatten är inte utbyggd. Den befintliga överföringsledningen för spillvatten har inte de tekniska förutsättningarna att ansluta fastigheter.
- Söder om Sörskogsleden - är kuperat, innehåller kraftledningsgator, Sörskogstippen är belägen där, befintliga gruvhål och berg med mera.
- Ransta, norr om tätorten - kuperad skog och berg i dagen.

Avfall

Enligt miljöbalken ska det för varje kommun finnas en renhållningsordning antagen av kommunfullmäktige. Renhållningsordningen består av Avfallsplan och Föreskrifter. Avfallsplanen ska bland annat innehålla uppgifter om kommunens åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Kommunerna i Västmanland samt Heby och Enköping har bildat kommunalförbundet Vafab Miljö AB.

Vafab har ansvaret för den strategiska planeringen av frågor kring avfallshantering och de uppgifter rörande insamling och behandling av avfall samt den myndighetsutövning som åligger kommunerna enligt 15 kap. i miljöbalken.

I avfallsplanen finns ett antal mål för planering och hantering av avfall. Avfallsplanens mål fokuserar på att minska avfallsmängderna genom smarta upphandlingar och inköp bland annat samt på cirkulär ekonomi och att skapa cirkulära flöden med ökad återanvändning och återvinning. Planen finns att ta del av i sin helhet här.

Vafab ansvarar för återvinningscentralen Återbruket/Returen, dess mobila återvinningscentraler och cirka 35 miljöstationer. Dessutom finns återvinningsvaruhuset Strömsbacka som sedan 2010 drivs av

en ekonomisk förening. Strax öster om Sala stad ligger Isätra avfallsanläggning. Kommunens avfall körs i stor utsträckning till Vafab:s anläggning i Västerås. Miljöfarligt avfall hanteras av Vafab och lämnas till destruktion, materialåtervinning och långtidslagring.

Energiförsörjning

Elnät

Det råder för närvarande en begränsad tillgång på eleffekt inte bara i Sala Kommun utan även i hela Mälardalen. Det leder till långa anslutningstider vilket begränsar möjligheten till etablering av ny större elintensiv verksamhet. Ökad påfrestning förväntas på elnätet genom ett förändrat klimat men även genom en ökad effekt från exempelvis laddning av elbilar och mikroproduktion, tex solceller.

Lokalnätet i Sala kommun är uppdelat på två stycken nätägare, Sala-Heby Energi Elnät AB (SHE) och Vattenfall Eldistribution AB. SHE äger och förvaltar elnäten i Sala tätort, Saladamm/Jugansbo, samt Västerbykil/Hedåker. Vattenfall Eldistribution äger elnäten i övriga samhällen inom kommunen.

Elproduktion

Att omvandla solens strålar till elenergi möjliggör fler användningsområden för energin. Energi kan användas för att ersätta bland annat fossila transporter. Vindkraftsetableringar blir allt högre vilket gör att möjligheter öppnar upp sig för vindkraft. Det finns beräkningar som visar att vid 140 meters navhöjd finns det potentiellt vindar som gör vindkraft gångbar på flera platser runt om i Sala kommun.

Kraftvärmeverket i Sala medger elproduktion när behovet av elkraft är högt. Kommunen verkar för att fjärrvärme används i en allt högre grad både för värme- och kylbehov i fastigheter och industrier inom fjärrvärmeområden. Dels för att minska användandet av el i processer som kan använda en lägre förädlad energiform, dels för att öka el och effektproduktionen i kommunen över tid tack vare en ökad anslutning till kraftvärmeproduktion.

Fjärrvärme/ fjärrkyla

Sala Heby Energi Elnät AB (SHE) har ett stort utvecklat fjärrvärmenät inom Sala tätort men även i Ransta, Västerfärnebo och Möklinta. Fjärrvärmesystemet i Sala är uppbyggt för att distribuera energi bundet i hetvatten. Distributionsformen används idag mestadels för värmebehovet i fastigheter, men går även att använda för fastigheters kylbehov.

Eleffekten i våra områden är hårt belastad. Fjärrvärme och fjärrkyla minimerar behovet av el för uppvärmning och kyla samtidigt som el produceras i systemet. Fjärrvärmesystemet är därför viktigt i Sala kommun. Huvudsakligen för att möjliggöra en planerad utveckling av bostäder och verksamheter, för att minimera elbehovet för uppvärmning och kyla som för att minska miljöpåverkan. SHE produktion använder enbart förnybara bränslen.

Drivmedel

En station för biogas är sedan tidigare uppbyggt och överlämnad till VAFAB energis regi. SHE ser kontinuerligt över möjligheter till att dels öka produktion och förädling av biogas i området, dels att öka utbudet av gaspåfyllnadsställen.

Den första snabbladdaren i Sala invigdes 15/8 -2016. Sedan dess har ett antal publika laddpunkter satts upp med olika kapacitet. Planen är att ligga lite före efterfrågan och erbjuda olika alternativ beroende av behov.

HVO (Hydrogenated vegetable oil) är en produkt, fullgod som ersättare till diesel i många fordon och arbetsredskap vilka använder dieselmotorer. SHE har två tankställen i regionen och en till aktör har börjat erbjuda bränslet. SHE har för tillfället inga planer på att bygga ut verksamheten utan låter andra aktörer komma in på marknaden för att möjliggöra ett ökat utbud och ett användarvänligare logistiksystem för kunderna.

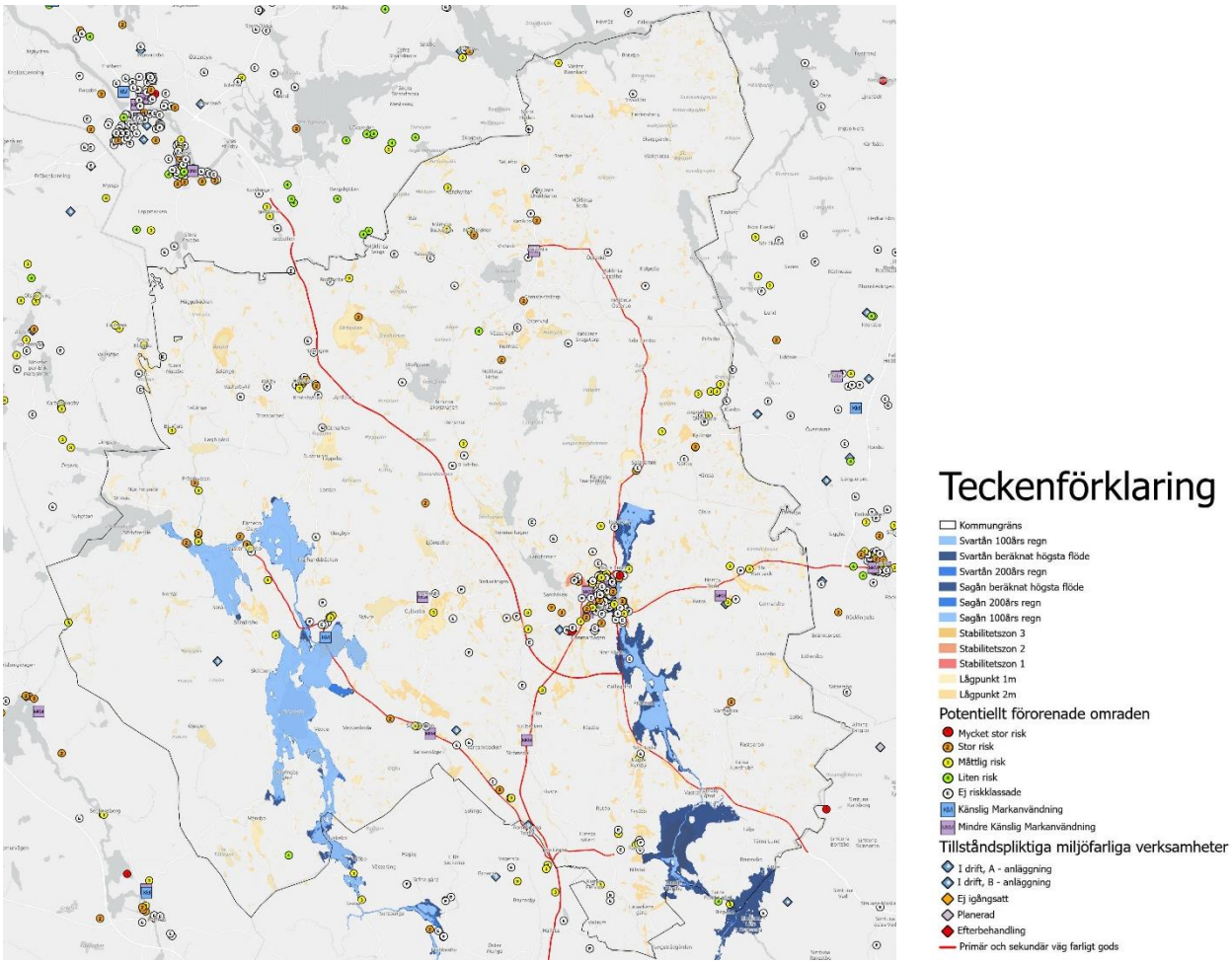
IT-infrastruktur

En väl fungerande IT-infrastruktur och en god tillgång till snabbt bredband skapar förutsättningar för privatpersoner, företag och kommunala verksamheter. Det är inte minst viktigt på landsbygden och regeringens mål för bredbandsutvecklingen är högt satta. Regeringens målbild är att hela Sverige ska vara uppkopplat 2025. Även Sala kommun har som mål och arbetar för att hela kommunen ska ha tillgång till snabbt bredband.

Enligt Post- och telestyrelsen (PTS) har cirka 60 % av Salas hushåll och arbetsplatser tillgång till snabbt bredband (100 Mbit/s). De hushåll och arbetsställen som har tillgång till, eller absolut närhet till snabbt bredband, är cirka 70 %. Inom tätort och småorter är det cirka 90 %. Men skillnaden mot landsbygden är stor, där är det endast cirka 22 % som har tillgång till eller är i absolut närhet till snabbt bredband. Där det finns tillgång till snabbt bredband är det till stor del fibernät. Enligt PTS har alla hushåll och arbetsställen i kommunen tillgång till 4G, men det finns platser i kommunen där täckningen är dålig. Kopparnätet har släckts ner i vissa områden i kommunen och tillgången till xDSL (digital abonnentanslutning) på landsbygden är cirka 74%.

Sedan 2019 har vissa utbyggnadsprojekt genomförts eller påbörjats men det återstår mycket för att hela kommunen ska ha tillgång till snabbt bredband. Bredbandsutbyggnaden drivs av marknaden men det finns också stöd att söka. I Sala kommun som har en stor landsbygd är det en utmaning att förse landsbygden med samma förutsättningar som finns i tätorter.

Miljö- och riskfaktorer

Höga vattenflöden

Det globala klimatet förändras och länsstyrelsen i Västmanland (2014) har gjort en generell jämförelse mellan dagens och framtidens klimat i Sala kommun. Årsmedeltemperaturen i kommunen bedöms utifrån det så kallade RCP4-scenariot, vilket är ett slags medelscenario för hur utvecklingen sannolikt kommer att se ut, att öka från ca 5°C till drygt 8-9°C och ökningen kommer att vara störst vintertid. Detta medför en längre växtsäsong och att medeltemperaturen vintertid kommer att ligga kring ett par plusgrader med mindre snö, tjäle och is som följd. De väntade varma vintrarna kommer att förändra vattenflödets säsongsvariation så att den idag vanliga vårfloden kommer att ersättas med högre flöden under längre perioder vintertid. En ökning av nederbörd med närmare 40 procent vintertid jämfört med idag är också att vänta (SMHI 2015). Ökningen sommartid är marginell. Fler dagar med regn per år medför att det ställs högre krav på den framtida kommunala planeringsprocessen och dagvattenhanteringen.

Vid höga flöden och vattenstånd riskerar stora partier av låglänta områden längs sjöar och vattendrag att översvämmas. Stora arealer åkermark riskerar att stå under vatten vid höga flöden i Svartån och Sagån. Detta kan också få konsekvenser för vissa vägavsnitt längs dessa vattendrag. Ett förändrat flöde i kombination med ökad nederbörd kan komma att öka erosionen av våra stränder/kantzoner och antalet skred inom kommunen.

Dammsäkerhet

Genom århundraden av gruvbrytning har ett omfattande system av dammar och vattendrag byggts, för att förse gruvan med energi och vatten till malmbrytningen. Dammsystemet omfattas av reglerna om farlig verksamhet enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) 2 kap 4 § (sid.10)

Områdena i närmast anslutning till dämmen och dammvallar är känsliga för ny bebyggelse och stora skador på egendom och fastigheter riskeras om en dammkonstruktion skadas eller brister.

Ras, skred och erosion

Erosion är den process som innebär nednötning utav jord och berg. Det är en ständigt pågående naturlig förändringsprocess som drivs utav bland annat rinnande vatten, vind men även mänsklig påverkan. Erosion räknas som en utjämnande kraft som strävar efter att jämna ut markytan till ett jämviktsläge. Erosionen kan vid dessa förändringar leda till både ras och skred. Skred förekommer huvudsakligen i silt- och lerjordar. Ras sker i bergväggar, grus- och sandbranter och innebär att block, stenar eller grus rör sig fritt.

I Sala finns förutsättningar för erosion då kommunen ligger i övergången mellan den höglänta bergslagsterrängen och slätterna i Mälardalen. I de kuperade delarna i norr samt i väster, består jorden oftast av morän, rullstensåsar eller torvmark. Finkorniga jordarter som lera och silt har störst utsträckning i dalsänkor och låglänta områden, främst i anslutning till sjöar och vattendrag. Sammanhängande områden med finkorniga jordar finns spridda över kommunen, men främst i Svartåns dalgång samt i kommunens södra och östra delar. Längs Svartån finns erosionskänsliga jordarter längs kortare sträckor mellan Hörendesjön och Fläcksjön: nedströms Hörnsjöfors, uppströms och nedströms Västerfärnebo samt i höjd med Fläckebo naturreservat. Längs Sagån är det angeläget att ordna med kantzoner som också kan reducera erosionen över tid. För att skred ska kunna inträffa krävs att jorden består av lera och/eller silt och att marklutningen är tillräckligt stor. Enligt SGI (Sveriges Geologiska Institut) bör strandnära områden som ej utgörs av morän eller berg generellt ses och behandlas som aktsamhetsområden.

Radon

Strålsäkerhetsmyndighetens uppskattning är att mellan 400 och 500 lungcancerfall per år i Sverige orsakas av radon i inomhusmiljön. Ungefär 90 procent av dessa är rökare. Om radonhalten sänks i alla hus som har halter över gränsvärdet 200 Bq/m3 kan man på lång sikt undvika cirka 200 lungcancerfall varje år enligt Strålsäkerhetsmyndigheten.

Radonhalten påverkar människor i störst utsträckning där dessa befinner sig mer stadigvarande så som arbetsplatser, vårdinrättningar samt bostäder. I bostäderna kommer radonet främst från marken invid huset, materialet som huskroppen består utav samt det vatten som används i hushållet.

Ett sätt att motverka att radon påverkar människor är att bygga radonskyddat, vilket innebär att man hindrar radon från att tränga in i konstruktionerna genom en tät barriär eller att man på annat sätt leder bort radonet från huskroppen.

Brandvattenförsörjning

För att möjliggöra en säker och effektiv räddningsinsats i framtiden behöver tillgång på brandvatten beaktas tydligt i kommunens fysiska planering. Brandvatten är en förutsättning för att möjliggöra en räddningsinsats i händelse av brand. Brandvattensystemet behöver vara anpassat och utformat med hänsyn till räddningstjänstens förmåga samt bebyggelsens utformning.

Byggnader kan placeras på mer eller mindre lämpliga platser med hänsyn till tillgången på brandvatten. Det är viktigt att tidigt i plan- och byggprocessen ta med frågan om räddningstjänsten har rätt förutsättningar för att göra en insats i planerat område.

Farliga verksamheter

I Sala kommun finns ett par verksamheter som klassas som farlig verksamhet i Lag om skydd mot olyckor. Dessa verksamheter som av Länsstyrelsen klassats som ”farlig verksamhet” finns i Sala stad, men i övrigt utgörs riskerna företrädesvis av mindre industrier, bensinstationer och större lantbruk med djurhållning. Länsstyrelsen bedömer att de kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljö och verksamheterna klassas på olika sätt. Vid alla farliga verksamheter och Seveso-verksamheter (verksamheter som hanterar stora mängder kemikalier) finns vissa risker som är direkt kopplade till riskavståndet. Detta innebär att industrierna kan hämmas i sin utveckling om bostäder placeras alltför nära befintliga industriområden. Riskavståndet är till för att verksamheten ska kunna fungera även på sikt på den aktuella platsen med hänsyn till de speciella förhållanden som råder i form av till exempel terräng och vegetation. Vid planering av ny markanvändning eller ändring av befintlig markanvändning i anslutning till dessa verksamheter ska riskerna som förknippas med verksamheterna alltid beaktas. Berörda verksamheter måste också ha en skälig beredskap, som komplement till kommunens beredskap, vid en eventuell räddningsinsats.

Buller

Buller är framför allt ett problem i större tätorter. I Sala kommun utgör vägtrafiken den vanligaste orsaken till bullerstörning. När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag, men buller kan också orsaka stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar.

Miljöfarliga verksamheter och förorenad mark

Miljöfarlig verksamhet delas in i tre typer av anläggningar:

- A-anläggningar - till exempel flygplatser, avfallsdeponier och oljeraffinaderier. A-anläggningar tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen.
- B-anläggningar - till exempel avloppsreningsverk, energianläggningar och täkter. B-anläggningar tillståndsprövas av Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation.
- C-anläggningar - till exempel bensinstationer och sjukhus. C-anläggningar anmäls till kommunen.

En mängd olika verksamheter kan ge miljöstörande omgivningspåverkan i form av farliga kemikalier, lukt och bullerstörningar och risk för brand och explosion. I kommunen finns 12 verksamheter med större omgivningspåverkan. För dessa verksamheter sker en särskild prövning av länsstyrelsen. (4 täkter, 3 avfallsanläggningar, 2 metallindustrier, en energianläggning och ett avloppsreningsverk samt en ytbehandlare som omfattas av särskild kemikalielagstiftning, SEVECO)

Verksamheter som har lägre omgivningspåverkan är för närvarande 55 stycken som har ett beslut från kommunens tillsynsmyndighet. (energianläggningar, jordbruk, verkstadsindustrier, avfallsanläggningar, sportanläggningar, livsmedelsindustri). Utöver dessa finns det runt 220 mindre verksamheter som inte är anmälnings- eller tillståndspliktiga.

Föroreningar från miljöfarliga verksamheter eller aktiviteter som hamnat i mark, grundvatten eller sediment blir ofta kvar under lång tid om ingen åtgärd vidtas. Föroreningarna kan sedan sakta spridas

vidare till vattendrag. Människor kan utsättas för föroreningar till exempel genom damm från förorenad mark, om barn får i sig jord eller om föroreningen hamnar i dricksvatten. Spridningen är ofta långsam och påverkas av nederbörd, grundvattenrörelser och biologiska processer. Mänskliga aktiviteter kan kraftigt påverka spridningen av föroreningar som tidigare legat relativt stilla. Dessa risker måste speciellt uppmärksammas den dag markanvändningen planeras att förändras. Att industribyggnader kan vara förorenade av tidigare verksamhet är extra viktigt att uppmärksamma om exempelvis industriområden omvandlas till nya bostadsområden.

I Sala kommun finns cirka 260 identifierade potentiellt förorenade områden. I tätorten finns två objekt, Sala silvergruva inklusive Prråmån och Gamla hyttan, som har riskklass 1; det vill säga att områdena är förorenade så att de anses utgöra mycket stor risk. Gruvdriften har medfört att det i hela Sala tätort finns utbredd metallförorening i marken. Luftburna föroreningar har spridits över tätorten med vinden och dessutom har avfall från verksamheten (till exempel aftersand) använts som fyllnadsmassor. Dominerande föroreningar är bly, kvicksilver, arsenik och kadmium. Risken för människors hälsa från dessa föroreningar är störst i samband med intag av jord och intag av växter som odlats i metallförorenad jord. För kvicksilver förekommer även risk vid inandning av ångor. För att säkerställa att föroreningarna som finns i marken inte utgör en risk för människors hälsa eller miljön kan det i samband med exploatering vara nödvändigt att göra undersökningar och åtgärder av marken. Sala kommun har tagit fram en strategi för bedömning av metallföroreningar i mark vid exploatering inom Sala tätort. I denna finns platsspecifika riktvärden för arsenik, bly, kadmium och kvicksilver. Strategin gäller inom Sala tätort där kommunalt vatten finns. Den är inte tillämpbar för naturskyddade områden så som Natura 2000. Strategin med de platsspecifika riktvärdena används för att undersöka och bedöma riskerna med de förhöjda metallhalterna i samband med exploatering i Sala tätort.

Deponier

I Sala kommun finns ett antal äldre nedlagda deponier och tre av dessa tillhör riskklass 2 vilket innebär att de anses utgöra stor risk. Enligt kommunens avfallsplan ska äldre nedlagda deponier inte utgöra någon risk för människors hälsa eller miljön senast år 2040. Deponierna tillhörande riskklass 2 är lokaliserade i Möklinta, Hedåker samt på Norrmalm i Sala.

Alla kommuner ska ha en renhållningsordning som föreskriver hanteringen av avfall inom kommunen och en avfallsplan, omfattande allt avfall inom kommunen, som syftar till att minska avfallets mängd och farlighet (Miljöbalken 15:e kapitlet §11–16). Sala kommun antog 2020 en ny Renhållningsordning som är gemensam för Vafab miljö AB:s medlemskommuner. Vafab ansvarar för återvinningscentralen Återbruket/Returen, dess mobila återvinningscentraler och cirka 35 miljöstationer. Dessutom finns återvinningsvaruhuset Strömsbacka som sedan 2010 drivs av en ekonomisk förening. Strax öster om Sala stad ligger Isätra avfallsanläggning och deponin håller på att sluttäckas men viss mellanlagringsverksamhet fortgår. Kommunens avfall körs i stor utsträckning till Vafab: s anläggning i Västerås. Sörskogstippen fungerar idag som deponi för kommunens inerta avfall, dit främst schaktmassor från byggnationer och markunderhåll skickas. En långsiktig plan finns för att omvandla tippen till rekreationsområde när deponi avslutats, vilket innebär att kommunen inte kommer ha någon aktiv deponi inom den geografiska kommunen, förutsatt att det inte planeras för en ny avsedd för förorenade schaktmassor, på ett mer strategiskt lämpligt läge.

Miljöfarligt avfall hanteras av Vafab miljö och lämnas till destruktion, materialåtervinning och långtidslagring.

Transport av farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som kan orsaka skada på människor, djur, miljö, egendom och annat gods om de inte hanteras rätt under transporter eller skyddas mot yttre påverkan. Farligt gods kan till exempel vara gasol, olja och bensin.

Inom Sala kommun förekommer förflyttning utav farligt gods via fordon eller järnvägsvagnar.

De huvudsakliga transportlederna av farligt gods är:

- Väg 56/72 där väg
- 56 tillhör det nationella stamvägnätet och utgör en viktig transportled mellan Norrköping och Gävle.
- Väg 72 är en riksväg och går från Sala via Heby till Uppsala.
- Väg 70 är en riksväg som går från Enköping via Sala kommun till Flötinge vid norska gränsen.
- Dalabanan som är en järnvägslinje som går mellan Uppsala via Sala till Mora.
- Västerås-Sala järnvägslinje som går mellan tätorterna.

Djurhållning

Före 2011 innehöll Boverkets allmänna råd kring djurhållning ett upprättande av säkerhetsavstånd mellan djurhållningsverksamhet och annan markanvändning som skolor och bostäder. I sin mer sentida rapport Vägledning för planering för och invid djurhållning, som främst behandlar hästhållning, skriver Boverket att tillämpningen av säkerhetsavstånd blivit problematisk. Boverket (2011:6) menar att en strikt tillämpning av skyddsavstånd blivit ett hinder i samhällsplaneringen snarare än en tillgång. Därför innehåller vägledningen inga nya riktlinjer för skyddsavstånd. Istället rekommenderas, med hänvisning till att djurhållning ofta är tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet, att en riskbedömning görs i varje enskilt fall.

UV-strålning

UV- strålningens styrka beror på ozonskiktets tjocklek och ett förtunnat ozonskikt kan ge upphov till högre doser av strålning. Barn och ungdomar är särskilt känsliga för detta. Ozonskiktet riskerar att förtunnas på grund av utsläpp av skadliga ämnen och de största utsläppskällorna är läckage från varor och produkter där ämnena används som köldmedium och isoleringsmaterial. Det är därför viktigt att ozonskiktet skyddas så att det ger ett långsiktigt skydd mot skadlig UV-strålning. Vid ombyggnationer av byggnader och anläggningar bör isoleringsmaterial som innehåller ozonnedbrytande material bytas ut mot mer miljövänliga alternativ.

En åtgärd som kan vidtas för att minska exponeringen av UV-strålar från solen är att redan på planeringsstadiet projektera för skuggiga platser i kommunerna, särskilt viktig är denna aspekt vid planering av skolor.

Elektromagnetiska fält

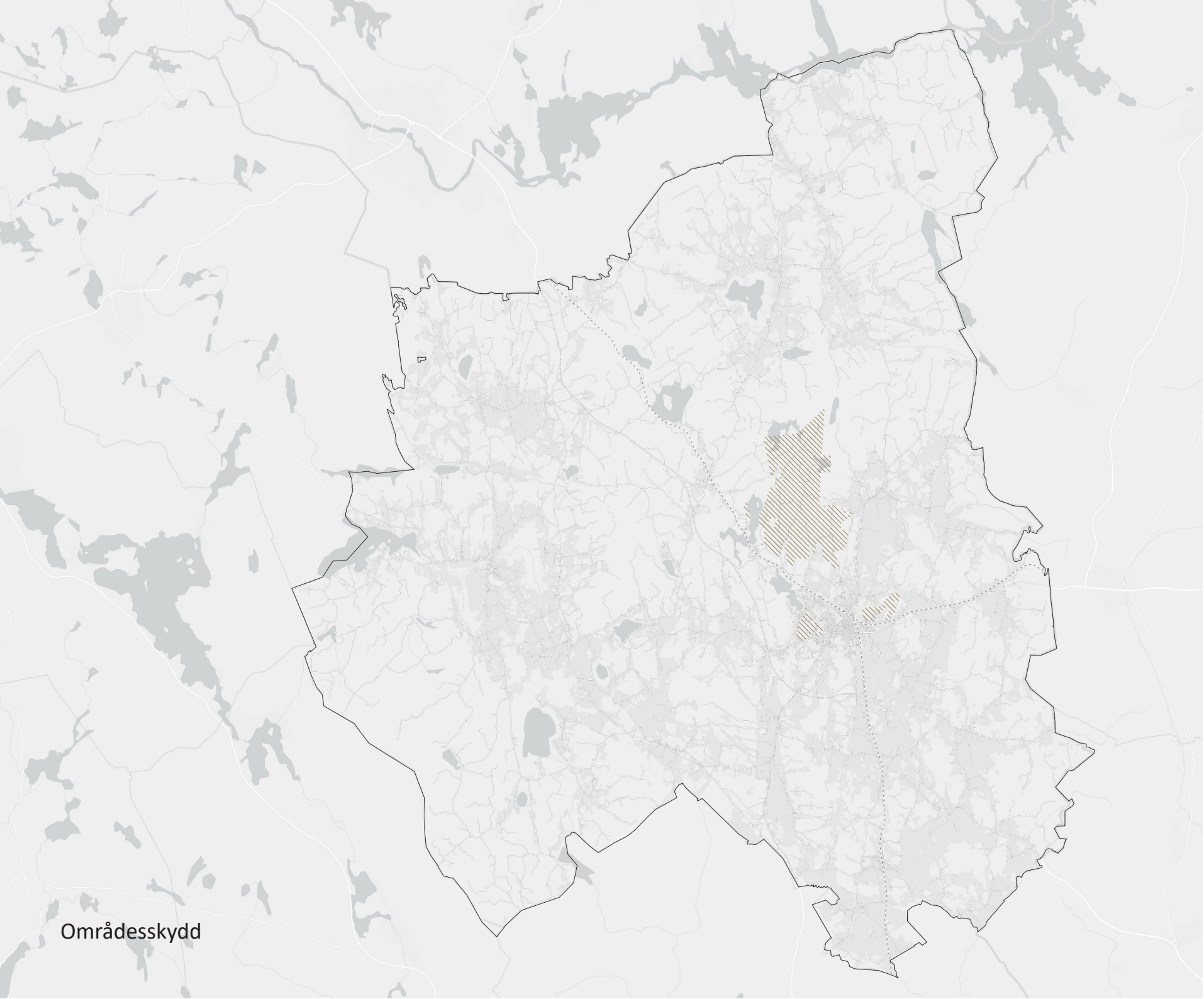
Elektromagnetiska fält finns ständigt omkring oss. De är starkast närmast källan som till exempel kring kraftledningar men styrkan avtar snabbt med avståndet. Exempelvis transformatorstationer som finns utomhus ger på några meters avstånd mycket låg exponering för magnetfält. Ju starkare ström som används desto starkare är magnetfältet. Till skillnad från elektriska fält som dämpas av växtlighet och byggnadsmaterial så är magnetfält svåra att skärma av och går obehindrat igenom väggar och tak. Sedan 2002 finns det allmänna råd som anger referensvärden för allmänhetens

exponering för magnetfält. Referensvärdena är rekommenderade maxvärden och bygger på riktlinjer från EU. Syftet med referensvärdena är att skydda allmänheten mot kända hälsoeffekter vid exponering för magnetfält.

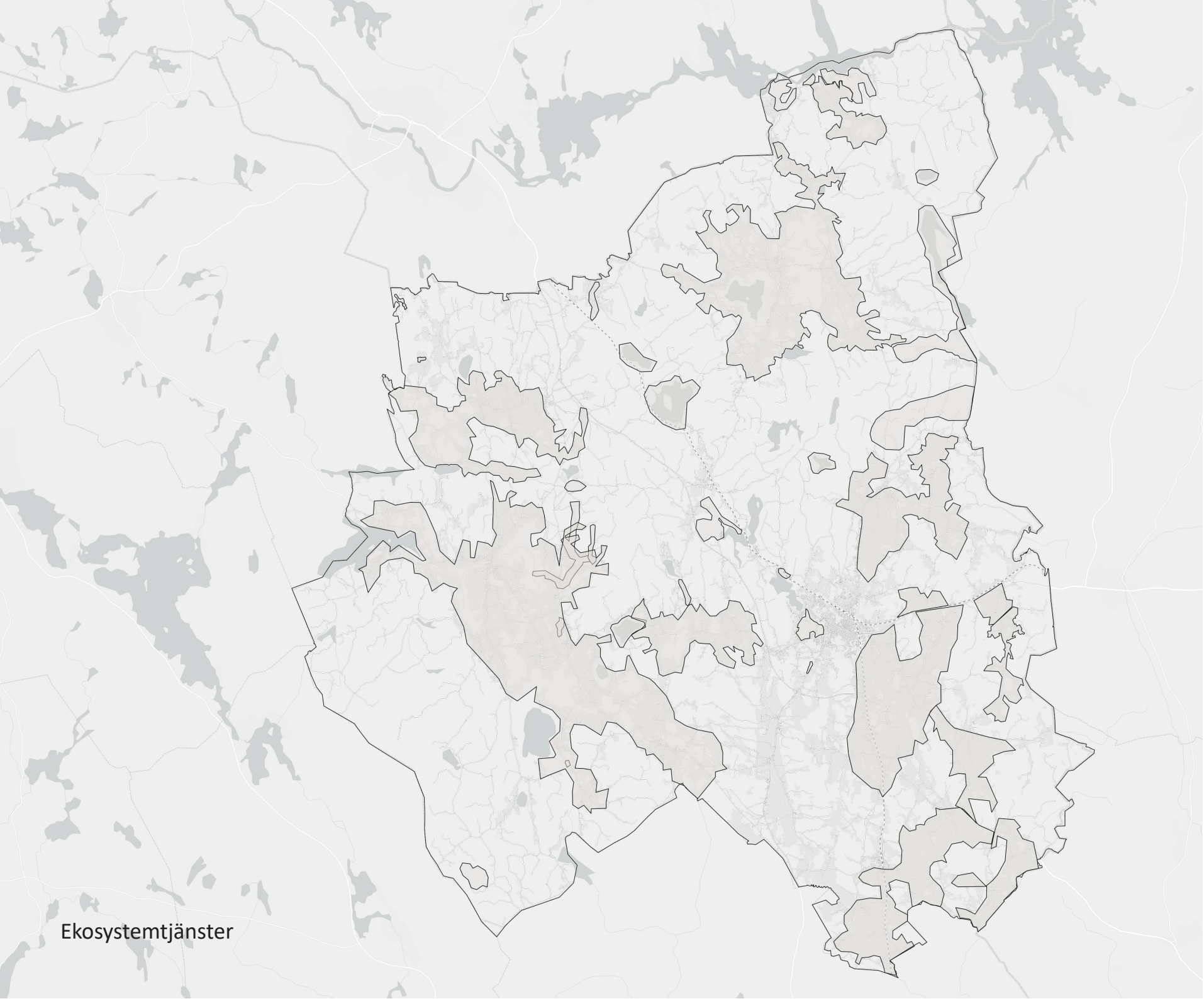
Ballastförsörjning

Enligt miljöbalkens 3 kap 7 § ska mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen och material så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dem. Utvinning av naturgrus i kommunen ska minskas. Syftet är att de svenska grusåsarna, vilka ej är förnybara inom överskådlig tid, ska bevaras för framtida dricksvattenuttag.

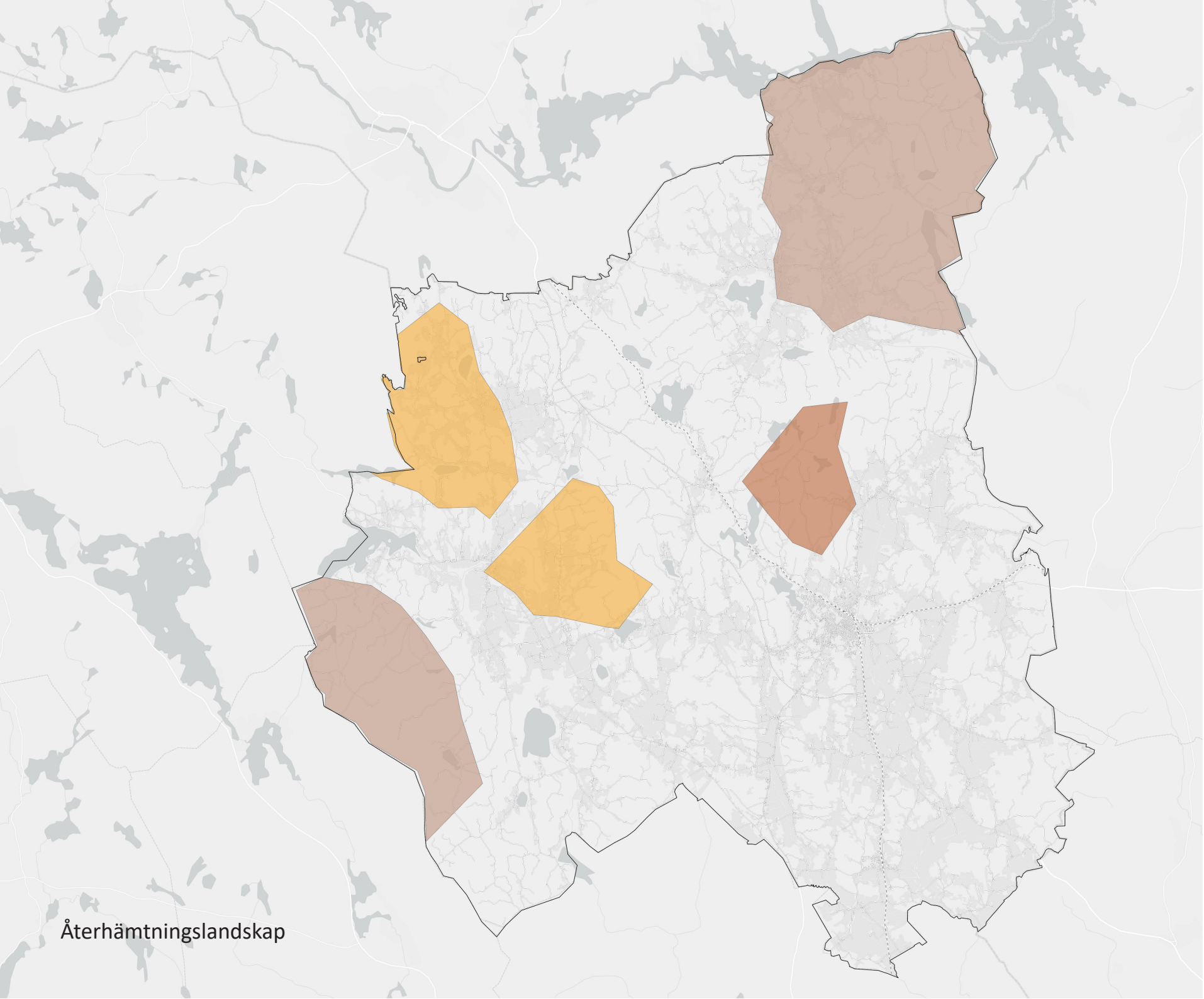
KARTBILAGA
SALA ÖVERSIKTSPLAN 2050

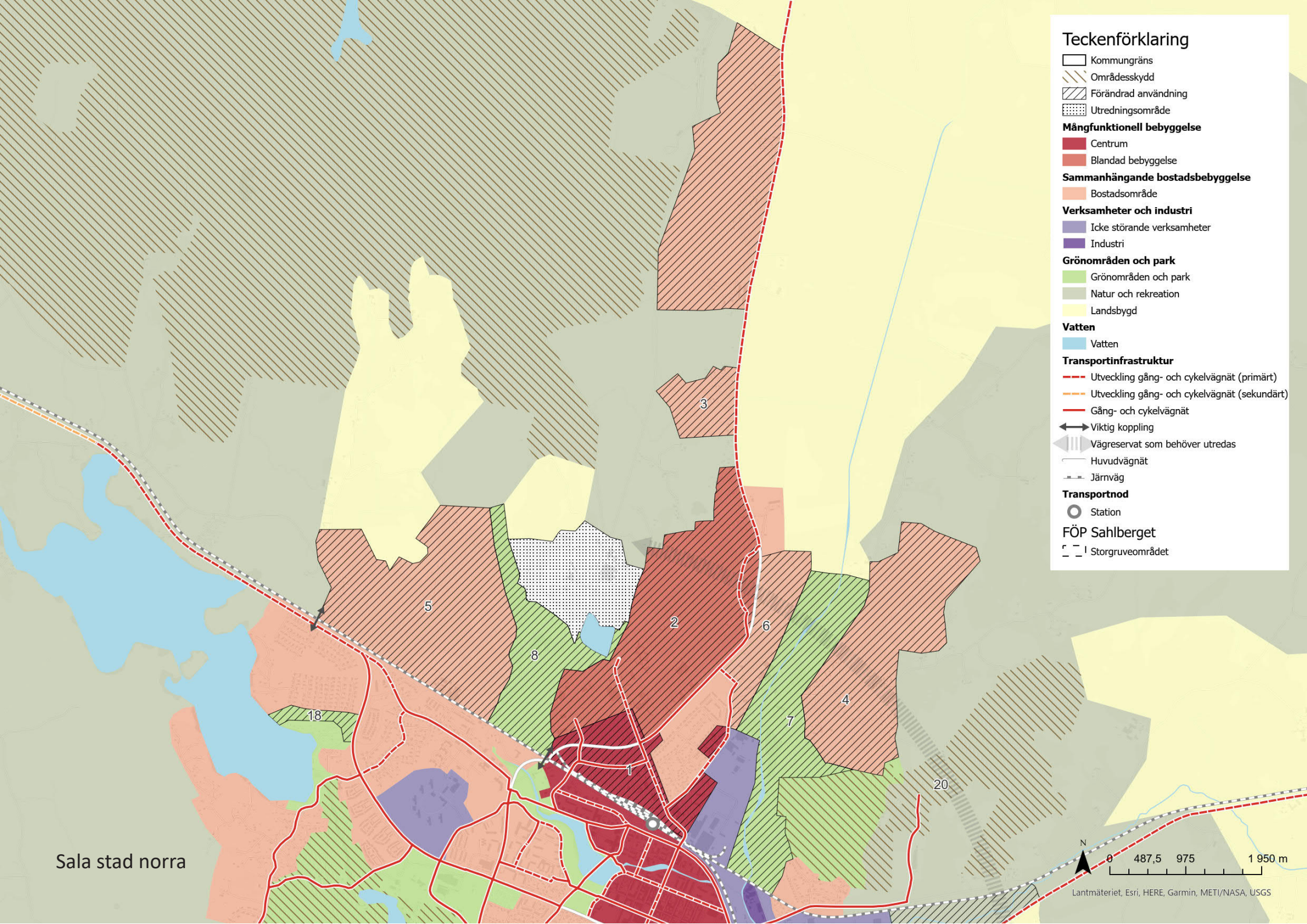
Områdesskydd

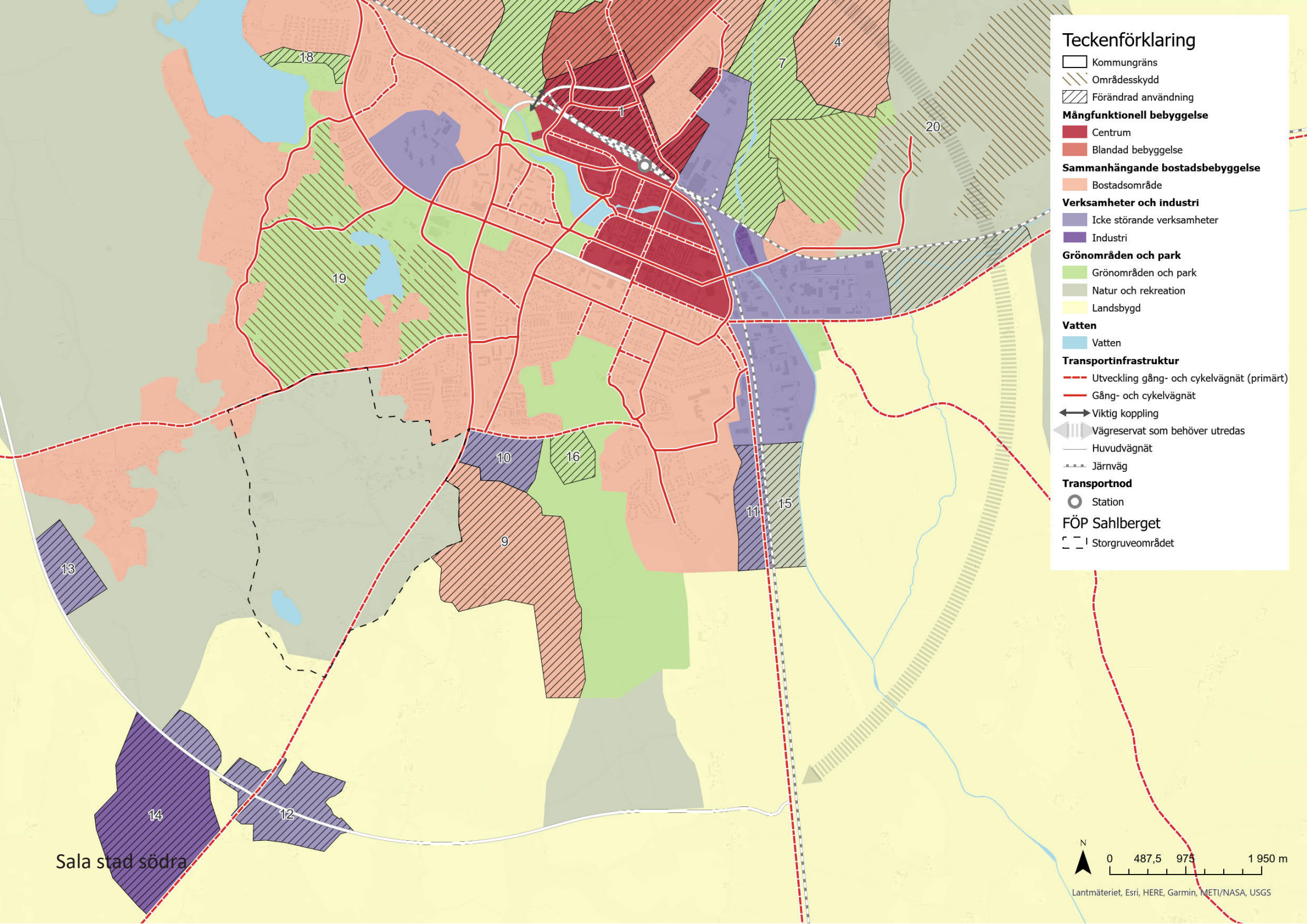

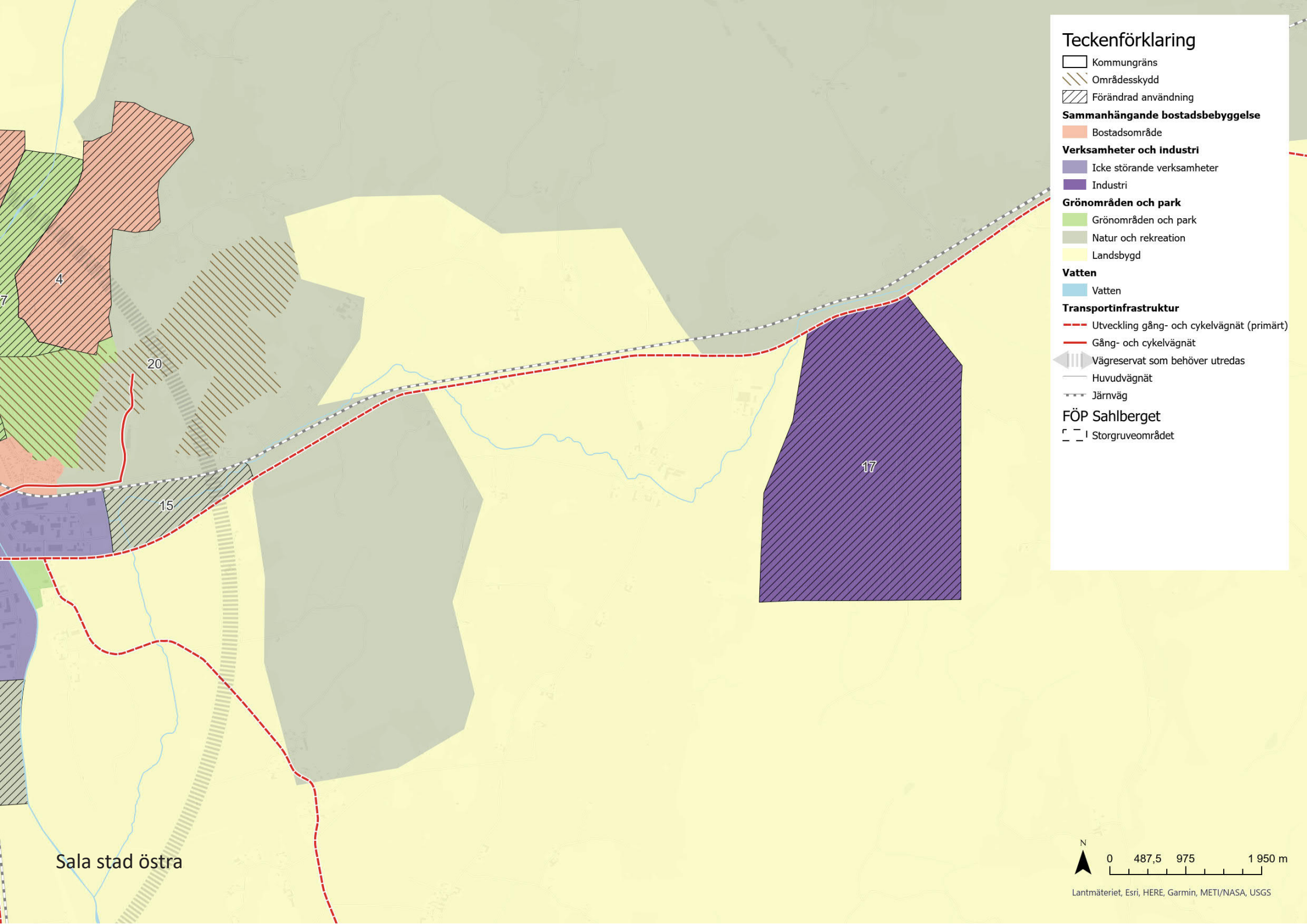
Ekosystemtjänster

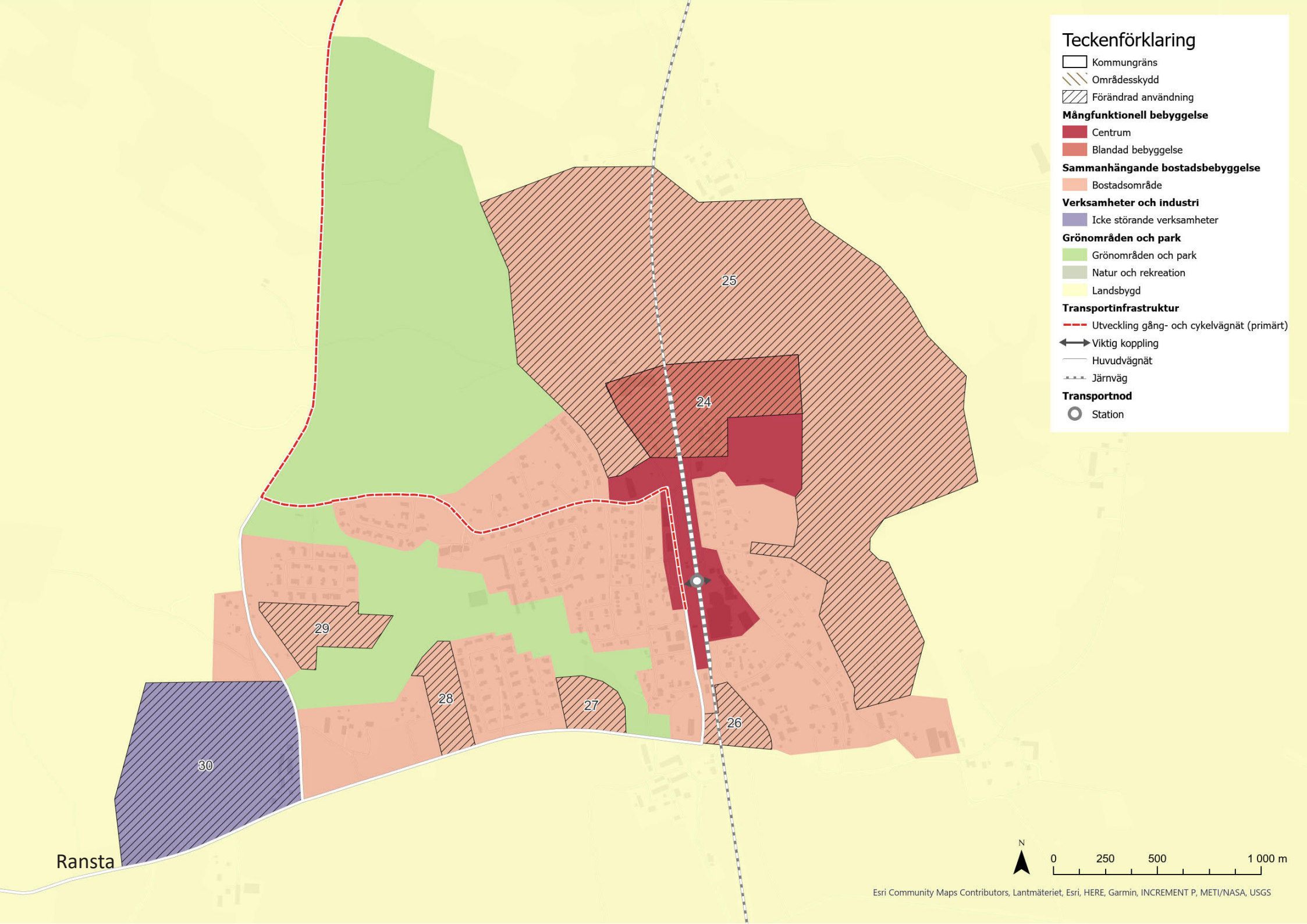

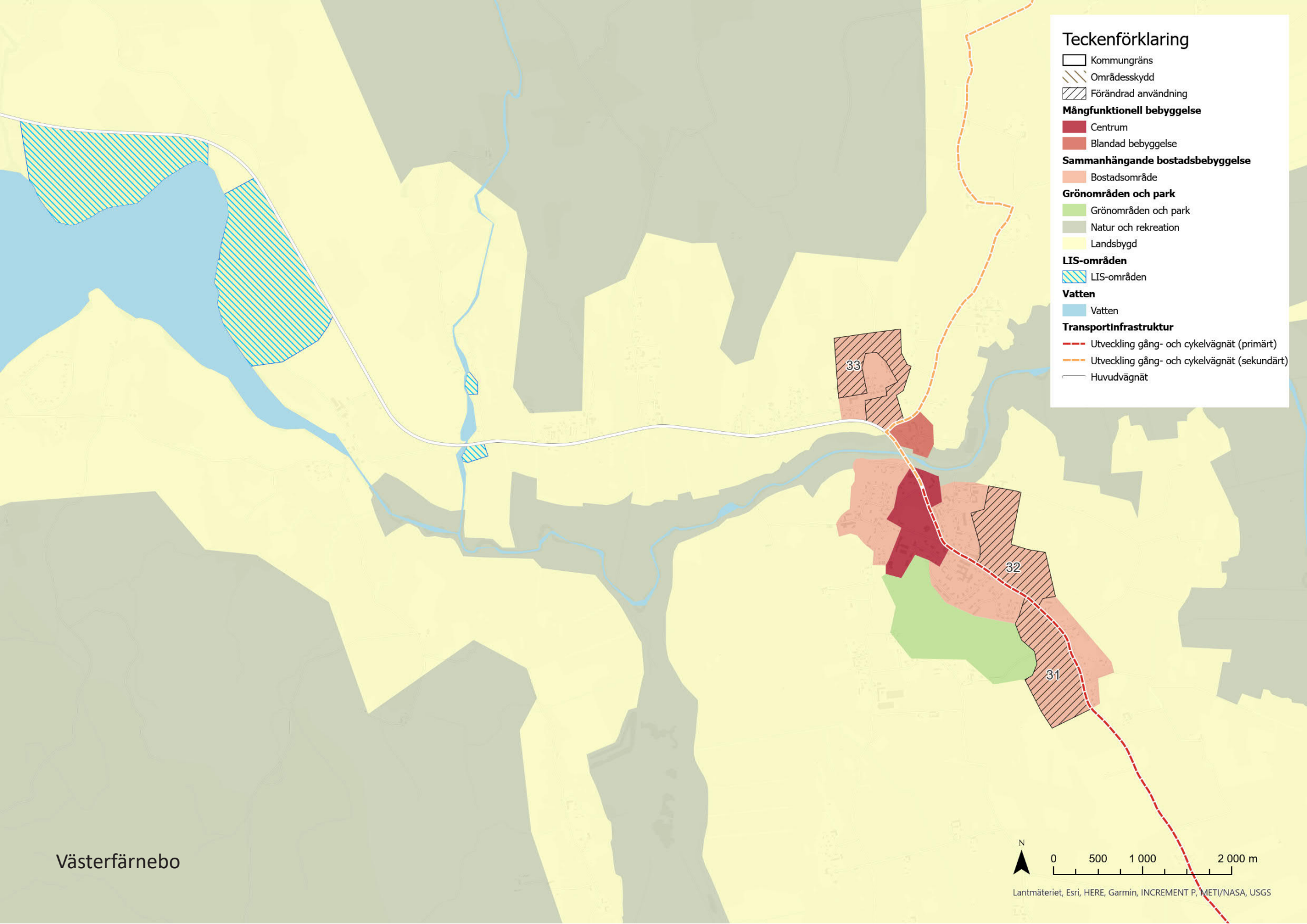
Återhämtningslandskap

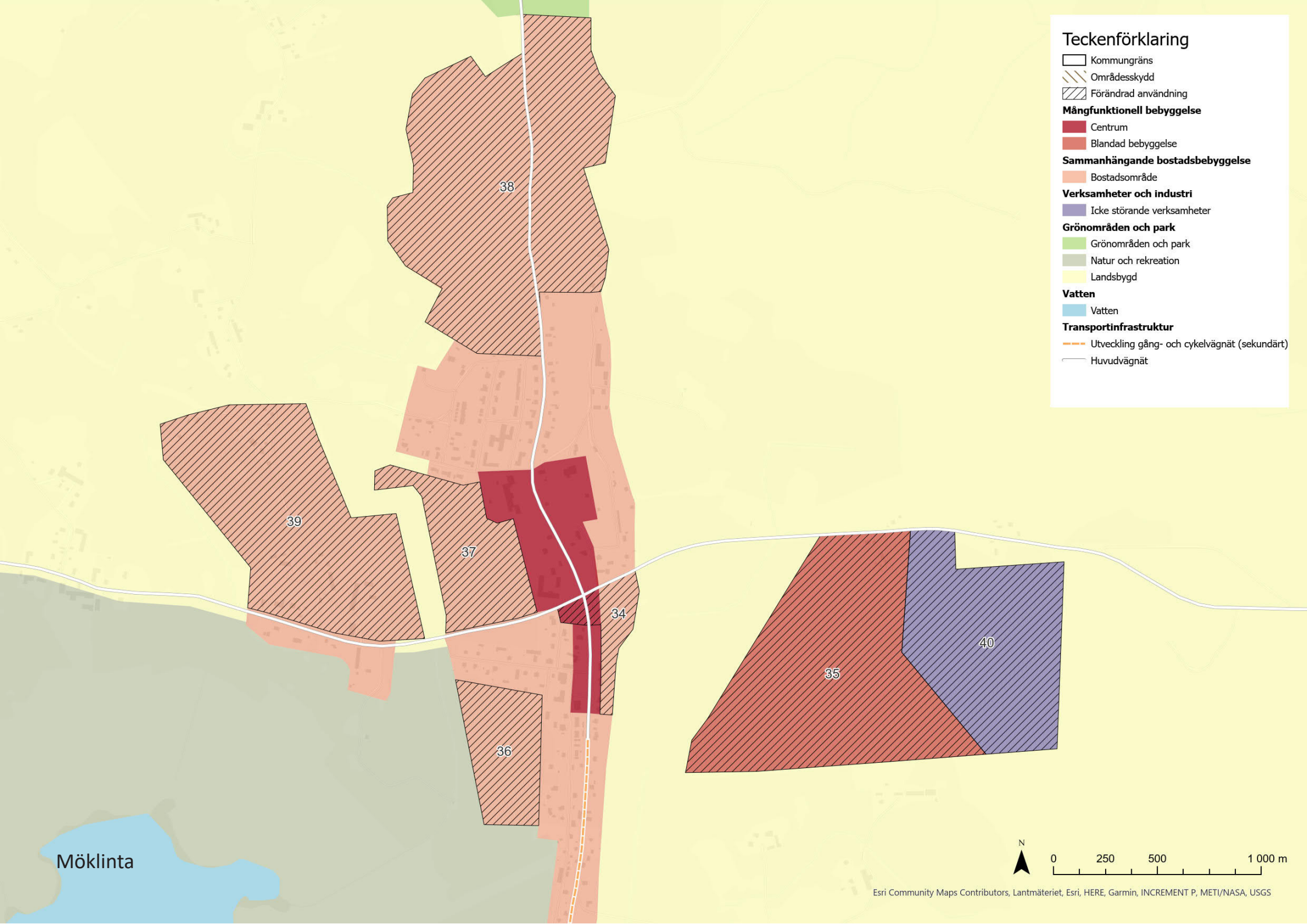

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Utredningsområde
Mångfunktionell bebyggelse
Centrum
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Industri
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Gång- och cykelvägnät
Viktig koppling
Vägreservat som behöver utredas
Huvudvägnät
Järnväg
Transportnod
Station
FÖP Sahlberget
Storgruveområdet
1
2
3
4
5
6
7
8
18
20
Sala stad norra
N
0
487,5
975
1 950 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, METI/NASA, USGS

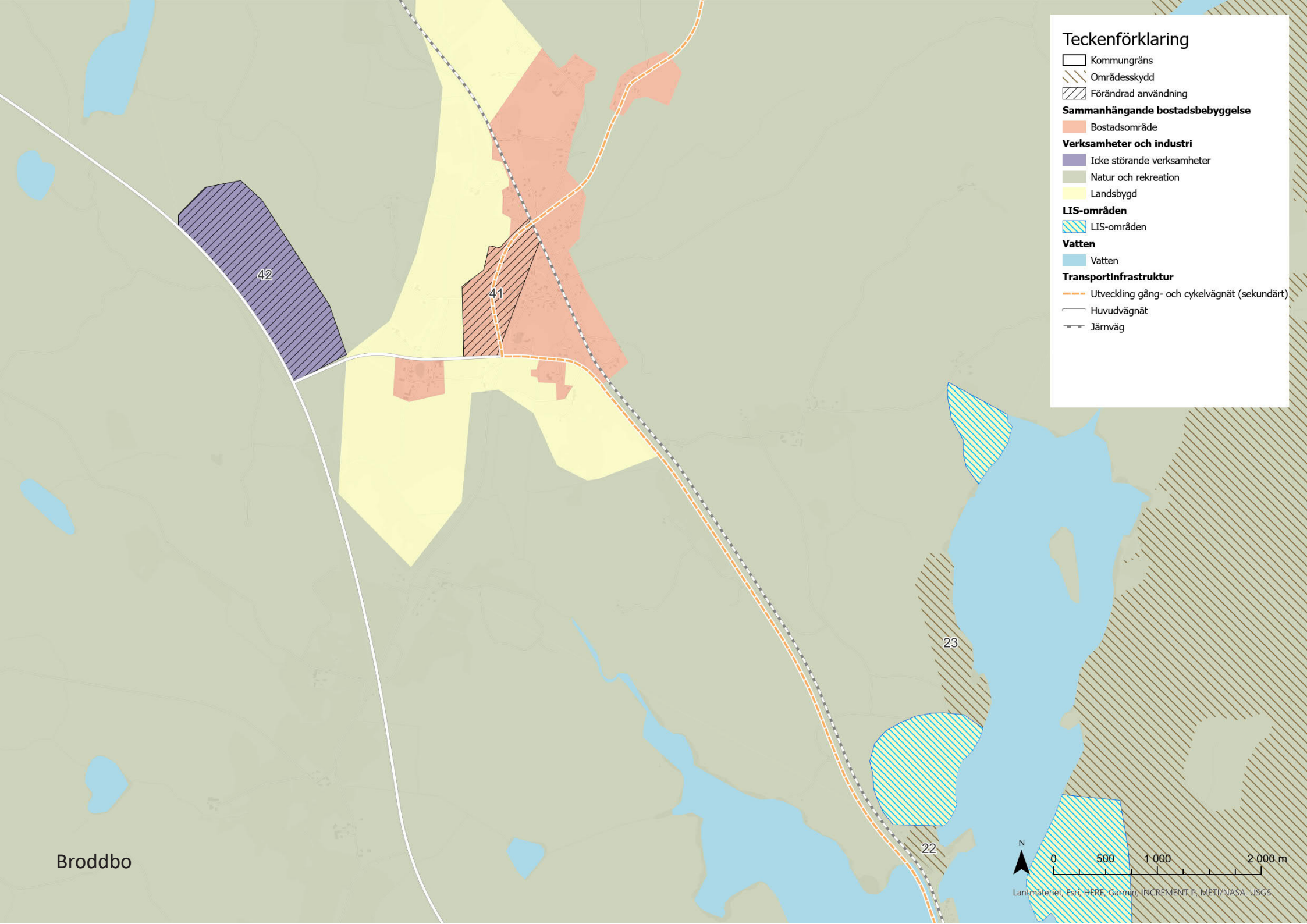

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Mångfunktionell bebyggelse
Centrum
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Industri
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Gång- och cykelvägnät
Viktig koppling
Vägreservat som behöver utredas
Huvudvägnät
Järnväg
Transportnod
Station
FÖP Sahlberget
Storgruveområdet
1
4
7
9
10
11
12
13
14
15
16
18
19
20
Sala stad södra
N
0
487,5
975
1 950 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, METI/NASA, USGS

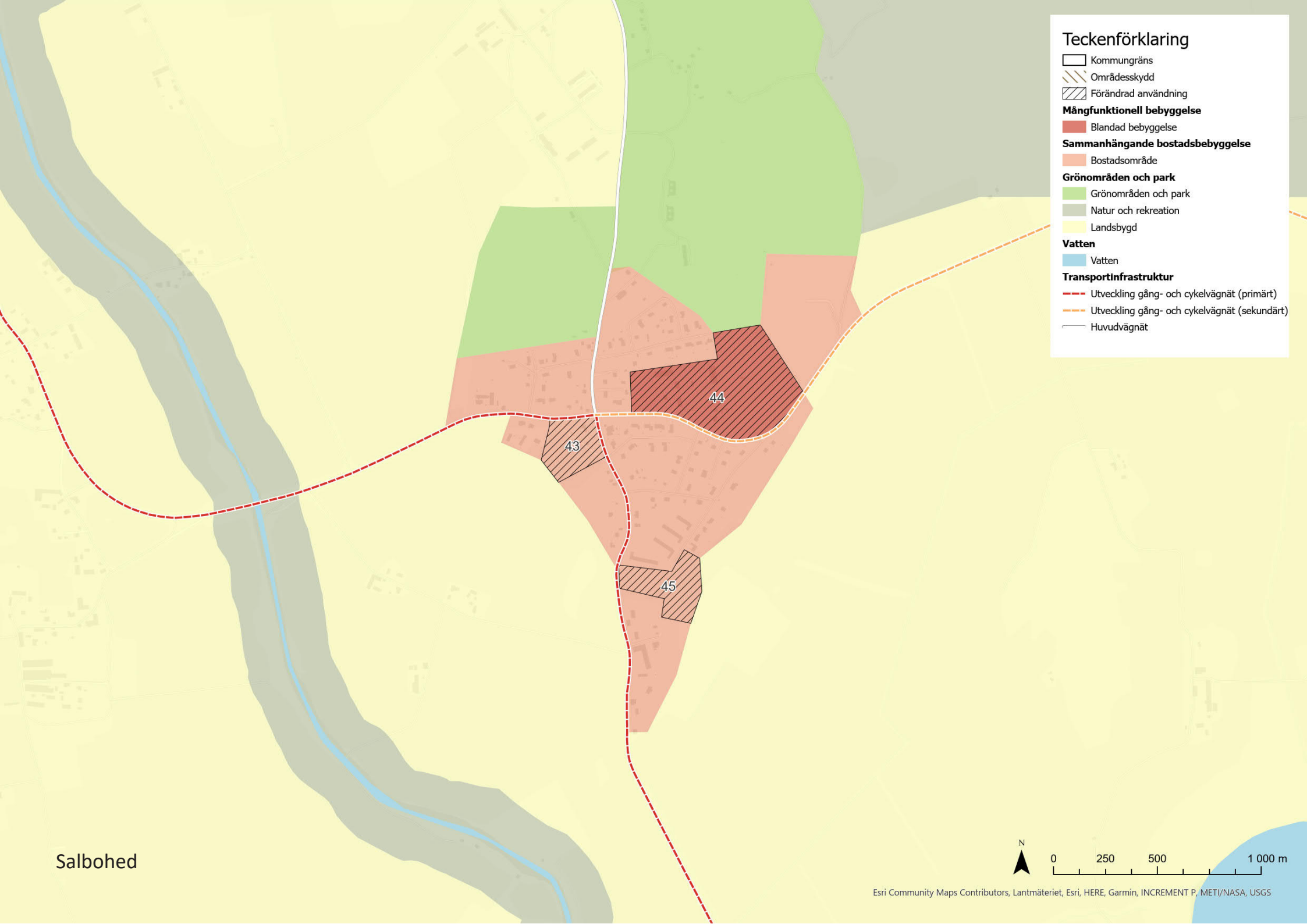

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Industri
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Gång- och cykelvägnät
Vägreservat som behöver utredas
Huvudvägnät
Järnväg
FÖP Sahlberget
Storgruveområdet
4
20
15
17
Sala stad östra
N
0
487,5
975
1 950 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, METI/NASA, USGS

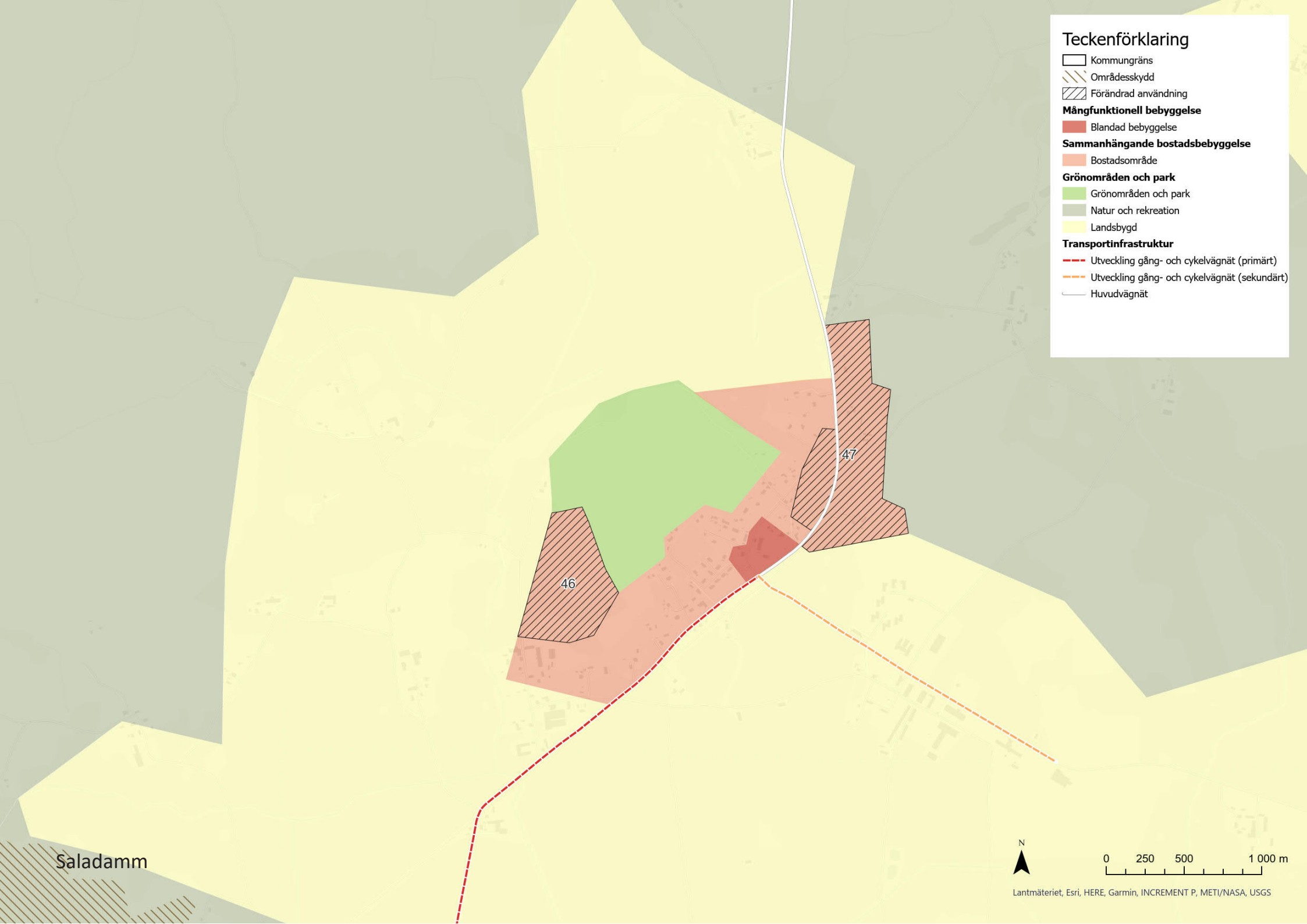

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Mångfunktionell bebyggelse
Centrum
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Viktig koppling
Huvudvägnät
Järnväg
Transportnod
Station
25
24
29
28
27
26
30
Ransta
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

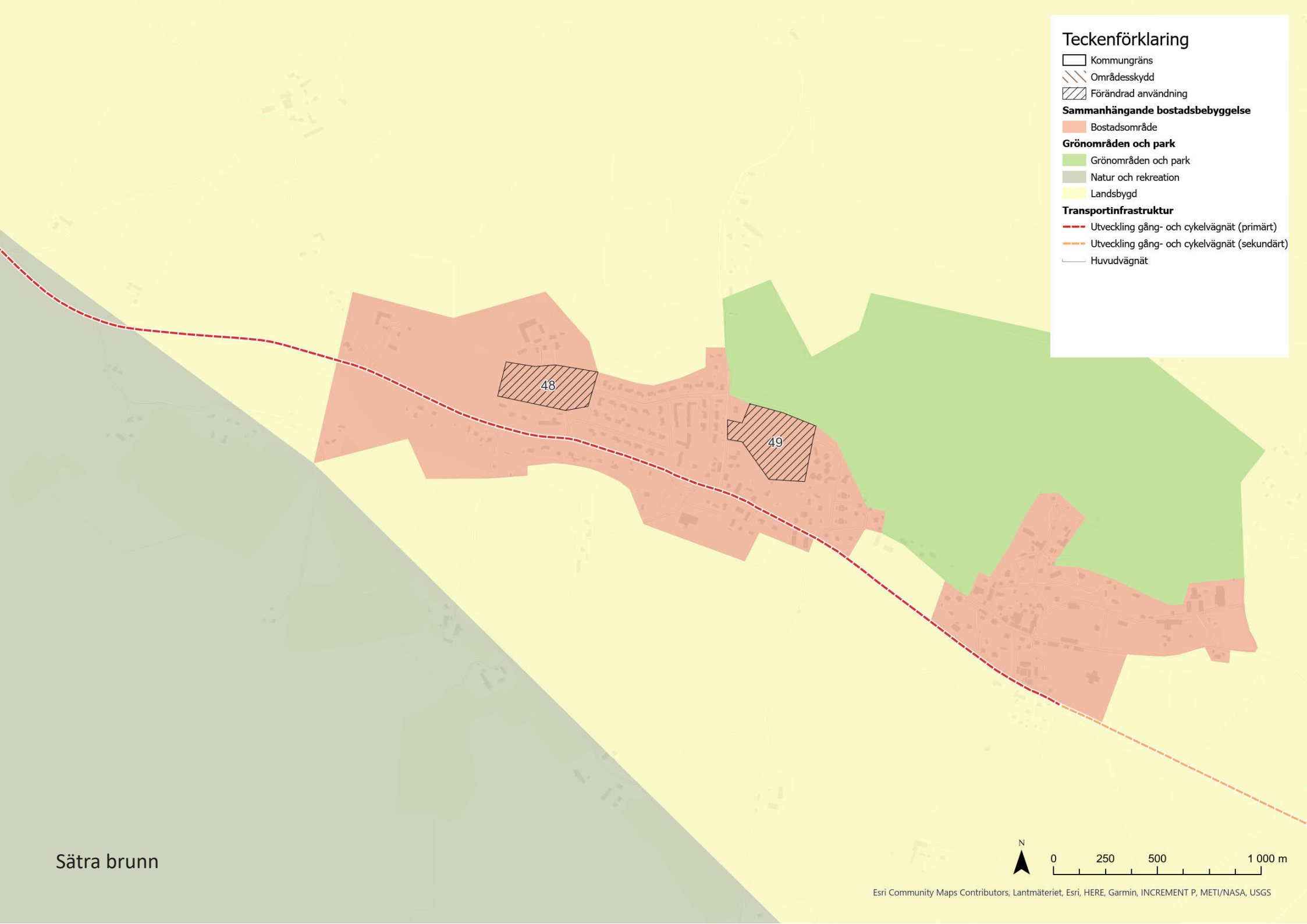

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Mångfunktionell bebyggelse
Centrum
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
LIS-områden
LIS-områden
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
33
32
31
Västerfärnebo
N
0
500
1 000
2 000 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

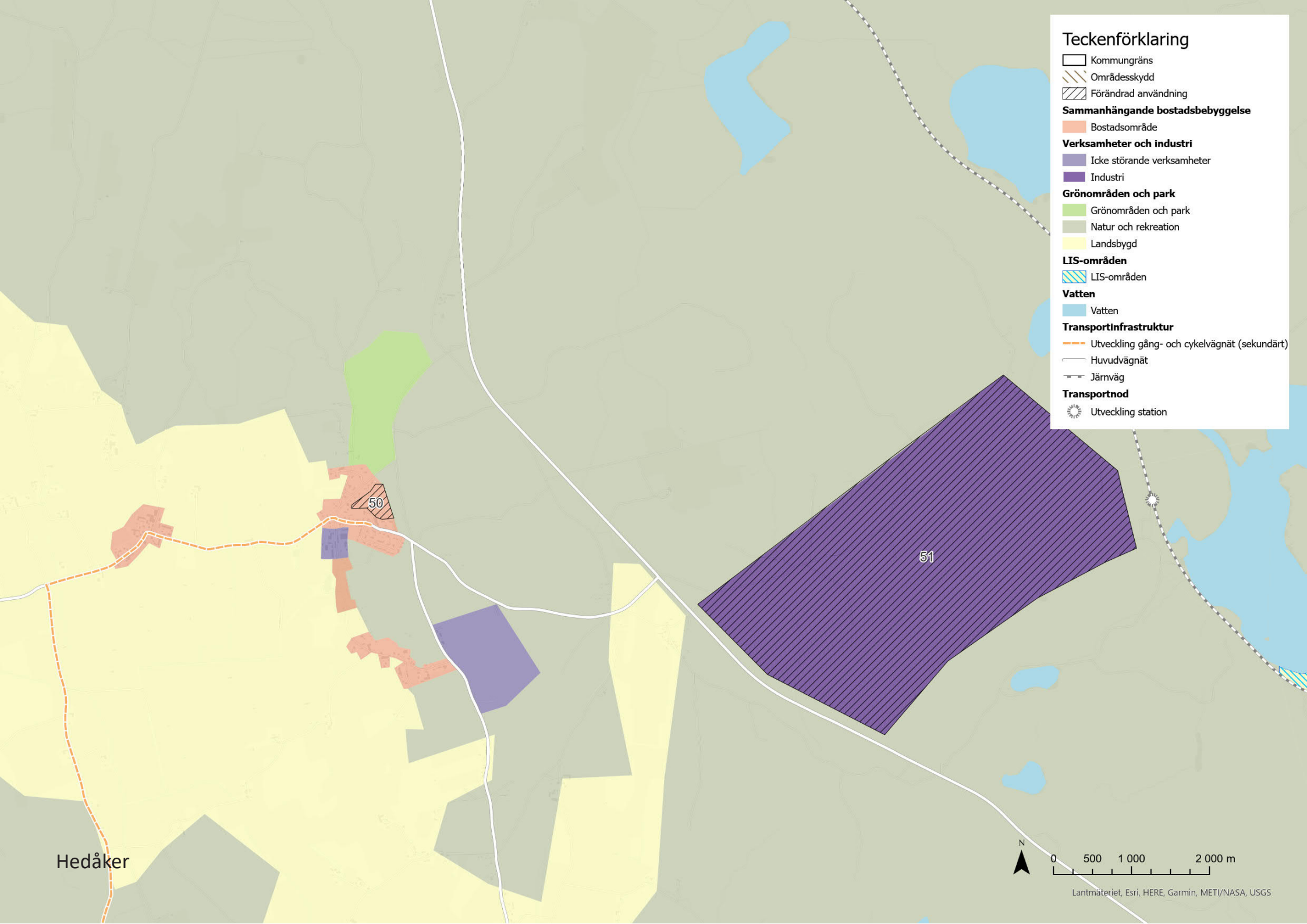

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Mångfunktionell bebyggelse
Centrum
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
38
39
37
34
36
35
40
Möklinta
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

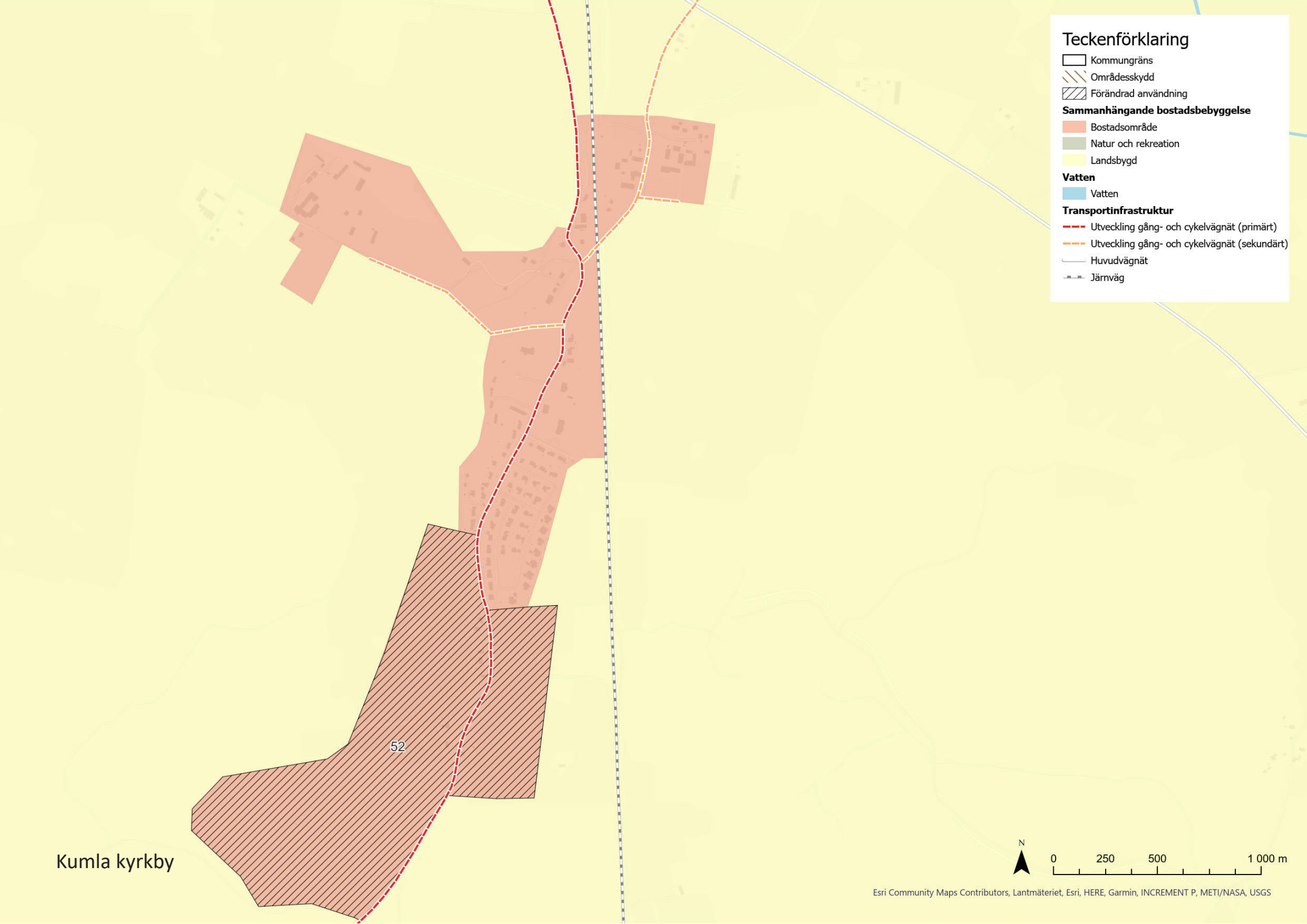

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Natur och rekreation
Landsbygd
LIS-områden
LIS-områden
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
Järnväg
42
41
23
22
Broddbo
N
0
500
1 000
2 000 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

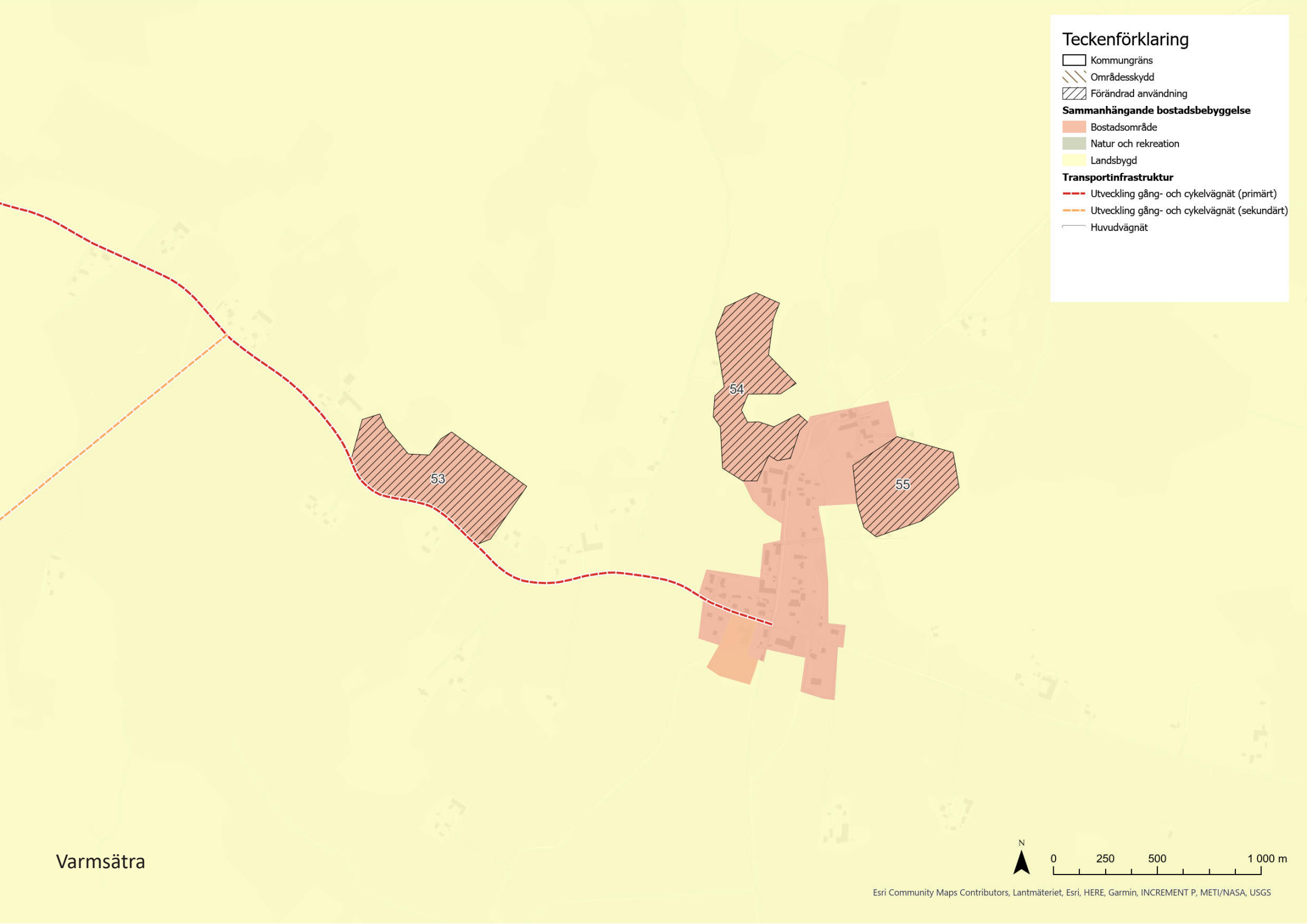

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Mångfunktionell bebyggelse
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
44
43
45
Salbohed
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

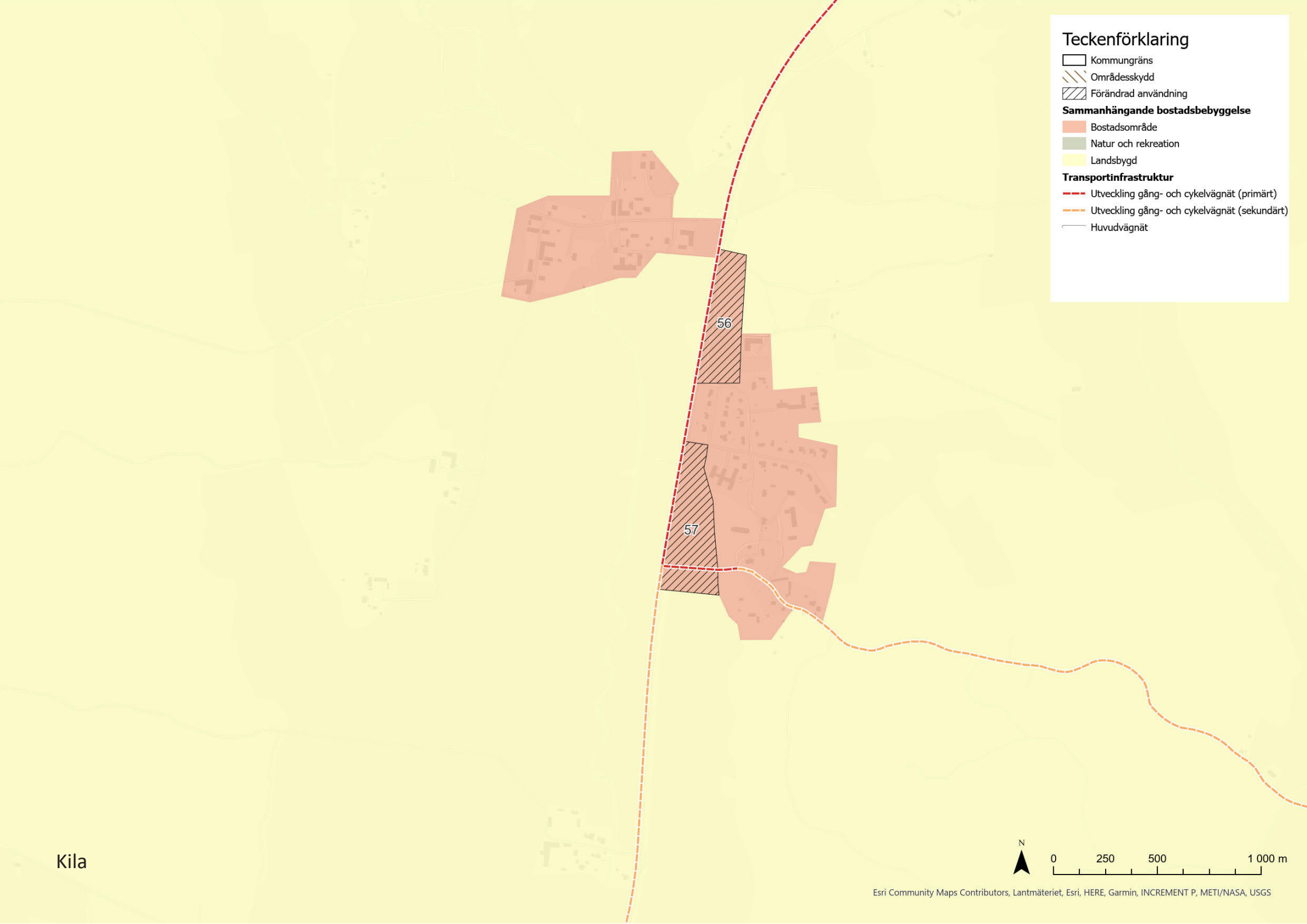

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Mångfunktionell bebyggelse
Blandad bebyggelse
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
46
47
Saladamm
N
0
250
500
1 000 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

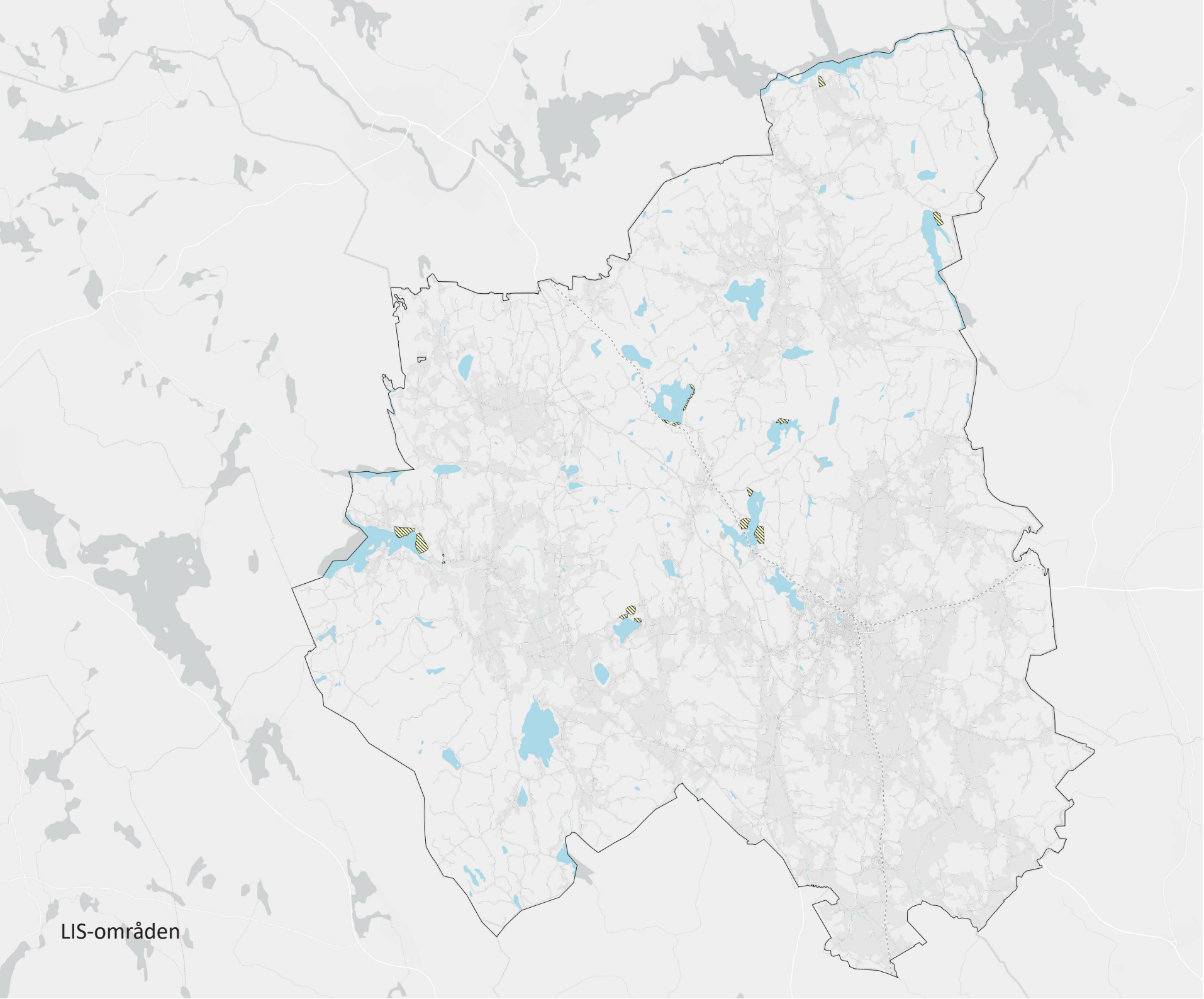

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
48
49
Sätra brunn
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Verksamheter och industri
Icke störande verksamheter
Industri
Grönområden och park
Grönområden och park
Natur och rekreation
Landsbygd
LIS-områden
LIS-områden
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
Järnväg
Transportnod
Utveckling station
50
51
Hedåker
N
0
500
1 000
2 000 m
Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, METI/NASA, USGS

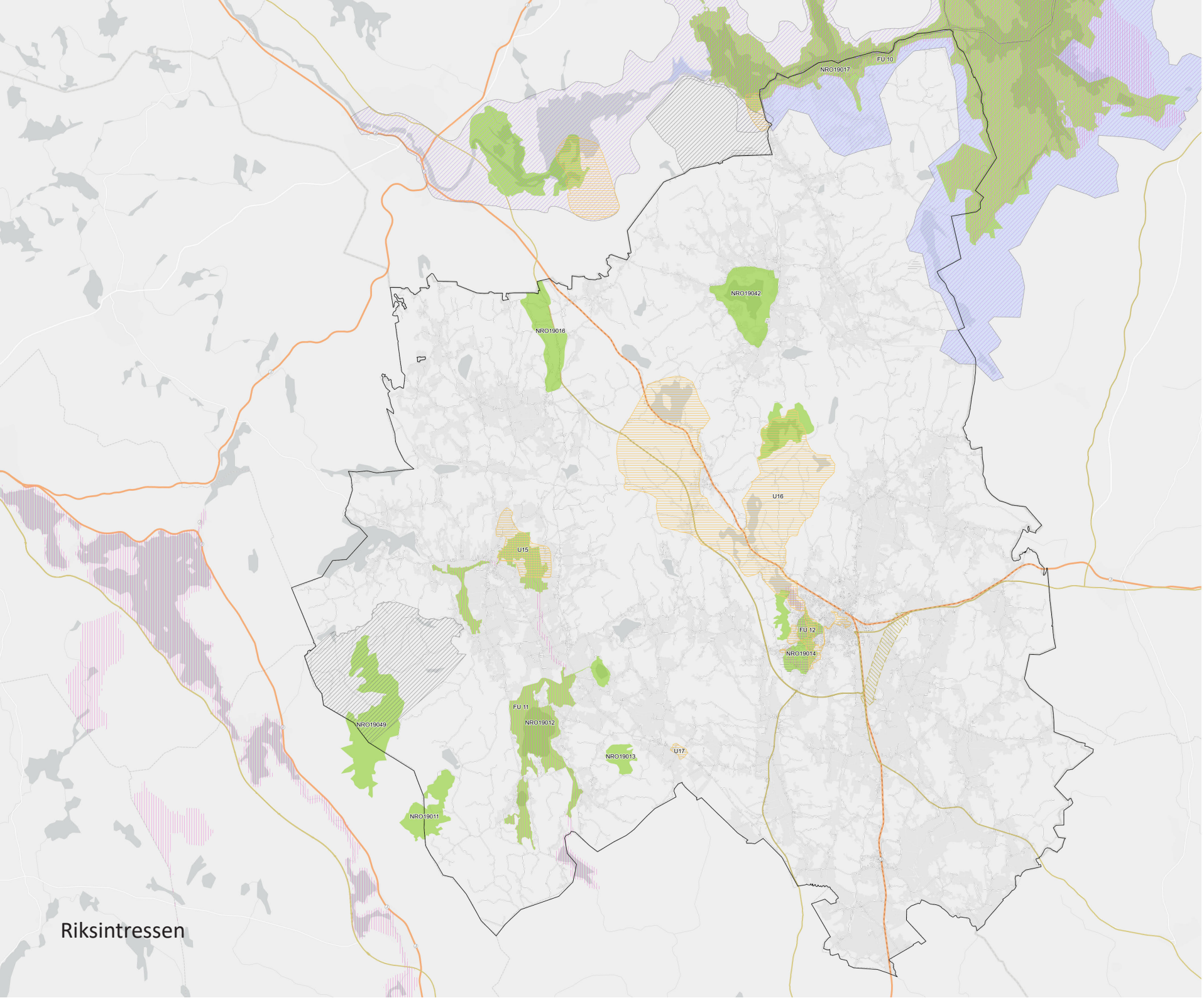

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Natur och rekreation
Landsbygd
Vatten
Vatten
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
Järnväg
52
Kumla kyrkby
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Natur och rekreation
Landsbygd
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
53
54
55
Varmsätra
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

Teckenförklaring
Kommungräns
Områdesskydd
Förändrad användning
Sammanhängande bostadsbebyggelse
Bostadsområde
Natur och rekreation
Landsbygd
Transportinfrastruktur
Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
Huvudvägnät
56
57
Kila
N
0
250
500
1 000 m
Esri Community Maps Contributors, Lantmäteriet, Esri, HERE, Garmin, INCREMENT P, METI/NASA, USGS

Teckenförklaring
Kommungräns
LIS-områden
Vatten
Bakgrund järnväg
Bakgrund vägnät
Bakgrund byggnader
Bakgrund användning
DETALJTYP
BEBHÖG
BEBIND
BEBLÅG
BEBSLUT
ODLÅKER
SKOGBARR
SKOGLÖV
VATTEN
ÖPMARK
ÖPTORG

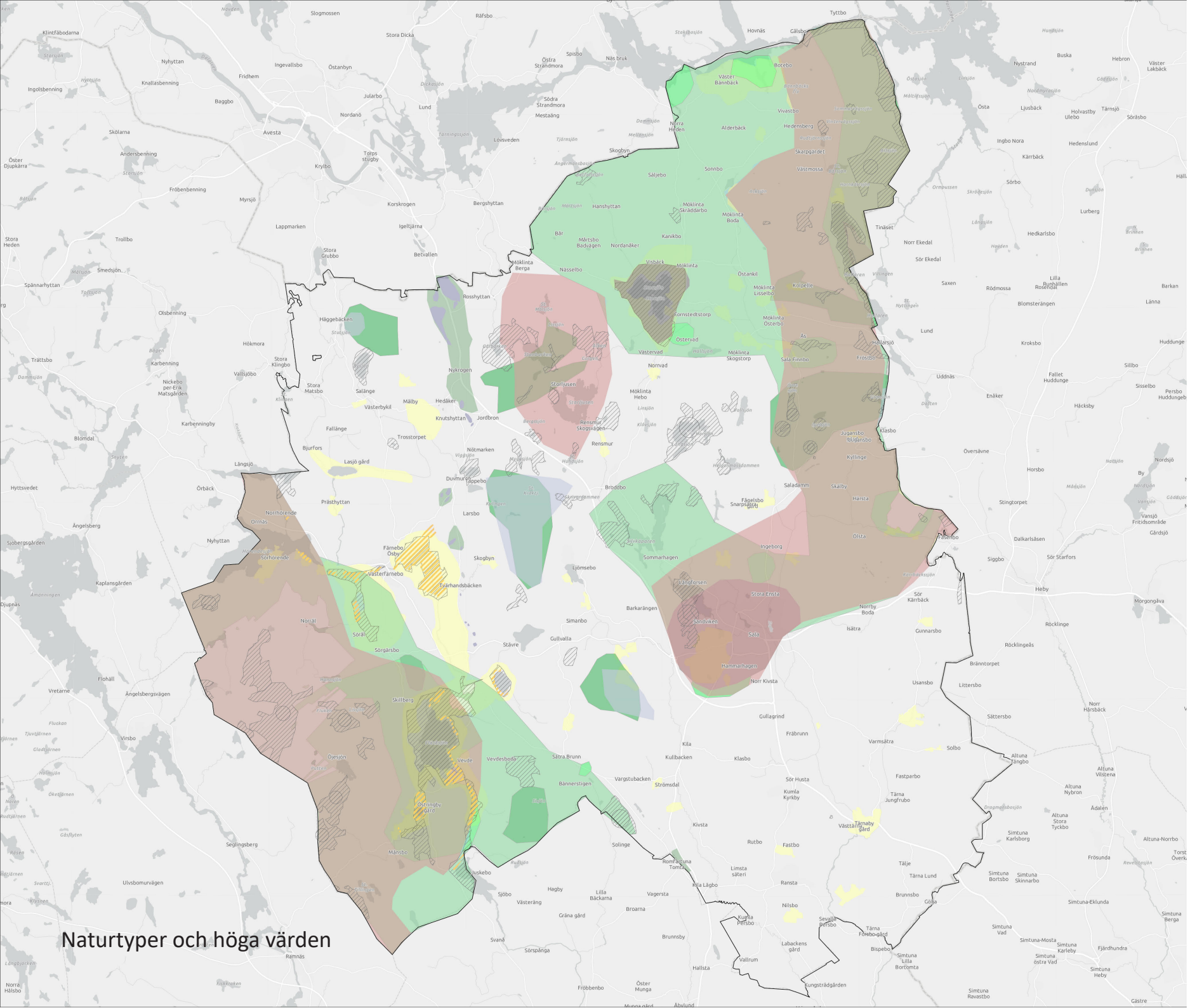
LIS-områden

Riksintressen

Teckenförklaring

- Kommungräns
- Totalförsvarets anläggningar
- Kulturmiljövård
- Friluftsliv
- Rörligt friluftsliv
- Natura 2000
- Naturvård
- Dalälven
- Väg - befintlig
- Väg - framtida
- Järnväg - befintlig station för resandeutbye
- Järnväg - befintlig

Teckenförklaring

Kommungräns

Betes- och slåttermark

Betes- och slåttermark

Våtmark

Triviallöv

Detaljtyp

Värdefull trakt Vitryggig hackspett

Områden med höga tätheter av lövskog

Täthet med äldre lövskog i vegetationskartan

Återskapande områden för framtida grovt alt. äldre löv

Naturreservat med löv

Äldre barrskog

Detaljtyp

Högre andel äldre granskog

Högre andel äldre tallskog

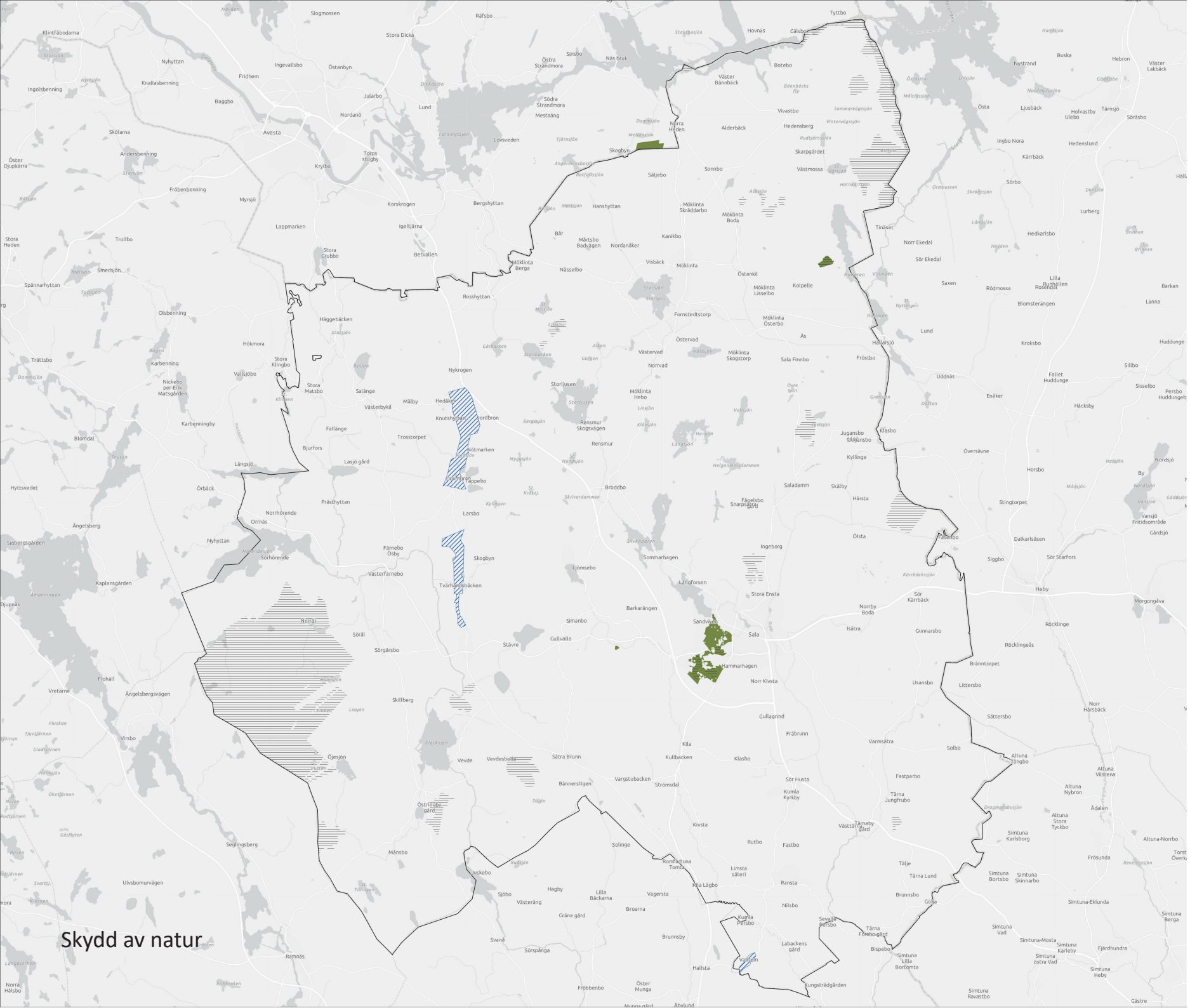
Kalkbarrskog

Värdetrakt för äldre barrskog

Sandtallskog

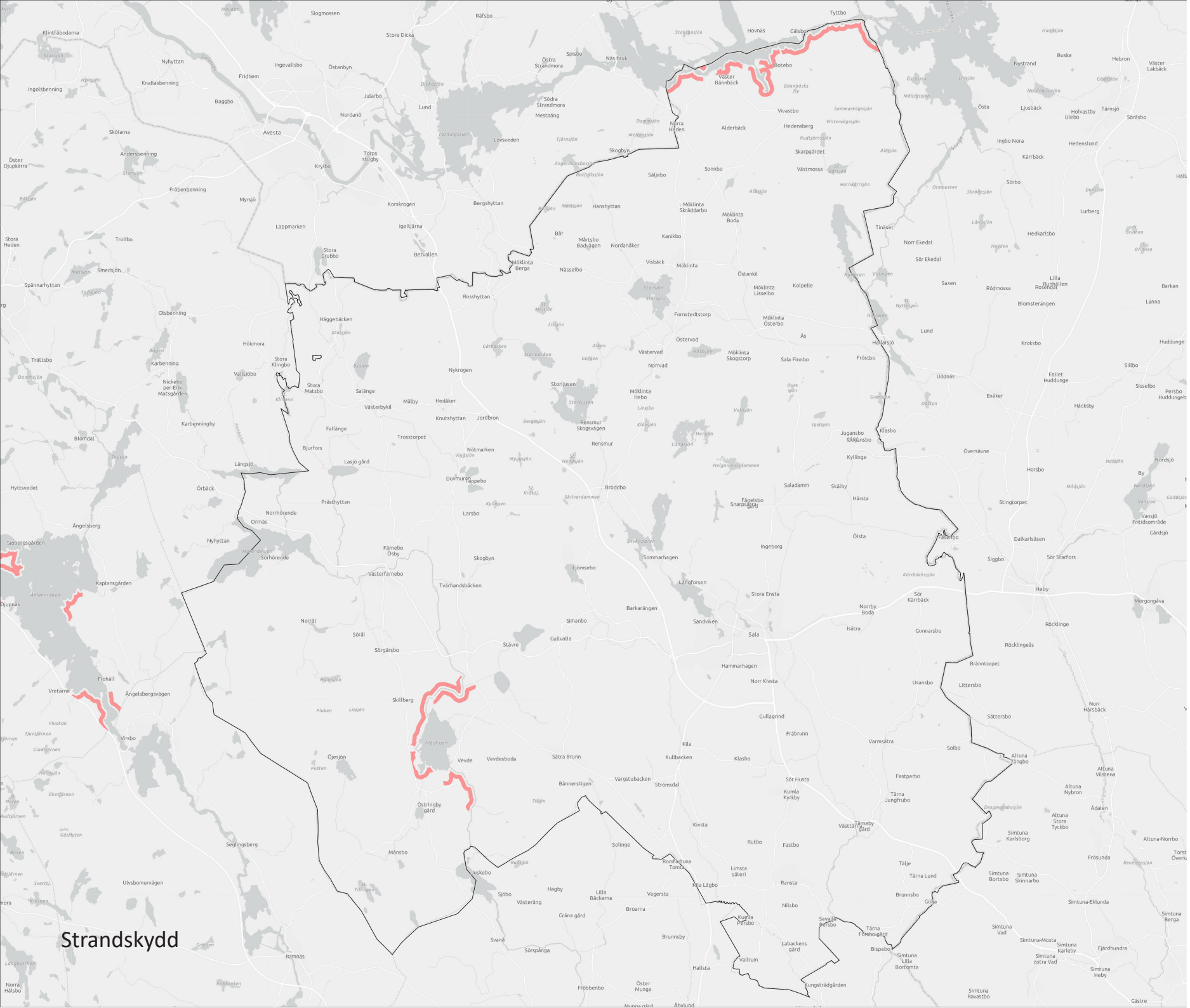
Finsandfraktioner

PG_Odlingslandskap bevarandevärda områden

Teckenförklaring

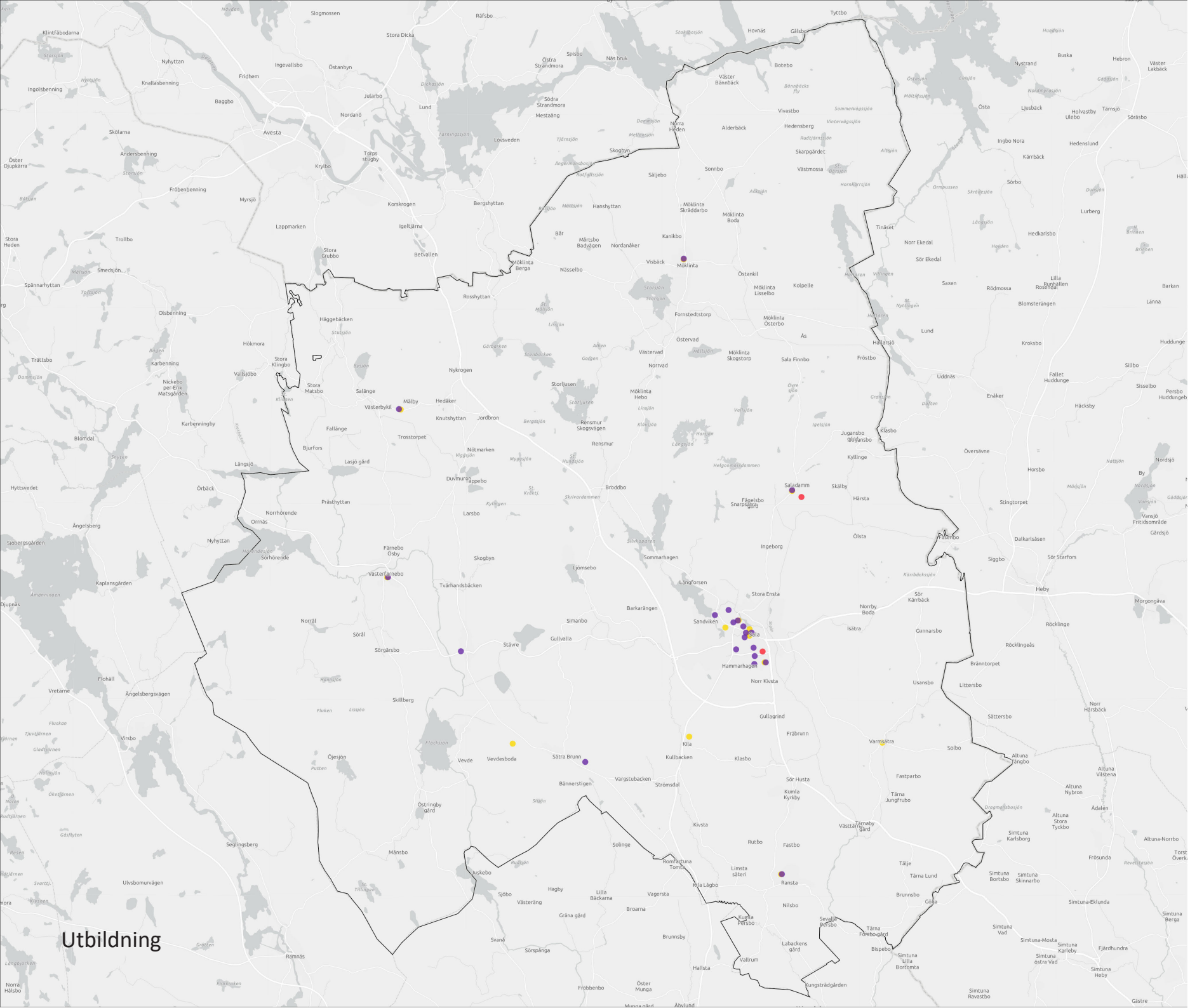
- Kommungräns
- Vattenskyddsområden
- Natura 2000
- Naturreservat

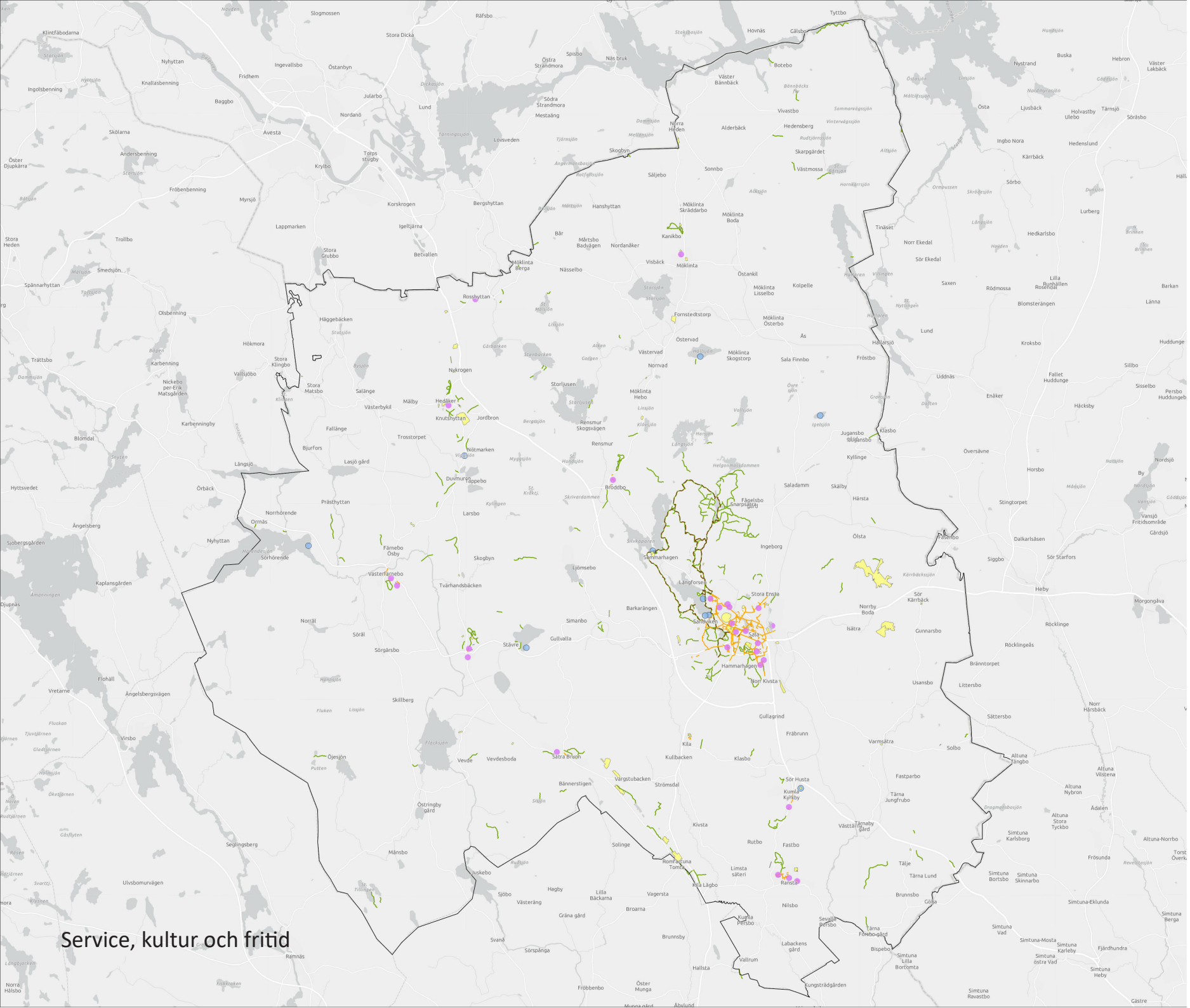

Teckenförklaring

Kommungräns

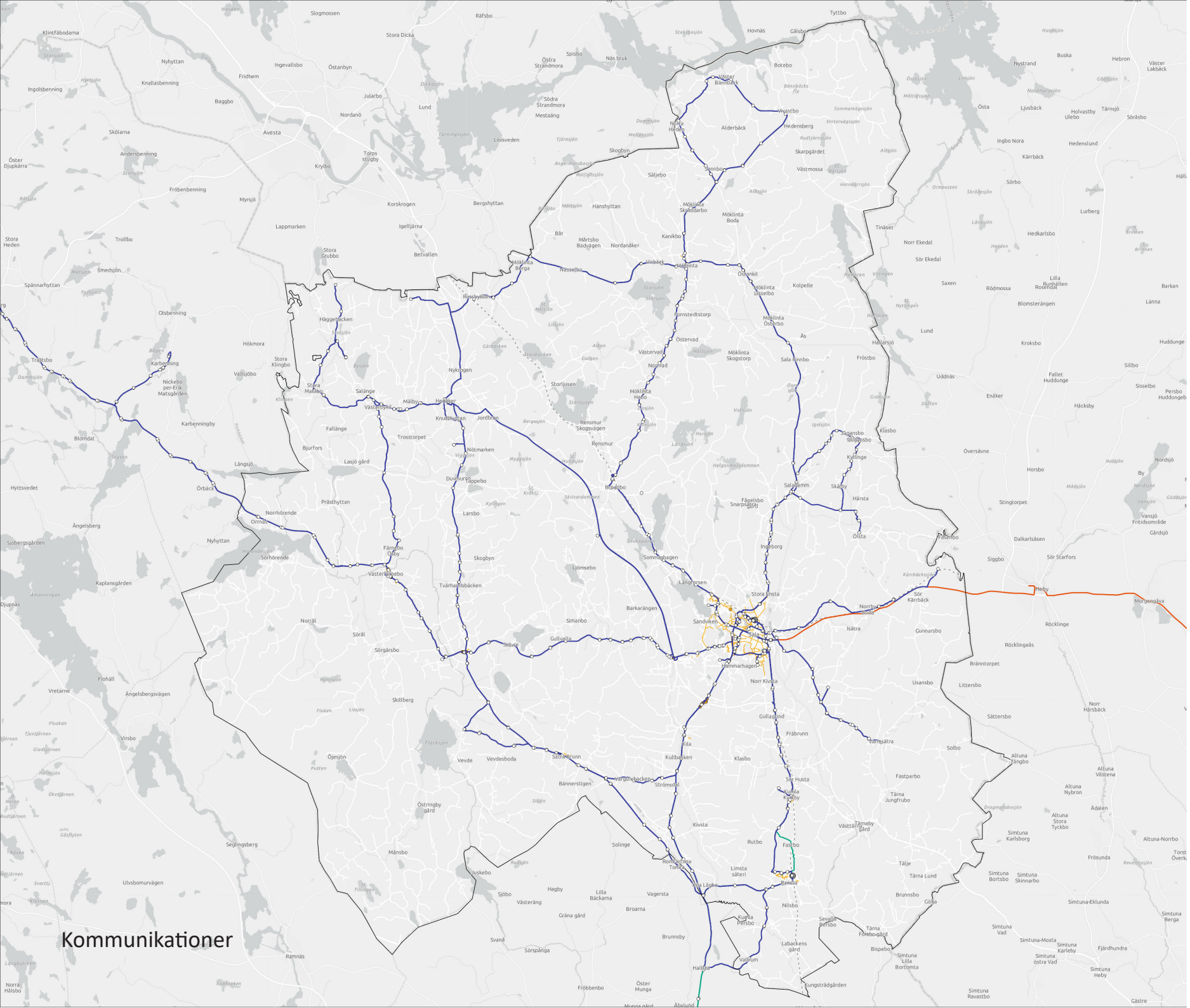
LSTU utvidgat strandskydd 300m

Utbildning
Teckenförklaring
Kommungräns
Gymnasium mm
Grundskolor
Förskolor

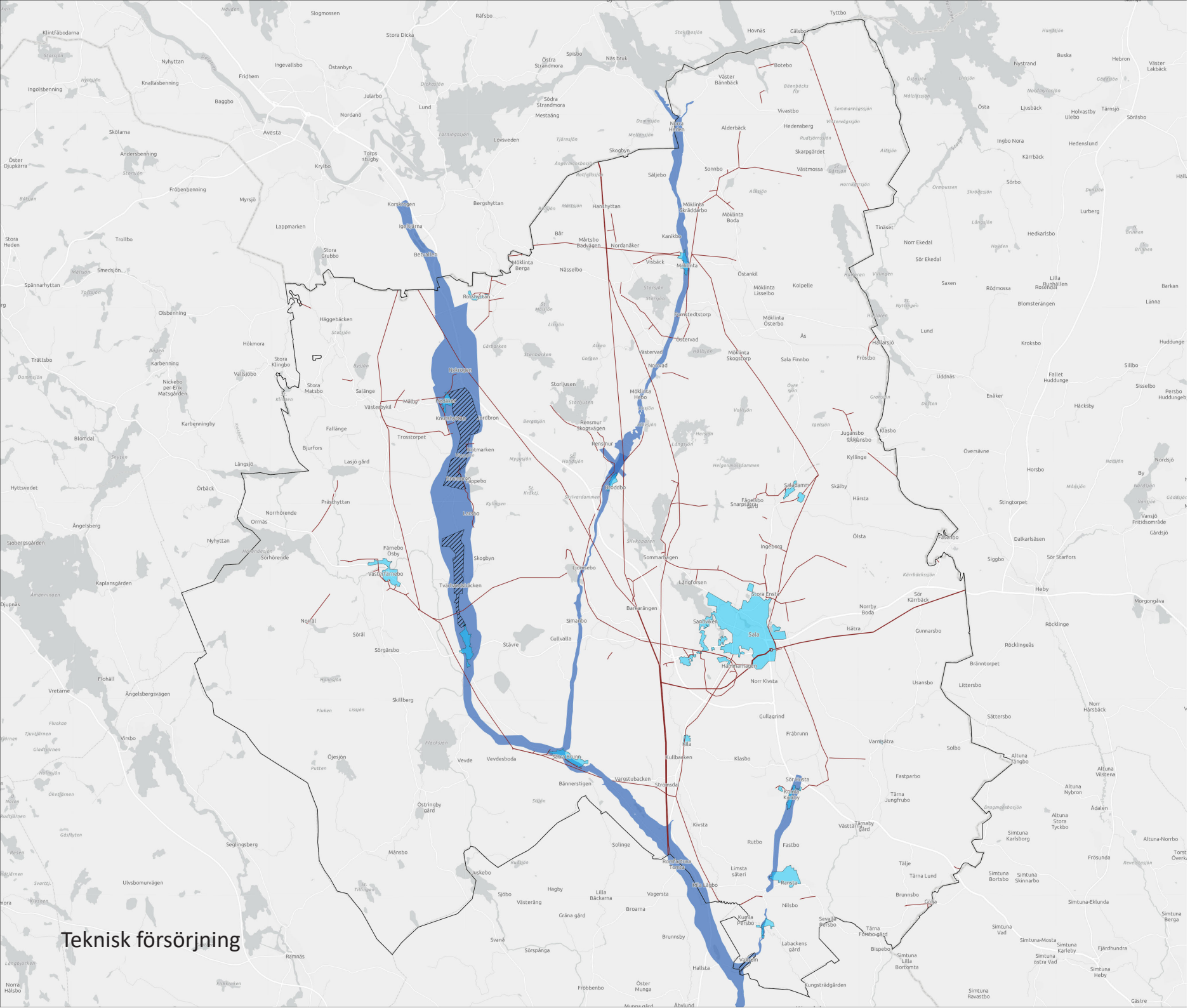
Teckenförklaring

- Kommungräns
- Vandringsleder, elljusspår
- Gruvdammsrundan
- badplatser
- Cykelvägar
- lekplatser_sala
- Service och funktioner

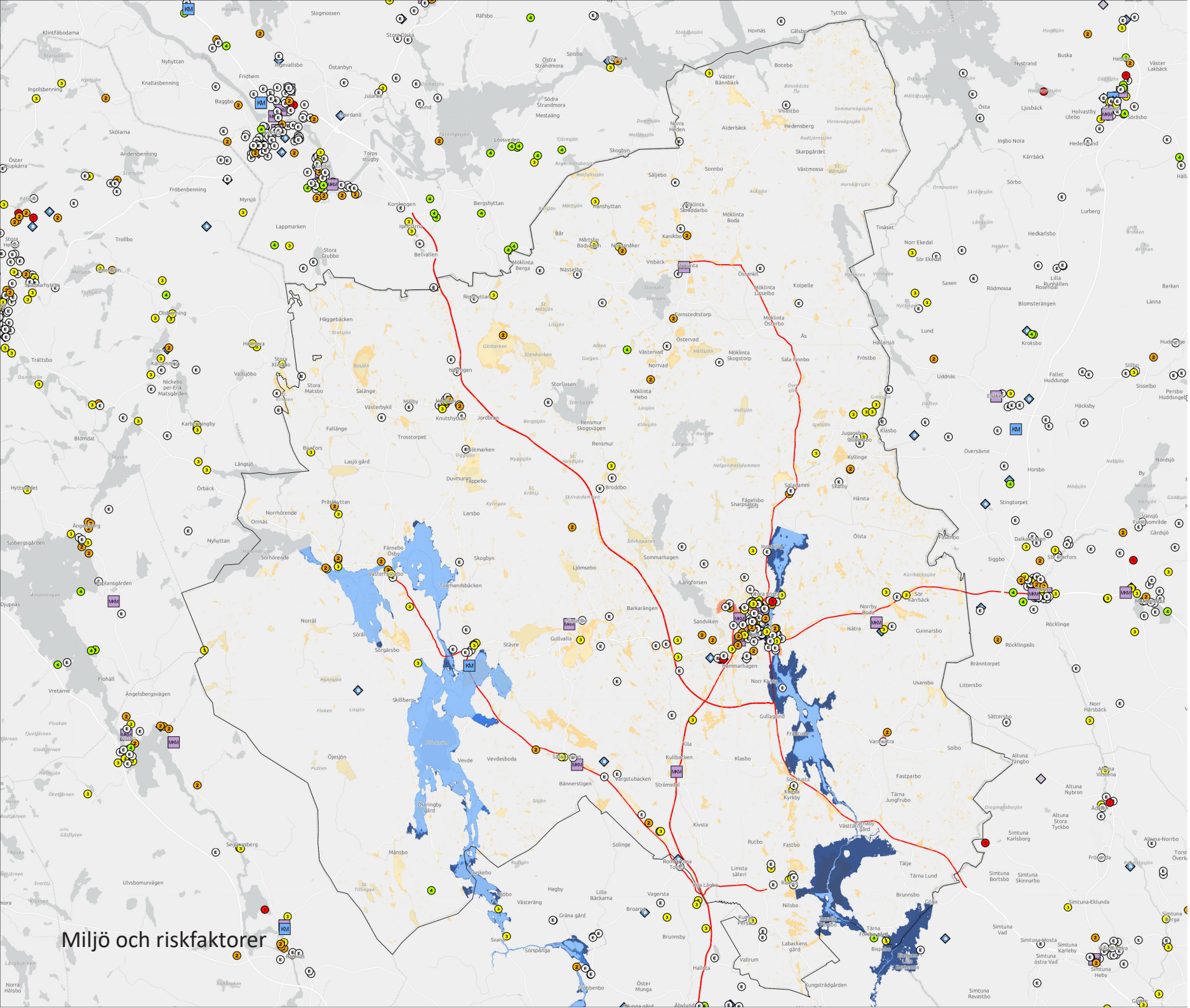
Teckenförklaring

- Kommungräns
- Vägnät
- Cykelvägar
- Järnväg
- Gång- och cykelpassage
- Järnvägsstation
- Buss till Uppsala
- Kommunala busslinjer
- Busshållplatser
- Buss till Västerås

Teckenförklaring

- Kommungräns
- Grundvattenförekomst
- Kraftledningar
- Vattenskyddsområden
- Verksamhetsområde VA

Teckenförklaring

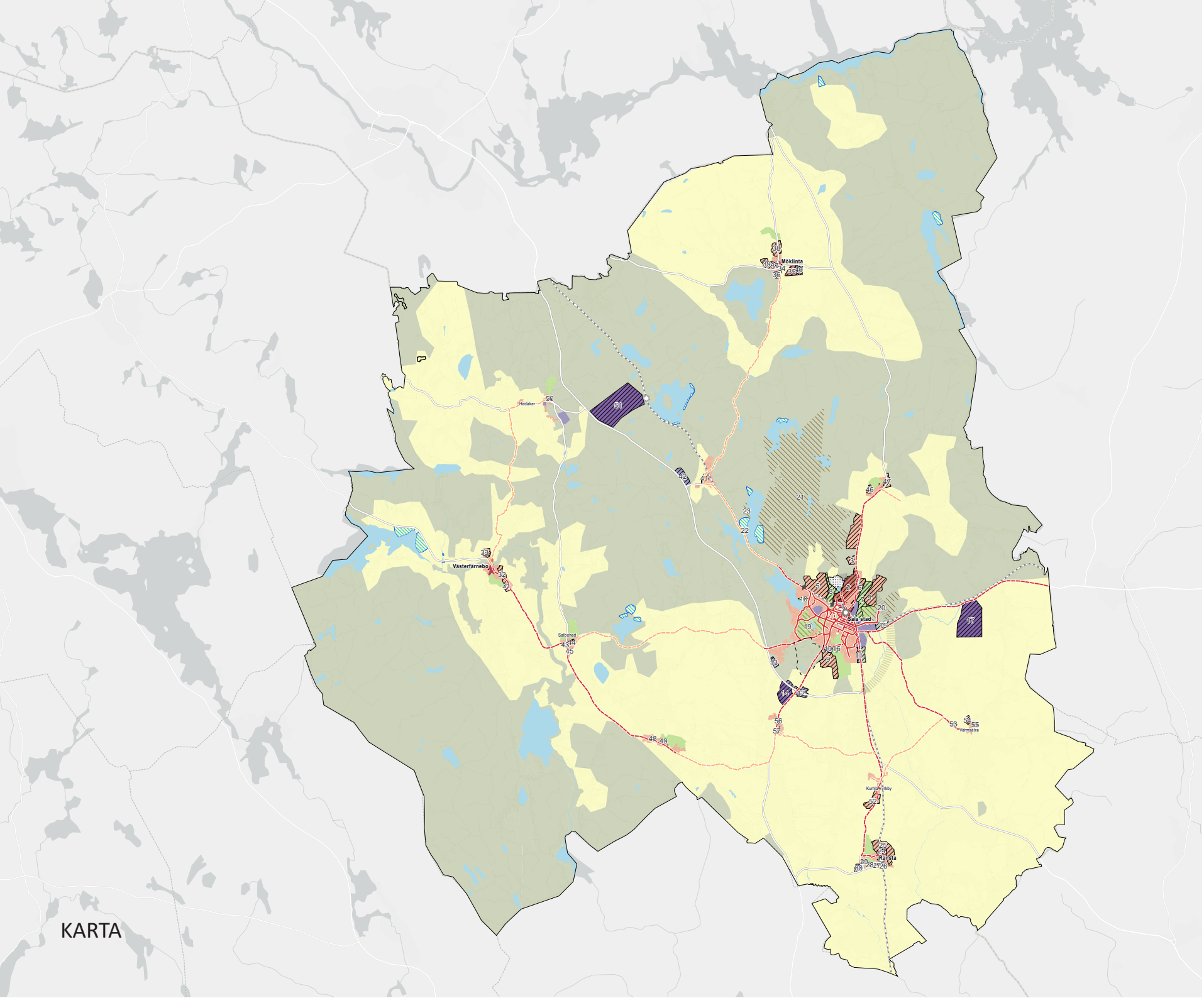
- Kommungräns
- Svartån 100års regn
- Svartån beräknat högsta flöde
- Svartån 200års regn
- Sagån beräknat högsta flöde
- Sagån 200års regn
- Sagån 100års regn
- Stabilitetszon 3
- Stabilitetszon 2
- Stabilitetszon 1
- Lågpunkt 1m
- Lågpunkt 2m

Potentiellt förorenade omraden

- Mycket stor risk
- Stor risk
- Måttlig risk
- Liten risk
- Ej riskklassade
- Känslig Markanvändning
- Mindre Känslig Markanvändning

Tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter

- I drift, A - anläggning
- I drift, B - anläggning
- Ej igångsatt
- Planerad
- Efterbehandling
- Primär och sekundär väg farligt gods

KARTA

Teckenförklaring

Kommungräns

Transportnod

Beskrivning

- Station
- Utveckling station

Transportinfrastruktur

Beskrivning

- Utveckling gång- och cykelvägnät (primärt)
- Utveckling gång- och cykelvägnät (sekundärt)
- Gång- och cykelvägnät
- Viktig koppling
- Vägreservat som behöver utredas
- Huvudvägnät
- Järnväg
- Vatten
- Områdesskydd
- Förändrad användning
- Utredningsområde
- LIS-områden

Verksamheter och industri

Beskrivning

- Icke störande verksamheter
- Industri

Mångfunktionell bebyggelse

Beskrivning

- Centrum
- Blandad bebyggelse
- Bostadsområde
- Grönområden och park
- Natur och rekreation
- Landsbygd
- Etiketter Servicenoder och Sala stad
- Etiketter Utvecklingsorter
- Bakgrund järnväg
- Bakgrund vägnät
- Bakgrund byggnader

Bakgrund användning

DETALJTYP

- BEBHÖG
- BEBIND
- BEBLÅG
- BEBSLUT
- ODLÅKER
- SKOGBARR
- SKOGLÖV
- VATTEN
- ÖPMARK
- ÖPTORG

Sahlberget

ÖPSahlberget

- Storgruveområdet
- Vattendrag
- Vägledning - siffror